This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

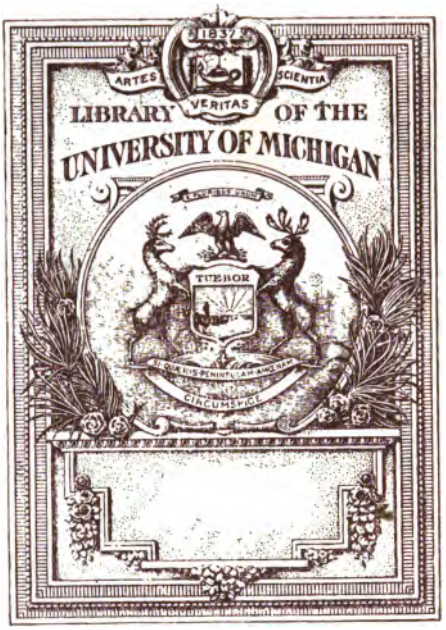
1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

DJ
107
.W14
1788
V.39

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

NEGEN EN DERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

NEGEN EN DERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCVII.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD DERTIENDE BOEK.

INHOUD.

Stoffe deezes Boeks. Wat 'er wegens het Provintiaal Beſtuur van Holland voorviel. Wat men oordeelde over den Vorm. Wat omtrent de Perſoonen. Publikatie deswegen. Ingekomen Stukken hier op. Uitgebragt Verſlag. Volksbeſluit. Welk eene rol Holland, ten aanziene der Opbrengſten, ſpeelde. Met Executie bedreigd. Beklaagt zich, wegens de mislukte pooging tot het daarſtellen van een Algemeenen Finantieelen Maatregel. Schroomt de Executie niet. Groote verlegenheid om Geld by den Lande, en Maatregel om Geld te bekomen. Wat deswegen met Holland voorviel. Eene nieuwe Heffing daar uitgeſchreeven. Opgelegde Belastingen op Speelkaarten; op Geboorte- Trouw- en Doodbekendmaakingen in de Nieuwspapieren. Rekening van Finantie gedaan. Klagten wegens het voortduuren van de voorregten der voormaals Heerſchende Kerke. Bepaalingen, wegens het Regt der Heerlykheden, ten opzigte van de Kerkleeraaren. Schik-

kingen op den Burgerwapenhandel. Reglement deswegen. Amptenaars en Bevoordeelden tot den Wapenhandel verpligt. Het verſchynen in de Grondvergaderingen te Amſterdam noodig tot het behouden van eenig Ampt gekeurd. Een Stedelyk Reglement te Amſterdam aangenomen. Wat dis ter Nationaale Vergadering voorviel. Leyden tot eene Nationaale Hoogeſchool bepaald. Wat TRIP, ten voordeele van de Groningſche Hoogeſchool inbrengt. C. L. VAN BEYMA liet zich voor die van Franeker hooren. Pleit van COUPERUS voor de eenige Hoogeſchool. Voorſtel van VAN MAANEN de Academien betreffende. Beſluit tot drie Academien, als te Harderwyk, Groningen, en in Bataafſch Brabat. De Raad van Utrecht pleit voor de Academie daar ter Stede. Franeker beklaagt zich wegens de uitſluiting dier Stad. Pleit van C. L. VAN BEYMA voor Franeker. Het Provintiaal Beſtuur van het Sticht ſchryft den Amptenaaren eene Verklaaring voor. Geſchillen deswegen te Amersfoort. De Stadsregeering afgezet. Wat het Sticht ten aanzien van de Gelden aan den Lande deedt. Het Regt van Exue daar afgeſchaft. Hoe het in Friesland met de opbrenging der algemeene Lasten geſchapen ſtondt. Hoe men op de bekendmaaking van het beſteeden der aan den Lande opgebragte Penningen aandrong. Een voorgeſteld Belastingsplan verworpen. Geldheffingen. Oude Staatsleden om Schavergoeding opgeroepen. Tegenverklaaring en Beantwoording. Nadere aandrang. De oponibodenen vervoegen zich ter Nationaale Vergadering. HAHNS raad-

ſlag

slag hier op verworpen. Bedenkingen van eenige Friesche Representanten hier over. TEN BERGEN'S *en* SCHIMMELPENNINCKS *raadslag. Besluit tot een Brief na Friesland. Eene Commissie in die zaak benoemd. Hoe die Brief beantwoord wordt. Men vangt in Friesland de Executie aan. Verzoek daar tegen. Ontwerp eener nadere Aanschryving aan Friesland. Het voorgevallene deswegen. Besluit tot eene Bezending na Friesland. Nadere Brief des Provintiaalen Bestuurs, wegens de Opschorting. De Vergadering blyft by haar besluit. Heftige Tegenkantingen. Verslag der Bezendinge. Men is des onvoldaan, en uit Friesland vervoegt men zich ter tweede Nationaale Vergadering. Geschil tusschen het Provintiaal Bestuur en het Hof van Justitie. Raadsleden afgezet. Nieuwe aangesteld. De Wet, wegens de Vryheid van trouwen, verbreed. Voordragt wegens de Wet tegen Overspel. Men maakt 'er zwaarigheid om het regt van Exue te vernietigen. Verandering in Kerkelyke Inrichtingen. Bericht van het Collummer Oproer. Een zonderling begrip, wegens den oorsprong deezes Oproers, te keer gegaan. Geldbehoeften in Zeeland en handelingen deswegen met de Nationaale Vergadering. Het Regt van Exue daar afgeschaft. Gesteldheid van de Kwartierlyke Belastingen in Gelderland. Benarde staat des Kwartiers van Nymegen, wegens de Geldopbrengst aan den Lande. De Gewestlyke Geschillen, wegens de Betaaling vereffend. Burgergeschillen te Nymegen. Eene Commissie derwaards. Geschillen in het Kwartier van*

CXIII. BOEK.

Nymegen, over de Gewestlyke Vertegenwoordiging. Geſchillen over de Kerkgebouwen in Gelderland. Overyſſels toeſtand. Het Regt van Exue daar afgeſchaft. Hevige onluſten te Kampen. De Nationaale Vergadering des gemoeids. Dit aldaar nader aangedrongen. Verſlag op de ingekome ſtukken uitgebragt. Dit verſlag zeer verſchillend opgenomen. De onluſten te Kampen houden aan. Nieuwe Verweging ter Nationaale Vergadering Beſluit tot eene Bezending na Kampen. Nader beſluit om de zaak door te zetten. Nieuwe klagten uit die Stad. Voorſtanders der thans klaagende Kampenaaren. NUHOUT VAN DER VEENS *aanmerkingen daar op.* KANTELAARS *zeggen. Aanmerkingen van* VREEDE. *Beſluit tot eene nadere Bezending. Stad en Lande. Geſchil aldaar tusſchen de Stad en de Ommelanden ter Nationaale Vergadering gebragt. Staat des Geſchils. Verſlag deswegen ter Nationaale Vergadering. Hoe 't zelve word opgenomen. Brieven aan de twistende Partyen geſchreeven. Geſchil van Tilburg, met de Repreſentanten van Bataafſch Brabant.* VREEDES *voorſtel deswegen. De Tilburgers in 't ongelyk geſteld.* VREEDE'S *taal te dier gelegenheid. Aanmerking op het Verſlag dat die van Tilburg in 't ongelyk ſtelde. Verwyl deezer zaake.*

1797. Stoffe van dit Boek.

Schoon de Nationaale Vergadering het middelpunt was, waar in alle de groote en algemeene belangen des Vaderlands zamenliepen, en wy overzulks, met het te boek ſtel-

ſtellen van het voornaamſte aldaar voorgevallen, vermeld hebben wat 'er opzigtelyk dezelve voorviel, waren egter de Gewesten tot nog afgeſcheiden, en bleeven zulks, vóór en naa dat het aangeboden Plan der Staatsregelinge, 't geen op Eenheid zou moeten gegrondvest worden, door de meerderheid verworpen werd (*). Baarblyklyk behoort dan nog tot de taak, welke wy onder handen hebben, de opgave van 't geen 'er byzonderlyk aanmerkenswaardig, in de byzondere Gewesten, voorviel, terwyl wy ook nu en dan, by de vermelding der meer algemeene Gebeurtenisſen, *onze Leezers* verzonden hebben na dit meer byzonder Gewestlyke. 't Zal ons, hoe zeer de kortheid, in zo verre dezelve met ons plan beſtaanbaar is, bevlytigende, ruime ſtoffe opleveren.

Wat 'er wegens het Provintiaal Beſtuur van *Holland* voorviel.

Met het Gewest *Holland* eenen aanvang maakende, doet zich hier eerst op, 't geen in hetzelve, ten aanziene van het Provintiaal Beſtuur, voorviel. Veel was 'er in dit gedeelte der *Bataafſche* Republiek gebeurd by het daarſtellen van 't zelve (†). Onder de daar in gemaakte bepaalingen kwam voor, „ dat het, (ingevolge der „ voorgaande Artykelen,) alzo geconſti„ tueerd Provintiaal Beſtuur zou blyven „ ſtandhouden, tot zo lange eene by het „ Volk van *Nederland* geratificeerde Con„ ſtitutie, daar in verandering zou hebben „ ge-

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXVIII. D. bl. 94.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXV. D. bl. 164-187.

„ gemaakt; ten ware het Volk van *Hol-*
„ *land*, naar zyn onvervreemdbaar Regt,
„ zulks eerder mogt komen goed te vin-
„ den."

Men hieldt zich, by het afloopen des Jaars MDCCXCVI, te dier Vergaderinge genoegzaam verzekerd, dat het tydſtip niet verre af was, waar in eene algemeene Staatsregeling voor het geheele *Bataafſche* Gemeenebest, gegrond op het Beginzel van Een- en Ondeelbaarheid, zo ten opzigte van deszelfs uitwendige of buitenlandſche betrekkingen, als ten aanziene van het Inwendig Beſtuur, aan de Inwoonders des Gemeenebests zou worden voorgedraagen, en, zo zy hartlyk verlangden, ſpoedig daargeſteld, tot verzekering van de Vryheid en 't Geluk des *Bataafſchen* Volks.

Wat men oordeelt wegens den Vorm.

Ingevolge van het aanneemen en invoeren dier Staatsregeling, zouden de Gewestlyke Beſtuuren ongetwyfeld eene groote verandering moeten ondergaan. Op deezen grond begreepen zy, dat, ſchoon de vorm van het Tegenwoordig Tuſſchenbeſtuur van *Holland*, even gelyk die in andere Gewesten plaats greepen, niet mogt bevryd weezen van gebreken, nogthans, uit hoofde van den korten tyd van deszelfs waarſchynlyke voortduuring, alle veranderingen en verbeteringen, welke men daar in zou poogen te bewerken, niet ſlegts min noodzaaklyk, maar zelfs naauwlyks raadzaam zouden zyn. Dit begrip maakten zy, door het gevoelen op te haa-

len

len der Nationaale Vergadering over de zorgelykheid en ſchadelykheid, om, in het tegenwoordig tydsgewrichte, veranderingen in de vorm van het Beſtuur der Gewesten in te voeren,

Nogthans begreepen zy, dat zulks der keuze des Volks moest voorgedraagen worden. Bedenkelyk was het hun voorgekomen, of het Volk van *Holland* zich wel hadt voorbehouden, om, door het doen van eene nieuwe keuze, eene verandering in de werkende Leden van het Tusſchenbeſtuur te maaken vóór het tydſtip van de daarſtelling eener Algemeene Staatsregeling: geenzins betuigden zy te verlangen *om in hunne posten te blyven*; en wilden ook dit aan de keuze van den Volke in de Grondvergaderingen overlaaten. Overeenkomſtig met die begrippen gaven zy eene Publikatie in 't licht, met eene breede opgave hoe de oproeping der Grondvergaderingen en derzelver werkzaamheden moesten zyn inricht (*).

Wat omtrent de Perſoonen. Publicatie deswegen.

De aangevoerde twyfel, wegens den duur des aanblyvens van de thans zittende Leden deedt by zommigen het vermoeden ontſtaan, dat het Beſtuur ten oogmerke hadt langer in 't Bewind te blyven dan den tyd, daar toe geſteld, medebragt. Deswegen, en ten aanzien van eenige andere byzonderheden, kwamen verſcheide Brieven en Verzoekſchriften by het Provin-

Ingekomene ſtukken hier op.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 118. *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 26.

1797.

vintiaal Beſtuur in. Alle deeze Stukken werden in handen gefteld van de Burgers VAN DER SPYK, HARTEVELD, VAN STYRUM en VAN DEN BOSCH, die een breed, de Publikatie verdeedigend, Verſlag uitbragten.

Uitgebragt Verſlag.

Zeer trokken zy zich de verdenking aan, als of de tegenwoordige Leden zich een gezag wilden aanmaatigen, aan hun niet opgedraagen, of langer zogten te blyven, dan den bepaalden tyd. De Verzoekers, die zich des ongerust betoonden, en blyk gaven van andere Perſoonen te verlangen, te gemoet voerende, dat zy geen oogenblik langer zouden blyven dan de wet voorſchreef, in een Beſtuur, 't welk door foortgelyke Adresſen, geenzins werd veraangenaamd, en waar van al het onaangenaame nederkwam op de zodanigen, die, zonder het beoogen van eenig byzonder eigenbelang, het algemeen welzyn, met de beste oogmerken, poogden bevorderlyk te weezen, als die zelfs aan het Volk de gelegenheid verſchaft hadden om over de al of niet volduuring hunner Posten te raadpleegen, ſchoon het zeer bedenklyk was of de Proviſioneele Repreſentanten zulks wel bedoeld hadden (*). Het Provintiaal Beſtuur gaf van dit alles den Volke de weete by eene verbreeding der reeds uitgevaardigde Publicatie (†).

De

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 196 enz.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 218.

De meerderheid van het getal der Grondvergaderingen begeerde, dat het Tusschenbeſtuur van *Holland*, naar de tegenwoordige Inrichting zou blyven voldouren, tot het aanneemen en invoeren der Staatsregeling voor het Volk van *Nederland*; en tevens, dat 'er eene nieuwe benoeming van Leden zou plaats hebben. Desgelyks hadt de meerderheid der Grondvergaderingen geſtemd, dat, indien de tegenwoordige Leden mogten aanblyven, zulks als dan voor den tyd van *één Jaar* zou plaats hebben. De Stemgeregtigde Burgers in *Holland* werden opgeroepen om één Kiezer en één Plaatsvervanger te benoemen (*).

XXIII. BOEK. 1797. Volksbeſluit.

Hoe groot eene rolle *Holland*, ten deezen Jaare, op het tooneel van de Regéering deezer Landen ſpeelde, is ons gebleeken by de beſchouwing van 't geen 'er ter Nationaale Vergadering voorviel, en hebben wy alleen, als treffende blyken deswegen, voor onzen geest op te roepen, de ſtaatlyke Bezending uit dit Gewest met de gevolgen van dezelve (†); als mede het doordryven van de Algemeene Heffing tot herſtel der Vloote (§). Wy zullen hier van nieuwe blyken aantreffen.

Welke eene rol *Holland* ten aanziene der opbrengſten ſpeelde.

Van Geldgebrek hebben wy, in den loop onzer Geſchiedenisſen, telken Jaare, en byzonder in dit Jaar, veelvuldig moeten gewaagen. *Holland* was, nevens ande-

Met Executie bedreigd.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 239.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 27.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 212.

1797.

dere Gewesten, ten agteren in de betaaling der begrooting van zestig Millioenen voor zyn aandeel 5 800,000 Guldens (*). In den voorslag ter Nationaale Vergaderinge om by Heffing van de Ingezetenen, dit agterweezen te bekomen, stelde men voor een honderdste Penning in *Holland* ten dien einde, met de bedreiging om volgens de haar verleende Magt, de Executie, ten aanzien van de daar omtrent in gebreke blyvenden te werk te stellen, volgens het desweegen beslootene in Wynmaand des verstreeken Jaars (†).

Beklaagt zich wegens de mislukte poogingtot een Algemeene Finantieele Maatregel.

Het Provintiaal Bestuur van *Holland* beklaagde zich, by eene Brieve aan de Nationaale Vergadering, over het vrugtloos afloopen der onderhandelingen met andere Gewesten om in eenen algemeenen Finantieelen Maatregel te treeden, dat altans *Utrecht*, *Friesland* en *Bataafsch Brabant*, mitsgaders de Kwartieren van *Zutphen* en *Veluwe* ongezind waren daar in te bewilligen. — Naa de opgave waarom zy op de algemeene maatregel hadden aangedrongen, voegen zy 'er woordlyk by voor dezelve gevverd te hebben „ter oorzaake van het onbillyke, ja vol-

„strekt

(*) Het agterweezen daar op, in de onderscheidene Gewesten, was ongeveer Tien Millioenen: en vinden wy dit van de onderscheidene Provincien, in deezer voege opgegeeven; *Gelderland* 1,200,000 *Holland* 5,800,000 *Zeeland* 1,000,000 *Utrecht* 330,000 *Overyssel* 500,000 *Stad en Lande* 880,000. *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 342.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 243. Men vindt de Publikatie ten deezen Jaare, wegens de Executie gedaan, in de *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 102.

„ ſtrekt onuitvoerelyke, dat de Ingezetenen van *Holland* verder zouden worden bezwaard door drukkende en verderflyke Geldheffingen, waar in niet alle Ingezetenen van de geheele Republiek, naar derzelver vermogen, met hun zouden deelen. De Ingezetenen in *Holland* toch hadden, door de omſtandigheid des tyds, door den ontrouw der Vyanden, en door den nog voortduurenden Oorlog, in hunne Handelbelangens en verdere takken van hunnen Welvaard, onnoemelyk en by voorrang geleden. Zy hadden, niet tegenſtaande dat aanzienlyk verlies, zedert de anders gezegende Revolutie, in den tyd van geen drie jaaren, in twee drukkende Geldheffingen omtrent een achtſte van hun vermogen opgebragt; terwyl de Ingezetenen van de meesten der andere Gewesten, oneindig minder geleden, en minder opofferingen gedaan hadden. En waar toe hebben deeze Opofferingen der *Hollandſche* Ingezetenen toch anders geſtrekt dan tot het algemeen belang, tot het inſtandhouden der geheele Republiek? Heeft niet het *Hollands* Beſtuur zich, tot dus verre, alleen uit dien hoofde, altoos in de onmogelykheid gevonden, om veele der anders zo heilige Provintiaale Schulden, waar mede het Credit van dat Gewest ſtaan of vallen moet, te betaalen? — En is het ongenoegen, over de verregaande onregtvaardigheid, welke hetzelve, zyns ondanks, aan zo veele

„ ge-

EERSTE BOEK. 1797.

XXII. BOEK. 1797.

„ getrouwe Ingezetenen heeft moeten
„ doen, thans niet zo hoog en zo zeer
„ tot nadeel van dit Gewest gesteegen,
„ dat wy thans waarschynlyk als genood-
„ drongen zullen worden tot het doen
„ eener schadelyke, schoon naar de te-
„ genwoordige waarde van het geld afge-
„ meetene Geldoperatie, om ook eindelyk
„ eens aan deezen billyken eisch, en een
„ der grootste pligten te voldoen. — Ja
„ kan men zelfs het nadeel, 't geen wy
„ weeten dat daar door aan de Provin-
„ tiaale Finantien zal worden toegebragt,
„ niet hoofdzaaklyk, zo niet geheel, toe-
„ schryven aan het vermenigvuldigen der
„ Provintiaale Effecten van de verschillen-
„ de Heffingen, waar toe *Holland* voor
„ de algemeene belangen, by herhaaling,
„ is genoodzaakt geworden."

Schroomt de Executie niet.

Wel verre dat de gedreigde Executie der in gebreke blyvende Gewesten te duchten, of als een nadeel aan te merken was, beschouwden zy zulks als een voordeel, en een eersten stap tot redding der Finantien, niet alleen voor *Hollands* Ingezetenen; maar ook voor die der andere Gewesten, als mede voor het bestaan der geheele Republiek; dewyl, langs dien weg, op eenmaal, zouden worden weggenomen alle zwaarigheden tot hier toe in het opbrengen van Penningen gevonden; als mede uit den weg geruimd de onberekenbaare nadeelen voor eenen Staat in de traage voldoening van deszelfs verbintenissen gelegen.

Ge-

Getrouw aan de meermaals aan den dag gelegde beginzelen, verklaarden zy, met zo veele woorden, „ dat zy alle verdere „ Gewestlyke Finantieele maatregelen voor „ schadelyk, onbillyk en volkomen onuit- „ voerelyk hielden; gerustlyk zouden zy „ dus afwagten, ja voor de Ingezetenen „ van *Holland* en van de geheele Republiek „ als ten hoogsten wenschelyk beschou- „ wen, dat de Nationaale Vergadering, „ ter verdere voorziening in de algemee- „ ne behoefte, gebruik maakte van de „ Magt ter Executie by het Reglement „ gegeeven (*)."

CAP. BOEK. 1797.

Groote verlegenheid om Geld by den Lande, en genomen Maatregel om Geld te bekomen.

Euvel nam de Commissie van Finantien dit schryven van *Holland*. en vorderde tot het middel van Executie over te gaan, waar toe de Nationaale Vergadering als 't ware by herhaaling door dit Gewest werd uitgenoodigd (†). — De geldbehoefte werd langs hoe dringender. *Holland* bleef weigeren, en zonder aanmerkelyken bystand van dat Gewest zag de Commissie tot de Finantie zich in de uiterste verlegenheid gebragt. De nood des Vaderlands was zo groot en dringende, dat kon, in het verloop der weeke, die reeds ten halven was, geen vry aanzienlyke som in 's Lands Schatkist bezorgd worden, een geduchte stilstand van Betaaling zou plaats grypen. — In deezen verlegen toestand was de Commissie der Finantie bedagt geweest

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 373-318.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 387.

XXII. BOEK. 1797.

weest om door Voorſchot op de aanſtaande Executie geld te vinden, waar door onmiddelyk en gedurende het tydverloop, tot dat dezelve Executie zou kunnen worden daargeſteld, en het te kort komende der Gewesten op de zestig Millioenen in de algemeene Schatkist zou ontvangen en in den tegenwoordigen en opvolgenden nood voorzien kunnen worden. Dit betaalen by Voorſchot droeg de goedkeuring der Nationaale Vergadering weg; als mede de Publikatie ten dien einde vervaardigd (*). — Volgens dit ſtuk zou 's Lands kas, tegen vyf ten honderd 's jaars, ter voorkoming der Executie by voorbetaaling, ondersteund worden. Om het niet voldoende in deeze uitſchryving aan te vullen, gaf de Nationaale Vergadering nader op hoedanig ieder in die uit te ſchryven Algemeene Heffing zyne Bezittingen moest berekenen (†).

Wat deswegen ten opzigte van *Holland* voorviel.

De Nationaale Vergadering deedt, ten opzigte van *Holland*, eenen ſtap, die, voor zo verre wy ons kunnen herinneren, zonder voorbeeld is; dan egter overeenkomſtig het Reglement; daar zy eene Geldheffing van de Tachtigſte Penning over dit Gewest uitſchreef. Ten grondſlage van dien buitengewoonen maatregel ſtrekte, dat 'er uit de Kas van dit Gewest niet alleen niets opgebragt was op de begrooting van den eerſten termyn van de veertig Mil-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 376. 389-392.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1022.

Millioenen van het tegenwoordige; maar ook nog eenig te kort op den laatsten Termyn van zestig Millioenen des voorgaanden Jaars was overgebleeven (*). — Eenige dagen vroeger dan deeze Publikatie in 't licht kwam, hadt het Provintiaal Bestuur van *Holland*, ter voorkominge van eene gedreigde Executie, eene Uitschryving gedaan voor eene Vrywillige Geldheffing. Wel waren 'er tusschen de Nationaale Vergadering en *Holland* schikkingen gemaakt, ingevolge van welke de Ingezetenen van dat Gewest geene Executie zouden te verduuren hebben ten aanziene van de Heffing van een Honderdste Penning in Hooimaand by de Nationaale Vergadering vastgesteld. — By de bewerking hier van hadt het Committé Provintiaal van *Holland* zich zeer sterk uitgedrukt, en de Nationaale Vergadering onder andere geschreeven: „ Verleent Burgers Representanten! een „ uitstel, 't welk billykheid en uw bekende zugt tot algemeen Welzyn van U „ schynen te vorderen — komt dus den „ Ingezetenen te gemoete in den last, dien „ gy hun oplegt; te drukken boven nood „ kan uwe bedoeling niet zyn, en het „ verleenen van tyd is eene daadlyke verligting niet alleen; maar maakt ook „ ook voor de meesten de opbrengst mogelyk, anderzins onuitvoerelyk. —— „ Weert dus van U af den vloek en haat, „ welke uit strenge maatregelen tegen U „ zou-

CHR. BOEK. 1797.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1164.

Eerste Boek. 1797.

„ zouden kunnen opryzen, by een Volk, „ altoos gewillig, wanneer het zagt geleid „ wordt, en droogt ten deele de traanen „ af welke Wees en Weduwe meer ſchrei„ jen zullen, naar maate gy hun den laſt „ zwaarder maakt." — De Commisſie van Finantie toonde zich zeer gebelgd in hun Verſlag op dit ſchryven, en verlangde, dat de Nationaale Vergadering dit niet onopgemerkt zou laaten voorbygaan. Weinig oordeelde dezelve voegde die taal, byzonder aan *Holland*, 't geen, als 't ware, de Vergadering hadt uitgedaagd om van het middel van Executie gebruik te maaken (*). *Hollands* Beſtuur werd dit onder 't oog gebragt, met bygevoegd verwyt, wegens het in gebreke blyven om de voorheen vastgeſtelde Finantieele maatregelen, met den vereischten klem, uit te voeren; was dit gedaan en hadt men de kwaade Betaalers genoodzaakt, dan zou de kas genoeg geſtyfd, en geen aanleiding gegeeven zyn tot de tegenwoordige voorgeſtelde maatregelen, „ de traanen van Weduw en Wees, „ bleeven voor rekening van hun, die „ geen onderſcheid wisten te maaken tuſſchen het zagt leiden van een gewillig „ Volk, en tuſſchen een behoorelyken „ klem geeven aan de volvoering van hunne bevelen, tegen die, welke dezelve in „ den wind ſlaan (†).

Niet

(*) Zie hier boven bl. 21.

(†) *Dagverhaal der Nation. Verg.* VI. D. bl. 559. 560.

Niet min vuurig hadt het Provintiaal Bestuur verlangd even zeer in staat geweest te zyn, om, ten aanziene der Petitie van veertig Millioenen, door de Nationaale Vergadering uitgeschreeven, en de Quota daar in, van *Holland* afgevorderd, alle Executien af te houden; dan daar dit geheel en al boven het vermogen van *Hollands* Kas liep, zouden zy die Executie moeten laaten voortgaan; doch was het Bestuur, ter geruststelling der Ingezetenen, op middelen bedagt geweest, om hun, zo veel mogelyk, dien aangaande schadeloos te stellen. Ten deezen einde openden zy eene vrywillige Geldleening ten laste van *Holland*, tegen vyf ten honderd 's jaars (*).

CAP. BOEK. 1797. Eene nieuwe Heffing uitgeschreeven.

Wat 'er ook moge geweest hebben van het hier boven vermelde verwyt door de Commissie van Finantie aan het Provintiaal Bestuur van *Holland* gedaan, wegens de slapheid der uitvoeringe van de maatregelen ter richtige opbrengst in de uitgeschreevene belastingen (†), dezelve waren wel genomen (§). En hadt men, daar de behoeften ven de eerste noodzaaklykheid reeds

Opgelegde Belastingen op de Speelkaarten.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1194. Dusdanige Heffingen ontgingen de aanmerkingen niet, gereedlyk te maaken. Uitkomende Geschriften dienden om te toonen, dat het Wancrediet ten top steeg; en dat de meerder beloofde Renten strekten tot vermindering van de waarde der voorheen by den Lande aangeschafte Gelden. Zie onder andere ZILLESEN *Geschiedenis der Nederlanden* VI. D. bl. 137 *enz.*

(†) Zie hier boven bl. 16.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 14.

eene. BOEK. 1797.

reeds overgenoeg bezwaard waren, eigenaartig de gedagten laaten gaan op voorwerpen van Weelde, tot nog onbelast. Onder deeze rekende men de Speelkaarten, die met eene Belasting bezwaard werden (*). — Om 's Lands Kas te ſtyven ſtrekte de vordering, dat, vóór het uiteinde deezes Jaars, de gewoone Verpondingen over den Jaare MDCCXCVI en de buitengewoone over den Jaare MDCCXCVII, mitsgaders alle oude agterſtalligen, moesten zyn aangezuiverd (†). Die Belasting op Huizen en Gebouwen, is zeker een ſtavige ſteun van 's Lands Kas: tegen het verzwakken van denzelven viel, in deezen geldbehoeftigen tyd, te zorgen. In eenige Steden en Plaatzen van *Holland* was het den Ingezetenen niet geoorloofd; maar integendeel wel uitdruklyk verboden, om, op eene eigendunklyke wyze, zonder toeſtemming van het Landsbeſtuur, eenige Gebouwen aan die Belasting onderworpen, af te breeken, zonder andere in plaats te ſtellen; dan op andere plaatzen vondt men geen dergelyk verbod, en brak 'er eigendunklyk af, tot ſchade van den Lande: dit ſtreedt tegen de aangenomene beginzels van Gelykheid, en zorgde men door een Plakaat daar tegen (§).

Op de Geboor-

De Posteryen leverden, zints lange, geen onaanzienlyk deel van 's Lands Inkom-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 148.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 899.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 605.

komsten uit. Grootelyks werden dezelve verkort door eene langzaam meer en meer inkruipende gewoonte om Bekendmaakingen van Geboorte, van Huwelyksverbintenissen, van Sterfgevallen, in de Nieuwspapieren te plaatzen; deeze gewoonte was bykans volstrekt algemeen geworden. Om dit nadeel af te weeren, en in die nieuwigheid een middel, ten baate van den Lande, te vinden, diende eene Belasting op de in de Nieuwspapieren geplaatste Bekendmaakingen van dien aart (*). Hoewel de som, in elk geval klein was, bragten die dagelyksche voorvallen den Lande niet weinig op: terwyl slegts weinigen, door de meerder kostende gedrukte Brieven, deeze Bekendmaakingen verkoozen te doen.

CXIII. BOEK.

1797. te Trou- en Doodsbekendmaakingen in de Nieuwspapieren.

Even als in den voorleden Jaare (†), werd aan den Volke getrouwe Opgave en Rekening gedaan, wegens den staat der Finantien van dat Gewest. De Leden van het Provintiaal Bestuur tot het onderzoek van de staat van 's Lands Geldmiddelen benoemd, bragten een voldoend verslag uit. Schoon het even als te vooren, aanduidde dat de Geldbehoefte groot was en bleef (§).

Rekening van de Finantie gedaan.

Eenige veranderingen en nieuwigheden waren met het besluit, om zo te spreeken,

Klagten wegens het voor-

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1177.

(†) Men slaa het uitvoeriger aangetekende wegens het afhoemen en doen deezer Rekening in onze *Vaderl. Hist.* XXV. D. bl. 192 *enz.*

(§) Die staat is voorhanden in de *Bataafsche Jaarboeken* X. D. bl. 300 *enz.* Als ook by ZILLESEN VII. D. bl. 115 *enz.*

CXIII. BOEK. 1797.

ken, teffens daargeſteld, andere marden langer; doch kwamen tot ſtand; dan men vondt 'er die in de bewerkingen hangen bleeven. Van laatstgemelden aart was de Scheiding van Kerk en Staat, met het geen daar aan paalde, of 'er onmiddelyk toe behoorde. Klagten deswegen werden, by aanhoudenheid, ter Nationaale Vergadering uitgeſtort, en op de handhaaving des genomen Beſluits aangedrongen. Zo viel men, ten deezen Jaare, aldaar klagtig, over het betaalen van Belastingen, byzonder: ten voordeele der geweezene Heerſchende Kerk ſtrekkende, door het Provintiaal Committé van *Holland* gevorderd. Dit baarde geen geringe wederſpraak. De Repreſentant VAN HOOFF betuigde, te dier gelegenheid, „ gehoopt te hebben, dat de „ Geconſtitueerde Magten eenmaal hulde „ zouden doen aan het waare beginzel van „ Gelykheid; dat zy niet zouden voortgaan „ met onregtvaardigheden te pleegen. Hy, „ die onder den naam van Godsdienst, „ den eenen, ten voordeele van den anderen, onderdrukt, vertrapt dit beginzel, en is den naam van Patriot onwaardig!" Hy vondt ſteun in eenige Leden (*); doch dergelyke zaaken bleeven veeltyds onafgedaan.

duuren van eenige voorregten der voormaals Heerſchende Kerke.

Veel was 'er, in den voorgaanden Jaare, wegens de Heerlykheden en de Voorregten der Heeren, voorgevallen in een ander

Bepalingen wegens de Reg-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 836 enz.

der Gewest (*), veel was 'er in *Holland* onbepaald gebleeven, en tot nog toe niets gekomen van de voldoening aan de aanschryving der Hoogstgeconstituueerde Magten, ten einde Gelastigden te benoemen, om de Bezwaaren der Burgeren tegen de Regten der Heerlykheden te hooren, en die Regten te onderzoeken. Thans hadt het Provintiaal Bestuur van *Holland* deeze zaak in overweeging genomen. Het merkte *aan de eene zyde* op, dat de vrye keuze van Kerk- en Schoolleeraaren, zonder eenigen tegenstand te verwagten, behoorde te worden toegekend aan die geenen, die zich zelven, als mede hunne Kinderen en Huisgenooten, aan de onderrigting en zorge van zodanige Persoonen, met opzigt tot het Godsdienstige, toevertrouwden, en dat het daar en tegen te eenemaal onbillyk, ja zelfs met de erkende Regten van den Mensch en Burger strydig was, dat aan de Leden van eenig Kerkgenootschap, door zommige Eigenaars van Heerlykheden, by wyze van *Collatie*, Leeraars en Onderwyzers zouden kunnen worden opgedrongen; welke die Leden geenzins hunne agting en vertrouwen waardig keurden, of dat zy door middel van eene Improbatie van Mannen, die zy in gemelde betrekkingen ten sterksten verlangden, zouden kunnen worden verstooken. — Terwyl, *aan den anderen kant*, ook de uitoefening van soortgelyke Regten, door zo ge-

1787. ten der Heerlykheden, ten opzigte van Leeraaren *enz.*

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 80—89.

gezegde Vrye- of Ambagtsheeren, welke alleen, met betrekking tot het Hervormd Kerkgenootschap, tot dus verre, hadden plaats gegreepen; geenzins kon overeengebragt worden met de, in den voorleden Jaare, door dat Bestuur gedaane Verklaaring, dat alle Godsdienstige Genootschappen in hunne Regten, ten opzigte van de Maatschappy, met elkander volkomen gelyk stonden. — Op deeze gronden verklaarden zy het zogenaamd Regt van *Collatie*, van *Goed- of Afkeuring*, daar onder begreepen het verleenen van zogenaamde *Handopening*, voor vervallen en vernietigd. Onverminderd nogthans de schadeloosstellingen, welke, in die gevallen, mogelyk zouden moeten plaats grypen (*).

Schikkingen op den Burgerwapenhandel.

Traaglyk spoedde de Burgerwapening, gelyk wy reeds opmerkten, in 't algemeen (†). In *Holland* maakte men dat vroegtydig werk. Het algemeen beheer der Gewapende Burgermagt in dat Gewest werd opgedragen aan de Burgers WILLEM JACOB KERKMAN en ADRIANUS HARTEVELD, beide Leden der Nationaale Vergadering; C. J. DE LANGE VAN WYNGAARDEN, Lid van het Provintiaal Committé; DIRK STOOB, voorheen als Lid der Provintiaale Vergadering zitting gehad hebbende; GREGORIUS KRUYS, Colonel van een Batallion der Gewapende Burgermagt te

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XI. D. 331.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 252.

te *Amsterdam*; HENDRIK VAN DER SPECK, Commandant van de Gewapende Burgermagt in den *Haag*, en J. W. DRUYVESTEIN Colonel van een Bataillon der Burgermagt te *Haarlem*. Van deeze aanstelling werd by openbaare Afkondiging kennis gegeeven (*). CXII. BOEK. 1797.

Het algemeen Plan daar toe ingediend, en waar over zo veel in den voorleden Jaare was voorgevallen (†), hadt aan evengemelde Commissie overgelaaten, om, ten opzigte van de Contributien zo veel mogelyk, een vasten regel omtrent de Hoeveelheid, de Verdeeling en wyze van Invordering te bepaalen: deeze gaf deswegen een breed Reglement in 't licht (§). Reglementdeswegen.

Niet weinigen vondt men in *Holland* die aan het deelneemen in de Gewapende Burgermagt, onder veelerleie, dikwyls beuzelagtige, voorwendzels, zich onttrokken. Dit ontging de kennisneeming des Provintiaalen Bestuurs in geenen deele. Dan wel inzonderheid vestigde het de aandagt op eenigen dier zich onttrekkenden, die Gewestlyke en Plaatslyke Amptenaaren en Bevoorregten waren. Het ongerymde en onvoeglyke van zulk eene handelwyze bewoog het Provintiaal Bestuur, om de zodanigen daadlyk vervallen te verklaaren van het dustang bekleedde Ampt of Bediening, terwyl zy tevens ongeschikt verklaard werden Amptenaaren en Bevoordeelden tot den Wapenhandel verpligt.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 147.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 131 *enz.*
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. IIII.

exm. BOEK. 1797.

den tot het bekleeden van eenige Landspost, hoe genaamd. — De weg, tot het bybrengen van redenen, om van den Wapenhandel verſchoond te worden, bleef open (*). De Raad der Gemeente te *Amſterdam* ſtrekte zulks tot Stedelyke Amptenaaren uit (†).

Het verſchynen in de Grondvergaderingen te *Amſterdam* noodig tot het behouden van eenig Ampt gekeurd.

't Was daar ter Stede, dat men, gelyk ook elders, klaagde over de nalaatigheid in het opkomen by de gehoudene Grondvergaderingen, en naa andere aangewende middelen, om het verſchynen aldaar te bevorderen, vaſtſtelde, dat aan niemand eenig Stedelyk Ampt of Bediening zou worden begeeven, ten zy dezelve (Stemgeregtigd zynde) behoorelyk, zo wel in zyne Stedelyke als Nationaale en Provintiaale Grondvergaderingen, zou zyn opgekomen, en in dezelve zyn vrye ſtem hebben uitgebragt, en daar van behoorelyk bewys vertoond. — Verder dat zy die daadlyk eenig Ampt of Bediening bezaten, en (Stemgeregtigd zynde) niet daadlyk naa de afkondiging deezer Stedelyke Publikatie in de Grondvergaderingen opkwamen om 'er te ſtemmen, van derzelver Ampten en Bedieningen zouden worden ontzet, en dezelve gegeeven aan andere welwillende en tot de algemeene welvaard alzo medewerkende Burgeren. Welke ontzetting zy als dan aan geen ander, dan alleen aan zich zelven, en pligtverzuim

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1162.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 34.

zuim zouden hebben toe te ſchryven (*).

In den voorleden Jaare was, wegens een vervaardigd Gewestlyk Regeerings Reglement, in *Overyſſel* veel ter Nationaale Vergaderinge voorgevallen (†). Men hadt te *Amſterdam* een Stedelyk Regeerings Reglement vervaardigd en aangenomen, De Repreſentant KRIEGER gaf in overweegiug dat dit niet min bedenkelyk was, en de aandagt der Vergadering, als met het voorgevallene ten aanziene van *Overyſſel* gelyk ſtaande, verdiende. Deeze ſchreef daar op het Provintiaal Beſtuur van *Holland* aan om opening in deeze zaak te geeven. 't Zelve hadt intuſſchen daar over een Brief aan den Raad der Gemeente dier Stad afgevaardigd, by welken de Hoogstgeconſtitueerde Magten der byzondere Gewesten aangemaand werden om geene byzondere Reglementen te ontwerpen. Dien Brief hadt *Amſterdam* niet ontvangen. De Raad antwoordde, dat de meerderheid der geſtemd hebbende Burgery, naa eene alzins wettige oproeping, de Invoering van dat Stedelyk Reglement voor denzelven tot een verbindende wet gemaakt hadt (§). Veelen oordeelden, dat die te *Amſterdam* beraamde Schikking of Reglement, volgens welke de ſtem der Ge-

CAP. BOEK. 1797.

Een Stedelyk Reglement te *Amſterdam* aangenomen.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 149. XI. D. bl. 272.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 396 *enz.*

(§) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 134. 136.

CXIII. BOEK. 1797.

Gemeente dier Stad zou worden uitgebragt, als louter Stedelyk moest worden aangemerkt, en slegts tot den tyd van het invoeren eener algemeene Staatsregeling kon werken.

Wat des ter Nationaale Vergadering te doen viel.

SCHIMMELPENNINCK, in deeze zaak het woord voerende, betuigde, dat hy zich over de verdiensten van het Reglement niet zou inlaaten; doch alleen aanmerken, dat zommige gronden, daar in voorkomende, regelregt aanliepen tegen de gronden ter Nationaale Vergadering aangenomen, als onder andere, dat de Verkiezing Hoofdelyk en niet by wyze van Vertegenwoordiging geschiedde. Dit kwam hem voor als een geschikt middel om de Burgery eener zo aanzienlyke Stad tegen het aanstaande Ontwerp van Staatsregeling ongezind te maaken: daar zy, gewoon zynde haare Oppermagt, hoofd voor hoofd uit te oefenen, niet gereedlyk weder tot eene andere wyze zou overgaan. Was, zyns oordeels, de Vergadering immer doordrongen geweest van de nadeelen uit tusschen beiden komende schikkingen voortspruitende, het was in dit geval. Hy wilde het Provintiaal Committé van *Holland* verzogt hebben te zorgen, dat alles in *Amsterdam* op den ouden voet bleef. Dit gaf stoffe tot verscheide scherpe aanmerkingen zo van VREEDE als van EVERS. Veelen lieten zich, over dit stuk hooren. Zeer hadt men geschermd met het voorgevallene wegens

gens het Gewestlyk Regeerings Reglement van *Overyssel*, als hier mede gelyk staande, dit werd sterk bestreeden en hadt *Holland* vermeend, dat het vervaardigen en aanneemen van zodanig een Stedelyk Reglement *Amsterdam* niet toekwam; dan was het de zaak van het Provintiaal Bestuur geweest, daar omtrent, in tyds, maatregelen te neemen, en zulks was blykens de voorhanden zynde stukken, niet geschied. Op het voorstel des Voorzitters, om zich met deeze zaak niet verder in te laaten, werd daar toe beslooten (*).

CEN. BOEK. 1797.

By onze Leezers hebben wy ons schuldenaars gemaakt, wanneer wy van het voorgevallene ter Nationaale Vergadering wegens de *Nationaale Hoogeschool* of *Universiteit* te *Leyden*, en de drie *Nationaale Academien* te *Harderwyk*, *Groningen* en *Breda* gewaagden, om des iets uitvoerigers te vermelden (†). Het hoogbevoorregte *Leyden* herinnert ons aan die belofte, en doet ons besluiten daar aan, te deezer plaatze, als best voegelyk, te voldoen.

Leyden tot de Nationaale Hoogeschool bepaald.

Onder de veelvuldige en langduurige raadpleegingen over de in het Ontwerp van Staatsregeling geplaatste Artykels het geeven van Onderwys betreffende, werd, naa vry lange beraadslaagingen, *Leyden*, met meerderheid van stemmen, tot de *Nationaale Hoogeschool* benoemd (§). Vóór die

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 379. 457. 478. 485. 496.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 315.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 972.

1797.

die bepaaling reezen 'er reeds aanmerkingen, het lot der overige in den Vaderlande beſtaande Hoogeſchoolen betreffende. Het liet zich aanzien, dat de Hoogeſchoolen te *Utrecht* en *Franeker* 'er by zouden inſchieten, althans dat dezelver voorregten, zo zy mogten blyven beſtaan, vry aanmerkelyk zouden inkrimpen, en deezer luister taanen, door den ſterker glans der meer bevoorregte overſcheenen, worden.

Wat Trip ten voordeele van de *Groningſche* Hoogeſchool in 't midden brengt.

Trip uit *Groningen* wilde de eer der Academie zyner Stad, die egter meer in aanmerking gekomen was, dan de twee gemelde Academie-Steden, handhaaven. Hy ſprak onder andere op deezen trant. „ Ik heb de *Eloges* gehoord van de *Leydſche* Univerſiteit, waar tegen alle onze „ andere Academien als een niet konden „ beſchouwd worden. Het zy verre van „ my de *Leydſche* Univerſiteit te willen „ miskennen; neen, dit zou zelfs dienen „ om de *Groninger* te verlaagen. Hoe veel „ groote Mannen zyn te *Leyden*, om van „ geene andere Academien te ſpreeken, in „ een kort tydvak geweest en zyn 'er nog, „ die eerst de *Groninger* Academie, allen „ luister bygezet, en die op dezelve hunne gronden gelegd hebben. Een van „ Doeveren, Hollebeek, van de Wynpersse, van der Kessel, een Brugmans en anderen ſtrekken my tot getuigen. *Groningen* is altoos de voornaamſte Kweekſchool geweest van de „ Hoogeſchoolen te *Leyden* en *Utrecht*. De

„ groot-

„ grootheid der *Leydsche* Universiteit be- Chron.
„ wyst dus, dat de Professoren op de BOEK.
„ *Groninger* Academie niet geheel buiten
„ aanmerking gebleeven zyn." — „ Maar, 1797.
„ zegt men," dus vaart de Representant TRIP voort, naa van de *Groningsche* Academische Tuin, met welverdienden lof gesprooken te hebben, „ 'er moet thans één
„ Nationaale Hoogeschool weezen, waar
„ alle kunde zich moet vereenigen, en
„ meer kan de Staat niet betaalen. —
„ Ongelukkige Landgewesten, ongeluk-
„ kige Grensplaatzen, waar geen Haven
„ veilig getekend wordt (*), en waar,
„ uit schaarschheid van penningen, geen
„ Jeugd meer kan onderweezen worden,
„ zo als bevoorens bestaanbaar was. —
„ Men zegt, de Hoogeschool zal van na-
„ yver branden om even luisterryk te wor-
„ den als de *Duitsche*, *Engelsche* en andere
„ vermaarde Academien in vreemde Lan-
„ den. Waarlyk streelende gedagten voor
„ hooghartige zielen, die te dikwyls de
„ Gelykheid uit het oog verliezen; maar
„ zal dit dan nog evenredig het geluk der
„ Natie bevorderen? — Ouders uit an-
„ dere Gewesten, zelfs uit de verstafge-
„ legene, zenden hunne Kinderen na de
„ *Groninger* Academie, voor eerst om dat
„ door eene eenvoudiger leevenswyze de
„ Stu-

(*) Dit slaat zeker op de mislukte poogingen om te *Delfzyl* een Havenplaats voor 's Lands Schepen aan te leggen. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 204 *enz.*

BOEK. 1797. „ Studiën en andere zaaken, daar minder „ kostbaar zyn; ten anderen om dat aan „ den eenen kant, de Luxe zo groot niet „ is, als in meer bloeijende Gewesten; „ die wegens den Koophandel en andere „ belangen, in de Stad *Groningen* hunne „ betrekkingen hebben, vinden menigvul„ dige gelegenheid hunne Kinderen daar „ goedkoop te besteeden, en de zorg voor „ hun aan vertrouwde, Bekenden aan te „ bevoelen. Dit alles zal voor hun op„ houden!" — Op deeze gronden besloot hy tot meerder Academien.

C. L. VAN BEYMA laat zich voor *Franeker* hooren.

In den loop der onderhandelingen was intusschen te meermaalen gunstig wegens *Groningen* en *Harderwyk* gesprooken, en *Franeker*, ten dien aanziene, onvermeld gebleeven. Dit trok zich C. L. VAN BEYMA aan; hy betuigde zyne bevreemding, dat in die *Friesche* Stad, welke zich, in het Patriottisme, reeds vóór den ommekeer van zaaken, ten Jaare MDCCLXXXVII, zo verdienstlyk gemaakt en daar by ten uitersten gefeden hadt, de Hoogeschool, die voor *Friesland* Ingezetenen van veel belang was, en ook een reeks van uitmuntende Mannen hadt opgeleverd, niet eens in aanmerking kwam, even min als *Utrecht*, beide Steden in de Geschiedenis van het Patriottisme vermaard.

Pleit van COUPERUS voor de éénige Hoogeschool.

Veel was 'er gezegd voor meer dan éene *Bataafsche Academie*. COUPERUS merkte aan, dat de bewyzen daar voor aangevoerd alleen dan te pas te kwamen, wanneer men de gelegenheid tot onderwys aan Departemen-

menten en Plaatzen wilde betwisten; doch dat het aan deeze behoorde vrygelaaten te worden, *om ten haaren koste, Gymnasien* op te richten. Dat, zo 'er meer *Bataafsche* Academien, dan één moesten zyn, 'er geene rede was om 'er *Groningen* en *Harderwyk* alleen mede te begunstigen, dat *Utrecht* dan het zelfde regt hadt, dat *Zeeland* reeds meermaalen, ten dien einde, poogingen hadt aangewend, dat *Overyssel*, *Bataafsch Brabant* en alle Gewesten dan zulks konden vorderen, dat *Franeker* om verscheide redenen aanspraak op dergelyk eene Academie zou hebben. Dan zulks zou zo groote kosten naa zich sleepen, dat de Nationaale Universiteit daar by zou moeten lyden. Wilde men zodanig eene Universiteit niet genoegzaamen luister, tot stand brengen, dan moest men alle Nationaale krachten in dat punt vereenigen. Voor één *Bataafsche* Universiteit yverde hy sterk, behoudens de vryheid der Departementen en Plaatzen om Gymnasien op te richten. CHAP. XXIII. BOEK. 1797.

Met de meerderheid van één stem werd beslooten, dat 'er, behalven de *Bataafsche Universiteit*, nog *Bataafsche* Academien zouden zyn. De Meerderheid hadt op het Voorstel des Voorzitters om die *Bataafsche Universiteit* te *Leyden* te vestigen, niet vastgestaald, of VAN MAANEN tradt op voor de Academie van *Franeker*, en meer byzonder voor die van *Utrecht*. De loop der handelingen hadt genoegzaam doen zien, hoe *Groningen* en *Harderwyk* in een gunstiger lot

Voorstel van van Maanen de Academien betreffende.

lot zouden deelen, dan de twee anderen „ eene onregtvaardigheid," gelyk hy zich uitdrukte, „ welke hy vermoende, dat de „ Nationaale Vergadering niet moest kunnen begaan." Zyn voorſtel was, „ dat „ de Nationaale Vergadering zou bepalen, dat de thans beſtaande Academien „ of de Gemeenten, welke dezelve zouden mogen willen oprichten, even zeer „ het regt zouden behouden of bekomen „ om te *gradueeren* als de Nationaale Hoogeſchool; mits zy dezelve, voor eigen „ rekening, onderhielden; en dat ze ten „ aanziene der inrichting, onder dezelfde „ Oppercuratoren, en beheer van het Publiek Onderwys geſteld werden (*)."

Beſluit tot drie Academien, te *Harderwyk*, *Groningen* en in *Batnaaſch Brabant*.

Het onderſcheid tuſſchen *Univerſiteiten* en *Academien*, als mede of het *gradueeren* en *promoveeren* aan de eerſte alleen dan aan beide zou toekomen, gaf ſtoffe van uitvoerige redentwisten; in 't einde kende men dit voorregt alleen aan de *Univerſiteiten* toe. Ingevolge van een ingediend Verſlag zouden 'er ſlegts twee Nationaale Academien zyn, één te *Harderwyk*, en één te *Groningen*. By de raadpleegingen hier op bepaalde men het getal op drie. —— De plaatsbepaaling vorderde meer werks. By de meermaals voorgedraagene Academie van *Groningen* en *Harderwyk*, ſprak men ook van *Utrecht*, van *Franeker*, en bragt mede *Deventer*, als ook het Gewest *Zeeland* en *Staats Brabant* in overweeging. Ee-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 967—970.

Eene Stemming by uitgeloote Briefjes bepaalde het voorregt van Academie-Stad tot *Harderwyk*, *Groningen* en *Bataafsch-Brabant* (*). De Promotien werden aan de *Bataafsche Universiteit* bepaald, en teffens vastgesteld dat zy, zonder geld daar voor te betaalen, zouden verleend worden (*). CXXXIX. BOEK. 1797.

Staande de beraadslagingen over dit onderwerp was de Raad der Gemeente van de Stad *Utrecht* in den wil geweest, om, 't gevaar van het gemis der Academie bezeffende, met een Vertoog ter Nationaale Vergadering zich te vervoegen, ten einde dien slag voor te komen. Dan eer dezelve nog in gereedheid was om dit voorneemen uit te voeren, vernam de Raad, met groot leedwezen en verbaazing, dat niet alleen het Regt van Gradueeren en Promoveeren, het characteristique van eene Universiteit uitmaakende, alleen aan de Nationaale Universiteit te *Leyden*, met uitsluiting van alle de overige Academien, werd toegekend; maar dat ook de *Utrechtsche Academie*, zo wel als die van *Franeker*, van de lyst der *Hoogeschoolen* geheel werd uitgeschrapt, en dus de Stad en Burgery met éénen hamerslag in gevaar geraakte van verstooken te worden van een voordeel, 't welk dezelve, geduurende meer dan honderd en zestig Jaaren, onafgebrooken De Raad van *Utrecht* pleit voo de Academie daar ter stede.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 39. 50. 60. 62.

(†) *Ald.* bl. 116.

ken hadt genooten; en 't welk zy beſchouwden als een voornaam, zo niet het voornaamſte middel tot den bloei en welvaard der Stad *Utrechs*, en welks gemis een aanmerkelyk verval en onnoemelyke ſchade aan de Burgery ſpelde.

De Raad liet het niet berusten by deeze betuiging van verwondering; maar voerde aan de uitneemende geſchiktheid van *Utrechs* voor eene Hoogeſchool. Dat de andere Hoogeſchool te *Leyden* by uitſluiting, tot *eene Nationaale Univerſiteit* verheeven wierd, dien luisterryken tytel wilde zy die verdienstyke Stad en Burgery geenzins misgunnen, en zouden volkomen te vrede zyn met den minderen Tytel van *Academie*, indien zy ſlegts van het weezen der zaak niet verſtooken werden; ook wilden zy, gemeenen nuts halven, het Beſtuur der *Utrechſche* Academie volvaardig, op eene voeglyke wyze, onderwerpen aan het door de Nationale Vergadering voorgeſtelde Oppebeſtuur. Geen zugt om *Utrechs*, tegen regt, boven andere Steden des Vaderlands te verheffen, bezielde den Raad in deezen; maar oordeelden zich als voorſtanders der waare Vryheid verpligt, om naar vermogen, een voorregt der *Stichtſche* Hoofdſtad te moeten handhaaven, 't geen zy meenden als een wettig verkreegen regt van eigendom te moeten beſchouwen, en van 't welk de *Utrechtſche* Burgery, die zich ook beroemen kon iets tot verbetering en daarſtelling van de tegenwoordige orde van zaaken te hebben toe-

1797.

toegebragt, zeker niet verdiend hadt, verstooken te worden, en 't welk daarenboven van zulk eene natuur was, dat het, verre van aan het welzyn der *Bataafsche* Natie in 't algemeen hinderlyk te zyn, in tegendeel, uit zynen aart geschikt was en ten allen tyde gedient hadt om, door het aankweeken van nuttige Kunsten en Weetenschappen, den bloei en luister van *Nederland*, in geene geringe maate, te bevorderen. ANN. BOEK. 1797.

Hier beroept zich de Raad op de geschiedenis van ons Vaderland, zo van vroeger als van deeze laatste dagen. Hadt de *Harderwykſche* Hoogleeraar NIEUHOFF, een der Gelastigden in de zaak der Hoogeschoolen, in het begin der Nationaale Vergadering, zich beklagende over den kwynenden toestand der meeste *Nederlandſche* Academien, met waarheid betuigd, dat alleen de *Stichtſche Pallas*, het hoofd nog boven hieldt. Zy konden de Vergadering verzekeren, dat het getal der aan de *Utrechtſche* Academie studeerende Jongelingen nog grooter was dan in den Jaare MDCCLXXXVI by het vieren van het *honderd en vyftigjaarig Jubile*, een tydſtip, 't welk by ieder voor een der meest bloeiende dier Academie gehouden werdt. (*)

Om

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 403. en byzonder C. DE VRIES *Naauwkeurige Beſchryving en Verhaal van de Plegtigheden by de 150ſte Feestviering der Utrechtſche Hoogeſchool.* Te *Utrecht* by A. VAN PADDENBURG. bl. 28.

CXII. BOEK. 1797.

Om deeze ſchets breeder te ontwikkelen, was, door het ſpoedig gevallen beſluit, den Raad de gelegenheid benomen; dan zy hadden dit thans ſchetswyze gedaan, of de Nationaale Vergadering ook, behoudens haare agtbaarheid, nog middel mogt vinden, om dat beſluit door verbreeding ten deezen opzigte, te verzagten, of wel om het ſtuk de Hoogeſchoolen betreffende, geheel buiten het Ontwerp van Staatsregeling te houden. — Met een wenk gaf de Raad te verſtaan hoe zodanig een Beſluit ten aanzien der Hoogeſchoolen, eenen nadeeligen invloed zou kunnen hebben op het goedkeuren der Staatsregeling. — Meer rechtſtreeks lieten zy zich vervolgens hooren, dit woord voerende; „Burgers Repreſentanten! vergeeft ons deeze rondborstige taal. Wy kunnen niet „met dezelfde gelaatenheid, (als het goed- „of afkeuren der nog onder handen zyn- „de Staatsregeling,) de berooving te ge- „moet zien van 't geen wy meenen on- „zer Stad onwederſprecklyk toe te komen. „En zodanig is met de daad het Regt „tot eene gradueerende Academie, of ei- „genlyk gezegde Univerſiteit. Het Sou- „veraine Volk van 't *Sticht van Utrecht* „heeft, in den Jaare MDCXXXVI, door „zyne toenmaalige Repreſentanten, de „Staaten 's Lands van *Utrecht*, dit Regt „aan onze Stad, als een wettig en eeu- „wigduurend eigendom, geſchonken. Als „zodanig heeft het onze Burgery aan- „vaard, even als men een ongecultiveer-

„den

„ den akker aanvaart, welken iemand door CXXI.
„ den Souverain tot zyn gebruik in ei- BOEK.
„ gendom wordt opgedraagen. De Bur- ——
„ gery van *Utrecht* heeft deezen akker 1797.
„ met onnoemelyke kosten gecultiveerd,
„ vrugtbaar gemaakt, onderhouden en
„ verbeterd, en de vrugten, welke zy
„ daar van trekt, en welke een aanzien-
„ lyk gedeelte van haar beſtaan uitmaa-
„ ken, heeft zy alleenlyk of althans voor-
„ naamlyk aan haare eigen zorg en in-
„ duſtrie te danken. —— De *Utrechtſche*
„ Academie toch verſeert niet in hetzelf-
„ de geval met de overige *Nederlandſche*
„ *Academien*. Zy ontleent haar beſtaan
„ als *Academie*, van den Souverain; maar
„ zy wordt geenzins, als de overige,
„ door den Souverain bekostigd en onder-
„ houden. Dit alles geſchiedt door de
„ Stad, welke even daar door buiten
„ twyfel ook Regt op deeze haare Aca-
„ demie heeft, het welk haar door nie-
„ mand mag benomen worden."

Het onderſcheid tuſſchen de Academie van *Franeker* en de *Utrechtſche*, in dit geval, opengelegd hebbende, laat de Raad volgen; „ Wy reclameeren hier uwe Regt-
„ vaardigheid, Burgers Repreſentanten!
„ en die van de geheele Natie, en ſmee-
„ ken van dezelve met vertrouwen, dat,
„ ingevalle het al uit hoofde van de reeds
„ door U genomene Decreeten, onmoge-
„ lyk mogt zyn om de Academie onzer
„ Stad als *Bataafſche* Academie te conſi-
„ dereeren, en als zodanig uit de alge-

CXII. BOEK. 1797.

„ meene Schatkist der Natie met de Fa-
„ veurs te benificeeren, als aan de Aca-
„ demien te *Groningen*, *Harderwyk* en *Bre-*
„ *da* toegedagt zyn, of vervolgens toege-
„ dagt mogen worden, het egter Ulieden
„ behaagen moge, by het Ontwerp der
„ Staatsregeling, aan de Natie voor te
„ draagen, om, ingevalle de Burgery deez-
„ zer Stad op den duur in staat en ge-
„ zind mogt zyn, om de kosten van haa-
„ re Academie zelve te draagen, als dan
„ ook deeze Academie te conserveeren
„ by die Regten; welke zy tot hier toe
„ ongestoord genooten heeft, en welke
„ tot haar bestaan als Universiteit onont-
„ beerelyk zyn, en specialyk het Regt,
„ om, uit naam van den Souverain, te
„ kunnen gradueeren." — Ingevalle dit verzoek geen gehoor mogt vinden, drongen zy aan op eene Schavergoeding: dewyl niemand, zelfs ter liefde van het Vaderland zonder deeze, van zyn wettig eigendom, volgens het billyk en door de Nationaale Vergadering onbelast beginzel, mag beroofd worden (*).

Dit, met zo veel nadruks gestelde stuk begreep de Voorzitter G. W. VAN MARUM, dat geen punt van beraadslaaging kon uitmaken (†). Een laater aanvoeren van diezelfde belangen hadt een dergelyk lot (§).

Het

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XI. D. bl. 26—34.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 173.
(§) *Ald.* VII. D. bl. 822.

Het Geregt van *Franeker* vaardigde desgelyks een Brief aan de Nationaale Vergadering af, wegens de uitsluiting van *Franeker* als een Academie-Stad. Eene stap van zeer groot nadeel voor haar, weshalven zy verzogten, dat in dit Besluit verandering mogt worden gemaakt, immers dat die Stad, in allen gevalle, schadeloos mogt worden gesteld. Op deeze aanzoeken van schadeloosstelling, zo van *Utrecht*, als van *Franeker*, bragt VAN HOOFF in 't midden, niet te kunnen zien, dat 'er gronden waren waar op de Steden, in welke zich voorheen Academien bevonden, den eisch op schadeloosstelling zouden kunnen gronden; de meeste Steden hadden dit als een voorregt verkreegen en bezeten; maar alle voorregten waren afgeschaft. Verscheide Steden hadden mede andere voorregten verlooren, waar voor zy dan ook vergoeding zouden kunnen eischen. Het oprichten van andere Academien geschiedde niet om de eene of de andere plaats te bevoorregten; maar ten meesten nutte van de gansche Republiek; de Vergadering hadt daar omtrent niets anders dan de Geographische Ligging in 't oog gehouden. Hy vondt steun in WITBOLS. — Wanneer de Voorzitter in 't midden bragt dat de Schadeloosstelling, wanneer de Staatsregeling werd aangenomen, zeker in aanmekring zou komen, en dat men diensvolgens de Brieven daar van gewaagende, buiten beraadslaaging moest houden.

CXIII. BOEK.

1707

Franeker beklaagt zich wegens de uitsluiting dier Stad.

Pleit van C. L. VAN BEYMA voor *Franeker*.

Deeze voorſlag maakte den yver van C. L. VAN BEYMA gaande. Hy voerde aan, dat *Franeker* zich in een geheel ander geval bevondt dan *Utrecht*, en geheel ander regt van aanſpraak hadt. Te *Utrecht* beſtondt eene Academie, grootendeels, zo niet geheel, door de Stad onderhouden, en aan welke door den Souverain het regt van gradueeren was gegeeven; maar te *Franeker* was eene Academie op kosten der Natie, en zy was de éénige die men 'er van ontzette. Te *Utrecht* kon de Stad, al werd de Conſtitutie aangenomen, die School onderhouden; maar noch *Franeker*, noch gansch *Friesland*, zou, naa het aanneemen der Conſtitutie, in ſtaat zyn om zulk eene of eene andere Stichting te betaalen: „ want „ als de Staatsregeling," dit voegde hy 'er woordlyk by, „ wordt aangenomen, „ is dat Gewest van alle Commercie totaal verſtooken, de Landbouw geruïneerd; en in één woord, alle Inwoon„ ders tot een gelyken ſtaat, (die van „ behoefte naamlyk) gebragt. Het ſtuk „ van *Franeker* verdient ten minſten ge„ leezen te worden." —— POMPE VAN MEERDERVOORT bragt in 't midden, dat dit denkbeeld van VAN BEYMA zo Federaliſtisch was, als hy 'er ooit een ter Vergaderinge hadt hooren aanvoeren; dat hy altoos gedagt hadt, dat de Academien niet waren om de Steden, maar voor de Jeugd. Het gevolg was, dat de

Brie-

Brieven buiten beraadſlaging bleeven (*). CXIII. BOEK. 1797.

Het *Sticht*, waar in zich, ten aanzien van de te *Utrecht* gevestigde Hoogeſchoole die Stad by uitſtek deedt kennen, biedt, ten opzigte van het Gewestlyke, ten deezen Jaare, eenige meldenswaardige byzonderheden aan. Billyk geeven wy onder deeze de eerſte plaats aan eene Publikatie van het Provintiaal Beſtuur, by welke 't zelve den Volke deedt weeten, dat de Vyanden van de tegenwoordige orde van zaaken, gegrond op de Oppermagt des Volks, zo al niet in 't openbaar, althans in 't heimelyk, en op allerlei listige wyzen, die poogden te ondermynen en zich zelven weder in 't openbaar Bewind te ſtellen, of eenen onmiddelyken invloed op 't zelve te verkrygen, en daar op beſlooten hadden, om geene Leden van het voorig Beſtuur, welke zo in Provintiaale als Stedelyke Regeeringen, onder het voorig Stadhouderlyk Bewind, het zy in dit, of in andere Gewesten, zitting gehad hadden, en by de Omwenteling van hunne Posten ontzet waren, geduurende het ſtand grypen des tegenwoordigen Tusſchenbeſtuurs

Overgang tot het *Sticht*.

Het Provintiaal Beſtuur ſchryft den Amptenaaren eene Verklaaring voor.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl 207. 208. Wy hebben dit voorgevallene omtrent de Academien, ſchoon het des geſtelde, met het vervolgens verwerpen deezes Plans van Staatsregeling verviel, wel eenigzins uitvoerig willen boeken, om, ook ten deezen opzigte, de geſteldheid der Vergaderinge te doen kennen. Zeker was VAN BEYMA de eenige niet, die geagt kon worden op dat ſtuk *Federaliſtiſch* te denken, in den zin van dit woord ten dien dage.

ohn. BOEK. 1797.

ſtuurs tot eenigerlei Regeeringsposten verkiesbaar te ſtellen: aangezien het Volk geen vertrouwen kon ſtellen op Perſoonen, die blyken gegeeven hadden de Erfſtadhouderlyke Ariſtocratiſche Regeeringsvorm te zyn toegedaan. — Bovendien was 'er, in het *Sticht*, op verſcheide plaatzen geſchil ontſtaan omtrent het doen eener Verklaaring, tot het verkrygen van 't Stemregt, om die geſchillen voor te komen, vorderde het Provintiaal Beſtuur het afleggen en ondertekenen deezer Verklaaring. „ Ik verklaar, als een Man van „ Eer, op verbeurte van myn goeden „ Naam, dat ik alleen de Regeeringsvorm, welke gegrond is op de Oppermagt des Volks en op de Regten en „ Pligten van den Mensch, zal erkennen, „ handhaaven en verdeedigen; zonder ooit „ of immer eenige Erflyke Ampten of „ Waardigheden te helpen daarſtellen." — Hier by vernietigde het Provintiaal Beſtuur alle Schikkingen daar tegen ſtrydig, by Stedelyke of Dorps-reglementen gemaakt.

Geſchillen deswegen met *Amersfoort*.

Het Reglement voor het Beſtuur van de Stad *Amersfoort* vastgeſteld, kende geene Bepaaling of Verklaaring van gemelden aart. Het Provintiaal Beſtuur de weete krygende dat deeze Publikatie in de Stad *Amersfoort* niet was afgekondigd, gaf deswegen zyne verwondering te kennen, met aanmaaning en last, om, zonder verwyl, die Afkondiging te laaten doen. By wederſchryven beriep zich het Stadsbeſtuur op een Artykel in het Reglement des

des Provintiaalen Bestuurs, by 't welk aan 't zelve de magt of beschikking in het huishoudelyke der Steden en Dorpen ontzegd wordt, uit welken hoofde zy het laatstaangeschreevene voor van geene verbindende kragt, ten aanziene van de *Amersfoortsche* Burgery, hielden, en het berooven van dit regt als eene daad van Overheersching aanzagen. Het Stadsbestuur, twee Leden uitgezonderd, volhardde by deeze weigering. Een klemmender aanschryving van het Provintiaal Bestuur drong aan op die Afkondiging. Dit deedt een sterker weigering van Stads wegen gebooren worden. Zulks hadt het zenden eener Provintiaale Commissie ten gevolge, die de betwistte Publikatie deedt afkondigen. Eene Tegenafkondiging volgde van Stadswege. Deeze werd vervangen door eene der Provintiaale Commissie, die weder de openbaare Tegenspraak van de Stadsregeering uitlokte.

CXII. BOEK. 1797.

De Stadsgeering afgezet.

Aangestelde Wykmeesters kwamen de Regeering aanzeggen, dat zy, door het niet willen voldoen aan het voorschrift der Hoogstgeconstitueerde Magt in dit Gewest, zich zelven buiten staat gesteld hadden om de hun opgedraage Eereposten waar te neemen; dat zy in den kring der Burgerye wederkeerende, zich tot het doen van verantwoording gereed te houden hadden. —— Verre waren de Raadsleden, één uitgezonderd, van gereed te zyn, om die Amptontzetting aan te neemen. —— Naa zo veel tegeneenhortend bedryfs verscheen

CXIII. BOEK. 1797.

ſcheen eene Commisſie van het Provintiaal Beſtuur 's Lands van *Utrecht*, beſtaande uit de Burgers DE JONCKHEERE en LINTHORST (*), zonder zich te hebben doen aandienen, ter Vergaderinge, vergezeld door eenige Officieren der Krygsbezettinge, terwyl een Krygswagt voor het Stadhuis geſteld was, van de Leden des Stadsbeſtuurs vorderende, dat zy de Raadzaal zouden verlaaten, om in hunne posten vervangen te worden door andere Perſoonen, de vereischtens van het Stemregt bezittende, met bedreiging dat zy Gecommitteerden, by verdere weigering, tot ſterker maatregelen zouden overgaan. Deeze wagtte men niet af; doch verliet, onder betuiging van zich te houden aan de Tegenverklaaring, de Raadzaal. — Terwyl zy aan de *Amersfoortſche* Burgery eene Bekendmaaking van het voorgevallene deeden, met openlegging van alle de ſtukken (†).

Wat het *Stichtten* aanziene van de Gelden aan den Lande deedt.

Zeer bevlytigde zich het *Sticht* om, in de gevorderde Gelden, het verſchuldigde aandeel op te brengen. Van de daar toe genomene maatregelen verwittigde, reeds met den aanvang deezes Jaars, het Provintiaal Beſtuur de Nationaale Vergadering. Ingezondene Geldſommen ſtrekten voorts

(*) De Burger VAN WESTRENEN was het derde Lid dier Bezendinge; doch vóór de amptontzetting na *Utrecht* vertrokken.

(†) Alle de ſtukken tot dit voorgevallene behoorende, zyn voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* voor 1797. bl. 1677—1714.

voorts ten klinkenden blyke. In Hooi- CXII.
maand mogten zy, by eene herhaalde Geld- BOEK.
zending, ſchryven; dat zy, wanneer de
Vergadering deeze Geldopbrengſten voeg- 1797.
de by de voorige, geen oogenblik twyfelden of dezelve zou met hun bezeffen, dat de beſlootene Executie, wegens het agterſtallige van 's Gewests aandeel in de zestig Millioenen, reeds geheel en al vervallen was. Dat zy voorts niets onbeproefd zouden laaten om zodanige middelen in 't werk te ſtellen, tot verdere voldoening aan hunne Finantieele verpligtingen, en daar door ook de Executie noodloos maaken, door de Nationaale Vergadering beſlooten, wegens het agterweezen op den eerſten termyn van de veertig Millioenen. Met allen regt vorderden zy eene Rekening Courant wegens het dus verre betaalde; doch zy vonden, by aanhoudenheid, reden om dit verzoek te herhaalen: dan zy ſtonden hier in met andere Gewesten gelyk (*).

In een en ander Gewest vondt nog plaats een der haatlykſte Regten, het Regt van Exue geheeten, volgens 't welk de Inwoonders deezer Republiek, gehouden waren, van de aan hun, in eene andere Provintie dan zy woonagtig waren, aangeſtorvene Erfenisſen, aan die Provintie te moeten betaalen den tienden Penning, alvoorens zy die Erfenis daar uit mog- Het Regt van *Exue* daarafgeſchaft.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 253. VI. D. bl. 409. 642. VII. D. bl. 626.

1797.

mogten voeren. Een voorſtel om dit zogenaamde Regt, uit Graafiyke Charters gebooren, en wanſtaltig by de tegenwoordige orde van zaaken, af te ſchaffen, hadt het zenden van een rondgaanden Brieve aan de Gewesten ten gevolge, by welken die, waar het nog ſtand greep, aangemaand werden 't zelve niet langer te vorderen. Aan het oogmerk deezer Aanſchryvinge voldeedt het Provintiaal Beſtuur van *Utrecht*, met hetzelve geheel en al te vernietigen en naar beginzelen te handelen, waar aan het zo dikwerf faalt, als 'er het eigenbelang mede gemengd is (*).

Overgang tot *Friesland*.

Wanneer wy den naam van *Friesland*, in onze Vaderlandſche Historie, te nederſchryven om tot een verſlag van het daar Gewestlyk voorgevallene toe te treeden, is, zints lange, onze geest gewoon zich niet alleen eene ruimte van ſchryfſtoffe voor te ſtellen; maar kan teffens niet nalaaten eene huivering te gevoelen op het vooruitzigt van zo veele geſchillen en twisten, gevoerd ingevolge van vroegere oneenigheden, of gebooren uit op nieuw voorkomende zaaken. De oude Ariſtocratiſche geest, die veele *Friezen* ongetwyfeld bezielde, worſtelde tegen eene zomtyds uit Partyzugt te verre getrokkene Democratie. De wederzydſche verdenkingen en beſchuldigingen ſteegen hoog. Eenige geſchilſtukken deeden de *Friezen* onderling af,

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 33. 34. *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 329.

af, met andere werd de Nationaale Vergadering gemoeid. Over het geheel levert dit Gewest de uitlokkendste schryfstoffe niet op; dan wy moeten die verwerken, zo als wy dezelve vinden. Geheel vry van betrekkingen op dit Gewest, als mede van de Persoonen, die hier de hoofdrollen speelden, of mindere vervulden, kunnen wy, zo verre de bescheiden ons toelichten, der waarheid hulde doen.

CXIX. BOEK. 1797.

Hoe het in *Friesland* met de opbrenging in de Algemeene Lasten geschapen stondt.

Gelyk die van *Friesland* zich voorheen beroemden op het toebrengen van haar aandeel in de Gelden tot onderstand van de gevorderde lasten des Gemeenebests (*), zo sloegen zy weder denzelfden toon ter Nationaale Vergadering (†), en thans by de bekendmaaking van de Penningen in gereedheid gebragt tot betaaling van het *Friesche* Aandeel in de Petitie van veertig Millioenen voor dit loopende Jaar, voegden zy 'er nevens, die Penningen niet te zullen afgeeven, alvoorens de andere Gewesten in voorige Petitien, hadden aanbetaald (§). Doch op de, ten deezen Jaare, deswegen bedreigde Executie betoonden zy zich ter opbrengste gereed (**). Dan by een der laatste opbrengsten deeden zy aanvraage, waar toe alle de opgebragte Geldsommen waren aangewend, verzoekende, ja zelfs, uit naam des Volks van

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 387.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 370. 855.
(§) *Ald.* bl. 144.
(**) *Ald.* bl. 586. 647. VII. D. bl. 264.

1797.

van *Friesland*, eischende, dat 'er kragtdadige Besluiten mogten genomen worden: ten einde 'er rekening en verantwoording der opgebragte penningen geschiedde, zonder welke zy zwaarigheid maakten om verdere betaalinge te doen (*).

Hoe men op de Bekendmaking van het besteeden der den Lande opgebragte Penningen aandringt.

Eene zeer hooggestemde Brief schreef het Provintiaal Bestuur van *Friesland* aan de Nationaale Vergadering op het stuk van 't besteeden der Landspenningen. 't Geen een en ander der Representanten des *Friesschen* Volks te dier Vergaderinge deswegen mogt gezegd hebben, om *Friesslands* ryklyke tegen de schaarsche opbrengsten van andere Gewesten, op te hemelen, beduidde min dan een schryven 't welk op deezen toon aanving; „ Wy vinden ons, Burgers Representanten! door „ de algemeene en sterke klaagstem des „ *Friesschen* Volks, al wederom gedrongen, nogmaals, by herhaalinge, U te „ vertegenwoordigen, hoe ernstig het *Friesche* Volk de bezuiniging van 's Lands „ gelden begeert, en verantwoording der „ Administratie vordert — wyl zonder een „ spaarzaame en nutte aanleg, en eene „ *openbaare* Verantwoording van die Gelden, de anderzins nyvere Werk- en „ Ambagtsman, onder de gedurige geforceerde Geldheffingen moedloos wordt, „ als niet weetende waar zyne, met zweet „ en bloed zamengebragte gelden, blyven — vreezende dat dezelve *zo wel*,

„ zo

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 617.

„ zo al niet *meer* dan vóór de Revolutie, tot onwaardige einden, tot voedzel van weelde en overdaad, en ter vullinge van de beurzen van eenige weinigen, die het beſtuur over de Geldmiddelen is toevertrouwd, ſtrekken. Langs deezen weg wordt niet alleen de het Land met zyne opbrengende belastingen ondersteunende Burger moedloos; maar vloekt in zyn hart, onder den last van herhaalde Geldheffingen, de te vooren zo zeer gewenschte Revolutie, en draagt zyne Beſtuurders, door kortzigtigheid en ongeduld, een kwaad hart toe, ja wordt van langzaamerhand, meer en meer vatbaar voor de Inblaazingen der Voorſtanderen van het voorige *Oranje* en *Ariſtocratisch* Beſtuur (*)."

CXXIX. BOEK. 1797.

De ten voorleden Jaare aangewende middelen om Geld te bekomen, waren zeker van eenen zwaar drukkenden aart (†) Thans kwam het Beſtuur tot den inval, om, met afſchaffing, indien niet van alle, althans van de voornaamſte Impoſitien, de noodige penningen te vinden, uit eene Jaarlykſche Belasting op de Inkomſten van ieder Huisgezin, naar evenredigheid. Het deelde een Plan daar toe mede, zonder 'er iets op vast te ſtellen, bragt het onder het oog des Volks, met verzoek om 'er het Volks oordeel op te verneemen, en de mededeeling van aanmerkingen

Een voorgeſteld Belastingsplan gewraakt.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 126.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 387.

EXIL. ROEK. 1797.

gen (*). Eene menigte *Friesche* Burgers trok zich deeze zaak aan, en deelde hunne gedagten mede. Deeze, den bestemden tyd ter indieninge verstreeken zynde, werden onderzogt; dan het Provintiaal Bestuur ontdekte ras, dat het voorgeslaagen middel van verandering op de Belastingen, de algemeene goedkeuring niet wegdroeg; meest allen begeerden geene verandering, ten opzigte van de Binnenlandsche Belastingen; doch wenschten verbeteringen ten aanziene van de Havenmiddelen. By de bekendmaaking, dat zy het den Burgeren niet smaakend plan introkken, gaven zy een andere Publikatie ten aanziene van de Belastingen uit, waar in veele veranderingen voorkwamen (†).

Geldheffingen.

Van gedwongene Geldheffingen afkeerig beproefde het *Friesche* Bestuur vier Millioenen langs den weg eener vrywillige Negotiatie, te verkrygen (§). Het leedt egter slegts maar twee dagen of eene buitengewoone Belasting op den Opbrengst der Vastigheden in dat Gewest zag het licht (**). Schoon de Vrywillige Geldopneeming, eene vry aanzienlyke som in 's Lands kas opbragt; eene som, die gevoegd by de gewoone Inkomsten, in algemeene tyden, van veel betekenis zou geweest hebben, bevondt het *Friesche* Landsbestuur, de inge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 349—362.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1071.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 995.
(**) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1005.

gekomene gelden ter beſtryding van de te- EERS.
genwoordige behoeften, niet genoegzaam. BOEK.
't Gevolg hier van was het wel ſtrikt vor- ———
deren eener vyftigſte Penning van ieders 1797.
Goederen en Bezittingen, tegen de jaar-
lykſche Rente van drie en een halve Gul-
den ten honderd (*).

Geen Gewest bykans of de ſtem, om Oude
Schadevergoeding van de Regenten des Staatsle-
voorigen Beſtuurs, liet 'er zich, op eene den om
ſchorre wyze, hooren; dan allerſchorst Schaver-
klonk dezelve, ten deezen Jaare, in *Fries-* goeding
land. De toen in 't Gewestlyk Beſtuur opgeroe-
gezetenen namen een beſluit, dat van de pen.
geweezene Staatsleden, Raaden 's Hofs
van *Friesland*, en geadjungeerde Regters,
die, ten Jaare MDCCLXXXVII in 't bewind
geweest waren, zou gevorderd worden
200,000 Guldens, onder andere ten be-
hoeve van de zodanigen, die in 't gemel-
de Jaar, by de Omwenteling geleden had-
den — dat men zeven en dertig deezer
zou roepen voor eene Commisſie, en van
hun vorderen de betaaling dier ſomme, de
helft in Zomermaand, en de wederhelft
vóór den eerſten van Oogstmaand op te
brengen; behoudens het Regt, om met
de overige Medepligtigen onderling eene
regeling te maaken — dan welke regeling
eerst goedgekeurd moest worden door de
aangeſtelde Commisſie; van de Onwilligen
zouden zo veele hunner Goederen verkogt
worden, als de Schadevergoeding vereischte.

Een

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1715.

CENT. BOEK. 1797. Tegenverklaaring en Beantwoording.

Een zeven en twintigtal van de opgeroepene Heeren tot het doen deezer Schadevergoeding leverde welhaast een uitgewerkt Vertoogschrift in, strekkende om aan te toonen, dat de voorige Regenten en Raaden in den Hove geenzins verpligt waren, tot het vergoeden van eenige schaade, aan die in de onlusten des Jaars MDCCLXXXVII eenig verlies geleden, of onaangenaamheden, hun in persoon aangedaan, ondervonden hadden; als mede, dat zo al eens zodanig eene verpligting kon plaats hebben, dat dan nog de vorm, op welke men die Schadevergoeding vroeg, te eenemaal wederregtlyk was. — Dit stuk in handen eeniger Leden des Gewestlyken *Friesschen* Bewinds gesteld zynde ontving eene niet min breede beantwoording, overvloeiende van gevallen, die zy oordeelden ten wettigen grond van Beschuldiging en dus van verpligting tot Schadevergoeding te strekken, ten slot behelzende, dat in deezen niet kon getreeden worden (*).

Vóór

(*) De *N. Nederl. Jaarb.* voor 1797 geeven ons die stukken geheel te leezen bl 252—394. De zeven en twintig oude Staatsleden, die dit ingediend Vertoog, met hunne Naamtekening bekragtigden, waren U. van Burmania; M. van Scheltinga; D. B. van Haersma voor zich zelven, en als gelastigde van den Oud Raadsheer D. van Haersma; P. A. Bergsma; H. B van Sminia; W. A. P. van Slotterdyk; H. L. van Haersma; D. J. A. van Sytzama; S. Basseleur; W. H. T. Camstra thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg; E. S G. I. van Burmania Rengers; T. M. Lycklama a Nyeholt; F. J. J. van Eysinga, en R. L. van Andringa de Kempenaer.

Vóór het wisselen deezer stukken waren de Ondertekenaars, nevens eenige anderen, opontboden, om in persoon voor de Commissie, bestaande uit de Burgers MIEDEMA, KEUNING, FOKKELES, VISSER en HOBBEMA, te verschynen. Zy hadden, zich over dit Besluit, ten hoogsten bezwaard vindende, eenige mondeling, anderen schriftlyk, het tekenen der voorgelegde Acte geweigerd. By een nader aanschryven hadt men gevorderd, dat zy aan 's Lands Kantoor der Domeinen, op de gestelde tyden, zodanig eene som te betaalen hadden, als by ieders Naam stondt uitgedrukt, met daar aan gehegte bedreiging, dat, by onwilligheid, zo veel van ieders Goederen zou worden verkogt, als ter voldoening van zyn aandeel in de gezegde Schavergoeding, zou worden verstaan te behooren. CONT. BOEK. —— 1797. Nadere aandrang.

Naa de uitspraak dat in hun Verzoek niet kon getreeden worden, was van hun andermaal gevorderd, de voornoemde som, binnen zes dagen te betaalen. In deezen stand der dingen vervoegden zich de by herhaaling en zo dringend tot betaaling aangemaande Leden der voorige Regeering in *Friesland*, ter Nationaale Vergaderinge, met een Verzoekschrift, waar in zy, naa ophaalinge der voorvallen, betuigden, zulk een stap, ten hunnen opzigte, te minder te hebben kunnen wagten, daar de Representanten des *Friesschen* Volks, in eene Publikatie in Sprokkelmaand deezes Jaars uitgevaardigd, uitdruklyk gezegd hadden, De opontbodenen vervoegen zich ter Nat. Vergadering.

eam. BOEK. 1797.

dat het tot Verantwoording roepen der voorige Regenten, het werk eener Nationaale Conventie zou worden. Hier door hadden zy aan den dag gelegd het begrip, dat, indien er een Schadevordering van de Leden des voorigen Beſtuurs zou behooren plaats te hebben, zulks geenzins door het een of ander Provintiaal Beſtuur zou dienen te geſchieden; maar dat het zou behooren overgelaaten te worden aan een Lichaam de geheele Natie vertegenwoordigende. — Zodanig een Politieke Diſpoſitie, welke door geen regtmatig onderzoek van ſchuld, of begrooting van dezelve, was voorafgegaan, bragt hun, gelyk zy der Vergadering voorhielden, in de onaangenaame omſtandigheden om een zo aanmerkelyk verlies van hunne Goederen te moeten ondergaan, dat zulks, voor veelen hunner, eene volſtrekte ruïne na zich zou ſleepen. — Te deezer oorzaake vervoegden zy zich ter Nationaale Vergaderinge, welke zy oordeelden dat niet onverſchillig zou kunnen zyn, omtrent de ruïne van een aantal meer of min gegoede Ingezetenen van *Nederland*, even weinig als ten opzigte van de ſchadelyke gevolgen, welke eene zo willekeurige handelwyze, voor het geheele Gemeenebest zou te wege brengen. Uit welken hoofde zy Opſchorting van de gedreigde Exécutie verzogten.

HAHN's raadſlag deswegen.

HAHN kon, by de indiening deezes Verzoekſchrifts zyne aandoening niet verbergen, en betuigde eene rilling op het lyf te

te krygen, wanneer uit den *Friefchen* boek omm.
Verzoeken, Voorſtellen of Requesten van BOEK.
dien aart ter tafel gebragt werden. Den
grond hier van aangetoond en daar over uit- 1787.
geweid hebbende, liet hy zich hooren over
de Deductie dier geweezene Staatsleden,
door hem geleezen; doch niet by het Ver-
zoekſchrift aan de Nationaale Vergadering
gevoegd, en 'er van zeggen „ deeze is door
„ eenen ſchranderen Man geſtéld, en met
„ eene welverſneedene penne geſchreeven;
„ doch, naar myn gevoel, op eene ſtuy-
„ tende wyze gekenmerkt, door verbit-
„ terde aankleeving aan het oude ſtelzel
„ van list en geweld; op ieder bladzyde
„ komt de wending voor, dat men de
„ Revolutie beſchouwt als een werk van
„ Factie, de Oppermagt des Volks als
„ een begrip in verſtand, alleen van het
„ voorig denkbeeld verſchillende, en de
„ in MDCCLXXXVIII afgeperſte Eeden, als
„ eene vrye toeſtemming van 's Volkswe-
„ ge tot de zogenaamde oude Conſtitu-
„ tie. — Dat nu deeze wyze van be-
„ handeling en voorſtelling geſchikt was,
„ niet ter bereiking van het doel der De-
„ ducenten, haare ontheffing naamlyk van
„ de Politieke Veroordeeling; maar tot
„ het ontſteeken en aanzetten van wraak
„ en afkeer; dat de zogenaamde cordaat-
„ heid; maar waaragtige weerbaarstigheid,
„ met Practizyns voorzigtigheid in uit-
„ drukkingen omwonden, weinig eer aan-
„ deedt aan het hart der Deducenten, en
„ van hunnen Raadsman; dat hy, mensch-

„ kundig geſprooken, in deeze Deductie
„ de rede vondt, waarom het Provintiaal
„ Beſtuur van *Friesland* het verzoek der
„ Requestranten met verontwaardiging van
„ de hand geweezen hadt." — Dan hoe zeer hy dit ſtuk afkeurde, was hy het met de Stellers, ten aanziene van de zaak, in zo verre, eens, dat 'er thans geene Schavergoeding, zonder Regtérlyk onderzoek en op eene revolutionaire wyze te pas kwam; ja, dat eens geſteld zynde, dat zy nog te pas kwam, de verwaarloozing van allen vorm, de afkeuring der Vergadering verdiende. Hy wilde een Brief aan het Provintiaal Beſtuur van *Friesland* afgevaardigd, en tevens eene Commisſie benoemd hebben om deeze zaak by te leggen.

Bedenkingen van eenige Frieſche Repreſentanten hier op.

Het kon niet uitblyven, dat de *Frieſche* Volksvertegenwoordigers in de Nationaale Vergadering zich, te dier gelegenheid, lieten hooren. KUIKEN hieldt deeze zaak voor te eenemaal huishoudelyk, en toonde zich verwonderd, dat de Inleveraars van het Verzoekſchrift, allen Leden van het voorig Beſtuur, zich te deezer Vergadering, welke zy niet erkenden, vervoegden, nu men hun tot Schadevergoeding aanmaande; zy, die zo veelen ongelukkig hadden gemaakt. — STYL zeide 'er alleen van, dat het hem voorkwam, dat het Provintiaal Beſtuur in deezen, niet als Politieken, maar als Judicieelen, gehandeld hadt. — GORTER bragt in 't midden, dat door deeze maatregel niemand der Inleveraaren des

Ver-

Verzoekſchrifts, tot den bedelzak werd gebragt, dat 'er zich onder hun bevonden, die alleen in ſtaat waren de gevorderde ſom te voldoen — dat „ten tyde der Omwenteling van MDCCLXXXVII, het geweld in *Friesland* ſterker geweest was dan in *Venetie*. — C. L. VAN BEYMA bevreemde zich, dat zulke Tyrannen zich te deezer Vergadering durfden vervoegen. — VAN ALTENA ſtemde niet alleen met hun in; maar gaf een verſlag van de zeer groote geldlyke nadeelen, welke hy, by een zevenjaarige ballingſchap, hadt moeten ondergaan, 'er nevens voegende, „ dat, wat „ men ook van de Politieke Diſpoſitien „ mogt zeggen, ieder, die eenigzins de „ Praktyk kende, wist, dat ingevalle die „ geenen, die deeze ſchade geleden had„ den, het herſtel dier ſchade, by form „ van Proces moesten vorderen, zy dan „ nog ongelukkiger waren dan te voo„ ren; en dat dit zeker de grond was der „ handelwyze van het Provintiaal Beſtuur „ van *Friesland*." Dit werd door veelen toegeſtemd. CXIII. BOEK. 1797.

TEN BERGE erkende de mishandelingen veelen in *Friesland* aangedaan; doch beweerde, dat de weg door het Provintiaal Beſtuur diens Gewests, thans ingeſlaagen, nooit kon goedgekeurd worden: de Schavergoeding kon nimmer, dan langs den weg van Regten, en naa vooraf gehoord te hebben, worden opgelegd. — Met veel klems liet zich SCHIMMELPENNINCK hooren. Naa eenige aanmerkingen op de toe- TENBERGE's en SCHIMMELPENNINCKS raadſlag.

1797.

dragt der zaaken in *Friesland*, luidt zyn woord, „ Ik ſpreek die Repreſentanten „ geenzins vry; ik laat my in hunne zaak „ niet in; dit zal de taak zyn van die van „ hunnen Raade, en van den Regter, „ welke hun zal moeten beoordeelen. „ Maar 't geen ik voor myne oogen zie; „ het geen gy allen ziet en hoort, is niet „ dan al te duidelyk; het is eene *Politieke Veroordeeling, zonder gelegenheid van* „ *Verweering*; het is eene *Veroordeeling zonder Regter*. —— En hoe noemt men „ zulks, met ronde *Hollandſche* woorden? „ Ik meen dat de waare naam daar voor „ is een *Politieke Roof*. Ja, Burgers! dit „ is de regte naam: en zelfs is dit zo „ zeer waar, dat, wanneer een Schuldige, zonder gelegenheid van Verdeediging, zonder behoorelyk Regterlyk „ Onderzoek, wordt verweezen in eene „ Geldboete, zulks geen *Vonnis* is; maar „ het uitwerkzel van het Regt van den „ langſten Degen. —— En wanneer iemand, al ware hy ſchuldig, zonder zich „ voor zynen Regter te kunnen verdeedigen, tot den Dood verweezen wordt, „ dan is dit *geene Strafoefening; maar een* „ *Moord!*"

Beſluit tot een Brief na *Friesland*.

Naa veel geſchils over de wyze hoe in dit geval te handelen, eene Commisſie derwaards te zenden, of een Brief te ſchryven; werd tot het laatſte beſlooten, en wel om het Provintiaal Beſtuur van *Friesland* door dien Brief te beweegen om, over deeze zaak, met eene Commisſie uit de

de Nationaale Vergaderinge in onderhandeling te treeden, en daar in te betuigen, dat het der Vergaderinge aangenaam zou weezen, dat alles intusschen opgeschort bleeve (*).

De benoeming der Leden tot dit werk bragt de Voorzitter VITRINGA uit op de Representanten TEN BERGE, PASTEUR, SCHIMMELPENNINCK, LESTEVENON en VAN HOOFF. Over die benoeming rees eenig ongenoegen. SCHIMMELPENNINCK verzogt, uit hoofde van de menigvuldige Commissien, waar in hy geplaatst was, des ontslag. Het bleek in den loop der gesprekken over die benoeming, dat eenige Leden ook *Friezen* daar in wilden aangesteld hebben. SCHIMMELPENNINCKS verzoek gehoor geevende, en teffens willende voldoen aan de begeerte om de *Friezen* niet voorby te gaan, stelde VITRINGA voor, dat de Representanten TEN BERGE, PASTEUR, HARTOGH, LESTEVENON, VAN HOOFF met de *Friesche* Burgers SCHONEGEVEL en VAN ALTENA deeze zaak op zich zouden neemen. BICKER merkte, ten aanziene van de voorgedraagene *Friesche* Leden op, dat deezen te zeer belang in de zaak hadden om als onpartydig te worden beschouwd. De Voorzitter poogde eene benoeming te doen, die beter in den smaak viel; en bragt dezelve uit op VAN CASTROP, PASTEUR, LESTEVENON, VAN HOOFF, SCHONE-

Eene Commissie in die zaak benoemd.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 232-240.

ZEIL BOEK.

NEGEVEL en STYL; niemand verzette zich daar tegen (*)

1797.

De Brief aan het Provintiaal Beſtuur van *Friesland* werd opgemaakt en afgevaardigd. Weldra bekwam de Vergadering ten antwoord, dat, hoe zeer dit Beſtuur van begrip was dat het onderwerp diens Briefs eene Huishoudelyke zaak ware, 't zelve dit ſchryven in handen eeniger Leden hunner Vergaderinge geſteld hadt (†).

Hoe de Brief beantwoord wordt.

Men vangt in *Friesland* de Executie aan. Verzoek daar tegen.

Intusſchen was het Provintiaal Beſtuur van *Friesland* voortgevaaren met de Executie tot invordering der Schavergoeding. Deurwaarders hadden reeds in de huizen van zommigen der Leden van het voorig Beſtuur aanſtalte gemaakt tot het verkoopen der Goederen. Hier van verwittigden zy de Nationaale Vergadering, met verzoek dat dezelve tegen deeze willekeurige en met haare Beſluiten ſtrydige handelwyze, de noodige voorziening geliefde daar te ſtellen en opſchorting van den voortgang der Executie te verleenen (§).

Ontwerp eener nadere Aanſchryving aan *Friesland*.

De Leden in deeze zaak aangeſteld, bragten, kort daar op, by monde des Burgers VAN CASTROP, als hunnen raadſlag, uit, dat daadlyk de verzogte Opſchorting zou worden verleend, en het Provintiaal Beſtuur van *Friesland* deswegen aangeſchree-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 252.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 282; *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 845.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 326.

schreeven, met eisch om dien Bode, die dit Besluit en Aanschryving zou overbrengen, daadlyk een Antwoord terug te geeven, of zy voorneemens waren aan dat Besluit te voldoen; en dat, indien dit Bestuur onverhoopt aan dit Besluit niet mogt voldoen, de Nationaale Vergadering zodanige middelen zou behooren in 't werk te stellen, als zy, tot handhaaving van haare Eer, nuttig en dienstig zou oordeelen.

cont. BORK. 1797.

Sterk voeren VAN ALTENA, KUIKEN en BORGRINK tegen deezen raadslag uit. Veelen buiten die *Friesche* Representanten vonden 'er niet weinig op te zeggen. De meesten deeden 'er het zwygen toe. TEN BERGE en DE MIST stemden met het Verslag in. By hoofdlyke stemming onderging het, met eene geringe meerderheid, de verwerping. Verwondering baarde het dat zo veelen, voor het Verslag de stem uitbragten, die, in den loop der onderhandelinge, van 't zelve zich afkeerig betoonden. Scherpe aanmerkingen werden des gewisfeld. Even zo by de omvraage of 'er Opschorting van wege de Vergadering zou verleend worden, waar toe de meerderheid stemde (*).

Het voorgevallene deswegen.

HAHN hadt, in den loop der onderhandelingen, van eene Bezending uit de Vergadering na *Friesland* gesprooken, en anderen getoond van dit middel niet afkeerig te zyn. Stoffe van nieuwe beraadslaaging, maar ook van niet weinig geschils.

Besluit tot een Bezending na *Friesland*.

Naa

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VI. D. bl 363. 368. 380.

exm. BOEK. 1797.

Naa veele vreemde wendingen viel het beſluit om eene Bezending na *Friesland* te benoemen. Dit baarde eenige zwaarigheden, die ten aanziene des Burgers VAN CASTROP in het onheuſche liepen, dan hy, nevens PASTEUR en FLOH, kreegen dien last.

Nadere Brief des Prov. Beſtuurs wegens de Opſchorting.

Intuſſchen kwam ter Nationaale Vergadering een Brief van het Provintiaal Beſtuur van *Friesland*, inhoudende de opgave der redenen, waarom zy de zaak van de voormaalige Regenten niet juſtitieel, maar politiek hadden behandeld; vertrouwende dat deeze voldoende zouden weezen om de Vergadering de gegeevene opſchorting te doen intrekken, en de zaak voor huislyk te verklaaren, zodanig dat de afdoening aan het Provintiaal Beſtuur verbleef.

De Vergadering volhardt by het Beſluit.

Dit ſchryven in handen der Commisſie geſteld, hadt een raadſlag ten gevolge om het voorgeſtelde des *Frieſchen* Beſtuurs af te ſlaan, en te volharden by de Opſchorting door de Nationaale Vergadering verleend, met aanſchryving om daar tegen niets te onderneemen.

Heftige tegenkantingen.

Schoon dit Verſlag eeniger goekkeuring en gaave toeſtemming wegdroeg, toonden zich een en ander der *Frieſche* Repreſentanten des geheel onvoldaan. C. L. VAN BEYMA beweerde, dat de Nationaale Vergadering *Oranjeklanten* in beſcherming nam. 't Geen heftigen ſtryd baarde, waar in VAN MAANEN byzonder gemengd was. De zaak verloor zich als 't ware in perſonaliteiten. Heftige beweegingen beroerden

den de Vergadering; onbeſcheid liet zich ondermaate hooren, dat VAN HOOFF, by het bedaaren des ſtorms betuigde, „ te „ verhoopen, dat 'er in 't vervolg order „ zou geſteld worden, dat dergelyke tooneelen niet weder voorvielen, en dat „ men elkander geen woorden toevoegde, welke op vischmarkten eerder dan „ in een Nationaale Vergadering te paſſe „ kwamen." — Te midden van dien hevigen ſtorm, bragt egter de Voorzitter het daar toe, dat de meerderheid overeenkomſtig het Verſlag beſloot (*). BOEK. 1797.

De Bezending na *Friesland* handhaafde de opſchorting. De Burger PASTEUR voerde onder andere dit woord: „ Nooit hadt „ de Nationaale Vergadering in 't oog de „ klaagende oude *Frieſche* Regenten te „ beſchermen: alleen hadt dezelve ten „ doel, om te beletten, dat men het tegenwoordige Beſtuur niet zou verwyten, zich ſchuldig gemaakt te hebben aan dezelfde euveldaaden als het „ voorig Beſtuur, en daar door zich „ de gezegende Omwenteling des Jaars „ MDCCXCV onwaardig te maaken. Zyn „ zy ſchuldig, zy moeten geſtraft worden, „ en wy zyn gezonden om dit met het „ Provintiaal Beſtuur te regelen, dat zulks „ op eene regtmaatige wyze geſchiedde." Voorſlag der Bezendinge

Geenzins voldeedt die Bezending aan de *Friezen*. Althans de *Geregtigden* (gelyk zy zich noemden,) *tot eene billyke* Men is onvoldaan en uit *Frie-*

Scha-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 851-855.

1797.

Schavergoeding uit de Provintie Friesland vervoegden zich, met een op zeer hoogen toon geſtemd ſtuk, by de *Tweede Nationaale Vergadering*, zich beklaagende over de handelwyze der *eerſte*, en dat dezelve, tot nog toe, aan het oogmerk, waar mede de dezelve de Commisſie zondt, niet hadt voldaan; maar in tegendeel, op den laatſten dag haarer Zittinge nog beſloot tot verlenging der Opſchorting (*). Zy hingen een akelig tafereel op van 't geen, in *Friesland* het gevolg van de volharding in dien maatregel zou kunnen weezen. Uit het bezef van die mogelykheid betuigden zy, om de eigene woorden te bezigen, zich „ verpligt „ te rekenen om zich tot de Vergadering te „ vervoegen, dat de Liefde des Vaderlands, „ dat de zugten van veelen hunner Medeon„ gelukkigen drongen tot het inwilligen van „ het verzoek, dat zy de door hun Voor„ gangeren verleende Surcheance, op het „ Request tot uitſtel, zouden opheffen, „ en de Supplianten afwyzen; op dat „ het Provintiaal Beſtuur van *Friesland*, „ in deeze volſtrekt Huishoudelyke zaak, „ dezelve vrylyk ten uitvoer kon bren„ gen, en dat zy ſteeds het oog geveſ„ tigd hieldt op het Reglement, waar op „ zy door *Neerlands* Volk gekooren wa„ ren, op dat Wreedaarts ſlegts een wei„ nig gevoelden, dat hunne ontmenſchte „ daaden ſtraffe verdienden. —— Dan, ja „ dan, zou hun Naam, zelfs by den laat„ ſten

Friesland vervoegt zich ter Nat. Verg.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 858.

„ sten Naaneef in zegeninge zyn, en zy „ hun den verdienden lof toezwaaijen." Dit stuk werd overgenomen (*).

CXIII. BOEK.

1797. Geschil tusschen het Provintiaal Bestuur en het Hof van Justitie.

Groote veranderingen waren 'er, in den voorleden Jaare ten aanziene des Hofs van Justitie in *Friesland* voorgevallen, en 't zelve was in Inrichting en in Persoonen geheel veranderd (†). Tusschen de tegenwoordige Leden van 't zelve en het Gewestlyk Bestuur rees, ten deezen Jaare, een hoogloopend Geschil. 't Zelve betrof het Beheer en Bestuur der Finantie. De Uitgaven en kosten, de Justitie betreffende, werden voorheen op eene Declaratie en Specificatie betaald, naa dat alvoorens daar over het Advys van den Prokureur Generaal was ingenomen, en vervolgens last tot betaaling verleend door den Voorzitter van den Raad der Justitie, en zulks in 's Lands Rekenkamer aangetekend.

By het tegenwoordig Provintiaal Bestuur deeden zich redenen op, waarom zy oordeelden daar in die verandering te moeten maaken, dat, naa het gegeeven Advys van den Procureur Generaal, de Voorzitter van den Raad alleen de goed- of afkeuring op de Specificatien zou stellen, en vervolgens, by de Raads Commissien van Gedeputeerden en tot de Finantie, de orde tot de betaaling zou gegeeven worden. De Raad weigerde dit besluit te eerbiedigen: en zondt deswegen verscheide Stukken ag-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 523-525.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 879 enz.

CXIII. BOEK. 1797.

agtereenvolgend in, die verre van op een zagten toon geſtemd waren, en bedoelden de onbeſtaanbaarheid van dit Beſluit aan te toonen; een beſluit waar aan zy geweetenshalven verklaarden zich niet te kunnen onderwerpen.

Veelvuldig en kort opeenvolgend waren de onderhandelingen tuſſchen de Afvorderaars en Weigeraars, ſchriftlyk en mondeling. Intuſſchen gingen de Raaden, op den ouden voet, voort, dit hadt het afzetten des Voorzitters ALMA ten gevolge, en eene afvraage aan elk der Leden van den Raad, of zy het betwiste Beſluit wilden eerbiedigen en nakomen, onder die bepaaling, dat ten aanzien van de Aanneemers, al het gebeurde in vergetelniſſe zou geſteld worden; doch dat de weigerenden van hunne Posten zouden vervallen, maar gehouden zyn, dezelve, op hunne verantwoordelykheid, te blyven waarneemen, tot dat hun een ſchriftlyk blyk van hun ontſlag zou zyn toegezonden.

Raadsleden afgezet.

De Raadsleden, den afgezetten ALMA ongezonderd, werden opgeroepen voor het Provintiaal Beſtuur. De Burger Raad ABRAHAM STAAL (*), die reeds blyk gegee-

(*) Deeze ABRAHAM STAAL heeft zich, zints den Jaare 1786, wanneer hy het Leeraarampt by de *Doopsgezinden* te *Goes* in *Zeeland* bekleedde, in 's Lands Geſchiedenisſe bekend gemaakt: hy ſpeelde daar eene hoofdrol by den Patriottiſchen Aanhang van dien tyd, en liep dermaate in 't ooge, by de Vrienden van *Oranje*, dat zy hem, in een geduchten opſtand daar ter Stede, na het Leeven ſtonden.

geeven hadt van niet ten vollen in 't begrip zyner Mede-Raaden te ſtaan, betuigde, dat hy zich, uit hoofde van den gedaanen Eed, verpligt rekende de Beſluiten

en

den Hy ruimde *Zeeland*, en werd by de Doopsgezinden te *Leeuwaarden* als Leeraar beroepen. Na de Omwenteling des Jaars 1795 nam deeze Man, van eenen rustlooſen en vuurigen aart, op nieuw ryklyk deel in de openbaare zaaken; niet alleen was hy een voornaam werkend lid der Volksſocieteit te *Leeuwaarden*; maar ook bekleedde hy de post van Afgevaardigde ter Centraale Vergadering in *'s Gravenhaage*. De *Leeuwaardſche* Doopsgezinde Gemeente, hoe zeer ook de nieuwe orde van zaaken toegedaan, ſmaakte dit gedrag des Leeraars in geenen deele. Vergeefſch tragtte men hem van die, met zyn Ampt, onbeſtaanbaare leevenswyze, af te brengen. Hy werd tot Raad van het Provintiaale Hof van *Friesland* verkooren. Deeze bevordering in een Staatkundige loopbaan, deedt hem meer en meer den pligt eens Christen Leeraars, ten opzigte van zyne Gemeente, vergeeten. De verwydering tuſſchen hem en dezelve groeide aan tot zulk een hoogte, dat men te raade werd hem van de post als Leeraar vervallen te verklaaren.

Na deeze Dienstontzetting wendde zich STAAL tot den Raad der Gemeente met een Verzoekſchrift, waar in hy zyne afzetting niet op rekening van de Gemeente; maar van den Kerkenraad, ſtellende, verzogt, dat het gedrag, ten zynen opzigte, gehouden, van onwaarde verklaard en hy in zyn dienstwerk niet verhinderd mogt worden. Dit vondt een gunſtig gehoor; dan langs dien weg bereikte hy zyn oogmerk niet om den Predikſtoel te beklimmen. Dit hadt het ſonderling gevolg, dat de Raad der Gemeente den Executeur der Stad *Leeuwaarden* volmagtigde om, indien het niet anders zyn kon, STAAL *via facti* den weg ten Predikſtoel te baanen. Dit geſchiedde, op eene alzins onvoegelyke wyze, en van dien aart was ook de Godsdienſtoefening De Voorzanger der Gemeente geen dienst verkiezende te doen,

CXIII. BOEK. 1797.

en Decreeten van het Provinciaal Bestuur, als de Hoogstgeconstitueerde Magt in dit Gewest, te moeten eerbiedigen (*). De Burger H. BORN gaf te kennen, dat hy vermeende, volgens zyn Eed en Pligt, zulks niet met *Ja* te kunnen beantwoorden, de overige Leden A. R. VINK, GERRIT PAAPE, P. J. DE VISSER, G. HELDER en J. ARNOLD verklaarden het opvolgen van het Besluit strydig met Eed en Pligt, en hielden de vier laatstgemelden zich, uit kragt van het voorgeleezene Décreet des Raads, voor vervallen van hun post.

Nieuwe aangesteld.

De Raad SMAAL en de Procureur Generaal kwamen alleen op den Raad. Onverwyld werden eenige tot Raaden van Justitie in der wegblyvenden plaatzen benoemd. Deezer aanstelling, in eedneeming en afzetting der gemelde Raadsleden, werd den Volke bekend gemaakt. De van hun-

plaatste een Man, in Burger Sergeants Uniform, in het Voorzangers gestoelte, met aflegging van zyn Zydgeweer. De inzameling der Liefdegaven geschiedde met een Vrouwen stoof. Alles droeg zich hoogst ohvoegelyk toe. Men leeze het *Request der Doopsgezinde Gemeente te Leeuwaarden, ingeleverd aan de Nationaale Vergadering*, ook voorhanden in de *N. Nederl. Faarb.* 1796. bl. 1263. Over deeze zaak vervoegde zich ook de Burger SMAAL met een Verzoekschrift ter Nationaale Vergadering. *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 68.

(*) Deeze Eed hield in, *dat de Raaden van Justitie het Gezag van de Bestuurders van het Volk van Friesland zouden erkennen en doen erkennen, dat zy de Besluiten van die Bestuurders, reeds genomen of nog te neemen, zouden eerbiedigen.*

hunne Posten vervallen verklaarde Raaden hadden, op de sterkst mogelyke wyze, geweigerd te voldoen aan de aanmaaning om, tot het ontvangen van de wettige Afzetting, in hunne posten te blyven (*). CXII. BOEK. 1797.

Het Provintiaal Bestuur van *Friesland* in aanmerking neemende, aan den eenen kant de hooge noodzaaklykheid dat de vastgestelde Wetten, wanneer dezelve niet daadlyk met de tegenwoordige Orde van zaaken en Grondbeginzelen der Omwentelinge strydig waren, maar tot handhaaving der Maatschaplyke orde strekten, met alle kragt, moesten worden gehandhaafd; doch dat het, aan de andere zyde, niet min pligtmaatig was om alle zodanige Wetten, die alleen door willekeurig gezag, op verouderde vooroordeelen, en valsche grondstellingen, gebouwd waren, zonder dat zy eenig nut aan de Maatschappy toebragten, ja veel eer schadelyk voor de rust, het genoegen en huislyk geluk der Burgeren allernadoeligst konden worden, af te schaffen en te verbeteren, liet, op deeze gronden, eene Afkondiging doen, by welke aan eenen Man de vryheid werd gegeeven om met de Zuster zyner overledene Huisvrouwe, en aan eene Vrouw om

De Wet wegens de vryheid van trouwen verbreed.

(*) *Verzameling van Autgentique Stukken betrekkelyk het gebeurde tusschen het Provintiaal Bestuur van Friesland en den Raad van Justitie, en de redenen waarom zeven Leden van dezelve Raad zyn gedimitteerd.* Alle de Stukken zyn ook voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 636—837. en *Jaarb. der Bat. Republiek* XI. D. bl. 21—26.

om met den Broeder haars overleden Mans, in den egt te mogen treeden; vernietigende de daar tegen ſtrydige Ordonnantie van den Lande (*).

Voordraagt wegens de Wet tegen Overſpel.

Er beſtondt in *Friesland* eene Wet in 's Lands Ordonnantie, op Egtbreuk of het Overſpel, volgens welke op dit misdryf, eene Boete van veertien honderd Guldens, of, in gevalle van onvermogen, om dese Geldſomme te kunnen betaalen, de Geeſſelpaal geſteld was. Het Hof van Juſtitie, de goedkeuring hegtende en lof toezwaaijende aan de evengemelde vryſtelling van Huwelyksverbintenisſen, verlangde verandering in die Wet, en droeg, in een vry uitvoerig Vertoog, het Provintiaal Beſtuur voor, het onredelyke, het onregtvaardige, het barbaarſche van die Wet, en hoe dezelve inliep tegen de tegenwoordige orde van zaaken, en de Regten van den Mensch (†).

Men maakt 'er zwaarigheid om het Regt van Exue te vernietigen.

Vernietigde men in het *Stichi* het Regt van Exue (§), het Provintiaal Beſtuur van *Friesland*, daar toe aanſchryving van de Nationaale Vergadering ontvangen hebbende, maakte zwaarigheid omtrent de Afſchaffing eens Regts, 't geen enkel ten Gewestlyken baate diende, en geagt werd met de tegenwoordige orde van zaaken te ſtryden (**).

Over-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 96.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 223.
(§) Zie hier boven bl. 45.
(**) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 567.

CAP. BOEK. 1797.

Overeenkomstig met de thans aangenomene denkbeelden van Vryheid en Gelykheid, zo in het Godsdienstige als in het Burgerlyke, nam het *Friesche* Provintiaal Bestuur, ingevolge van een ingediend Verslag der Gelastigden tot het verzamelen der bezwaaren uit het stelzel eener Bevoorregte Kerk herkomstig, het besluit, dat alle Resolutien, Publikatien of Ordonnantien, omtrent de Kerklyke Bestelling der *Hervormden*, en betrekkelyk de Verkiezing der Leeraaren, en byzonder die van den veertienden van Lentemaand des Jaars MDCCLV, geagt moesten worden niet meer van eene verbindende kragt te zyn, voor zoo verre betrof de Beschikking welke de Politieke Magt zich desaangaande hadt toegeëigend; deeze werden vernietigd als overblyfzelen van het Stelzel eener Heerschende Kerk, in een Land van Burgerlyke Vryheid niet te dulden (*). — De verandering, uit de Scheiding van Kerk en Staat ontstaande, bewoog de Classis van *Leeuwaarden* eenen rondgaanden Brief aan de Hervormde Gemeentens in *Friesland* af te vaardigen, om in tyds de noodige middelen aan te wenden tot voorkominge van te duchtene middelen (†).

Veranderingen in de Kerklyke Inrichtingen.

Der Burgeren wapening werd in *Friesland* op eenen vasten voet ingericht; dan, ter gelegenheid der opschryvinge tot dezel-

Bericht wegens het *Collummer* Oproer.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 99.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 229.

CXII. BOEK. 1797.

zelve, hadden 'er eenige zeer verregaande ongeregeldheden plaats. *Collum*, na by *Dokkum*, was het hoofdtooneel, en draagt deezer ongeſtuimigheid van hier den naam van het *Collummer* Oproer. Weigeringen om zich te laaten opſchryven, gepaard met onheuſche gedraagingen, maakten het begin uit. Der misnoegden menigte groeide allengskens aan, zo door eigen keuze, als door geweld daar toe gedrongen; de Ingezetenen, uit verſcheide byliggende Districten, vervoegden zich by dien oproerigen hoop, men begroot derzelver getal op tusſchen de vyf of zes duizend. Te *Collum* werd een Oranjeſchreeuwer in hegtenis genomen. De oproerige hoop verloste hem weldra gewelddaadig. Voor erger gevolgen vreezende, vaardigde *Dokkum* vyftig Gewapende Burgers met een drieponder en de noodige Kanonniers derwaards heenen; by die *Dokkummers* voegden zich een omtrent gelyk aantal gewapende Burgers van het Platteland. Doch die gewapende Burgermagt vondt zich welhaast van alle kanten beſprongen, uit de huizen en van agter het geboomte, ſchoot men zo heftig, dat de gewapende Burgers het veiligst oordeelden binnen de poorten van *Dokkum* te trekken. Die Stad werd opgeëischt onder de kreet *Oranje boven!* en een onophoudelyk ſchieten met ſnaphaanen. In die Stad bevonden zich twee Leden van het Provintiaal Beſtuur, die last gaven om het kanon tegen die bende te richten en los te branden. Vyf dooden

den en eenige gekwetſten wekten zulk een ſchrik in den oproerigen hoop, dat dezelve aftrok. Drie honderd vyftig Man Vrywilligers met vier drieponders rukten uit *Leeuwaarden*. De eerſte Uitgetrokkenen hadden eene ſchermutzeling, die den Oproerelingen vyf dooden koſtte; doch zy toogen voorts op de vlugt. De waakzaamheid des Geregts vatte eenige der voornaamſten; één deezer werd ter doodſtraffe veroordeeld en leedt dezelve (*). CXIII. BOEK. 1797.

Vreemd, in de daad, komt het in, dat men dit Oproer onder de Oranjegezinden in dat gedeelte van *Friesland* ontſtaan, in zulk een daglicht plaatſte, dat het een opſtand zou geweest hebben onder de *Frieſche Patriotten*, uit misnoegen tegen het toenmaalig Gewestlyk Beſtuur: terwyl anderen uitſtrooiden, dat dit Beſtuur de hand tot dien Opſtand zou geleend hebben, om gelegenheid te vinden, van uit ſchrikverwekkende grondbeginzelen vervolging aan te richten, en veele onſchuldigen in het ongeluk te ſtorten. Het Provintiaal Beſtuur beloofde eene Belooning van een honderd zilveren Dukatons aan allen, die de verſpreiders van die uitſtrooizelen zou ontdekken, zodanig dat het Regt des *Frieſchen* Volks en de eer van deszelfs Bewind, tegen hun kon worden gehandhaafd (†). Een zonderling begrip wegens den oorſprong deezes Oproers, door het Beſtuur te keer gegaan.

Was

(*) Zie breede berichten hier van byeenverzameld in de *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 101—137. Zie ook *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 234.

(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 287.

CXIII. BOEK.

1707. Geldbehoefte in *Zeeland*, en handelingen deswegen met de Nat. Verg.

Was *Friesland* een der vaardigſte Gewesten in het opbrengen van het aandeel in de algemeene lasten van den Lande, *Zeeland* zugtte, zints lang, onder drukkende Geldbezwaaren. Het Provintiaal Beſtuur van *Zeeland* hadt zich by eenen Brieve, verſchoond van het betaalen der oude Admiraliteitsſchulden, in mindering van hunne Quota op de Petitie van vyf Millioenen. Dit werd door de Commiſſie van Finantie van de hand geweezen, en overeenkomſtig daar mede ter Nationaale Vergadering beſlooten (*).

Gelyk andere Gewesten, wegens de agterlykheid der opbrengst in de Gemeenelands Lasten, met de Executie bedreigd, vorderden die van *Zeeland* een justen ſtaat van de gedaane Betaalingen huns Gewests, om dus te kunnen opmaaken hoe groot hun agterweezen, in de Petitie van zestig Millioenen by de Nationaale Vergadering werd berekend; daar zy, zo dra dit by hun zou zyn ingekomen, bereid waren hunne bedenkingen aan de Nationaale Vergadering in te zenden, en naa het vergelyken der wederzydſche berekeningen, en het bepaalen van het te kort komende, die maatregelen in het werk te ſtellen, welke hunne omſtandigheden zouden toelaaten of gebieden. Hier op viel een gunſtig beſluit (†). — Laater gaf dit zelfde Beſtuur te verſtaan, bereid te weezen, om

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 531.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 646.

om alles, wat in hun was, toe te brengen; ten einde het verschuldigde in het agterstallige op de Petitie van veertig Millioenen te voldoen. Maar hing tevens een schets op van het door *Zeeland* opgebragte, zints de jongste Staatsomwenteling, als mede van den toestand huns Gewests. Met verzoek dat hunne vorderingen, ten laste van de *Oost-Indische* Compagnie, in aanmerking mogten komen, en op hunne Quota verminderd. Zonder zulks verklaarden zy, met zo veele woorden, alle Executie als onwettig te beschouwen. Zy lieten niet na, te deezer gelegenheid, een akelig tafereel op te hangen van den toestand des Gemeenebests, ten aanziene van de Geldmiddelen; de grootste spaarzaamheid aanraadende om den val des Vaderlands niet te verhaasten. Dit stuk werd der Commissie tot de Finantien in handen gegeeven (*).

CAMP BOEK. 1797.

Gereed was *Zeeland* om, op de aanschryving van de Nationaale Vergadering, het regt van Exue af te schaffen, en verstendigde deswegen het Volk van *Zeeland* by eene Publikatie (†).

Het Regt van Exue daar afgeschaft.

Gelderlands bekende kwartierlyke verdeeling, die stand bleef houden, hadt haare uitwerking op de Geldmiddelen. Deeze werden kwartierlyk geheeven, en kwartierlyk opgebragt. Men eischte, uit dien hoof-

Gesteldheid van de Kwartierlyke Belasting in *Gelderland*.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 617.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 283. *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 179.

1797. hoofde, dat 'er geen algemeene, maar kwartierlyke Heffing, ter voldoening van derzelver ſchulden, in de gedaane Petitien, moest plaats hebben (*). Overeenkomſtig met die verdeeling bragt het Kwartier van *Zutphen* het verſchuldigde op, en bevrydde zich van de Executie (†). — Het Kwartier *Veluwe* was ook ter betaalinge gereed; en, by de kennisgeeving hier van, betuigde het zyne verwondering, dat een reeds gereed liggende aanzienlyke ſomme onafgehaald bleef leggen; met byvoeging van geene verdere betaaling te zullen doen, indien hun geen Kwytbrief van het voorig betaalde, werd toegezonden (§).

Benarde ſtaat des Kwartiers van *Nymegen* wegens de Geldopbrengst van den Lande.

Het Kwartier van *Nymegen*, met de Executie bedreigd, deedt ter Nationaale Vergaderinge openlyke erkentenis, dat de ſtaat der Geldmiddelen zich aldaar in eenen zorglyken toeſtand bevondt, en dat men, om de Executie voor te komen, tot tweemaalen toe een Vyftigſte Penning hadt uitgeſchreeven, en met zulk een geſtrengheid gevorderd, dat zy met Militaire Magt, de Ingezetenen diens Kwartiers hadden geëxecuteerd, met dat gevolg, dat zy gelden in gereedheid, en hoop hadden om binnen kort het nog agterſtallige in de Zestig Millioenen aan te zuiveren. By deeze bekendmaaking betuigden zy te eenemaal buiten ſtaat te zyn om eenige Pennin-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 343.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 586. 646. 788.
(§) *Ald.* VII. D. bl. 574.

ningen, op de Petitie der Vecrtig Millioenen te voldoen. — Gelastigden uit de Nationaale Vergadering derwaards afgevaardigd, hadden met Leden des Gewestlyken Beſtuurs gehandeld; ten einde de Executie voor te komen; ſchoon dit vrugtloos was afgeloopen, ſchreeven zy de Nationaale Vergadering om opſchorting der Executie, met vermelding, dat zy reden hadden, als dan een gunſtigen uitſlag van de thans daargeſtelde Vrywillige Geldheffing te verhoopen (*). Het werk der Executie werd aangevangen, doch ging zo vlot niet, als men in den beginne wel gewagt hadt (†).

CXIII. BOEK. 1797.

De kwartierswyze Heffing van Gelden baarde zo veel ongelegenheids, dat men ter Nationaale Vergaderinge te raade werd, om zich die zaak aan te trekken. Op voordragt van de Commiſſie van Finantien werd aan die van *Gelderland* een Brief afgevaardigd, een middel voorſlaande om de geſchillen tuſſchen het Kwartier van *Nymegen* en de Kwartieren van de *Veluwe* en *Zutphen* ontſtaan, uit den weg te ruimen; de tuſſchenkomst der Nationaale Vergaderinge aanbiedende. Voor deeze werd dezelve bedankt, by ſchryven der Vertegenwoordigeren van *Nymegen*, te verſtaan geevende dat de geſchillen daar over gereezen, geëindigd waren (§).

De Gewestlyke geſchillen wegens de betaaling vereffend.

Mid-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 406. VII. D. bl. 574.

(†) *Ald.* VII. D. bl. 580.

(§) *Ald.* VII. D. bl. 607. en VIII. D. bl. 125.

1797. Burgergeschillen te *Nymegen*. Een Commissie derwaards.

Middelerwyl waren 'er hoogloopende geschillen ontstaan tusschen de Stadsregeering te *Nymegen* en een aantal Ingezetenen, die zich bezwaard vonden over de grieven door dezelve hun aangedaan. Zy hadden zich, herhaalde keeren, ter Nationaale Vergadering vervoegd. Patriotten waren tegen Patriotten aangekant, Burgers tegen Burgers. Zy betwisten en ontnamen elkander het stemregt. Municipaliteit, Krygsraad en Burgery, bragten allen hunne klagten ter Nationaale Vergadering in. Die Partyschappen en ongelukkige oneenigheden hadden reeds kort naa de Omwenteling eenen aanvang genomen. Men twistte ter Nationaale Vergadering over de maate tot welke die Burgergeschillen waren opgeklommen. Eenigen scheenen tot vergrooting, anderen tot verkleining van dezelve genegen. In 't einde werd beslooten eene Commissie van vier Leden derwaards af te vaardigen, waar van 'er twee behoorden tot de Commissie van de Gewapende Burgermagt (*).

Geschillen in het Kwartier van *Nymegen* over de Gewestlyke vertegenwoordiging.

Uit dit Gewest vloeide der Nationaale Vergadering een tiental Verzoekschriften toe, waar by de *Geldersche* Ingezetenen, woonende in het Kwartier van *Nymegen*, zich beklaagden over de wyze volgens welke de Gewestlyke Vertegenwoordiging was ingericht. De Representant VITRINGA erkende, dat de Vertegenwoordiging in *Gelderland* niet berustte op, noch bere-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 569. 694. 713.

rekend was naar het thans algemeen aangenomen beginzel van Bevolking, althans niet volkomen: dewyl aldaar nog verscheide spooren der wyze van stemming op de voorige Landdagen gevonden werden. Hy herinnerde de Vergadering, dat reeds meer dan een Jaar geleden, aan het Volk van *Gelderland* een Reglement van Vertegenwoordiging, naauwkeurig op de Bevolking gegrond, door het Provintiaal Bestuur, den Volke ter goed- of afkeuring, was voorgedraagen. Eene groote meerderheid hadt het verworpen, voornaamlyk om dat men, binnen weinig maanden, een Plan van Staatsregeling verwagtte, waar door het nu voorgestelde weder zou vervallen. Hy betuigde zyne verwondering over de houding der Inleveraaren deezer Verzoekschriften, zich beklaagende over eene orde van zaaken, die zy zelf wisten dat het Volk niet hadt willen veranderen, zonder, voor zo verre hy wist, eenige proef genomen te hebben by het tegenwoordig Gewestlyk Bestuur, of het nu ook mogt gelukken. VAN MARLE en VAN LEEUWEN stemden met hem in, dat het Verzoek geen voorwerp van raadpleeging der Nationaale Vergadering kon uitmaaken, en aan het Gewestlyk Bestuur moest verzonden worden. Zo dagt ook STOFFENBERG.

VAN HOOFF betoonde zich een tegenstander van dat begrip, beweerende, dat in een Gemeenebest by Vertegenwoordiging, geen Gezag en veel min een Gewestlyk Bestuur, voor wettig kon gehouden

CANT. BOEK. 1797.

den worden, ten zy het op de Volksmenigte gevestigd was; dat het Volk in *Gelderland* niet zodanig vertegenwoordigd was. 1797. Het waren de Steden en Districten, die het Platteland overheerschten (*). Het was de zaak der Nationaale Vergadering zulk eene verkeerdheid te weeren. Hy vondt medestanderen in de Representanten OCKERSE en VREEDE.

KANTELAAR ondersteunde VITRINGA's en VAN MARLE's gevoelen, 'er byvoegende, dat de Vertegenwoordiging in *Gelderland* zeker *gebrekkig* was; doch dezelve, uit dien hoofde, *onwettig* te noemen, gelyk in de Verzoekschriften geschiedde, en dus te denken, dat een zo aanmerkelyk gedeelte des *Bataafschen* Volks, van den aanvang der Omwenteling af, nog nooit wettig zou vertegenwoordigd zyn, dit ging, zyns oordeels, te verre; en leidde tot gevolgen, zo gevaarlyk, dat hy naauwlyks iets zou weeten 't geen sterker strekking tot een Tegenomwenteling zou hebben. — BRANDS wedersprak dit laatste en helderde het geschil op. Terwyl men veel omhaals dit stuk in handen eener Commissie gesteld werd (†).

Over

(*) Ter opheldering hier van dient, dat in een der Districten of Ampten, waar in de Inleveraars toonden dat het getal van 15000 Zielen slegts deelde in de helft van een Gedeputeerde ter Landschaps Vergadering, daar, in tegendeel, de Ingezetenen van eene nabuurige Stad, ten getale van 3000, voor hun alleen één Gedeputeerde ter Provintiaale Vergadering hadden.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 264-268.

Over 't Provintiaal Beſtuur deezes Gewests viel men ter Nationaale Vergadering herhaalde keeren klagtig, wegens het niet volvoeren van 't geen de Scheiding van Kerk en Staat vorderde. Dat men, in een en ander geval ten Plattenlande, de *Gereformeerden* tegen de *Roomſchen* de hand boven 't hoofd hieldt, ten aanziene der Kerkgebouwen en het beroepen van Leeraaren. Op eene plaats, *Weurt*, waar ſlegts dertien *Gereformeerden* woonden, die geen Leeraar hadden, waar de Kerk ledig ſtondt of bewoond werd door nagtuilen, werd dat Gebouw aan twee honderd drie en zeventig *Roomschgezinde* Inwoonders geweigerd. — Op eene andere plaats, *Millingen*, waar geene Gereformeerde Gemeente en de Kerk dus ongebruikt was, hadt, by den aanvang der Omwenteling, de Generaal VAN DAMME dit Kerkgebouw den *Roomſchen* ten gebruike gegeeven, waar op het ten *Roomsch Catholyken* Eerdienst geſchikt was: drie jaaren hadden de *Roomſchen* in 't vreedzaam bezit deezes Kerkgebouws geweest, thans eischte het Hof van *Gelderland* dat deeze Kerk den *Hervormden* weder ingeruimd en in den ſtaat geſteld zou worden, waar in dezelve vóór de Omwenteling zich bevondt.

BOEK. 1707. Geſchillen over Kerkgebouwen in *Gelderland*.

Gevallen van dien aart baarden ter Nationaale Vergadering ſcherpe aanmerkingen by breedſpraakige onderhandelingen. De *Roomschgezinde* Repreſentanten lieten zich, by die gelegenheden, ſterk hooren. In 't laatst aangeroerde geval ſprak, onder an-

Wat PLOOS VAN AMSTEL des in 't midden brengt.

deren, PLOOS VAN AMSTEL; „ Ik wil de „ Nationaale Vergadering vraagen, of dus„ danig eene handelwyze de *Roomsch Ca„ tholyken*, in dat Distrikt, niet in 't harnas „ zal en moet jaagen! Moet dusdanig „ eene onstaatkundige en contrarevolutio„ naire handelwyze, den fakkel van twee„ dragt in dat Gewest niet aansteeken? „ en als dezelve eens aangestooken en „ aan 't branden is, zal dan zulks niet „ ten gevolge hebben, dat de vonken „ zich over de schuldige hoofden hier „ zullen verspreiden? Immers kan zulks „ niemand ontkennen. En wie zyn hier „ van de oorzaak? Niemand dan de meer„ derheid van dat Bestuur. — Men zal „ mogelyk dusdanig eene order ten strengs„ ten executeeren, de Altaaren, even als „ ten tyde der Beeldenstormery, uit de „ Kerk doen haalen. Maar de Hemel be„ waare het Provintiaal Collegie voor dus„ danige in de gevolgen onberekenbaare „ stappen, welke niet ongestraft en onge„ wrooken zouden blyven, en hoe ver„ schriklyk zal die wraak niet zyn! — „ Het staat by my vast, dat het Provin„ tiaal Collegie geen ander oogmerk heeft, „ dan de voorheen Heerschende Kerk te „ doen voortduuren." — Hy stelde voor, om, daar het Provintiaal Collegie van Politie, Finantie en Algemeen Welzyn in *Gelderland*, de beginzelen van Gelykheid en Broederschap geheel en al uit het oog scheen te verliezen, „ hetzelve „ tot de nakoming van die beginzelen, op

„ het

„ het ernſtigſt, aan te maanen, als behoo- CXII.
„ rende zulks tot het departement der BOEK.
„ Nationaale Vergadering, welke niet be- ——
„ hoorde te dulden, dat Provintiaale Be- 1797.
„ ſtuuren, het zy onder het masker van
„ hunne als nog beſtaande Souverainiteit,
„ het zy onder het figuur van het huis-
„ houdelyke, openlyk en door daadzaaken,
„ de eeuwige beginzelen onzer gezegende
„ Revolutie tegen werkten, en hunne
„ Committenten, of een gedeelte derzel-
„ ven, onderdrukten." Alles werd ter Vergadering beſlooten met het verleenen van opſchorting (*).

Overyſſel betoonde zich zo wakker in het opbrengen zyns aandeels der ten deezen Jaare te betaalene Petitien, dat het vermeende voor geene Executie te vreezen te hebben (†). —— De Repreſentanten deezes Gewests, gehoor leenende aan den opwekkenden Brieve der Nationaale Vergadering, ſchaften het Regt van Exue af (§). *Overyſſel* toont ſtand.

Hadden de Steden *Kampen*, *Deventer* en *Zwolle*, ten verſtreeken Jaare, der Nationaale Vergaderinge niet weinig werks verſchaft, wegens een voor dit Gewest vervaardigd Regeerings Reglement (**), eerstgemelde Stad gaf nu aanleiding, dat, ten aanziene van *Overyſſel*, die Vergadering, op nieuw, in veelvuldige moeite geraakte. Hevige onluſten te *Kampen*.

Het

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 381. 599. 602.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 788. VII. D. bl. 225.
(§) *Ald.* V. D. bl. 395.
(**) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXV. D. bl. 396-407.

CXIII. BOEK. 1797.

Het te dier Stede gebeurde klonk gelijk het Land door, en verwekte deelneemers voor de eene en de andere Party. Het hoofdzaaklyke diens gevals mogen wy geene plaats weigeren.

De Nat. Verg. des gemoeid.

Briefswyze vervoegingen ter Nationaale Vergaderinge, van onderscheidene Burgers te *Dordrecht* en te *Amsterdam*, hielden in, het verneemen, dat tusschen die van *Kampen* en het Provintiaal Bestuur van *Overyssel* onaangenaamheden ontstaan en tot die hoogte opgeklommen waren, dat het laatstgemelde hadt kunnen goedvinden te besluiten om Krygsvolk derwaards te zenden, en hier toe de noodige vergunning der Nationaale Vergadering te bekomen, en dat zy zich, ten dien zelfden einde, by den *Fransschen* Generaal zouden vervoegen. De voorziening en tusschenkomst der Vergadering hier in verzogten de *Dordrechtsche* en *Amsterdamsche* Burgers. Vreemd deedt het, deeze berichten en verzoeken uit twee *Hollandsche* Steden te ontvangen; dan de Vertegenwoordiger AUFFMORTH bekragtigde het door schryven van *Kampen* ontvangen; schoon men dit als niet rechtstreeks aan de Vergadering gericht kon aanmerken, baarde het overleggingen, die uitliepen op het aanbevelen dier zaake aan eenige Leden (*).

Dit aldaar nader aangedrongen.

Zo veel opziens baarde het te *Kampen* voorgevallene, dat nog twee Verzoekschriften uit *Amsterdam*, één uit *Vollenhoven* en één

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 850.

een uit *Gouda*, ten zelfden einde ſtrekkende, ter Vergadering inkwamen. 't Geen meer aanbondt, Gecommitteerden uit de Municipaliteit der Stad *Kampen* betuigden, by eenen Brieve, hunne verwondering, eenen ingekomen Brief van het Provintiaal Beſtuur van *Overyſſel* niet ter Vergaderinge te hebben hooren voorleezen; een brief, by welken, zo zy onderrigt waren, verzogt werd, dat het Committé te Lande mogt gevolmagtigd worden, om eenig Krygsvolk na *Kampen* te zenden, ter beveiliging van de Commisſie, welke uit hun midden na die Stad zou worden afgevaardigd, om op de daar ontſtaane geſchillen onderzoek te doen; verzoekende, naa een breed verhaal van de te dier Stede gereezene geſchillen, dat de Militaire arm, daar in niet mogt gebezigd worden, zich onverantwoordelyk houdende voor de ſchadelyke gevolgen, die, by gebreke daar van, onvermydelyk zouden ontſtaan (*). CAP. I. BOEK. 1787.

Alle deeze ſtukken werden aan de Commisſie in deeze zaak ter hand geſteld. Zy marde niet met een Verſlag uit te brengen, by 't welk zy verklaarde, die ſtukken geleezen en voorts met de zich hier bevindende Afgevaardigden van het Provintiaal Beſtuur van *Overyſſel*, als mede met de Afgevaardigden der Municipaliteit van *Kampen* in onderhandeling geweest te hebben. Verſlag op de ingekomene ſtukken ingebragt.

Hier uit hadden zy bevonden, dat het Ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 875. 895.

CXII. BOEK. 1797.

Geschil eigenlyk niet bestondt tusschen het *Provintiaal Bestuur van Overyssel* en de *Municipaliteit van Kampen*; maar tusschen de *Burgers en Burgers van die Gemeente* waar van het eene gedeelte zyne vermeende bezwaaren ter Provintiaale Vergaderinge van dat Gewest hadt ingebragt, en op herstel aangedrongen. — De zaak in geschil kwam daar op neder, dat een gedeelte der Burgery, in meening van de Meerderheid der Stemgeregtigde Burgeren uit te maaken, oordeelde door het andere gedeelte, by hun de Minderheid geagt, overheerd en belemmerd te worden in de vrye oefening van het Stemregt; terwyl het andere gedeelte het tegendeel beweerde, en vast hieldt het meerder getal der Stemgeregtigde Burgeren op zyne zyde te hebben.

Het bleek daar en boven, dat het Provintiaal Bestuur vermeend hadt, in deezen Burgertwist, op 't verzoek van een aantal Burgers dier Gemeente, Afgevaardigden derwaards te moeten zenden, tot onderzoek dier verschillen, en om de Stemgeregtigde Burgers in staat te stellen, om hunne gevoelens deswegen te verklaaren.

Hun raadslag was, dat de Nationaale Vergadering zich door geene daad van Gezag in die verschillen zou mengen; doch dat dezelve de Municipaliteit van *Kampen*, op eene gepaste wyze, zou aanmaanen om geene verdere poogingen aan te wenden, waar door een billyk en onpartydig onderzoek deezer Burgergeschillen, door

door eene Commissie uit het Provintiaal Bestuur, zou worden uitgesteld of verhinderd, als zynde het eenig middel om beide partyen der verschil hebbende Burgerij gelegenheid te geeven om hunne belangen voor te draagen. —— Teffens gaven zy het ontwerp eens zodanigen Briefs over. CXIII. BOEK. —— 1797.

En het Verslag en de Brief ontmoetten voor en wederspraak. De gesteltenis van *Overyssel* werd uit zeer verschillende oogpunten beschouwd. AUFFENBERTH bragt in 't midden, dat de zaaken en het bestuur van *Overyssel* nog waren, en volgens een besluit der Nationaale Vergadering en het goedvinden des Provintiaalen Bestuurs, moesten blyven in dien staat als zy naar de jongste Omwenteling in dit Gemeenebest waren. De Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle* maakten niet alleen de halve Regeering van dat Gewest uit; doch waren, wat het Stedelyke betrof, zo Souverain als 'er geen Stad in het Gemeenebest gevonden werd; ieder Stad hadt haar byzonder Regeerings Reglement, zonder dat noch de Landschap, noch eenig ander Collegie, zich daar mede bemoeide. De Stad *Kampen* hadt dus ook voor haare Inwoonders een byzonder Regeerings Reglement. — Hy beweerde, op dien grond, dat het geschil, thans plaats hebbende, alleen was of het Provintiaal Bestuur zich al of niet met de Stedelyke Huishouding kon bemoeijen? Het geschil was tusschen een Geconstitueerde Magt, en niet, Het verslag zeer verschillende opgenomen

1797.

zo als het Verſlag wilde, een verſchil tuſſchen Burgers en Burgers.

AUFFMORTH vondt Medeſtanders; doch ook ſterke Tegenſpreekers; inzonderheid in QUEYZEN. De Verſlagdoener NUHOUT VAN DER VEEN verdeedigde het gedaane voorſtel, met aan te merken, dat het eigenaartig ſtrekte om voor te komen, dat het Gewestlyk Beſtuur van *Overyſſel* niet in 't gevoelen geraakte, om, tot perſooneele veiligheid der Afgevaardigden na *Kampen*, terſtond over het Krygsvolk in dat Gewest, overeenkomſtig met het zeven en tachtigſte Artykel des Reglements voor de Nationaale Vergadering, te beſchikken; 't geen gelegenheid zou kunnen geeven om de ſtem der Burgery te ſmooren. Niets ſcheen hun geſchikter toe tot bevordering van heerschzugt en geweld, dan het gebruik van den Militairen Arm in Burgergeſchillen, wanneer dezelve niet tot een daadlyk Oproer overſloegen, of de goede Orde, op eene gewelddaadige wyze ſtoorden. Voor- en tegenſpraak hadt uitſtel ten gevolge; dan ging het voorgeſtelde vry ſpoedig door (*).

De oneenigheden te *Kampen* volduurden, en de handelingen ten Nationaale Vergadering daar over werden hervat, by het inkomen eener Vervoeging uit *Amſterdam*, inhoudende, dat de gegeevene Orders tot het trekken van Krygsvolk na *Kampen*, indien zy uitgevaardigd waren, mogten wor-

De oneenigheden te *Kampen* houden aan.

Nieuwe Vervoegingen ter Nat. Verg.

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* V. D. bl. 927-930. 948.

worden ingetrokken; met byvoeging, dat de Nationaale Vergadering mogt beſluiten, dat nu, noch immer, het Krygsvolk in Burgergeſchillen zou gebruikt worden. — Ten zelfden tyde las men voor een Adres van een groot aantal Burgers van *Kampen*, klagten uitboezemende over de Municipaliteit, met verzoek, dat, daar het Provintiaal Beſtuur van *Overyſſel* alles te vergeefsch hadt aangewend om hunne klagten te hooren, en de redenen daar van uit den weg te ruimen, de Nationaale Vergadering voorziening zou doen, om te bewerken, dat de Volksſtem aldaar niet langer geſmoord, en het Beſluit des Provintiaalen Beſtuurs mogt uitgevoerd worden. 1797.

Beſluit tot eene Bezending na *Kampen*.

Deeze vervoegingen gaven nieuwe ſtoffe tot raadpleegingen, gevolgd van eene overgifte der ſtukken in handen van Leden der Vergadering, die welhaast als hunne meening uitbragten, dat 'er, van wegen en uit het midden der Nationaale Vergadering, eene Bezending behoorde benoemd te worden, om zich, ten ſpoedigſten, na *Kampen* te begeeven, en te dier Stede de beste poogingen ter minnelyke vereeniging der onderling verſchillende Burgery, en ter vereffening van de daar gereezene geſchillen, door de onafhanglyke en onbelemmerde uitſpraak der Volksſtem te dier Stede, ten ſpoedigſten, mogt worden aan een einde gebragt, en dat ook, dien ten gevolge, de Provintiaale Vergadering van *Overyſſel* weder in haar geheel zou gebragt worden. Overeenkomſtig met dit

voorstel viel het besluit der Vergaderinge.

Geen vaardige en gelukkige uitwerking hadt deeze Bezending, alrhans zy schreef, dat haare verrigtingen in *Kampen*, door de weigering der Municipaliteit, van weinig uitwerkings waren geweest. Deeze hadt geweigerd een door de Commissie ontworpen afkondiging te laaten doen. Zy verzogt de meening der Vergadering des betreffende te vernoemen, en tevens gaven zy in bedenking om uit de Commissie ter Organisatie der Gewapende Burgermagt, eenige Leden na *Kampen* te zenden, om dit Lichaam daar te organiseeren eene zaak door de beide Partyen ten sterksten verlangd.

Nader besluit om die zaak door te zetten.

De goedkeuring van het gedrag der Bezendinge ter Nationaale Vergaderinge ging gepaard met leedweezen over het weinig vorderen in het stillen van dien Burgertwist, en het besluit, om, wanneer de *Kampensche* Municipaliteit, by volduuring, in gebreke mogt blyven om de ontworpen Afkondigingen te laaten doen, die als dan, naamens de Nationaale Vergadering, den Burgeren bekend te maaken, des noods met allen zodanigen bystand als zou worden vereischt. — De Municipaliteit der Stad *Kampen*, by eenen Brieve, hun bezwaar, wegens dit Besluit inbrengende, volhardde de Nationaale Vergadering by 't zelve (*).

De

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 291-294. 421. 532.

De Afgevaardigden na *Kampen*, door dit besluit gerugsteund, deeden eene oproeping der Burgeren. Het gevolg was het veranderen der Municipaliteit. Nieuwe bron van twist, die ter Nationaale Vergadering overgebragt werd, door een Verzoekschrift van onderscheidene Burgers der Stad *Kampen*. Zy beklaagden zich over verscheide grieven hun door de tegenwoordige Regeering aangedaan, zo verre gaande, dat niet alleen de *Societeit voor Een- en Ondeelbaarheid* aldaar geslooten was; maar ook dat de Burgery werd opgeroepen om te beslissen, of de onkosten, door de voormaalige Municipaliteit, ter verdeediging van de Stad gemaakt, (want zo verre hadt men de oneenigheden gedreeven, dat die by de Municipaliteit noodig gekeurd werd) niet door die Burgers moest worden gedraagen; met byvoeging dat veele der tegenwoordige Regeeringsleden groote Beschermers waren van het voorig Systhema. — Zy verzogten om eene Bezending na hunne Stad. CAP. XIII. BOEK. 1797. Nieuwe klagten uit die Stad.

Zodanig een schryven, wondt de geesten van de Representanten VAN DER HOEVEN en van ROSEVELD CATEAU tot eene verbaazende hoogte op; zy voeren geweldig uit tegen de nieuw aangestelde Municipaliteit. Laatstgemelde wilde de Publikatie, deeze stukken inhoudende, en prykende met de woorden *Vryheid, Gelykheid en Broederschap*, en gedagtekend het *derde Jaar der Batavsche Vryheid*, veel eer het *eerste Jaar eener Venetiaansche Inquisitie* ten on- Voorstanders der thans klaagende *Kampenaaren*

1797. BOEK. onderſchrift hebben. Zy vonden ſteun in DE BEERE en VOOGD.

1797. NUHOUT VAN DER VEEN's aanmerkingen daar op.

Dan NUHOUT VAN DER VEEN, die aan het hoofd geweest was der na *Kampen* Afgevaardigden, herinnerde de Vergadering, dat het Verzoekſchrift getekend was door Perſoonen, die *alle tot de onwettig verklaarde Leden der Municipaliteit* behoord hadden. Het gezondene Stuk hieldt zydelingſche beſchuldigingen in, tegen de Afgevaardigden van de Nationaale Vergadering derwaards, vermeldende, dat onder het beſtuur, medewerking en beſchikking dier Commisſie, welker gedrag door de Nationaale Vergadering was goedgekeurd, de tegenwoordige Municipaliteit werd aangeſteld, en men hier uit, in het denkbeeld zou kunnen vallen, als of die Municipaliteits aanſtelling, door de Commisſie zelve gedaan ware. Zulks ontkende hy volſtrekt: dewyl die aanſtelling, naa dat, door de Stemgeregtigde Burgers, de voorige Municipaliteit als onwettig aangeſteld verklaard was, door de vrye en onbelemmerde ſtem van *Kampens* Burgers alleen geſchied was, naa het afleggen en ondertekenen der Verklaaringen, zo by het Reglement der Nationaale Vergadering voor alle Stemgeregtigde Burgers van *Nederland* vastgeſteld, als by het Regeerings Reglement van *Kampen* omſchreeven. — Zich niet inlaatende tot het tegenwoordig geſchilſtuk, kon hy egter zyne verwondering niet verbergen, dat ter Vergadering een Verzoekſchrift was ingeleverd, waar

in

in de hulp en bystand dezelve gevraagd werd door diezelfde Burgers, welke *Kampen's* Burgery als onwettige Leden der Municipaliteit verklaarde, en de groote Voorstanders waren der by de Nationaale Vergadering zo veel gerugts gemaakt hebbende *Stedelyke Souverainiteit* van *Kampen*; die zelfs deeze belachlyke Souverainiteit, tegen die des geheelen *Nederlandschen Volks*, met de gewapende hand, niet alleen tegen de Commissie uit de Vergadering; maar tegen de Vergadering zelve wilden staande houden.

EXM. BOEK. 1797.

Steun vondt deeze Spreeker in KANTELAAR, met de *Overysselsche* zaaken zeer bekend. Niet alleen staafde hy diens gezegde; maar voegde 'er nevens, dat de beide Burgers VAN DER HOEVEN en ROSEVELD CATEAU, zeker weinig verpligting hadden, aan hunne Berichtgeevers; dat de Representant VAN DER HOEVEN althans twee stellige onwaarheden gezegd hadt, die hy alleen aan verkeerd ontvangene kundschap wel wilde toeschryven; de eene was, dat de Meerderheid der Municipaliteit van *Kampen* bestondt uit *gedecideerde Voorstanders of Protecteurs van Aanhangers van Oranje*. Hy kende alle de Leden der Municipaliteit, en verklaarde openlyk, die beschuldigingen voor valsch; de andere bestondt hier in, dat men te *Kampen* onbepaald ieder een tot het Stemregt hadt toegelaaten. Hy wist, en dit wist ook de Commissie, die te deezer Stede by de Municipaliteits verandering tegenwoordig geweest was, dat men 'er niemand hadt laaten

KANTELAARS zeggen.

ten stemmen, dan die de Verklaaring, in het Reglement der Nationaale Vergadering te vinden, getekend hadt. — VAN MARLE ondersteunde het gezegde van KANTELAAR.

1797.

Aanmerking van VREEDE.

VREEDE tradt tusschen beiden met algemeene aanmerkingen, op de stukken ten bezwaar der Municipaliteit ingebragt; inzonderheid stilstaande op het omverwerpen van den Vryheidsboom, het verbieden der Volksbyeenkomsten en het spreeken van Schavergoeding. Naa veel geschils, 't welk eene vry groote maate van hitte verkreeg, viel het besluit om de zaak in handen van de Municipaliteit te *Kampen* te stellen om bericht, binnen veertien dagen (*).

Besluit tot eene Bezending.

Het antwoord der Municipaliteit kwam, ten bestemden tyde, en hieldt in, dat zy de daadzaaken in het Verzoekschrift vermeld niet ontkenden; doch dat de gevolgen, daar uit afgeleid, van allen grond ontbloot waren, en meende dat de zaak hier mede als afgedaan kon beschouwd worden. Dit was veeler oordeel in de Vergadering op verre na niet; veelen spraken van eene Bezending derwaards. Deeze werd besloten en daar toe benoemd de Burgers BLAAUW, C. L. VAN BEYMA, POMPE VAN MEERDERVOORT, NUHOUT VAN DER VEEN en VAN ECK (†).

Op

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 111-113.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 241. Men zie de *Historie en Gedenkschriften van de Revolutien te Kampen zedert den aanvang van dezen Jaare* 1795 *tot op den tegenwoordigen tyd.* Te *Amst.* by W. VERMANDER en *Zoon.* 1796.

Op *Stad en Lande* het oog onzer Geschiedkundige beschouwing vestigende, hebben wy niet zelden tusschen de Stad *Groningen* en de *Ommelanden*, geschillen zien ontstaan, die, den aart der Ingezetenen in aanmerking genomen zynde, geen gemaklyke uitkomst deeden te gemoet zien en deselve vaak hadden. Ten deezen jaare rees 'er tusschen deeze zo dikwerf twistende Partyen, een geschil van dien hoogloopenden aart, dat de Municipaliteit en Kiezers der Stad *Groningen* by eenen Brieve de Nationaale Vergadering hunne vrees te verstaan gaven, dat de *Ommelanden* zich van hun zouden afscheiden, daar *dezelve* het voorneemen scheenen te koesteren, om voor zich een afzonderlyk Regeerings Reglement, daar te stellen, en in te voeren. Een bedryf, waar door niet alleen een geheele scheuring van dat Gewest zou veroorzaakt en zy in de onmogelykheid gesteld worden om hun aandeel in 's Lands algemeene Lasten op te brengen. — *Billyk was*, by het voordraagen deezes schryvens, het besluit ter Vergaderinge om dien Brief in handen van die der *Ommelanden* te stellen; ten einde ook de zaak van die zyde te verstaan. Antwoord hier op van de *Ommelanderen* ingekomen zynde, kreegen eenige Leden der Nationaale Vergaderinge die stukken in handen.

CXXII. BOEK. 1797. *Stad en Lande.* Geschil tusschen de Stad en *Ommelanden* ter Nat. Verg. gebragt.

By onderzoek der wederzydsche stukken bleek, dat de oorsprong des geschils zo vroeg reeds als in het eerste Jaar der jongste Omwenteling moest gezogt worden,

Staat des Geschils.

den. Deeze Omwenteling daar zynde,
BOEK. hadden de Ingezetenen van de *Old-Amp-*
——— *ten*, het *Goregt*, *Hogezand* en *Sappemeer*,
1797. tot dien tyd toe beschouwd als Regtsgebie-
den de Stad *Groningen* toebehoorende, en
door en onder het *Lid van de Stad* ter Staats-
vergadering vertegenwoordigd wordende,
zich by de Stad vervoegd, met verzoek,
om, van Stads wegen, voor een Vry en
Onafhangelyk Volk verklaard te worden.

Dit verzoek werd toegestaan; doch gaf gelegenheid tot eenige onderhandelingen, tusschen die van de Stad en de opgemelde Landstreeken. Daar van was het gevolg het aangaan eenet overeenkomst, van wederzyden bekragtigd. Hoofdzaaklyk kwam dezelve hier op neder, dat 'er eene Commissie zou benoemd worden, bestaande uit een zeker getal persoonen, daar toe door het Volk van ieder District te kiezen — dat die Commissie een Plan zou maaken tot eene naauwere Vereeniging of Ineensmelting der onderscheidene Districten en deelen des Gewests, en tevens een algemeen Plan van Regeering over het geheele Gewest; dat eindelyk, omtrent het te maakene Plan de overleggingen des Volks van ieder District vry en onafhangelyk zouden blyven, als mede, dat 'er, in geval van verschil, geene Overstemming zou plaats hebben; maar den weg van minnelyke Schikking moeten worden ingeslaagen. Inmiddels zou de plaatshebbende orde van Regeering in volle kragt blyven.

Ver-

Verſchil rees 'er onder de Commisſie, wegens het verſtaan dier Overeenkomst. Dezelve werd, door tusſchen beiden invallende omſtandigheden, ter zyde geſteld, en de Commisſie maakte een Concept-Reglement, volgens 't welk een Provintiaal Beſtuur voor en over de Provintie van *Stad en Lande* zou worden byeengeroepen en werkzaam zyn. CXIII. BOEK. 1797.

Dit Concept-Reglement ter Lands Vergaderinge ingebragt zynde, begreepen de Repreſentanten van de *Ommelanden*, dat het geen voorwerp van kennisneeming en beoordeeling der Vergadering was; zy wilden het geſteld hebben in handen van de Gecommitteerden tot een algemeen Redres, om te onderzoeken op welk eene wyze het ten ſpoedigſten ter kennisſe en beoordeeling van het Volk van *Stad en Lande* in de Grondvergaderingen zou dienen gebragt te worden. — De Stad was daarentegen van oordeel, dat de Commisſie niet voldaan had aan den opgedragen last, nam het ſtuk over om des nader te raadpleegen.

Over dit onderwerp vielen, op verſchejde Landsdagen, tusſchen de Leden van Staat veelvuldige overweegingen; doch zonder vrugtbaaren uitſlag. De Gecommitteerden des Volks van de niet vertegenwoordigd wordende Diſtricten drongen ten ſterkſten aan, dat het overgeleverd Ontwerp, ten ſpoedigſten, aan den Volke ter goed- of afkeuring mogt worden voorgeſteld. De Repreſentanten van de *Omme-*

landen, met de gemelde Volks Gecommitteerden, droegen dit Plan den Volke voor, met dat gevolg dat het door eene groote meerderheid werd aangenomen. — In de Stad *Groningen* geſchiedde desgelyks eene Volksoproeping, niet om het Reglement goed- of af te keuren; maar om zich te verklaaren, of het van de gemaakte Conventie zoo veel wilde afgaan, dat het de Repreſentanten der Stad volmagtigde, om, met en overeenkomſtig het voorſtel der Repreſentanten van de *Ommelanden*, het Concept-Reglement van het Provintiaal Beſtuur, zonder plan van Wetten, ter goed- of afkeuring aan het Volk der ondeſcheidene Diſtricten van het Gewest te brengen. Hier op hadt het Volk verklaard van de duidelyke letter der Conventie niet te zullen afgaan, noch het overgegeeven Plan van Regeering, of Algemeene Repreſentatie, te zullen ſtellen tot een onderwerp van beraadſlaaging, zonder dat er een ſchets van Grondwetten ware bygevoegd.

Onafgedaan bleef deeze zaak eenigen tyd hangen. Naa het verwerpen des aangeboden Plans van Staatsregeling, drongen de Repreſentanten van de *Ommelanden* en de Volksgecommitteerden uit de onvertegenwoordigde Diſtricten, ten kragtigſten aan, dat die van de Stad, binnen eenen bepaalden tyd, zouden toetreeden, tot het aanneemen van het elders omhelsde Reglement, met byvoeging, dat zy anderzins, ingevolge van het aangenomen Plan,

tot

tot het in werking brengen der Gewestelyke Vertegenwoordiging, buiten en met voorbygang van de Stad, onverwyld zouden overgaan. — De Stad volhardde by haar gevoelen, dat zy het Ontwerp, zo als het lag, den Volke ter goed- of afkeuring niet konden voordraagen. Zy deedt den voorslag, om, tot voorkoming van alle verwarringen en tot behoud van de onderlinge eendragt, door middel van minzame onderhandelingen, de gereezene verschillen te vereffenen. Dan deeze voorslag werd door de Representanten der *Ommelanden*, van de hand geweezen; en lieten zy de verklaaring doen, dat, byaldien die van de Stad, binnen den tyd van acht dagen, niet wilden toetreeden, om met hun eene Commissie uit het Provintiaal Bestuur van *Stad en Lande* te benoemen, ten einde alles te regelen, zy, nevens de overige Land-Districten, in deezen zodaniger wyze zouden handelen, als zy zouden vermeenen te behooren. EERSTE BOEK. 1797.

De Stads Representanten sloegen nogmaals den weg van bevrediging aan die van de *Ommelanden* voor; doch te vergeefsch; elk bleef by zyn gevoelen, en elk stondt niet in voor de gevolgen, die men vreesde dat uit de handelwyze van Party, zouden gebooren worden. — In deezen stand der dingen geschiedde, van wegen de Municipaliteit en Kiezers der Stad *Groningen* de vervoeging ter Nationaale Vergadering, met voordragt van de heilooze gevolgen, die, naar hun inzien,

CAP. BOEK.

1797. Verslag deswegen ter Nat. Vergadering.

uit de gedreigde maatregelen van de Representanten der *Ommelanden* zouden gebooren worden.

Uit het beloop des gevals, hielden de Verslagdoeners het daar voor, dat beide de Partyen erkenden, hoe, tot op dit oogenblik, en dus byna drie jaaren naa de Omwenteling, een aanzienlyk gedeelte der Ingezetenen van *Stad en Lande*, ruim een derde gedeelte van de geheele bevolking uitmaakende, nog geen deel gehad hadt aan de Gewestlyke Vertegenwoordiging, terwyl zy, zo ras de Omwenteling daar was, dit hun regt gevorderd en ook des toestemming gekreegen hadden. Van dit regt behoorden zy niet verstooken te blyven. Daarenboven was het gehouden gedrag der Stadsbestuurderen oorzaak van dat verwyl. De redenen hier voor en tegen wikte de Commissie, en kwam tot het mededeelen van eenen raadslag, hier op nederkomende; dat de Vergadering eenen Brief zou afvaardigen aan de Municipaliteit en Kiezers der Stad *Groningen*, hun, op gronden in het verslag aangevoerd, aanmaanende, om, binnen den kortst mogelyken tyd, het Concept-Reglement voor het Gewestlyk Bestuur, zo als het ontworpen was en ter Landsvergadering ingebragt, den Volke van de Stad, behoorelyk daar toe opgeroepen, ter goed- of afkeuring voor te draagen, met byvoeging van de redenen, die hun bewoogen om van het voorig besluit af te gaan, om het dus met 's Volks toestemming in werking

king te brengen — keurde het Volk zulks af, dan werd de weg van minnelyke ſchikking aangeraaden. In welk laatſte geval de Nationaale Vergadering verwagtte, dat die van de Stad alle mogelyke inſchiklykheid zouden gebruiken en voor alles het daar heen ſtuuren, dat de Ingezetenen dier Diſtricten, welke, in weerwil der eerſte beginzelen van Staatsomwenteling, tot hier toe, geen deel in de Gewestlyke Vertegenwoordiging genooten hadden, daar toe, op eene aan hunne Bevolking geëvenredigde wyze, werden toegelaaten. — Teffens wilden zy aan die van de *Ommelanden* aangeſchreeven hebben om door geene ongepaste middelen zich in het bezit van hunne Regten te ſtellen, als welke niet alleen tot merkelyk nadeel van *Stad en Lande*, maar ook van 's Lands algemeene belangen zouden ſtrekken. EERSTE BOEK. 1797.

Dit verſlag, zo veel het den loop der zaake betrof, droeg eene vry algemeene goedkeuring der Nationaale Vergadering weg. Inzonderheid ſtemden hier in, als ook in de aangepreezene maatregelen, grootendeels mede de Repreſentanten uit dat Gewest BACOT en TOENS; en ſchoon TEN BERGE, mede uit dat Gewest afgevaardigd, anders over de zaak en de voorgeſlaagene middelen dagt, kwam egter zyn breed verhaal van het gebeurde op 't zelfde neder. Hoe 't zelve opgenomen

Gemelde Repreſentanten tilt *Stad en Lande* ſpraaken zeer lang, en by herhaaling, over eene zaak van dat gewigt. Naa veel Brieven aan de twistende Pa-

EERS. BOEK. over- en wederſpraaks werd tot het ſchrijven eens Briefs aan de twistende Partyen beſlooten (*).

1797. 's Daags naa dit beſluit onderrigtte een Brief van de Municipaliteit en Kiezers der Stad *Groningen* de Nationaale Vergadering, dat die der *Ommelanden* reeds met het werk waren voortgevaaren, en het Volk hadden opgeroepen; ten einde Repreſentanten te verkiezen, gelyk zulks ook was geſchied, met last om zich tegen den een en twintigſten van Wintermaand (†) ter Nationaale Vergadering te begeeven, om aldaar die Diſtricten te vertegenwoordigen. Eigenaartig werd deeze Brief in handen geſteld van de benoemden tot het vervaardigen der Brieven. Die, dit voorgevallene betreffende, een last aan die van de *Ommelanden* inhieldt, om niets verder te doen of te onderneemen, waar door, in de thans plaats vindende orde der Provintiaale Regeering, eenige verandering zou worden gebragt. Naa weinig over- en wederſpraaks werden de ontworpen Brieven goedgekeurd (§). De verdere gevolgen deezer netelige zaak loopen buiten ons tegenwoordig tydsbeſtek.

Geſchil van *Tilburg* met

In *Bataafſch Braband* ſpeelde *Tilburg*, by eene byzondere gelegenheid, eene hoofdrolle. Met den aanvange deezes Jaars le-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 441, 745. VIII. D. bl. 99—111.

(†) Deeze Brief kwam den 7 van Dec. ter Tafel in de Nationaale Vergaderinge *Dagv.* VIII. D. bl. 117.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 119-123.

leverde de Municipaliteit een Verzoekſchrift in ter Nationaale Vergaderinge, te verſtaan geevende, dat zy door de Repreſentanten van *Bataafsch Braband* ſtonden geëxecuteerd te worden, deswegen uitſtel verzoekende, en teffens dat zy hunne lasten in Aſſignaten mogten opbrengen, wanneer men, op het voorſtel des Voorzitters STOFFENBERG, beſloot dit verzoek niet in te willigen (*).

CAP. BOEK. 1797. de Repreſentanten van *Bataafsch Braband.*

Weinig dagen laater beklaagden die van *Tilburg* zich over de Executie, welke 'er daadlyk, op last der Repreſentanten van *Bataafsch Braband*, hadt plaats gegreepen. Twee Municipaliteits Leden waren reeds deswegen na den *Bosch* vervoerd. — De ſom bedroeg omtrent vyf duizend Guldens. — Wanneer de Burger VREEDE het voorſtel hoorde, om dit, gelyk het voorige, van de hand te wyzen, tradt hy, die by de eerſte afwyzing niet tegenwoordig geweest was, op om de zaak der *Tilburgſche* Municipaliteit, wegens de betaaling met Aſſignaten, te verdeedigen, door dezelve, ten tyde dat *Tilburg* eene overwonnen landſtreek was, ter volle waarde aangenomen. Hy drong aan op het herroepen der van de handwyzing. De Voorzitter met veelen wilde het genomen beſluit handhaaven; doch de meerderheid ſtemde om den laatſten Brief in handen eeniger Leden te ſtellen (†).

VREEDE voorſtel deswegen.

Han-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 349.
(†) *Ald.* bl. 385.

XXIII. BOEK. 1797.

Hangende deeze zaak voer men met de Executie voort (*). Het uitgebragt verslag was geenzins gunstig voor de *Tilburgers*. Het kwam hier op neder, dat, den tyd der Inwisseling verstreeken zynde, de Municipaliteit van *Tilburg* zich ten onregte beklaagde, en dat de Vergadering zich aan het genomen besluit van afwyzing moest houden. — Sterke wederspraak deedt tot het niet vlot aanneemen; maar het drukken deezes verslags besluiten (†).

De *Tilburgers* in 't ongelyk gesteld.

Vreede zaal te dier gelegenheid.

't Zelve in overweeging genomen zynde, kon heftige tegenspraak niet uitblyven. Inzonderheid was deeze van Vreede te wagten, als die zich meermaalen, in dit geval; doch vrugtloos, hadt laaten hooren. — Hy beklom het Spreekgestoelte. onmiddelyk naa het mededeelen des voor de *Tilburgsche* Regeering uitgebragten ongunstigen Verslags. „ Het smertte hem," gelyk hy by den aanvang betuigde, „ omtrent eene zaak, voor het gemeene belang „ van zo weinig gewigts, de aandagt der „ Vergadering te moeten aftrekken van „ de groote zaak des Vaderlands. Dan de „ zaak der Regtvaardigheid vorderde dat „ hy spaak." Hy voegde 'er nevens, „ Burgers Representanten! waarom zou „ ik het zwygen? zo gy de Municipali„ teit van *Tilburg* veroordeeld, zal ik daar „ van mede het Slagtoffer zyn; daar ik, „ ten dien tyde, Lid der Municipaliteit was, „ schoon

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 512.
(†) *Ald.* bl. 594.

„ schoon door de *Fransche* Representan- CHR.
„ ten in 's Lands dienst geroepen, en in BORK.
„ den *Bosch* myn verblyf houdende, —
„ dan hoewel ik met weerzin een schade 1797.
„ zal draagen, die ik reken met geen regt
„ verschuldigd te zyn, uwe Veroordee-
„ ling zal my egter minder aangaan om
„ het pecunieele verlies, dat ik zal ly-
„ den, dan wel, om dat ik my niet zal
„ kunnen overtuigen, dat dit besluit met
„ uwe overige besluiten zou zamenstem-
„ men, en met dezelve eene harmonie
„ maaken van doorzigt, onpartydigheid
„ en regtvaardigheid. — Ik zal de be-
„ langens van de Municipaliteit van *Til-*
„ *burg*, ik zal U myn belang voordraa-
„ gen. — De waarheid en onpartydigheid
„ zullen my besturen." Naa deezen aan-
hef volgt eene uitvoerige verdeediging der *Tilburgsche* Municipaliteit. Eene verdeedi-
ging van zo veel klems en kragts geoor-
deeld, dat, op voorstel des Representants LUYKEN, dit stuk in handen eeniger Le-
den kwam (*).

Een gerutimen tyd bleef dit stuk onder handen, en hadt een verslag ten gevolge, 't welk de Magistraat van *Tilburg* in 't ongelyk stelde, en het vasthouden der voorige deswegen genomene Besluiten aanraadde. VREEDE hadt verklaard naa zyn breede verdeediging, over dit stuk niet meer te zullen spreeken. Dan de Representant VERHOYSEN, ook tot het onderzoek

Aanmerking op het verslag, die van *Tilburg* in 't ongelyk stellende. Verwyl dier zaake.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 161—170.

CXL. BOEK. 1797.

zoek deezer zaake benoemd, ſtemde met het Verſlag niet in, en bragt zyne redenen ten tegendeele ter baane. — Deeze vondt een Medeſtander in KRIEGER, die aanmerkende, dat de zaak van *Tilburg* ten naauwſten zamenhing met het onderwerp der *Remiſien* over *Bataafſch Braband*, de Vergadering het gevoeglykst zou handelen, met het beſluit op dit Verſlag in beraad te houden tot dat het gemelde ſtuk zou afgehandeld weezen. Hier in ſtemde de Vergadering (*).

Het overzigt van de Gewestlyke Geſteltenis, ten deezen Jaare, waar in wy niet dan eenige punten hebben kunnen aanſtippen, doet ons opmerken, hoe weinig beſtemds en vasts 'er in dezelve plaats hadt. Dobberende onzekerheid, afwisſeling, zegepraalen en nederlaagen van Partyen, gedempte geſchillen op nieuw opborrelende, ontevredenheid, klagten, verwyten, beſchuldigingen, wisſelden elkander ſtaag af. De van allen althans met woorden gewenschte Staatsregeling ontbrak; de voorgeſtelde was verworpen, en men was bezig met eene Nieuwe te vervaardigen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 402-406.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD VEERTIENDE BOEK.

INHOUD

Overgang tot dit Boek. Herhaald Voorſtel van C. L. VAN BEYMA, *tot het afweeren van het Stadhouderſchap, Ariſtocratie en Regeeringloosheid. Dit voorſtel bykans bekragtigd. Tuſſchenſpraak van veele Repreſentanten. Opmerkelyk woord van* HAHN *ten deezen ſtonde. Geſchaapenheid der zaake. Omwenteling van twee en twintig January. Toebereidzelen. Optocht na de Vergadering. Aanſpraak van* MIDDERICH. *Tien Leden verlaaten de Vergadering. Twee en twintig Leden in verzekering genomen. Opening der Vergadering. Vernietiging van het Reglement en Uitroeping der Conſtitueerende Vergadering. Eerſte Verrigtingen. Benoemde Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling. De Franſche Minister van het verrigtte kennis gegeeven.* DE LA CROIX *verſchynt ter gelukwenſching in de Vergadering. Diens Aanſpraak. Beantwoording van dezelve. Broe-*

CXIV. BOEK.

derkus. Proclamatie aan den Volke. Voltooijing deezer Omwenteling. Een aantal Leden bericht niet weder ter Vergaderinge te zullen verſchynen. Gevoelens deswegen ter Vergaderinge. Uitſpraak over deeze Perſoonen. Eene Commisſie tot de Buitenlandſche Zaaken benoemd. Derzelver Verſlag. Onderhandelingen met het Provintiaal Beſtuur van Holland. Bezending uit Holland. Aanſpraak van A. LOOSJES PZ.. *Door den Voorzitter* MIDDERIGH *beantwoord. Utrechts Bezending, en* LINTHORSTS *aanſpraak. Door den Voorzitter beantwoord. Gedraagingen der overige Gewesten. Het marrend Zeeland en Bataafsch Brabant tot volgen verpligt. Voorſtel tot ontſlag van den ouden Eed omhelsd. Veelvuldige gelukwenſchingen. Brief van* TALLEYRAND *over het gebeurde.* RANTS *voordragt van vooruit vast te ſtellene zaaken. Raadpleegingen daar over. Beſluit daar toe. Benoemde en verkoozene Leden des Uitvoerenden Bewinds. Aanſtelling van dit Bewind.* VREEDES *Aanſpraak. Hoe door* MIDDERIGH *begroet. Aanſtelling van Agentſchappen door het Uitvoerend Bewind. Klagten diens Bewinds over de onwilligheid tot het bekleeden der opgedraagene Posten. Sterk beſluit deswegen genomen. Aanſtelling van verdere Agentſchappen. Het lot der in bewaaring geſtelde Repreſentanten verzwaard. Hoe door het Uitvoerend Bewind afgemaald. Nadere voorziening omtrent die Burgers. Eenige in het Huis in 't Bosch gevangen gezet; anderen elders heen gezonden. Voorſtel van* VOOGD *wegens Oranje- en zogenaamde Gemeen-*

heenebestgezinde Societeiten. Voorstel van DE SONNEVILLE, *wegens onwaardige Ampte-naaren. Wat des voorviel. Zuivering der Gemeentebestuuren. Hoe dit toeging. Proclamatie deswegen.* ROSEVELT CATEAU'S *Voorstel, wegens het geeven van Ampten aan ongelukkige Patriotten. Een hier mede overeenkomstig besluit. Algemeen antwoord des Uitvoerenden Bewinds. De Vergadering neemt 'er geen genoegen in. Gunstig verslag op deeze zaak. Schryven des Uitvoerenden Bewinds deswegen. Uitwerking hier van. Verzoekschrift uit Amsterdam, wegens het begeeven der Ampten. Voorstel van opschorting aller Vonnissen over Patriotten gestreeken. Verslag hier op. Verzoekschrift der Amsterdamsche Artilleristen. Verslag en besluit daar op. Verzoeken om Schavergoeding uit Vlissingen en ter Goes. Algemeen Antwoord daar op. Nieuwe Verzoekschriften deswegen. Een daar op uitgebragt Verslag omheld. Publikatie deswegen. Brief van het Uitvoerend Bewind over die Publikatie. Aanmerkingen op dien Brieve en volharding in 't besluit. Voorstel van* RANT *den Uitgeweekenen betreffende. Verzoekschrift wegens de verantwoording der Finantie. Gunstig verslag hier op uitgebragt en omheld.*

CXIV. BOEK.

Om de Tydorde niet te verwarren, en voeglyk te vermelden, wat 'er in het algemeen in den Lande, als mede in de byondere Gewesten, ten Jaare MDCCXCVII voorviel, hebben wy, het Middelpunt des Land-

1798. Overgang tot dit Boek.

CXIV. BOEK. 1798.

Landbestuurs, de Nationaale Vergadering, verlaaten, in een allerwoeligst en groote veranderingen aankondigend tydstip (*). Dit was nog van eenigen duur; doch werd welhaast door eene geheele verandering in 't zelve gevolgd. Eene verandering ontzettend groot, en gepaard met omstandigheden, die eene breede vermelding vorderen. Eene verandering, die de vreemdste en ontzettendste tooneelen openschoof, vol van woelingen, en waar by de tot nog in de Nationaale Vergadering aanschouwde, hoogloopende verschillen, met daar uit voortvloeiende eener Vergadering van agtbaare Mannen niet wel voegende ongeregeldheden, in geene vergelyking komen. De opeengepakte wolken van verdeeldheid zetten zich tot een staatsorkaan, die op eene schrikbaarende wyze losborst. Niet duistere voortekens hadden denzelven aangekondigd; dan de maate van hevigheid, en de daar door te wege gebragte uitwerkzels, de geheele verandering in het Landbestuur, was verre van algemeen of zelfs door veelen voorzien.

Herhaald Voorstel van VAN BEYMA tot het afzweeren van het Stadhouderschap enz.

Uit den mond des Volksvertegenwoordigers C. L. VAN BEYMA hoorden wy vroeger den voorslag, om, in navolging van *Frankryk*, de Amptenaaren den Eed te doen afleggen van *Eeuwigen Haat tegen het Stadhouderschap*, de *Aristocratie* en de *Regeeringloosheid* (†), ondanks het ongun-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 221.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 146.

gunſtig wedervaaren diens eerſten voorſtels, herhaalde hy, in de dagen des zamentrekkenden Staatsonweers, op den negentienden van Louwmaand MDCCXCVII, 't zelve eenigzins anders gewyzigd. Meermaalen gewoon het gebeurde in *Frankryk* met het geen hy dagt dat hier te Lande te doen ſtondt, zamen te voegen, ſtelde hy voor de Nationaale Vergadering, tegen naaſtkomenden Zondag, buitengewoon te doen zamenroepen, en de Leden Vervaardigers des Plans van Staatsregeling te doen uitnoodigen, om, op den Vyfden Verjaardag, dat het Hoofd van LODEWYK CAPET, te gelyk met de Dwinglandy viel, plegtig haat aan het Stadhouderſchap en alle Overheerſching te zweeren.

CXV. BOEK. 1798.

Het diepe ſtilzwygen der geheele Vergadering, op de vraage des Voorzitters VAN HOOFF, of niemand der Leden hier op eenige aanmerking had? brak hy af met te zeggen; „de Vergadering zwygt, „en ſchynt hier door haare goedkeuring „te betuigen. — Ik voor my gevoel, „in mynen boezem, een eeuwigen haat „tegen alle Tyranny en Overheerſching „branden. — Ik twyfel niet, of alle „myne Medeleden ſtaan in het zelfde gevoelen. — Ik beſluit dus....."

Dit voorſtel bykans bekragtigd.

Het vallen van den beſlisſenden hamerſlag werd voorgekomen door TEN BERGE, die aanmerkte, dat de Vergadering dergelyk een Voorſtel verworpen hebbende, thans niet op 't zelve kon beſluiten; maar het in beraadſlaaging moest houden, of dat

Tusſchenſpraak van verſcheiden Repreſentanten.

1797. dat het in handen eener Commissie moest gesteld worden. DE BEERE en VAN DER HOEVEN spraken als TEN BERGE. DE LEMON oordeelde, dat de voorgestelde afzweering niet voldoende was, men hadt voor eeuwig het *Federatief Systhema* af te zweeren. De toejuiching van de Gaanderyen bestemde dit voorstel. BOSCH hieldt dat van VAN BEYMA voor te onvolledig en te onbepaald. Hy agtte „ Haat aan het „ Stadhouderschap en alle Overheersching „ te zweeren, overboodig — alle Leden „ hadden daar van, althans van het Stadhouderschap, eenen afkeer; maar hier „ zit de knoop niet, Burgers Representanten! het *Federalisme* moet hier by„ zonder genoemd worden — willen wy „ zweeren, laat ons dan goed zweeren!" DE LILLE beweerde dat het Voorstel geen stuk van beraadslaaging behoorde te zyn.

's Voorzitters neiging om den bekragtigenden hamerslag te doen vallen, of, met andere woorden, een eeuwigen haat tegen alle Dwinglandy te zweeren, straalde allerwegen door. — VAN DER HOEVEN merkte aan, dat ook alle *Aristocraaten* en *Federalisten* dien Eed zouden doen.

Opmerkelyk woord van Hahn ten deezen stonde.

Zeer opmerkelyk was het woord door HAHN, ten deezen stonde, gevoerd, en waardig grootendeels hier plaats te vinden, „ Wat my betreft, Burgers Representanten! Ik ben geheel niet verwonderd, „ dat de Burger VAN BEYMA tot zyn gedaan voorstel heden is gekomen; ik begryp zeer ligt, dat onze Voorzitter het „ zelf

„ zelve zo algemeen wenschte te maaken, CXV.
„ dat de Leden van de Nationaale Ver- BOEK.
„ gadering, Haat zwoeren aan alle hoe- ——
„ genaamde Overheerſching. — Ik ver- 1798.
„ moed, dat beide die Burgers, zo wel
„ als ik, berichten zullen vernomen heb-
„ ben, van een gewelddaadige onderneê-
„ ming, die zommige Onverlaaten bezig
„ zouden zyn te ſmeeden, tegen de Ver-
„ gadering, die het Vrye Volk van *Ne-*
„ *derland* vertegenwoordigt. — Ik gis,
„ dat zy, zo wel als ik, en waarſchynlyk
„ zeer veele Leden deezer Vergaderinge,
„ met verbaazing zullen gehoord heb-
„ ben, dat de dwaaze laster zo verre
„ gaat, als of het verlicht Gouvernement
„ der groote Natie iets dergelyks zou kun-
„ nen gedoogen, als of het zyne groot-
„ ſche rol, in het ſchenken en vestigen
„ onzer Vryheid en Onafhanglykheid,
„ zou kunnen bezoedelen. Gy begrypt,
„ Vertegenwoordigers! dat ik geene zo-
„ danige verandering van Beſtuur kan be-
„ doelen, als op den wettigen wil der Na-
„ tionaale Vergadering zou ſteunen, en
„ die misſchien, in deeze omſtandighe-
„ den, het Land kragtdaadig zou kunnen
„ redden; maar gy begrypt ook hoe ik
„ zeggen kon, dat dit Voorſtel my niet
„ verwonderde." Hy bragt voorts zyne redenen by, waarom hy het afleggen van zulk eene Verklaaring voor volſtrekt noodloos hieldt. Met dit voor zommigen vry klaare; doch voor anderen meer of min omwolkte liepen de onderhandelingen op

GEN. BOEK. dit voorstel des Representants VAN BEYMA af (*).

1798. Geschapenheid der zaaken.

Donkere vermoedens zweefden in veeler hoofden. Het verborg zich bykans voor niemand, dat, ten deezen tyde, alle de omstandigheden zamenliepen om een beslissenden slag onvermydelyk te maaken, en welk een uitkomst iemand zich ook voorstelde aan de nederlaage van het zo lang bestreede Bondgenootschaplyk Stelzel, viel bykans geen twyfel.

Herinneren wy ons de eerste gronden der Omwentelinge (†), dan zal men moeten bekennen, dat de invoering en daarstelling nog verre te zoeken waren. Tegenkantingen en belemmeringen, zonder tal, hadden zich opgedaan, en, nu onder deeze dan onder geene gedaante, gewerkt. Hoe veele gevallen, zo in de eerste als in de tweede Nationaale Vergadering, draagen hier van het onwraakbaarst getuigenis! Hoe menigmaal lieten de Voorstanders der Een- en Ondeelbaarheid zich daar over hooren? Hoe ontelbaar waren hunne worstelingen met de Aankleevers van het oude Bondgenootschaplyk Stelzel? Te midden van dit alles waren de denkbeelden getoetst, opgehelderd en versterkt. De Tegenstreevers van het Federalismus hadden hunne zaak tot eene rypheid gebragt, die om eene spoedige voldoening scheen te

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 401.
(†) Men zie terugge in onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 6.

toepen. 't Onderling beslootene; was met eene geheimhouding omzwagteld. Reeds ligtte men een slip dier omzwagtelinge in 't openbaar op, blykens het gezegde van HAHN, zo even bygebragt, en was men bezig met het meer te ontzwagtelen. Langer verbeiden met de volvoering was weinig minder dan het verydelen des gemaakten plans. EERSTE BOEK. 1798.

Intusschen was het Voorzitterschap, uit handen van VAN HOOFF, in die van MIDDERIGH, een der Medeteekenaaren van de Verklaaring, overgegaan, en het getal dier Teekenaaren van drie en veertig (*) tot vyftig aangegroeid. — Met Zondag ving dit Voorzitterschap aan, en kreeg de Voorzitter, in die waardigheid, het Opperbevel over de Krygsmagt in 's *Gravenhaage*. MIDDERIGH beschreef de Vergadering 's nagts tegen Maandag morgen ten acht uuren van den zo gedenkwaardigen twee en twintigsten dag van Louwmaand. Alle de Leden waren beschreeven, uitgenomen de Commissie tot Buitenlandsche zaaken, de Burgers BICKER, HAHN, QUEYSSEN, DE BEVEREN; JORDENS en H. GEVERS waren hier van uitgezonderd, en door een Boode huisarrest aangezegd, terwyl hunne papieren verzegeld en hunne woningen door een Krygswagt bezet werden. Omwenteling van 22 Jan.

Reeds 's morgens ten drie uuren was de *Haag* door Krygsvolk alleruwegen bezet, en niemand werd toegestaan die plaats te Toebereidsels

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 224.

AN-BOEK. 1798.

te verlaaten. De posten waren overal verdubbeld, het geschut hier en daar geplaatst en ter afbrandinge, des noods, vaardig. De Generaal der *Fransche* Krygsmagt in dienst der *Bataafsche* Republiek JOUBERT, de Luitenant Generaal DAENDELS, benevens zyn Staf, en de verdere Bevelhebbers der Bezetting in *'s Gravenhaage*, bevonden zich in de Antichambre. Derwaards vervoegden zich verscheide Leden; eenigen werden terstond ter Vergaderzaal binnen gelaaten, anderen verzogt zich in 's Voorzitters Kabinet te begeeven.

Optocht na de Vergadering.

Het vyftigtal maakte zich gereed, om, ten acht uuren, in staatlyken optocht uit het voormaalig Logement der Stad *Haarlem* ter Vergaderinge zitting te gaan neemen, met den Voorzitter MIDDERIGH aan 't hoofd. Twee Veldstukken gingen den trein voor, en werd deeze begeleid en opgeslooten door een gedeelte der *Haagsche* Gewapende Burgermagt en van de *Bataafsche* Bezetting. Een groote menigte Volks op het Binnenhof juichte deezen optocht toe. Naa eene korte wyl toevens in de Antichambre traden zy ter Vergaderzaal binnen. De deuren werden geslooten en met dubbele wagten bezet, die bepaalden last hadden, welke Leden binnen gelaaten, welke uitgeslooten moesten worden.

Aanspraak van MIDDERIGH.

Deeze Vergadering, by welke de Leden der Commissie tot de Staatsregeling, nevens hunne Plaatsvervangers, zitting hadden, opende de Voorzitter MIDDERIGH

met

H. MIDDERIGH.

met eene veelbeduidende Aanſpraak, naa- CAP.
dat dezelve zich in een Committé Gene- BOEK.
raal gevormd hadt. Hy ſprak, „ Burgers ——
„ Repreſentanten! Ik heb my door de 1798.
„ dringende omſtandigheden, waar in het
„ Vaderland zich in dit oogenblik bevindt,
„ verpligt gevonden, deeze buitengewoo-
„ ne Vergadering te beleggen, en dezelve
„ onmiddelyk te converteeren in een Com-
„ mitté Generaal. Ik verklaar U. Bur-
„ gers Repreſentanten! het Vaderland
„ is in gevaar. Het oogenblik is daar,
„ dat wy den Eed door ons allen, laatst-
„ leden Maandag, gedaan, *dat wy het Va-*
„ *derland zouden redden of op onze pos-*
„ *ſten ſterven!* moeten geſtand doen, indien
„ hetzelve door onze ſchuld niet zal ver-
„ looren gaan. —— Met één woord, Bur-
„ gers Repreſentanten! 'er is geen tyd
„ meer van aarzelen, deliberéeren, of
„ van het rapport eener doorgaans lang-
„ wylige Commiſſie in te wagten. Neen,
„ Burgers Repreſentanten! 'er moeten
„ daadzaaken verrigt worden, en dit wel
„ oogenblikly k. 'Er is geen uur meer te
„ verliezen. Wy hebben ſlegts eene keu-
„ ze te doen tuſſchen de vernietiging on-
„ zer Burgerlyke Vryheid, ja van ons
„ Politiek Aanweezen, en tuſſchen de be-
„ ſliſſende pooging om dezelve te redden.
„ De grootſte, de beroemdſte, de dap-
„ perſte van alle Republieken, onze Bond-
„ genoote, dringt ons tot de beſliſſing
„ deezer gewigtige zaake. Het geheele
„ *Bataafſche* Volk wagt zyne behoudenis,

ZEV. BOEK. 1798.

„ en het veege Vaderland heeft zyne smeekende oogen op ons geslaagen.

„ Treedt dan toe, Burgers Representanten! helpt my, uwen Voorzitter, in deeze moeilyke oogenblikken, de verhevenste en noodzaaklykste besluiten te neemen! — Dat eendragt en mannenmoed ons voor de vyanden des Vaderlands en onzer Vryheid onverwinnelyk maaken! — Dat nadruk en regtvaardigheid hand aan hand gaande, uwe Decreeten van deezen Dag vereeuwigen! — Dat wy groot zyn door edelmoedigheid jegens hun, die ons wilden verpletteren, in zo verre het Vaderland daar by geen schade lydt. — Dat wy niet uit elkander gaan, voor dat wy met ruimte kunnen zeggen, het Vaderland gered en zyne Vyanden ontwapend te hebben!

„ Ik zweer dat ik U daar in zal voorgaan, de orde der Vergadering maintineeren, en Ul. met al myn vermogen, gereedlyk hulpe bieden.

„ Ik verklaar deeze Vergadering, uit hoofde van 't gevaar des Vaderlands, *permanent*, en ik noodig Ul. allen, om, hoofd voor hoofd, my na te volgen in het betuigen van uwen onveranderlyken afkeer tegen het *Stadhouderlyk Bestuur*, het *Federalisme*, de *Aristocratie* en de *Regeeringloosheid*; ten dien einde zegge een ieder uwer my plegtig naa *Dat verklaar ik!*"

Tien Leden ver-

Alle de zich daar bevindende Leden waren niet in het geheim: die 'er in deel-

den

den volgden onverwyld dit voorbeeld in het afleggen dier Verklaaring. Tien Leden J. H. DE LANGE, J. L. HOMAN, T. A. TEN BERGE, P. ZEPER, J. W. KEIZER, H. DE WEKKER DE GROOT, J. S. WENTHOLT, W. DE JONGE, J. W. TICHLER en A. C. W. VAN HAARSOLTE weigerden het doen der Verklaaring, op welke weigering de last om de Vergadering te verlaaten onverwyld volgde.

laaten de Vergadering.

De Voorzitter gaf kennis van het in verzekering neemen der Leden van de Commissie van Buitenlandsche Zaaken, verzogt en verkreeg daar op de goedkeuring der Vergadering. Deeze volgde mede op het bericht, dat nog twee en twintig Leden der Vergadering in verzekering genomen waren, te weeten C. L. VAN BEYMA, VAN CASTROP, VAN HAMELSVELD, KANTELAAR, VAN MARLE, DE MIST, SCHELTEMA, DE SITTER, VAN HOOFF, VAN DER SPYK, BROUWER, STOFFENNERG, VAN ECK, VAN BYLEVELD, C. DE VOS VAN STEENWYK, HULTMAN, VAN DER HOOP, VAN KLEFKENS, CAMBIER en PASTEUR. — VAN MAANEN en VITRINGA behoorden wel tot het getal der geenen, omtrent welke die zelfde middelen van voorziening beraamd waren; doch de eerstgemelde bevondt zich niet in den *Haage* en de laatstgenoemde was ongesteld. Deezen werd hun ontslag aangekondigd, met verbod egter van den *Haag* te verlaaten of zich weder ter Vergadering te vertoonen, of eenige Briefwisseling te houden. Dan werd

Twee en twintig Leden in verzekering genomen.

XXV. BOEK. 1798.

hun vergund, als zy het verzogten, aan hunne Familien te ſchryven, mits die Brieven ter leezinge moesten gegeeven worden aan den Voorzitter der Binnenlandſche Correspondentie.

Opening der Vergadering.

Naa deeze verrigtingen werd de Vergadering, ten elf uuren, geopend. Zo lang hadden de meer dan gewoon opgevulde Gaanderyen moeten wagten eer de opgewekte nieuwsgierigheid door het gebeurde in dien morgen, waar over duizenderlei giſſingen liepen, eenige voldoening ontving. Eene toevallige omſtandigheid maakte deeze terſtond volkomener dan ze misſchien, op dien tyd, anderzins zou geweest hebben. Een der Leden merkte op, en duidde aan, dat 'er zich thans vier Leden ter Vergadering bevonden, die in het Committé Generaal niet tegenwoordig geweest en de Verklaaring niet afgelegd hadden — naamlyk de Burgers DE LA COURT, ANINK, BRANDS en SYPKENS. De in het gemelde Committé afgelegde Verklaaring werd hun voorgehouden. De drie eerſten deeden, naa eenige opheldernde woordwisſeling, dezelve. SYPKENS wilde die met eenigzins andere woorden omkleeden; hy ſprak van zyn haat tegen het *Oude Federalismus*. De Voorzitter vorderde eene gaave Verklaaring, zo als dezelve hem was voorgehouden; by de door hem gegeevene willende volharden, kreeg hy last de Vergadering te ruimen.

Vernietiging van zins raadzelagtige volgde onverwyld. Immers

mers de Voorzitter droeg der Vergadering voor te besluiten; „ Het Reglement op de „ Nationaale Vergadering te vernietigen, „ en tevens te verklaaren, dat de Vergadering, zo als dezelve thans was zamengesteld, voor wettig zou gehouden „ worden; terwyl de Vergadering aan zich „ de Magt voorbehieldt, om de Plaatsvervangers, die thans geene zitting hadden, „ en andere Burgers, die verder zouden „ geroepen worden, als Leden aan te neemen. Wyders alle Provintiaale en Kwartierlyke Souverainiteit te vernietigen, „ en eindelyk deeze Vergadering te noemen, DE CONSTITUEERENDE VERGADERING, REPRESENTEERENDE HET BATAAFSCHE VOLK."

XXIV. BOEK. 1798. het Reglement en uitroeping van de Constituëerende Vergadering.

Geheel luisterende aandagt was de Vergadering; stilte heerschte op de Gaanderyen. Met ongeduld scheen men het vallen van den bekragtigenden hamerslag, op deeze zo veel inhebbende voorstellen, te wagten. Geene bedenking, geene tegenspraak altoos. Des Voorzitters hamerslag brak die stilte af, en werd dezelve verwisseld in een vreugde-gejuich van alle kanten aangeheeven. Dit werd beantwoord door de toonen van een streelend Muzyk, terwyl het gebalder des geschuts dat 'er iets zonderlings en groots gebeurd was, aan geheel den *Haag*, en omliggende streeken kenbaar maakte.

Eene zo verbaazende verandering in het middelpunt des Landbewinds hadt veele andere, die daar mede in het naauwste ver-

Eerste verrigtingen.

CXV. BOEK. 1798.

verband ſtonden, of 'er onmiddelyk uit voortvloeiden, ten gevolge. De afgezworene Regeeringloosheid moest voorkomen en een Uitvoerend Bewind benoemd worden. Men beſloot Vyf Leden, die hoogstgewigtige post op te draagen — met het Beſtuur van *Holland*, het Beleid der Maatregelen ten uitvoer der beſluiten, dat hoogstbelangryk Gewest betreffende, en tot bewaaring van de hoogstnoodige rust in 't zelve, te beraamen — van al het gebeurde aan alle de Gewestlyke Beſtuuren kennis laaten toekomen, met bygevoegden last om zich stipt overeenkomſtig met de thans ingevoerde, zo veel veranderings medebrengende orde van zaaken, te gedraagen. Men benoemde eene byzondere Commisſie om voor het bewaaren der rust in alle Gewesten te zorgen. Aan alle de Leden der Uitvoerende Magt aan te ſchryven om inmiddels in hunne werkzaamheden te volharden — het Reglement van Orde voor de Vergadering te herzien en 'er de noodige veranderingen in te maaken — de Commisſien der Nationaale Vergadering te ontbinden, of door andere Leden te vervangen.

Benoemde Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling.

Onder deeze, dit moeten wy met onderſcheiding vermelden, begreep men de Commisſie tot het vervaardigen der Staatsregeling, waar mede en waar over men zo onlangs, ter Nationaale Vergadering uitvoerig gehandeld hadt (*). De één en twin-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 142. en *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 403.

twintig daar toe benoemde Leden werden tot zeven verminderd, en dit gewigtig werk opgedraagen aan de Burgers OCKERSE, KONYNENBURG, HOFFMAN, VAN ZONSBEEK, NOLST, FOKKER en GUILJE. Tot het voorkomen van alle ſtremming in den loop van 's Lands gewigtige aangelegenheden, zo vaak het gevolg van Omwentelingen, bekragtigde men de Beſlaiten, zedert den aanvang der eerſte Nationaale Vergadering genomen, in zo verre zy niet ſtreeden met het thans vaſtgeſtelde of die vervolgens ſtellig zouden worden ingetrokken. 1798.

Te midden van alle deeze voorſtellen, die bykans op 't oogenblik als zy gedaan waren, door den beſliſſenden hamerſlag bekragtigd werden, verſchéen de Repreſentant VAN LANGEN, die met anderen na den *Franſchen* Afgezant DE LA CROIX was afgevaardigd geweest om deezen kundſchap van het daarſtellen der Omwenteling te geeven. Niet alleen behelsde zyn bericht, hoe DE LA CROIX het geboodſchapte met blydſchap en gevoelige deelneeming vernomen hadt; doch dat hy ſich reeds in de Antichambre bevondt, gereed om de Vergadering met die gebeurtenis geluk te wenſchen; teffens voorſtellende, om dien Minister, met de vereischte plegtigheid, ter Vergadering te laaten verſchynen. Den *Franſchen* Miniſter van het verrigte kennis gegeeven.

Dit kon niet naläaten de goedkeuring der Vergadering weg te draagen, die den Voorzitter volmagtigde om den *Franſchen* Staatsdienaar, door de Secretarisſen te doen bin- Dienst verſchyning in de Vergadering.

1798. binnen leiden. Hy verſcheen, onder het handgeklap zo der Leden als der Toehoorderen, hier van en van het geroep *Vivent les Republiques!* weergalmde de Zaal.

Diens Aanſpraak. De *Franſche* Afgezant, die in dit vreugdegeroep deelnam, zyne juichende ſtem by die der Leden voegende, zette zich in den voor hem geplaatſten armſtoel te midden der zaale, en ſprak; „ Burger Preſident! Burgers Repreſentanten van het „ *Bataafſche* Volk! Door eene boodſchap „ van uwen wege onderrigt zynde van „ de kragtdaadige maatregelen, welke de „ Nationaale Vergadering genomen heeft, „ tot welzyn van het Vaderland, haast „ ik my haar deswegen geluk te wenſchen! — Gaat voort, Burgers! het „ geluk aan het Volk, door de wysheid „ uwer Deliberatien te verzekeren. — „ Dat dit Volk zyne dankerkentenis aan „ U verſchuldigd zy voor het daarſtellen „ eener wyze en vrye Conſtitutie, ge„ grond op die beginzelen, welke alleen „ het algemeen geluk vestigen kunnen. — „ Stelt, zonder verzuim, een kragtig Gou„ vernement daar, het welk geſchikt is, „ om de energie der *Bataaven* op te wek„ ken, en te beſtuuren tegen den algemee„ nen Vyand. — Zyt overtuigd, dat de „ *Franſche* Republiek en deszelfs Uitvoe„ rend Beſtuur, in welks naam ik de eer „ heb tot U te ſpreeken, met genoegdoe„ ning de voorbereidzels tot het geluk „ van uw Vadesland vernoemen zal. — „ Het zal uwe poogingen toejuichen en

„ U

R. Vinkeles, fecit.

De Voorzitter MIDDERICH geeft aan den Franſchen Afgezant DE LA CROIX de Broederkus, den 22 Janᵘ 1798.

„ U met alle deszelfs magt ondersteu-
„ nen!"

De Voorzitter beantwoordde de begroeting met deeze woorden; „ Burger Minister! de Nationaale Vergadering ziet, „ met erkentenis, in haar midden den eerbiedwaardigen Minister dier groote Natie, den Minister van dien grootmoedigen Bondgenoot, die aan de Volken van *Europa* bewyzen gegeeven heeft, „ dat hy niet alleen de Vyanden der Vryheid weet te overwinnen; maar ook „ dat dezelve 'er eene eer in ſtelt om, „ met zyn veelvermogenden arm, zyne „ Geallieerden te ondersteunen, en aan „ hun allen byſtand te verleenen, tot inſtandhouding van derzelver Onafhanglykheid, en het behoud van dien rang, „ welken zy onder de Natien hebben „ moeten.

„ Ja, Burger Minister! de Nationaale „ Vergadering geeft zich geheel en al over „ aan de zorgen, voor het geluk van het „ Volk, 't welk zy vertegenwoordigt. — „ Hebben onvermydelyke maatregelen, „ voor een oogenblik, haare gedaante „ veranderd, haare grondbeginzels ſtaan „ vast, en onder de gevoelens, die haar „ bezielen, moet in de eerſte plaats gerekend worden de erkentenis, waar van „ zy voor de *Franſche* Republiek doordrongen is, en haare onwrikbaare gehegtheid aan haar Gouvernement, als „ mede aan den waardigen Minister, die „ op heden, in deszelfs naam ſpreekt. —

„ De

1798. Beantwoording.

1798. „ De Nationaale Vergadering, Burger Mi-
BOEK. „ nister! biedt U de eer der Zittinge aan."
1798. En de Aanſpraak en het Antwoord ontvingen de toejuichingen, zo van de Leden als van de Toehoorderen. De Voorzitter, verlof gevraagd en bekomen hebbende om den Voorzitterlyken zetel, voor een oogenblik te verlaaten, ten einde aan den Minister de Broederkus te geeven, rees op, begaf zich voorwaards, en de wederzydſche Broederkus greep plaats. onder een aanhoudend gejuich. De *Franſche* Minister woonde eenige beraadſlagingen by, betuigde nogmaals zyne hartgrondige vreugde over eene gebeurtenis, die aan het *Bataafſche* Volk de Vryheid wedergaf, wenſchende dat dezelve eerlang door eene welgevestigde Staatsregeling mogt bekragtigd worden. — De ſtaatlyke uitleiding geſchiedde even als de inleiding, onder een onophoudelyk gejuich *Leeve beide de Republieken!*

Broederkus.

Proclamatie aan den Volke.

Nog te deezer zelfde Vergadering werd de Proclamatie aan het *Bataafſche Volk* ingeleverd en met eenige byvoegzelen goedgekeurd. Het is in ſtukken van deezen aart, dat men doorgaans de beweegreden ontvouwd en de genomene maatregelen opgegeeven vindt, en verdient overzulke in de Geſchiedenis zodanig een ſtuk overgenomen, of althans het voornaamſte daar uit te leezen gegeeven te worden. Wy doen

(*) *Dagverh. van de Conſtituerende Verg.* VIII. D. bl. 416 *enz.*

doen het ten aanzien van de tegenwoordige. De *Constituerende Vergadering, als representeerende het Bataafsche Volk*, liet zich aan 's Lands Ingezetenen dus hooren. CHR. DOEK. 1798.

„ Medeburgers! De dag is eindelyk „ aangebrooken, op welken uwe Vryheid „ andermaal moest worden verdeedigd, „ op welken de Onafhangelykheid van dit „ Gemeenebest moest worden beschermd, „ tegen de geweldige aanslagen van On„ verlaaten; op welken de uitbersting van „ een zo listig als verderflyk ontwerp, „ door eene kragtdaadige ondersteuning „ van uwe getrouwe Vertegenwoordigers, „ moest worden voorgekomen — eene „ onderneeming, zonder welken Gylie„ den, binnen weinige oogenblikken, met „ zwaarder ketenen zoudt zyn beladen „ geweest, dan gy immer hebt getorscht, — „ eene onderneeming, welke dus door „ eene gebiedende noodzaaklykheid werd „ gevorderd — eene onderneeming, wel„ ke, zou het *Bataafsche* Volk een vry „ en onafhangelyk Volk blyven, zich „ van het oogenblik af van de zamenko„ ming uwer algemeene vertegenwoordi„ gende Vergadering voorbereidde en tot „ welke wy door het onverantwoordelyk „ gedrag van hun, die, hoe zeer vyanden „ van de grondbeginzelen onzer jongste „ Staatsomwenteling, zich egter listig in het „ Bestuur hebben weeten in te dringen, „ wilden wy ons ten minsten als getrouwe „ Vertegenwoordigers gedraagen, in dit „ oogenblik, zyn gedrongen geworden.

„ Het

„ Het was tyd, dat de kloove gedempt „ wierd, welke men gevestigd hadt tus„ schen eene geregelde orde van zaaken, „ en het wanstaltig Bestuur van eene op „ zich zelf oppermagtige en in schyn za„ menverbondene Volken — een Bestuur, „ waar van ons Vaderland zo veel maalen „ de rampzalige gevolgen heeft ondervon„ den, hetwelk U steeds belet heeft uwe „ eigene kragten te kennen, en aan *En„ geland* immer de gelegenheid heeft ge„ geeven, om U inwendig te verdeelen, „ en daar door uwen anders onuembaaren „ moed, en zo dikwyls betoonde Vader„ landsliefde, aan banden te leggen en uit „ te dooven — een Bestuur, eindelyk, „ welks schadelykheid ons, op elke blad„ zyde van de gedenkrollen onzes Vader„ lands, overtuigend wordt beweezen; het „ welk ons van lieverleede, zou doen te„ rugkeeren tot het gevloekt Stadhouder„ schap, en ons dus met een angstig ver„ langen doen terugzien na die ketenen, „ welke wy, met behulp van onzen ge„ trouwen Bondgenoot, ten koste van zo „ veele opofferingen, afgeschud hebben.

„ Het was tyd, dat men alle hinder„ paalen uit den weg ruimde, alle om„ standigheden zo inrichtede, dat wy eens „ eindelyk komen konden tot eene geves„ tigde orde van zaaken, en doen ophou„ den dien staat van verwarring en onze„ kerheid, welke nu drie jaaren lang, de „ zenuwen van onze welvaard heeft ver„ lamd, en ons gebragt op den rand van

„ een

„ eenen jammerpoel, welken wy tot nog CXIV.
„ toe alleen voorkomen zyn door de ge- BOEK.
„ duldige goedwilligheid van het *Franſche* ——
„ Volk, welks genegenheid t'onswaards 1798.
„ in niets is veranderd, niettegenſtaande
„ alle helſche poogingen zyn aangewend
„ om 't zelve van ons te verwyderen.

„ Het was meer dan tyd, dat men alle
„ deeze aanſlagen tegen uwe Vryheid,
„ welke langs zo menigvuldiger wierden,
„ verydelde.

„ Het was tyd, dat men de plannen
„ vrugtloos maakte van hun, die, om
„ hunner eigen grootheids wille, het Bond-
„ genootſchaplyk Beſtuur trachteden te be-
„ houden, en deeze in haare beginzelen
„ zo heilryke Staatsomwenteling, niet
„ ſlegts voor U vrugtloos; maar zelfs in
„ haare gevolgen ſchadelyk te maaken.

„ Het was meer dan tyd, dat de Eed
„ van het Vaderland te zullen redden,
„ door veelen met een valſch hart dik-
„ wyls gedaan, en nu zo onlangs nog op
„ de heilige plaats uwer Vertegenwoordi-
„ ging, ten uwen aanhooren, herhaald,
„ door uwe waaragtige Vrienden, door
„ daaden, vervuld wierd.

„ 'Er bleef voor hun, die geene an-
„ dere bedoelingen hebben dan het alge-
„ meen geluk, en om aan ons zo fel ge-
„ teisterd Vaderland den weg te baanen,
„ om, door eene wyze en voorzigtige
„ Staatsregeling, zich uit het ſtof te ver-
„ heffen, geene andere keuze overig, dan
„ alleen die ſchadelyke weezens de magt

CXIV. BOEK. 1798.

„ te ontneemen, om U meerder te benadeelen.

„ Het ontwerp, om, op de puinhoopen van het Stadhouderlyk Bewind de Throonen te vestigen van eenige Geslachten, om, onder den schyn van liefde tot orde, alle regtgeaarte beminnaars des Vaderlands te onderdrukken, en denzelven den moed en de kragten te beneemen, zich tegen de Dwinglanden te verzetten; om U, onder den naam van Volksregeering by Vertegenwoordiging, te brengen onder het ondraagbaar juk eener verkieslyke Aristocratie, en U dus, in het schaduwbeeld der Vryheid, de veragtlykste Slaaverny te doen omhelzen — dit boosaartig oogmerk, het welk in het door U verworpen Plan van Constitutie zo duidelyk staat uitgedrukt, was geenzins uit het oog verlooren; maar, in tegendeel, aan alle zyne liefhebberen hoe langs hoe dierbaarder geworden; en deszelfs uitvoering zou van de voorheen daar toe aangewende poogingen alleen daar in hebben verschild, dat men thans eene verdubbelde maate van list en geweld daar toe zou gebezigd hebben.

„ Het was voor de *Fransche* Republiek bewaard, U, door de ondersteuning aan uwe waaragtige Vrienden verleend, andermaal te verlossen en te redden uit den maalstroom, waar in men U gestort hadt, om U dus te gemaklyker te kunnen overheerschen. — 'Er bleef

„ voor

„ voor ons niets anders overig, dan of ANH.
„ ons nog eene Staatkundige ſtuiptrekking BOEK.
„ te getroosten, of de Vryheid voor altoos ——
„ in keten en geknield te zien. — En welk 1798.
„ regtgeaart Vaderlander zou één oogen-
„ blik omtrent zulk eene keuze in twyfel
„ kunnen ſtaan."

Na deeze inleiding gaven zy den Volke een verſlag van 't gebeurde omtrent zommige Leden der Vergaderinge. Zy hegteden 'er aan eene optelling van de verkeerdheden, in alle vakken van Beſtuur, hunns oordeels, begaan, voorgeſteld in de ſcherpſte bewoordingen. Zy gewaagen, op dat wy ſlegts de voornaamſte punten aanſtippen, van het beſchermen en bevoordeelen der aanhangeren van het Oranje Beſtuur; van het tegenwerken der Eenheid en Ondeelbaarheid; het vertraagen der Burgerwapening; van het toelaaten des *Engelſchen* Handels; van het aanwenden des Krygsgewelds om de ſtem der Burgeren te ſmooren; van de verryking eeniger weinigen met de penningen, die men in een grondlooze Schatkist ſtortte; van het waagen der Zeemagt van den Staat aan eene geheele vernieling, in weerwil van het *Fransch* Gouvernement; van de poogingen om het herſtel der Zeemagt te wederſtreeven; van de ten deele dwaaze, ten deele ſchelmagtige vernieling des algemeenen Credits; van den opſtand der byzondere Gewesten tegen de Nationaale Vertegenwoordiging, door twisten en partyſchappen van een geſcheurd, daar zy zich door

CXV. BOEK. 1798.

gebrek aan veerkragt veragtlyk had gemaakt, en door halve maatregelen de band van het Beſtuur verbrooken.

Op deeze ſchets lieten zy de regtvaardiging van hun bedryf rusten, en laaten 'er deeze aanſpooring op volgen, „ *Batavieren!* Zweeren wy op het Altaar der „ Vryheid, waar op de *Nederlander* reeds „ zyne gaven bragt, toen nog alle andere „ Volken Slaaven waren! Zweeren wy „ by het Algemeen Belang, by den welvaard onzer Kinderen, by het geluk „ van ons naageſlacht, dat wy geene „ Overheerſching, zo min als eene alvernielende Regeeringloosheid, dulden zullen; zweeren wy allen te zamen, het „ Vaderland, uit zynen beneepen toeſtand, „ te zullen redden, en daar toe niets te „ dierbaar te zullen agten! Toonen wy „ door daaden, dat de Burgerlyke Vryheid voor ons zo beminnelyk, als de „ losbandigheid ons afgryslyk is! Schaart gylieden U om het Algemeen Beſtuur „ om 't zelve te ondersteunen in alle maatregelen, welke ter bereiking onzer groote oogmerken, noodzaaklyk worden geoordeeld.

„ Zo zullen wy ſpoedig geraaken tot „ eene goede Staatsregeling, gegrondvest „ op die eeuwige beginzelen der Natuur, „ welke aan geene verandering onderhevig „ zyn, op welke alleen ons Staatkundig „ geluk kan berusten; zo zullen wy den „ laster den mond ſtoppen, en onze tegenſtreevers beſchaamen; zo zullen wy

„ aan

„ aan het grootſte en moedigſte Volk van den aardbodem overtuigend doen zien, dat het ons niet te vergeefsch heeft bygeſtaan in het afſchudden van het juk, waar onder wy gekromd gingen — dat de *Nederlander* eene Broederlyke Vereeniging met zulk een Volk waardig is! — Zo zal het verwonderd *Europa* ons eerlang erkennen moeten voor egte Zoonen van die *Batavieren*, die de Vryheid verdeedigden, toen de geheele Wereld voor het alles dwingend *Rome* nederknielde; het zal dan welhaast, in het tegenwoordig geſlacht herbooren zien dat zelfde Volk, dat de Throon van PHILIPS wel eer deedt waggelen; dat zyne bezittingen, in andere Werelddeelen, door moed en dapperheid, zo verre uitbreidde, dat de Zon over den *Nederlander* nooit ondergaat; een Volk, dat de twee magtigſte Mogenheden van den Aardbodem konde beſtryden — den Handel der geheele Wereld dwong, zich op zyn Grondgebied te vereenigen — de Staatkundige balans in handen hieldt, en over den Oceaan den ſchepter zwaaide.

„ Tot zulk een grootheid, *Bataaven!* moeten wy, door eene goede en voorzigtige Staatsregeling, herbragt worden; doch daar toe zouden wy nooit geraaken, byaldien die Orde van zaaken, of liever die Syſthematiſche Wanorde, waar door wy nu byna twee jaaren zyn geſlingerd geworden, bleef ſtand houden.

CXIV. BOEK. 1798.

CXIV. BOEK. 1798.

„ Het Bondgenootſchaplyk Monſtet, niet
„ ongelyk aan de Hydra der Ouden, kan
„ niet worden verdelgd, dan door eenen
„ mannoedigen ſlag, welk alle deszelfs
„ Koppen in eens doet vallen. — Die
„ lang gewenschte ſlag is heden gegeven.
„ Het gedrocht ligt reeds te ziekoogen;
„ doch de ſtuiptrekkingen des doods zou-
„ den nog gevaarlyk kunnen zyn — en
„ ook dit moet worden voorgekomen.

Hier aan wordt, in de Proclamatie, gehegt, eene Schets van de reeds opgegeevene trekken des Tuſſchen-bewinds, waar aan zy onderwerping vorderen, met byvoeging, „ dat men begrype, dat de tydlyke Opoffering van eenige grootere geddelten van onze Burgerlyke Vryheid, nergens anders toe ſtrekt, dan om eene goede Staatsregeling te verkrygen, en door dezelve een veel grooter genot dier Vryheid aan ons verzekerd te zien (*)."

Voltooijing deezer Omwenteling.

Deeze Afkondiging aan den Volke geſchiedde met alle plegtigheid, onder het losbranden van 't geſchut, het luiden en ſpeelen der klokken, het geſchal van pauken en trompetten. Zo ſpoedig werd deeze Staatsomwenteling volbragt, dat in den namiddag ten vier uuren den geheelen toeſtel der maatregelen tot zekerheid genomen, verdweenen was, en de uitgang uit den *Haage* ieder, behalven de in zekerheid genomene Repreſentanten, open ſtondt.

Ge-

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 113-129.

Genoegen hadt het geſchonken, dat het aantal der Repreſentanten en Plaatsvervangeren, die de eerſte Zitting bygewoond hadden, zo groot was. Onverwagt en ontzettend was, by de opening der tweede zamenkomst, het aantal Brieven, zo van Leden als van Plaatsvervangers, die zich der Vergadering onttrokken (*). Schoon verre de meesten, de Verklaaring op den twee en twintigſten afgelegd, en deel genomen hadden, zo in het Committé Generaal, als in de opene Vergadering, en de beſluiten van dien dag; hunne zo al niet daadlyke inſtemming, althans ſtilzwygende onderwerping aan het bepaalde, hadt eigenaartig de gedagten beſtigt, en de verwagting doen ontſtaan, op hunne beſtendige medewerking. De reden, welke eenige met ronde woorden, anderen onder bedekter uitdrukkingen van hun niet verſchynen gaven, was de Vernietiging van het Reglement.

CHR. BORK. 1798.

Een aantal Leden bericht niet te verſchynen.

Ver-

(*) Met naame A. GEVERS, G. A. VISSCHER, W. DE LILLE, J. LUBLINK *de Jonge*, C VAN LENNIP, C. I. BRANGER, A. POMPE VAN MEERDERVOORT, H. VAN ROOYEN, U. J. HUBER, W. G LOEF, J. J. HAVERMANS, C. FLOOREN, N. VAN FORREST, L. STORM, F. BLONDEL, J. VAN BUUL, H. HOOGEWAL, H. J. COLMSCHATE, D. VAN HORBACH, T. VAN DER BORCHT en VERHOYSEN. *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 429. Later onttrokken zich W. B. TIP, VAN ESEN en P. L. VAN DE KASTEELE, deeze was ter Vergadering niet tegenwoordig geweest. *Ald.* bl. 464. 479. G. J. G. BAGOT, P. DE LA COURT, D. BODDE, F. ANINCK en B. TEN BOLL vermeerderden dit aantal.

CXIV. BOEK. 1798.

Gevoelens dezwegen ter Vergaderinge.

Verbaasdheid, misnoegen, en verontwaardiging ſpeelden op de aangezigten der Vertegenwoordigeren onder het hooren leezen dier Brieven. Welhaast gaf de tong die aandoeningen te verſtaan. Men hing ongunſtige afbeeldzels op van deeze Postverlaateren, beweerde, dat zy geene regtſchaape Patriotten waren, en dat hunne voorgaande gedraagingen uitweezen, hoe het algemeen beroepen op de Vernietiging des Reglements, als de oorzaak huns bedryfs, een louter voorwendzel was; hoe de gelyktydige inzending en de gelykvormigheid van den inhoud, niet duister aanwees, dat 'er eene zamenſtemming, die het naauwlettendst toevoorzigt vorderde, onder hun plaats hadt. — Veelen zagen in dit gedrag de hoogſte onbeſtaanbaarheid, aan geene andere dan de gevaarlykſte bedoelingen toe te ſchryven, als het verſtooren van de Orde en het verwekken van verwarringen. — Anderen ſchreeven dien ſtap aan laf hartigheid toe, noemden hun ongetrouw aan Eed en Pligt. Een ander wenschte de Natie geluk met het wegloopen dier *Federaliſten*, die toch in 't hart niet deugden. — Hun vasthouden aan het Reglement, of zo anderen zich uitdrukten, het voorwenden daar van, gaf op nieuw gelegenheid aan eenige Spreekers om tegen 't zelve ſterk uit te vaaren; 't welk gejuich in de Vergadering baarde. Terwyl een ander in 't midden bragt, dat onder de Briefſchryvers niet weinigen gevonden werden, die het Reglement in de

Na-

Nationaale Vergadering zo menigmaal als het groote ſtruikelblok afſchetſten, en als de hinderpaal waarom de Nationaale Vergadering geen meer nuts kon aanbrengen. Dat men 'er onder hun telde, die niet alleen toegeſtemd hadden in, maar yverige Voorſtanders geweest waren van het beſluit der Nationaale Vergadering tot de algemeene Heffing ten herſtel van 's Lands Vloot, ſtrydig met de letter van het Reglement, waar door zy 't zelve toen reeds hadden verbroken. Niet zo zeer de daad van bedanking als wel de Perſoonen door welken die daad verrigt was, diende men in 't oog te houden. Naa deeze en andere ſoortgelyke aanmerkingen werden de Brieven in handen eeniger Leden geſteld, en teffens tot narigt aan de Commiſſie van Binnenlandſche Correspondentie gezonden (*).

CXV. BOEK. 1798.

Naa veel geſchils over het te deezer zaake uitgebragt Verſlag, was het beſluit op alle die Afſcheidsbrieven, om de Schryvers, en dus bedankt hebbende Leden der Vergadering, te houden en te verklaaren voor Lieden, die het vertrouwen der Conſtitueerende Vergadering, en van het *Bataafſche* Volk, verlooren hadden, en uit dien hoofde vervallen van alle hunne Posten als Repreſentanten des *Bataafſchen* Volks, en van alle verdere Posten en Bedieningen, als mede het Stemregt; terwyl zy verders geſteld werden onder het toe-

Uitſpraak over deeze Perſoonen.

voor-

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 428-433.

CHR. ROME. voorzigt van het Bestuur der plaats hunner wooninge (*).

1795. Eene Commissie der Buitenlandsche zaaken benoemd.

Daar de Commissie der Buitenlandsche Zaaken vernietigd was, en het Intermediair Uitvoerend Bestuur nog niet bestondt, benoemde de Vergadering vyf Leden, met naame MEYER, VREEDE, DE LEMON, KONYNENBURG en BLAUW, om de zaaken dier vernietigde Commissie over te neemen, zonder zich egter in de behandeling der Diplomatieke zaaken in te laaten. Tot hun behulp kreegen zy den Burger VAN DER GOES, die der voormaalige Commissie als Secretaris ten dienste gestaan hadt (†).

Derzelver Verslag.

Naa de aanstelling des Uitvoerenden Bewinds, gaven die Leden Verslag van hunne verrigtingen, waar door alles eenen geregelden loop behouden hadt; en de Ministers buiten 's Lands verstendigd waren van den gang deezer Omwentelinge; en hoe zy inzonderheid zich hadden bevlytigd om den buiten 's Lands verspreiden laster, die de braafste Volksvrienden hadt afgeschilderd, als Navolgers en egte Zoonen van den dwaazen en bloedgierigen ROBESPIERRE, te keer te gaan. Het gehouden gedrag deezer Burgeren droeg de goedkeuring der Vergadering weg (§).

Onderhandelin-

Van het hoogste belang was het, zich van *Holland* voor deeze Omwenteling te ver-

(*) *Dagv. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 527-533. 540. 543. 546.
(†) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 427.
(§) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 473.

verzekeren. Een Perſooneele Commiſſie, CAM-
was onmiddelyk benoemd om over het ge- PER
beurde te ſpreeken, of met den toenmaa- ——
ligen Voorzitter des Provintiaalen Beſtuurs 1798.
van *Holland* A. LOOSJES *Pz.*, of, by diens gen met
afweezen met den Voorzitter van het Pro- het Provi
vintiaal Committé, den Burger VAN DER Beſtuur
SLEYDEN. De eerstgemelde op dien tyd land.
na *Haarlem* zynde, onderhieldt de Com-
miſſie den laatstgenoemden over het ge-
beurde, verzogt hem zich in een der ver-
trekken van het Nationaal Hotel te begee-
ven, om daar met eene Commiſſie in on-
derhandeling te treeden, zo over de ge-
vallene Decreeten, als over de wyze van
denzelver volvoering. Deeze gaf te ken-
nen van begrip te zyn, dat de Conſtituee-
rende Vergadering geene bevoegdheid had
om dit van hem te vorderen; dan dat hy,
als byzonder perſoon, met hun wilde
ſpreeken. In dit onderhoud gaf hy te
kennen, een Brief der Vergadering ont-
vangen en beantwoord te hebben; dat zy,
wat het bewaaren van de rust betrof,
het Hof hadden aangemaand om daar in
te voorzien. —— De Commiſſie gaf daar
op, als haar raadſlag, dat het Provintiaal
Committé van *Holland*, zonder verwyl,
zou worden aangeſchreeven, zich te ont-
houden van eenige daad van Souveraini-
teit, met bygevoegden last aan den Voor-
zitter, om, byaldien hy eenige ongere-
geldheden beſpeurde, daar van terſtond,
en zonder eenige agterhouding, kennis te
geeven aan den Voorzitter van de Con-
ſti-

CXIV. BOEK.

ſtituëerende Vergadering van het geheele *Bataafſche* Volk (*).

1798. Toeſtemmend Antwoord.

Op den Brief, de Ontbinding des *Provintiaalen Beſtuur van Holland* daarſtellende, en gelastende het voor eerst te veranderen in een *Intermediair Adminiſtratif Beſtuur*, afhanglyk van en verantwoordelyk aan de Conſtitueerende Vergadering, was een gaaf toeſtemmend antwoord ingezonden, waar over de Vergadering hoogst voldaan was (†).

Bezending uit *Holland*. Aanſpraak van Loosjes.

By deezen Brieve liet *Holland* het niet berusten. Weinig dagen laater verſcheen 'er van wegen dit Adminiſtratief Beſtuur eene Bezending uit twaalf Leden beſtaande, vergezeld van den Secretaris. Ter Vergaderinge binnen geleid, deedt de Voorzitter A. Loosjes *Pz.* die zich eerst tegen die pligtpleeging verklaard hadt (§), deeze door hem geſtelde Aanſpraak —

„ Burgers Repreſentanten! Het Provin-
„ tiaal Beſtuur van *Holland*, Gy weet het,
„ is, op uwen uitdruklyken last, her-
„ vormd in een Intermediair Adminiſtratif
„ Beſtuur, van U afhangelyk, aan U
„ verantwoordelyk. Het Wetgeevend Ge-
„ zag van dat Beſtuur, zedert eeuwen,
„ door de geheele Wereld beroemd, en
„ zo dikwerf uitgeoefend door de ſchran-
„ der-

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 419. 434.
(†) *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 441.
(§) *Decreeten van het Provintiaal Beſtuur van Holland* en *Reſolutien van het Intermediair Adminiſtratief Beſtuur van het voormaalig Gewest Holland* 25 en 26 Jan. 1798.

„ derſte en braafſte Mannen, immer aan
„ het roer van eenig Staatsbewind, is zagt-
„ lyk zynen politieken dood geſtorven.
„ Zo zagtlyk ſterft een Grysaart, na een
„ lang arbeidzaam, en, zo hy zich vleit,
„ niet geheel nutloos leeven, met den
„ zoeten lach der hoope op het aangezigt.

„ Het Intermediair Adminiſtratief Be-
„ ſtuur van het voormaalig *Hollandsch* Ge-
„ west, ziet zich, naa eene geheele om-
„ ſchepping van het Staatsgeſtel, onver-
„ wagt nedergezet in eene voor 't zelve
„ vreemde loopbaan, daarenboven over-
„ dekt met de bouwvallige brokken van
„ het ingeſtort Wergeevend ſtelzel, en
„ ſtoot zich, in die betrekking aan onzee-
„ kerheden, die byna geheel deszelfs werk-
„ zaamheid doen ſtilſtaan.

„ Te midden egter van dien onzekeren
„ ſtaat meent zy, by de intreede van die
„ loopbaan, U, in 't openbaar, voor het
„ oog des geheelen *Bataafſchen* Volks, te
„ mogen begroeten.

„ Gy zyt het, Burgers Repreſentanten!
„ die met éénen ſlag, zo hartlyk door alle
„ welmeenende Republikeinen begeerd,
„ het gedrogtlyk *Federalisme* verpletterd
„ hebt, welks vergruizing ſchrander be-
„ leid en manlyken moed vorderde. Gy
„ hebt, dat verpletterende, uwen onver-
„ anderlyken afkeer van het Stadhouder-
„ ſchap, Federalisme, Ariſtocratie en Re-
„ geeringloosheid gezwooren — en tevens
„ het *Bataafſche* Volk daadlyk voor het
„ afgryslykſt lot eener Maatſchappy, dat

„ van

1798.

OMW. BOEK. 1798.

„ van Regeeringloosheid, bewaard, door „ U te vestigen als de Constitueerende „ Vergadering, representeerende het *Ba-* „ *tauffsche Volk*.

„ 't Zou ons Bestuur, thans van U af„ hangelyk, aan U verantwoordelyk, kwa„ lyk voegen, den wierook des lofs te „ doen opgaan. Dat zou ons in onze be„ trekking den schyn van vleyery, boven „ welke edele zielen zich zelven tragten „ te verheffen, kunnen geeven, dat zou „ Trotschheid in ons kunnen schynen, en „ als of wy, vergeetende onzen regen„ waardigen stand, waanden dat Gy, op „ uwe bedryven, nog onze goedkeuring „ behoefde.

„ Wat schiet ons dan over, Burgers „ Representanten! in die betrekking, waar „ in wy tot elkander staan? Wat toch dan „ het doen van huilde aan uwe Vergade„ ring, dan het betoon van onze dienst„ vaardigheid, dan het slaaken van onze „ wenschen.

„ Maar, Burgers Representanten! gy „ begeert zeker van ons geene huilde, als „ die, welke voortyds de Graaven deezes „ Lands van derzelver Vasallen vorder„ den. Gy houdt ons, schoon in onze „ betrekking aan U ondergeschikt, voor „ vrye *Bataaven*, die alles, wat naar kruy„ pende laagheid zweemt, verfoeijen. Gy „ kunt van ons geene andere huilde vor„ deren, dan die van een bereidvaardig „ dienstaanbod, waar door wy U de beste „ huilde, die van *Bataauffche* trouw, in

„ het

„ het mede helpen redden van het lieve
„ Vaderland, toebrengen; en die hulde
„ hebben wy U, by den eersten Brieve,
„ dien wy aan uwe Vergadering afvaar-
„ digden, zo volledig gedaan, dat die
„ daad van het Administratief Bestuur, met
„ allen te wenschen luister, in uwe De-
„ creeten geboekstaafd werd.

„ Alleen mogen wy dus, om den zo
„ dierbaaren Nationaalen tyd niet met
„ ydele pligtpleegingen te verbeuzelen,
„ onze eenvoudige en opregte wenschen,
„ (want het kenmerk van eenvoudigheid
„ en opregtheid, den *Hollanderen*, zedert
„ Eeuwen toegekend, hoopen wy niet met
„ het afstaan van dien Naam, verlooren
„ te hebben) in het midden deezer Ver-
„ gaderinge uitboezemen.

„ Burgers Representanten! het Interme-
„ diair Administratief Bestuur van het
„ voormaalig *Hollandsch* Gewest, wenscht
„ U, door mynen mond, al dien moed,
„ al die kragt, al die bekwaamheid, wel-
„ ke vereischt worden, om, in deeze zo
„ zorglyke oogenblikken, het slingerend
„ roer van Staat in handen te houden.
„ Het wenscht U dat Gy, door alzins
„ voorzigtige en klemmende maatregelen,
„ de tot zinkens toe geschokte kiel van
„ ons Gemeenebest, binnen korten tyd,
„ in de eenige veilige haven, die eener
„ goede Constitutie, moogt doen inloo-
„ pen. — Dan, dan eerst, zal het *Ba-*
„ *taafsche* Volk weder ontzaglyk en ge-
„ vreesd door deszelfs vyanden, ten spyt

„ van

CAP. BOEK. 1798.

XXIV. BOEK. 1798.

„ van het tyranniek *Britsch* Gouvernement, zyne Vlaggen op de Zeeën, als van ouds, geëerbiedigd zien; dan, dan eerst zal het *Bataafsche* Volk eerwaardig zyn in 't oog dier Mogenheden, met hetzelve in vriendschaplyke betrekkingen, boven al dierbaar aan het *Fransch* Gemeenebest, zynen zo magtigen Bondgenoot, dat de ketens van onze Slaaverny verbrooken heeft, en U de Hydra van het Federalisme heeft doen nedervellen."

Hoe beantwoord.

MIDDERICH beantwoordde deeze manlyke Begroeting op deezen trant; „ Het is, Burgers Bestuurders van dat voornaame en belangryke deel van ons Vaderland, 't welk tot nog *Holland* genaamd wordt, deeze Vergadering niet onverschillig te zien, dat Gylieden, die met daaden getoond hebt, de besluiten deezer Vergaderinge te eerbiedigen, het Vaderland te beminnen, en het belang van een zo aanzienlyk gedeelte van hetzelve te kennen en te behartigen, ook thans hier verschynt, om daar van nieuwe bewyzen af te leggen.

„ Gy weet het, Burgers! dat de gewaande Souverainiteit der Provintien niet alleen, zedert de Revolutie van MDCCXCV, maar ook vooral van het begin der Nationaale Vergadering tot aan derzelver ontbinding — tot op laatstleden Maandag, de voornaame hinderpaal is geweest, waar door de redding van het Vaderland onmogelyk werd gemaakt,

„ laat

„ laat het genoeg zyn, U te mogen her- CXV.
„ inneren, dat de manlyke welſpreeken- BOEK.
„ heid, gepaard met de beste bewyzen, ——
„ door uwen agtenswaardigen Voorzitter, 1798.
„ kort naa de Organiſatie van uwe Ver-
„ gadering, in het afgeloopen Jaar, in
„ deeze Zaal gebezigd, die kragt van over-
„ reeding by veelen moest ontbeeren,
„ waar op dezelve anderzins eene zo bil-
„ lyke aanſpraak konde maaken (*); en
„ dat, niettegenſtaande uwe jongstgedaane
„ ernſtige verklaaring over de Afſchaffing
„ der Quotas, om aan de behoeften van
„ den Staat te voldoen (†), men liever het
„ Vaderland zou hebben laaten verlooren
„ gaan, dan die verklaaring te gelooven,
„ en aan dien billyken eisch te voldoen.

„ Wilden wy het Vaderland dan red-
„ den, was de eerſte welmeenende ſtap,
„ dien wy moesten doen, de wangedrogt-
„ lyke Souverainiteit der Provintien af te
„ ſchaffen, om door geen kleine niets be-
„ tekenende Souveraintjes ons geëntraveerd
„ te zien. —— Lang genoeg was die Des-
„ potique Magt door ons gevoeld, en
„ zy hadt reeds voor zeer lang behooren
„ verpletterd te worden, door hun, die
„ invloeds genoeg hadden om het monſter
„ onverſchrokken aan te vallen, en te ne-
„ der te vellen.

„ De ſpoed, waar mede Gy ons De-
„ creet geobedieerd hebt, is aan de op-
„ let-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 27.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVIII. D. bl. 47.

„ letterheid deezer Vergaderinge niet ontſnapt, dezelve heeft honorabele mentie daar van in haare Notulen moeten maaken; zy heeft reeds derzelver Uitvoerend Bewind gelast om uw Intermediair Beſtuur zodanig te organiſeeren, als het voor het heil des Vaderlands nuttig en raadzaam zal oordeelen, ongetwyfeld zal het dit met Ulieder overleg doen. Gaat intuſſchen voort met het belang van dat gedeelte van ons Vaderland te adminiſtreeren, 't welk aan uwe zorge is toevertrouwd. Houdt U verzekerd, dat by deeze Vergadering zo veele verſtandige, volyverige, braave en welmeenende Republikeinen, als waar op uwe Vergadering, met allen regt, roem mag draagen, nimmer onoplettend zullen behandeld worden. — Gaat voort, met opoffering van alle gewaande eigen grootheid, en verzaaking van allen zelfsbelang, U verdienſtlyk by het Vaderland te maaken, en gy zult, ten allen tyde, in de agting deezer Vergadering, en in de liefde en toegenegenheid van alle welgezinde Patriotten in ons Vaderland blyven deelen; en, wanneer iemand uwer in andere Posten mogt geroepen worden, waar in hy het Vaderland ten dienſte kan zyn, weigert dan ook nooit uwe hulp, op dat gy niet alleen by dit Geſlacht, maar ook by de Naakomelingſchap, in zegening blyve!" (*).

On-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 462 en.

Onverwyld ontving de Conſtitueerende Vergadering een Brief uit *Utrecht*, met kundſchap, dat men daar aan de Aanſchryving voldaan, het Gewestlyk Beſtuur ontbonden en in een Adminiſtratief Beſtuur veranderd hadt. Eene Bezending van daar by die berichtgeeving vermeld, verſcheen vervolgens ter Vergaderinge, en voerde de Burger PIETER LINTHORST, aan 't hoofd van dezelve geplaatst, dit woord— „ Vertegenwoordigers des *Bataafſchen* Volks! „ Hoop, Doel en Verwagting van allen, „ die het Vaderland lief hebben, van allen, die waardig zyn den ageboaren „ grond, die hunne heldhaftige Voorvaders betreeden hebben, te bewoonen; „ van allen, die den eernaam van Patriot „ en Menſchenvriend mogen draagen, en „ niet ontaart zyn van de zugt, die de „ eerſte Bewooners van dit door Zee en „ Rivieren betwist Land bezielde!

„ Zy, die ons afgezonden hebben, en „ wy behooren onder die waardigen; wy „ willen, nevens U, het Vaderland helpen „ redden, en deszelfs ondergang niet overleeven, en het was ook alleen daarom, „ Burgers Repreſentanten! dat wy geen „ oogenblik aarzelden, om aan Uwe Edele „ Decreeten te voldoen, ons als Gewestlyk Beſtuur voor ontbonden houdende, „ en proviſioneel veranderd in een Intermediair Adminiſtratief Beſtuur, en de „ daar door zo lang gewenschte Eenheid, „ zonder welke het Vaderland niet te redden was, blymoedig omhelsd hebben.

CXIV. BOEK. 1798. *Utrechts* bezending en LINTHORSTS Aanſpraak.

1798.

„ Wy zyn afgezonden om dit aan Ulieden, voor het oog des *Bataafſchen* Volks plegtig te betuigen, en Ulieden geluk te wenſchen met de heuchlyke vooruitzigten van het Vaderland gelukkig, het groot oogmerk der boven alle menſchlyke vooruitzigten ſtrekkende Revolutie bereikt, en zo den wensch van elk *Bataaf* en de ſpoedige daarſtelling eener gelukkigmaakende Staatsregeling vervuld te zien.

„ Vleiery en loffpraak zyn voor Ulieden hoonend, en zoude den mond van den Spreeker, en zyne Committenten veragtlyk maaken; terwyl wy ons niet vermeeten zullen, nutlooze woorden tot Ulieden te voeren; maar alleenlyk de vryheid neemen om ons en hun, die ons afgezonden hebben, in Ulieder Protectie aan te bevelen, en te wenſchen, dat de Vader aller menſchen uwe pogingen zegene, en alles aan uwe edele poogingen beantwoorden doe; dan zal de laate Naaneef den Dag zegenen van uw aanzyn, en de dankbaarheid uwe Naamen onſterflyk maaken."

Beantwoord.

De Voorzitter beantwoordde deeze korte Aanſpraak met te zeggen: „ Ulieder plegtige verſchyning, in de Vergaderzaal van de Vertegenwoordigende Magt des *Bataafſchen* Volks, is ons aangenaam. Wy beſchouwen dezelve als een onwederſpreeklyk bewys, dat gy waarlyk welgezind zyt om het Vaderland mede te helpen redden — en dit kon niet geſchie-

„ ſchieden, dan door de botzende tegen- eerw.
„ werkende kragt, die de Souverainiteit BOEK.
„ der Provintien, het zy dezelve dan nog
„ al of niet weezenlyk beſtondt, uitoe- 1798.
„ fende, en, ten nadeele van het Alge-
„ meen Belang van het lieve Vaderland,
„ deedt gevoelen, niet langer te doen
„ werken; maar, op eenmaal te vernielen.

„ Wy verklaaren dan dat Gylieden en
„ uwe Committenten, door aan ons De-
„ creet ſpoedig te voldoen, en door, ook
„ in dit opzigt, uwen pligt te betragten,
„ U aan het Vaderland verdienſtlyk ge-
„ maakt hebt.

„ Wy beantwoorden uwe Gelukwen-
„ ſchingen met die verzekering, dat ons
„ niets meer ter harte zal gaan, dan in
„ den kortſtmogelyken tyd, aan het *Ba-*
„ *taafſche* Volk, eene Staatsregeling ter
„ goedkeuring aan te bieden, welke wy
„ gelooven het meest geſchikt te zullen
„ zyn, om het waarlyk vry, gelukkig, en
„ tevens aanzienlyk, te maaken. Houdt
„ U intuſſchen overtuigd, dat Gylieden,
„ uwe Committenten, en alle Medebur-
„ gers en Ingezetenen, nimmer aan het
„ waakzaam oog en de beſchermende Magt
„ deezer Vergaderinge ontſnappen zult.

„ Keert met deeze verzekering na uwe
„ Committenten weder. —— Blyft voor
„ de belangens die Ulieden nog toever-
„ trouwd zyn, met den meesten vlyt
„ en oplettenheid, zorgen, tot dat ons
„ Uitvoerend Bewind daar in zal hebben
„ voorzien. Gy zult daar voor, ten allen

„ tyde, de dankbaare erkentenis van dit „ en het volgend Geſlacht genieten (*)."

1798. Gedraagingen der overige Gewesten, inzonderheid *Zeeland* en *Bataafsch Brabant.*

Brieven uit *Gelderland*, *Stad en Lande*, *Overyſſel*, *Friesland* en *Drenthe* verſtendigden de Vergadering van de onderwerping aan het Beſluit ter Ontbindinge hunner Gewestlyke Beſtuuren (†). — Zo vlot kwam de toeſtemming van *Zeeland* niet. De Provintiaale Raad van dat Gewest gaf eerst de weete, op de ontvangene aanſchryving, daadlyk de Vertegenwoordigers beſchreeven te hebben. Met allen ernſt hadden deezen de ingezondene Beſluiten overwoogen; doch gaven zy te verſtaan, dat zy, door het Volk aangeſteld, ook aan 't zelve alleen verantwoording ſchuldig waren, zonder dat eenige Kerklyke of Wereldlyke Magt hun hier in kon verhinderen; noodig hadden zy het daarom geoordeeld het Volk op te roepen, ten einde deszelfs wil te verſtaan, met toezegging van onverwyld den uitſlag deezer Volksoproeping der Vergaderinge te doen weeten. — Dit ſmaakte der Vergaderinge niet. De Brief werd in handen van het Uitvoerend Beſtuur geſteld, ten einde te zorgen, dat de genomene Beſluiten gehoorzaamd wierden. Dit hadt eene onverwylde onderwerping ten gevolge (§). — Marrend betoonde zich ook het Beſtuur van

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 359 en 490 *vlg.*

(†) *Ald.* bl. 472. 475. 481.

(§) *Ald.* bl. 468. 477. 489.

van *Batavisch Brabant*; doch 'er werden middelen ter hand geslaagen, die ook dit Gewest in de nieuwe Orde van zaaken deeden treeden (*). CAP. BOEK. 1798.

Een voordragt van den Representant VAN ZONSBEEK, om, by een uitdruklyk besluit, de Leden der Gewestlyke Bestuuren, Committés en Ministers van den door hun gedaanen Eed, in zo verre zy door denzelven aan eenige Provintiale Souverainiteiten waren verbonden, te ontslaan, ontmoette zo veel byvals, en kreeg zo sterke ondersteuning, dat dezelve onverwyld doorging. Men hieldt het, met VAN LOCKHORST, daar voor, dat, zou men van de daargestelde Omwenteling voor het Vaderland immer vrugt trekken, dezelve ten spoedigsten moest werken, dat de werkzaamheden der Vergaderinge, als een electrieke schok, zich door alle de deelen des Gemeenebests moesten doen gevoelen. Men moest alle beletzelen, die men zich, als mogelyk, kon voorstellen, zoeken te voorkomen. — Nog was niet vergeeten, hoe, in den aanvange der Omwentelinge des Jaars MDCCXCV, veelen werden terug gehouden om daadlyk mede te werken, uit eene gemoedlyke vreeze van tegen in vroegeren tyd afgelegde Eeden te zullen handelen. Buiten dit voorgesteld Ontslag hadt men zulks weder te wagten (†). 't Voorstel tot ontslag van den ouden Eed omhelsd.

Uit

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 468. 472. 478.

(†) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 441.

1798.

Veelvuldige gelukwenschingen.

Uit de meeste Steden van *Holland*, uit die van eenige der andere voormaalige Gewesten, kwamen gelukwenschingen; ook van byzondere Lichaamen, als het Committé van den *Oost*- en *West*-*Indischen* Handel; van de Land- en Zeemagt. Alle deeze waren grootendeels op denzelfden toon gestemd, schoon deezer snaaren hooger klonken dan die van anderen (*).

Brief van TALLEYRAND over het gebeurde.

Hadt de Minister des *Fransschen* Volks zo veel deels genomen in het daarstellen dier groote Omwenteling, en verzekering gedaan van het welgevallen, 't geen die groote Natie daar in gewis zou neemen (†); onze Minister MEYER te *Parys*, door een Boode van die gebeurtenis verstendigd, verwykte niet om des terstond aan het Directoire kennis te geeven, en bericht te zenden hoe zeer aangenaam die boodschap aan 't zelve was. — Ten overtuigendsten blyke hier van strekte het Geschrift, naamens 't zelve, aan onzen Afgezant ter hand gesteld. De Minister der Buitenlandsche Zaaken CH. MAN. TALLEYRAND, drukte zich in deezer voege uit — „ Door U onderricht van de Ge„ beurtenis, op den derden Pluviose, in „ den *Haag* voorgevallen, had ik my ge„ haast om alle de omstandigheden daar „ van ter kennisse van het Uitvoerend „ Be-

(*) Wy agten het onnoodig dezelve in 't byzonder te vermelden. Zy worden aangeduid en deels opgegeeven in de Dagbladen van January deezes Jaars.

(†) Zie hier boven bl. 125.

„ Bewind te brengen, en de Missives van
„ den Burger CH. DE LA CROIX hadden
„ my zedert in staat gesteld om aan 't
„ zelve de snelle en gewigtige gevolgen
„ daar van mede te deelen.

„ Eene zo heilryke, eene zo volkomen
„ Herschepping, in den tyd van weinig
„ uuren, zonder stooring der rust, en
„ zonder wederstand, daargesteld; de byna
„ oogenbliklyke overgang van een Re-
„ geeringsstelzel, dat tevens op Regeering-
„ loosheid en Eedgenootschaplyke Denk-
„ beelden gegrond was, tot eene vorm
„ van Bestuur, dat, hoe zeer nog Pro-
„ visioneel, egter reeds het beeldtenis van
„ een Gevestigd Bestuur vertoont, en,
„ binnen weinig tyds, eene gevestigde
„ Constitutie belooft, deeze gelukkige
„ zegepraal van den Nationaalen wil over
„ de kluisters van gewoonte en eigenbe-
„ lang behaald, die zedert vier jaaren by
„ de *Bataaven* de verheeven vlugt der
„ Vryheid stremden, konde niet nalaaten,
„ door het *Fransch* Gouvernement, naar
„ waarde, geschat en gevoeld te worden.

„ Aangevuurd door het opregt verlan-
„ gen om de *Bataafsche* Republiek, in
„ het verzekerd bezit der Vryheid en der
„ rust te zien; een leevendig belang daar
„ in stellende, dat deeze Republiek in
„ eene spoedige en bestendige Organisa-
„ tie, de middelen vinde om haaren voo-
„ rigen welvaard te herstellen, en zelfs te
„ boven te streeven, vereenigde het alle
„ zyne wenschen om dit oogenblik daar-

„ geſteld te zien; waar op deeze Geconſtitueerde Mogenheid haare kragtdaadige „ bereidvaardigheid en nuttig werkzaame „ poogingen, in gemeenſchaplyke verbintenis met die van *Frankryk* zou kunnen „ vereenigen. — Doch de eerbied, welken het aan de Onafhanglykheid van „ iederen Staat toedraagt, hadt hetzelve „ verhinderd om aan zyne Agenten by „ de *Bataafſche* Republiek eenigen last te „ geeven, tot het voeren van eene andere „ taal, dan die der Vriendſchap; tot het „ doen van eenige andere paſſen, dan die „ van hun eigen voorbeeld; niettegenſtaande het gering gevolg, dat het daar „ van ondervonden hadt, volhardde het „ by dezelfde handelwyze, in afwagting „ dat het eigen vermogen der dingen, de „ voortgang der rede, en de geestkragt „ der Patriotten, dien onvermydlyken zegepraal der waare Grondbeginzelen zou „ behaalen, volgens 't welke het Lichaam „ der Maatſchappye, op eene wettige en „ verſtandige wyze, in geregelde orde „ kan gebragt worden.

„ Deeze verwagting is ten vollen ver„ vuld. Het geen reeds gedaan is, laat „ geen reden van ongerustheid voor het „ toekomende over; de weg is gebaand, „ en binnen weinig dagen, moet het doel „ bereikt zyn.

„ Reeds heeft de Minister der *Fran„ ſche* Republiek, als een waardig Tolk „ der gevoelens van hun, die hy verte„ genwoordigt, aan de *Bataafſche* Natie,

„ aan

„ aan derzelver Wetgeevers, aan haar „ nieuw Bestuur, de volle weltevredenheid „ der *Fransche* Natie en van het Uitvoe- „ rend Bewind te kennen gegeeven.

O. IV. B. E K. 1798.

„ Ik ben gelast, Burger! dezelfde uit- „ druklyke betuigingen der Vriendschap „ te herhaalen, en, in de overtuiging, „ dat Gy onverwyld nieuwe Geloofsbrie- „ ven zult ontvangen, staat het my vry „ U te verzekeren, dat het Uitvoerend „ Bewind van *Frankryk* zich voorbehoudt „ om tevens, met uitdrukking van het ge- „ noegen, 't welk het gevoeld heeft by „ gelegenheid dier gebeurtenis, waar van „ de Tydrekening der *Bataafsche* Her- „ schepping zich dagtekent, U in het „ openbaar betuiging te doen hoe zeer „ het zich met de hoope vleit, van uwe „ Natie weldra volkomen geluk te zullen „ kunnen wenschen met de welgevestig- „ de daarstelling eener vrye Volksgezinde „ Constitutie, geregeld naar de waare „ gronden van uwe Vertegenwoordigende „ Regeeringsvorm (*)."

Intusschen waren 'er zaaken van het uiterste gewigt voorgesteld, begreepen in een zeer breedspraakige voordragt van den Burger RANT, zo in zynen naam als in dien van een aantal Leden. Hoofdzaaklyk kwam het hier op neder; om de gronden te bepaalen op welke het Uitvoerend Bewind zyne Handelingen, — de Vergadering haare Raadpleegingen en Besluiten — en

RANT's voordragt van vooruit vast te stellene zaaken.

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 606.

CHAP. XIV. BOEK. 1798.

en de Ontwerpers der Staatsregeling hun op te richten gebouw zouden vestigen. Wy bepaalen ons tot de opgave van de hoofdgronden, welke de Vergaderinge opgegeeven werden om te volgen en in werking te brengen, en die een gedeelte van den Lastbrieve des aan te ſtellene Uitvoerenden Bewinds zouden uitmaaken. — Alle Vyanden van 's Volks Oppermagt, en de zodanigen, die geenen genoegzaamen waarborg konden ſtellen voor hunne Verkleefdheid aan de Republiek, vonden zich uitgeſlooten van de uitoefening der Burgerregten, en de waarneeming van openbaare Bedieningen. Dit werd bepaald ten minſten tot tien jaaren naa de aanneeming der Staatsregeling, en werden daar onder geteld alle de zodanigen, die de bekende Verklaaring weigerden af te leggen, geene egte bewyzen van hun Civisme konden opleveren, mitsgaders alle erkende Vyanden van Eenheid en Oppermagt des Volks. — Alle Gewestlyke Verdeeling werd vernietigd; alle Gewestlyke Schuld in een geſmolten; alle Gewestlyke Inkomſten in ééne Kas geſtort; de Quotas afgeſchaft en de Kerk van den Staat geheel en al afgeſcheiden. — De allernauwſte vereeniging met de *Franſche* Republiek werd zodanig voor- en vastgeſteld, dat de *Bataafſche* met de Vyanden van de *Franſche* nimmer eenige Staatkundige of tot den Handel behoorende betrekking kon aangaan; die beide Republieken zouden voorraan altyd ééne zaak maaken. — Met naa-

baame werden alle Uitvoerende Committés (uitgenomen die voor de *Oost-* en *West-Indische* zaaken, het Bestuur der *Fransche* Troepen, en het beheer over de goederen van den Vorst van *Nassau*) ontbonden en vervangen door een *Uitvoerend Bewind*, dat tot volvoering der daar aan opgedraagen Magt daadlyk zes Agenten moest benoemen, als één voor de *Buitenlandsche*, één voor de *Binnenlandsche Zaaken*, één voor de *Justitie*, één voor de *Finantie*, één voor de *Oorlog*, één voor de *Zeemagt*, en behalven deeze nog de vereischte Commissarissen, by de Provintiaale Administrative Bestuuren en de Geregtshoven; ten einde voor het uitvoeren der Wetten zorg te draagen en te waaken (*).

CAP. BORK. 1798.

Zeer uitvoerig was dit stuk, hieldt de aandagt gevangen, lokte veel Spreekers ter baane, die, op eene en andere byzonderheid, hunne aanmerkingen in 't midden bragten, en huiverigheid in het aanneemen betoonden; zommigen wilden de gronden, overeenstemmende met de beginzels ter eerste Vergadering omhelsd, het geen tot den breeden last aan het Uitvoerend Bewind behoorde, overneemen, en het overige aan de Commissie ter Staatsregeling verzenden.

Raadslagen daar over.

Schoon 'er wel geene aanmerkingen vielen van een volstrekt tegenspreekenden aart

Aanmerking van LOCKHORST.

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 443—446 *enz.*

CXIV. DOEK. 1798.

aart, hoorde men niet weinige, die een zeer langduurig raadpleegen spelden. —— Te midden van dezelve liet VAN LOCKHORST zich op deezen trant hooren; „ Burger President! Burgers Representanten! Het smert my, dat ik myne verwondering openlyk moet betuigen over „ de menigvuldige Discussien in deeze „ Vergaderinge. —— Hoe, hebben wy „ dan, zints twee jaaren, niet genoeg „ geleerd, dat het Vaderland, niet met raisonneeren; maar met daaden, te redden „ is — moeten wy dan nog langer die „ elendige gebreken van veel te spreeken „ onder ons zien heerschen. —— Neen, „ Burgers Representanten! laaten wy alle „ Discussien, zo veel mogelyk, vermyden, en, gelyk op den eersten dag deezer Revolutie, in plaats van dit, veel — „ zeer veel — afdoen! — Deeze algemeene aanmerking, (hier van is uwe goedwilligheid my een waarborge) zal my „ door Ulieden niet ten kwaade worden „ geduid.

„ Dan, op dat ik het byzonder geval, „ thans voorhanden, meer van naby raake. Zyn wy, Burgers Representanten! „ zyn wy reeds vergeeten, 't geen wy, „ in de voorige week, in de Nationaale „ Vergadering gezien hebben? hoe schielyk, hoe overhaast, heeft men zich „ toen over de algemeene beginzelen eener „ Constitutie verklaard! — Heeft elk een „ toen het zyne niet toegebragt om die „ groote beginzelen voor zeker vast te

„ stel-

„ ſtellen? En zyn wy nu, (want het CXVI.
„ geen de Voorſteller ons voordraagt is BOEK.
„ weezenlyk het zelfde,) zyn wy, in ——
„ eenen zo korten tyd twyfelende omtrent 1798.
„ de groote zaak geworden? — Wat moet
„ het *Bataafſche* Volk, wat moet het
„ *Fransch* Gouvernement, van ons denken,
„ wanneer wy nu eene zaak Commiſſo-
„ riaal maaken, die reeds in eene voorige
„ Vergadering is afgedaan?

„ Ik kenne, ik gevoele het gewigt van
„ den voordragt; maar hier over komen
„ geene langwylige raadpleegingen te
„ pas. — Zonder zich hier op oogen-
„ blikkyk te verklaaren, beſchouw ik de
„ groote zaak, de zaak des Vaderlands,
„ verlooren. — Laat ons dan, Burgers
„ Repreſentanten! laat ons dan op geene
„ kleinigheden, op geene woorden, zien;
„ laat ons de groote zaak daarſtellen, en
„ voor het oog van *Europa* toonen, dat
„ wy de hoofdzaak betragten, en die
„ vastigheden aan ons Gouvernement trag-
„ ten te geeven, welke het behoeft, om
„ het welzyn des *Bataafſchen* Volks nu
„ reeds te verzekeren — dat wy dan niet
„ langer delibereeren, dat wy in dit ſtuk
„ geen Advys eener Commiſſie inwag-
„ ten — hier moet geen dag, geen oogen-
„ blik verlooren gaan — en daarom be-
„ ſluit ik, dat tot de medegedeelde Voor-
„ dragt, als in zich behelzende dezelfde
„ zaaken, welke reeds in de voorleden
„ week zyn vastgeſteld, ook nu oogen-
„ blikkyk worde beſlooten."

On-

EERSTE BOEK. 1798.

Ondersteuning vondt die Spreeker in DE LEMON, VAN DER HOEVEN, NUHOUT VAN DER VEEN en VAN ZONSBEEK. Dit alles geregtigde den Voorzitter tot de vraage of zich de Vergadering met het Voorstel, en de Artykelen daar in vervat, kon vereenigen, en dezelve als Grondbeginzels vaststellen? — Niemand sprak. De beslissende hamerslag bekragtigde zulks. Eene algemeene toejuiching en aanhoudend handgeklap doorklonk de Vergaderzaal, en werd zulks vervangen door het geroep *Lang leeve de Een en Ondeelbaare Bataafsche Republiek!* (*).

Besluit daar toe.

Benoemde en verkoozene Leden des Uitvoerenden Bewinds.

De Leden benoemd om een voordragt te doen van Persoonen, die het Intermediair Uitvoerend Bestuur zouden uitmaaken, stelden als daar toe geschikt voor PIETER VREEDE, WYBO FENJE, STEPHANUS JACOBUS VAN LANGEN, JOAN PIETER FOKKER en BAREND WILDRIK (†).

VREE-

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 450.

(†) Om dit Uitvoerend Bewind te huisvesten, overeenkomstig met de aanzienlyke post, welke 't zelve bekleedde, kwam eerst in overweeging het huuren van het geweezen Logement der Afgevaardigden van de Stad *Amsterdam*, met overneeming der Huisraaden, ten beloope van 15000 Guldens, waar onder f 1162 aan Tafelzilver was. Doch dat huuren hadt geen voortgang ten aanzien van die Verblyfplaats. Het *Oude Hof* werd daar toe gekoozen, met de noodige verbeteringen. Het overneemen van het Meubilaire ging door, met de nog voorhanden zynde Meubilen des geabandonneerden Boedels van den Vorst van *Nassau*. *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 631. en IX. D. bl. 234 en 470.

De

VREEDE maakte, als de eerstbenoemde tot die gewigtige post, eenige verschooningen; doch zy golden niet. De afweezigheid des laatstbenoemden baarde, door de veelvuldige en eenstemmige getuigenissen ten zynen voordeele, geene zwaarigheid; ook verscheen hy eerlang ter Vergadering en deedt de Verklaaring (*). CXIV. BOEK. 1798.

De eigen dag, wanneer het evengemelde voorstel, met zo veel betoons van genoegen, bepaald werd, was bestemd tot de Inleiding en Aanstelling van het Uitvoerend Bewind. De vier eerstgemelden, daar WILDRICK nog afweezig was, vervoegden zich ter Vergaderinge, en de Vraag, of zy bereid waren de Verklaaring af te leggen? met *Ja* beantwoord hebbende, nam VREEDE het gevraagde woord. 't Zal, uit verscheide hoofde, voeglyk weezen, dat wy hem, in ons Geschiedblad laaten spree- Aanstelling van het Uitvoerend Bewind.

De kosten op dit alles loopende, waren aanzienlyk, zo ook de Verteeringen, blykens eene *Memorie van Gelden der Huisboudelyke Betaalingen, in dit Hotel*, voorhanden in de *Mem. van het Intermediair Uitvoerend Bewind* bl. 34 en 88. De Stellers dier Memorie merken aan, dat de Burgers FOKKER en WILDRICK nimmer dit Hotel betrokken hebben, en dat dus die kostbaare Huishouding voor Rekening der drie overige Leden kwam. In de Mem. vinden wy egter, dat de Burger FOKKER, zich voor rekening van den Lande, voor *f* 117 een ronden Hoed en Echarpe deedt aanschaffen, en desgelyks WILDRICK voor *f* 125-10-: Het geheel beloop dier Huishoudelyke Rekening was zints, 8 Feb. tot 6 Juny *f* 15,926-14-4.

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 436.

CXXX. BOEK.

1798. VREEDE's Aanſpraak te dier gelegenheid.

ſpreeken. Hy deedt zich, met vollen nadruk, dus hooren.

„ Burger Preſident! Burgers Repreſentanten! Het Vaderland was in gevaare, de Vryheid lag te zieltoogen. De Ariſtocratie, het Federalisme, de Heerschzugt, het Zelfsbelang, hadden hun fenyn in deeze Vergadering, en onder alle Geconſtitueerde Magten, uitgeſkort. Alle werkingen van het Beſtuur waren verlamd, de Volks-energie was uitgedoofd; eene koude Onverſchilligheid, de gezelinne der Slaaverny, heerschte overal. De Republikeinſche Burger werd vertrapt — mishandeld, — In één woord, de beginzelen onzer gelukkige Omwenteling waren genoegzaam verlooren, en het ſtondt geſchaapen, dat wy, naa een kring van noodlottigheden, en bange worſtelingen, te hebben afgeloopen, ten laatſten zouden zyn terug gebragt geworden, waar wy begonnen hadden. Ja, harde — maar vergulde en listig met fluweel omtogen ketens, zouden de eenigſte vrugten geweest zyn, die de *Bataaven* van het verbryzeld Stadhouderlyk Juk getrokken hadden.

„ Dan eeuwige dank van Tydgenooten en Naakomelingen aan uwe onkreukbaare getrouwheid, aan uwen nooit wankelenden heldenmoed! Gy hebt U gezet op die hoogte, waar toe getrouwe Volksvertegenwoordigers moeten opſtygen, wanneer het Vaderland en de Vryheid worden aangevallen — en gy hebt

„ uwe,

„ uwe, gy hebt hunne Vyanden ver- DEEL.
„ pletterd. BOEK.
„ 't Was noodig, tot volvoering van
„ een zo gewigtig werk, dat gy alle uit- 1798.
„ oefening van Magt in één punt vereenigde, en dat gy ze, voor een oogenblik, in uwe handen naamt.

„ En, even gelyk gy die vereeniging
„ van magt hebt doen dienen, om met
„ een verwonderenswaardig beleid en or-
„ de, die groote gebeurtenis daar te ſtel-
„ len, even zeer zal uw beſluit, dat gy
„ in dit oogenblik, in onze Aanſtelling,
„ volvoert, een onlochenbaar bewys gee-
„ ven aan elk, die vatbaar is voor reden
„ en overtuiging, dat gy geen overmaat
„ van Magt langer in uwe handen be-
„ geert, dan noodig is om uw Vaderland
„ gelukkig te maaken.

„ Tot op dit oogenblik waart gy niet
„ alleen Wetgeevers; — tot op dit oogen-
„ blik bragt gy zelfs dien Wil ten uit-
„ voer — dan thans roept gy ons om het
„ laatſte in onze handen over te geeven. —
„ Gy belast ons om, wat gy, tot 's Volks
„ welzyn zult beſlooten hebben, met kragt
„ en nadruk te doen daarſtellen.

„ Wy ontveinzen niet, Burgers Repre-
„ ſentanten! dat wy zidderen, wanneer
„ wy de ruimte overzien van Magt, die
„ hier door op ons overgaat, en zo wy
„ van ons hart, — zo wy van de getrouw-
„ heid van ons Republikeinsch hart —
„ minder verzekerd waren, wy zouden
„ het gevaar niet durven overzien, om

CXIV. BOEK. 1798

„ op zulk eene gevaarlyke proeve gesteld
„ te worden. — Wy ontveinzen niet,
„ Burgers Representanten! dat wy zidde-
„ ren, wanneer wy het gewigt nagaan
„ van den meetloozen arbeid, die op onze
„ schouderen zal nederkomen — van den
„ van alle zyden aandruischenden tegen-
„ stand, dien wy te verwagten en te over-
„ winnen hebben. Ja, wy zonden aar-
„ zelen onze Posten aan te neemen, zo
„ wy minder den drang voelden van on-
„ zen Vaderlandschen pligt, die, in den
„ nood, zonder berekening zyner kragten
„ ten. vordert, dat men zich voor 't zelve
„ opoffert. — Wy ontveinzen niet Bur-
„ gers Representanten! dat wy zidderen,
„ wanneer wy 's Lands uitgeputten toe-
„ stand nagaan, en vergelyken by de groo-
„ te onderneemingen, die nog te doen
„ zyn, om onzen trotschen Vyand, den
„ Vyand van het Geluk van *Europa*, aan
„ de zyde van onzen overwinnenden Bond-
„ genoot, tot eenen bestendigen Vrede te
„ noodzaaken. Ja, wy zouden de vol-
„ voering van den taak, dien gy ons op-
„ legt, onmogelyk vinden, indien wy niet
„ verzekerd waren, dat de *Bataaven* on-
„ uitputbaar zyn in opofferingen, wan-
„ neer het om hunne Vryheid en Onaf-
„ hanglykheid te doen is, die door deezen
„ Vrede zullen bevestigd worden.

„ Wy aanvaarden dan onze Posten, met
„ deeze vooruitzigten, uit pligtbezef. —
„ Gy kunt — de *Bataafsche* Natie kan
„ zich verzekeren van onzen yver — van

„ on-

„ onze onvermoeide arbeidzaamheid — CXIV.
„ van onze onwrikbaare verknogtheid aan BOEK.
„ beginzelen van Vryheidsliefde, die wy, ———
„ zints zo lange, openlyk hebben aange- 1798.
„ kleefd.

„ Wy zullen, op uw voorbeeld, de
„ Vryheid van het Vaderland ſtichten,
„ en hier om de Orde onwrikbaar, en ten
„ koste van alles, handhaaven. — Wy
„ zullen de Republikeinen uit het ſtof,
„ waar in de Heerschzugt hun veragtlyk
„ hadt nedergeſtort, opheffen, en zy zul-
„ len, door hunne gehoorzaamheid aan de
„ Wetten, en door eene billyke ondergе-
„ ſchiktheid aan wettige bevelen, toonen,
„ dat zy Republikeinen, en onze beſcher-
„ ming waardig zyn. — Wy zullen in-
„ wendig de bronnen van 's Lands Wel-
„ vaard en Voorſpoed tragten te verze-
„ keren, en uitwendig, in onze Diploma-
„ tiſche handelingen met andere Volken,
„ het belang en de eer onzes Vaderlands
„ ſtaande houden, en, zo veel mogelyk
„ is, immer bevorderen — en de vriend-
„ ſchap en naauwſte vereeniging met on-
„ zen grooten en getrouwen Bondgenoot,
„ meer en meer poogen aan te kweeken,
„ en te bevestigen. — Wy zullen alle
„ ſpaarzaamheid in ons Bewind, die de
„ waardigheid der Natie en de verzekerde
„ daarſtelling onzer Onafhanglykheid toe-
„ laaten, betragten, en 's Lands Zeemagt,
„ de eenige ſteun van der *Bataaven* On-
„ afhanglykheid, zal onze eerſte en groot-
„ ſte zorg tot zich trekken.

CXIV. BOEK. 1798.

„ Dit zyn, Burgers Repreſentanten! de „ verzekeringen, die wy met de volheid „ van een opregt hart, U, en in U aan „ het geheele Vaderland opdraagen. — „ Dit zyn onze heilige voorneemens, — „ waar op wy de onderſteuning van HEM, „ die het lot der Volken in zyne handen „ draagt, en de zugt voor Vryheid, in „ het hart van den redelyken Mensch „ heeft ingeſchaapen, met eenig vertrou„ wen inwagten. — Ook die zegen bly„ ve volſtandig op uwe gewigtige raad„ pleegingen!"

Hoofd voor hoofd lagen de Leden des Uitvoerenden Bewinds daar op de Verklaaring af, dat zy, op hunne Burgertrouw, als zodanig, naar hun beste weeten, met al hun vermogen, zouden tragten de *Bataafſche* Republiek te dienen, en aan alle de Pligten, in de Proviſioneele Inſtructie, hun voorgeſteld, zo veel in hun was, te voldoen.

Hoe door MIDDELIGH beantwoord.

Geenzins onbeantwoord bleef, naa deeze ſtaatlyke verrigting, met de diepſte ſtilte aanſchouwd, en aangehoord, de Reden door VREEDE, uit naam zyner Medeleden van het Uitvoerend Bewind, gehouden. Het zyn dusdanige Aanſpraaken, die den geest des tyds, althans de gevoelens des Voordraagers kennelyk ſchetzen, en veelal behelzen, 't geen anderzins, door eene lastige opeenzameling van gebeurtenisſen, zou kunnen en moeten worden opgemaakt. By zodanige belangryke verrigtingen voor denen Staat verzamelen zich anders verſpreid-

ſpreidde ſtraalen als in één middelpunt. Het zal, over zulks voegen dat wy de Begroeting des Voorzitters MIDDERIGH, den Leden des Uitvoerenden Bewinds, ten dien belangvollen ſtonde, te gemoete gevoerd, grootendeels hier plaats geeven.

„ Burgers, Leden van het Uitvoerend „ Bewind!" dus ſprak hy, „ Om het Va„ derland te redden, was het noodig, dat „ deeze Conſtitueerende Vergadering, als „ repreſenteerende het *Bataafſche* Volk, „ zich verzekerd kon houden, dat het „ neemen van derzelver Decreeten, in „ deeze allergewigtigſte oogenblikken, „ waar in Vaderland en Vryheid verkee„ ren, juist en ſpoedig werden uitge„ voerd — het was noodig, dat zy zich „ kon verzekerd houden, dat de Diploma„ tieke onderhouding met de Buitenland„ ſche Mogenheden, naar behooren, be„ handeld wierd; dat inzonderheid de „ Vriendſchap met onzen magtigen en ge„ trouwen Bondgenoot, op eene opregte, „ welmeenende en ſtandvastige wyze, be„ waard en aangekweekt zou worden — „ het was noodig, dat deeze Vergadering „ zorgde, dat 'er getrouwlyk en kragt„ daadig *de concert* gehandeld wierd, om, „ met onzen Bondgenoot, den algemee„ nen Vyand van het Menschdom, den „ gezwooren Vyand van ons Vaderland — „ het was noodig, (zeg ik,) dat de dap„ pere *Franſchen* met ons alles aanwend„ den om het listig, trotsch en hardnek„ kig *Britsch* Gouvernement te onder te

CXIV. BOEK. 1798.

„ brengen; hier toe was het noodig, dat
„ onze Land- en Zeemagt niet alleen in
„ een behoorelyken ſtaat gebragt; maar
„ ook behoorelyk beſtuurd wierd — kort-
„ om 't was noodig, dat 'er een energicq
„ Uitvoerend Bewind wierd daargeſteld.

„ Is het noodig, Burgers! dat ik U
„ zegge, dat onder alle de gewigtige on-
„ derwerpen, met welker behandeling dee-
„ ze Vergadering zich, zedert drie dagen,
„ geheel rustloos heeft bezig gehouden,
„ het haar tot eene byzondere vreugde
„ verſtrekt, zodanige Mannen tot het be-
„ kleeden van die allermoeilykſte post te
„ hebben benoemd en aangeſteld, die
„ geen de minſte zwaarigheid maaken,
„ om, in deeze critique oogenblikken, de
„ teugels van het Uitvoerend Bewind aan
„ te grypen, onder de zekerſte bewyzen,
„ dat het Systhema door deeze Vergade-
„ ring aangenomen, en 't welk zy bezig
„ is te doen gelden, het eenige waare en
„ mogelyke is om het Vaderland duur-
„ zaam te redden — de waare Vryheid
„ daar te ſtellen zal het gevolg van Ulie-
„ der alom erkende en beroemde Eerlyk-
„ heid, Vaderlands- en Vryheidsliefde
„ zyn. — De Vergadering agt zich dan
„ gelukkig om zulke deugdzaame en groo-
„ te Mannen, op wien de *Bataafſche* Na-
„ tie, met allen regt, roem mag draagen,
„ het Proviſioneel Uitvoerend Bewind te
„ hebben toevertrouwd.

„ Ik wensch de Vergadering — ik
„ wensch het *Bataafſche* Volk — ik
„ wensch

„ wensch het Vaderland, hartelyk geluk, met deezen nieuwen ſtap, die 'er door deeze Vergadering gedaan is, om het Vaderland te redden, en met dit bewys van de warmſte Vaderlandsliefde, dat Gylieden deeze post volyverig aanvaard hebt — een nieuw bewys, dat Gy alles voor het welzyn des Vaderlands wilt opofferen.

CXIV. BOEK. 1798.

„ Gaat Burgers! deeze uwe moeilyke loopbaan beginnen. — Eerbiedigt, ten allen tyde, de Decreeten deezer Hoogstvertegenwoordigende Vergadering; zorgt dat dezelve ſpoedig en behoorlyk uitgevoerd worden; helpt met ons, aan de eene zyde voor de Vryheid en Onafhanglykheid des *Bataafſchen* Volks zorgen; doch zorgt ook, aan den anderen kant, dat wy ons waardig toonen door de dapperſte Natie vrygevogten te zyn, en dat wy waardig zyn, om eene getrouwe en naauwvereenigde Bondgenoot van de getrouwe en magtige *Franſchen* te blyven — zorgt eindelyk mede, dat de eer en roem, het belang, de binnen- en buitenlandſche rust en veiligheid der Natie, op de allerkragtdaadigſte wyze, gehandhaafd worden. — Onderhoud met allen vlyt, wysheid en omzigtigheid de Diplomatieke betrekkingen met de Buitenlandſche Mogenheden, — handelt opregt en welmeenend met het *Franſch* Gouvernement, de concert ter beteugeling en ſnuiking van den gemeenen Vyand.

dlw. BOEK. 1798.

„ De Vergadering heeft tot bereiking „ van dat en nog andere gewigtige eindens, de daar toe benoodigde ſchikkingen over de Zee- en Landmagt deezer „ Republiek aan Ul. overgelaaten. —— „ Zy heeft U ampel geauthoriſeerd om' „ de Committés, tot de zaaken van de „ Marine, en van het Bondgenootſchap „ te Lande, als mede de Provintiaale, „ Landſchaplyke en Plaatslyke Beſtuuren, „ zo lang dezelve zullen beſtaan op den „ tegenwoordigen voet, Ulieder Orders „ te doen obedieeren, en voorts dezelve „ ten ſpoedigſten te doen ontbinden, en „ zo veel noodig is te organiſeeren; het „ heeft Ulieden, by uitſluiting, het regt „ van Patenten te oefenen gegeeven, als „ mede om alles te doen, wat, in deeze „ dringende oogenblikken, de nood en „ het behoud der Republiek zou kunnen „ vorderen. Gy zyt gelast, aan dit alles, „ op uwe perſoonlyke verantwoordelykheid, ſtiptlyk te voldoen, en uwe afgelegde Verklaaring is eene waarborge „ voor deeze Vergadering, dat gy aan „ dien last getrouwlyk voldoen zult.

„ Laat dan voortaan eene ſtandvastige „ zamenwerking tusſchen deeze Vergadering en het Uitvoerend Bewind, het „ heil der *Bataafſche* Natie verzekeren; „ laaten wy gezamenlyk toonen, dat niets „ ons meer ter harte gaat, dan om het „ Volk waarlyk vry en gelukkig — het „ Vaderland waarlyk groot te maaken, en „ onzen magtigen Bondgenoot getrouw te „ bly-

„ blyven — dat deeze de eenigſte bedoe- CXIV.
„ lingen en dryfveeren onzer daaden zyn. BOEK.
„ De Vergadering zal zich onverwyld be- ———
„ zig houden met eene proviſioneele In- 1798.
„ ſtructie voor Ulieden te ontwerpen —
„ de omſtandigheden gedoogen niet, dit
„ voor als nog te doen.

„ De Albeſtuurder ſchenke Ulieden den
„ Geest der Wysheid, der Cordaatheid,
„ maar ook der Voorzigtigheid. Hy on-
„ derſteune Ulieden met zynen Godlyken
„ byſtand. Hy geeve U de noodige krag-
„ ten om uwe gewigtige Post, met lust
„ en yver, getrouwlyk waar te neemen,
„ en Hy doe U in beſtendige zegeninge
„ van dit en volgende Geſlachten zyn en
„ blyven!" (*).

Ingevolge van de opgedraagene Magt aan het Uitvoerend Bewind, ſtelden het tot Agent der Marine aan den Burger JACOB SPOORS, en voegden hem als Secretaris toe CORNELIUS NOZEMAN. Tot Agent van Oorlog benoemden zy den Burger GERRIT JAN PYMAN, en HENDRIK VAN JUCHEM tot Secretaris. Het geheele Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande ontbonden zy, behoudens de Verantwoordelykheid der Leden en Amptenaaren. — Het Departement der Finantie lieten zy, tot voorkoming van alle verwarring, tot nadere beſchikking, in zyn geheel (†). Aanſtelling van Agentſchappen door het Uitv. Bewind.

Op

(*) *Dagverh. der Conſ. Verg.* VIII. D. bl. 450-452.
(†) *Dagverh. der Uitvoer. Verg.* VIII. D. bl. 609. 655.

CXIV. BOEK.

1798.

Op het verslag deezer verrigtingen volgde bykans oogenbliklyk een Brief van het Uitvoerend Bewind, by welken het zich beklaagde, dat de weinige Burgers, wier geschiktheid en verdiensten hun dezelven deeden benoemen tot Posten, waar in zy den Vaderlande van nut konden weezen, halstarrig weigerden zich die keuze, ter liefde van het Vaderland, te laaten welgevallen; en zich, ondanks alle gebruikte beweegredenen, aan den dienst des Vaderlands onttrokken, en door dit gedrag de giftige bron van Regeeringloosheid openden. Dit bragt, schreeven zy, het Vaderland, zonder onverwylde en kragtige voorziening der Vergaderinge, in gevaar. Hoe wel zy meenden magts genoeg te hebben om die onwilligen tot hunnen pligt te brengen, oordeelden zy de tusschenkomst der Vergaderinge te moeten inroepen, en voor te stellen het neemen van een onverwyld besluit, om allen, die zich, zonder, huns oordeels, voldoende redenen, aan den dienst des Vaderlands onttrokken, de hoogste verontwaardiging des *Bataafschen* Volks te doen ondervinden, op zulk eene wyze, als de Vergadering, in haare wysheid en regtvaardigheid, zulks zou bepaalen.

Klagten des Uitvoerenden Bewinds over onwilligheid in het bekleeden van Posten.

Die zelfde geest van verontwaardiging, welke in het schryven deezes Briefs doorstraalde, beving den Voorzitter, die zich in denzelven geuit hebbende, voorstelde het besluit te neemen, dat, uit aanmerking van het hoogst onverantwoordelyke en

Sterk besluit deswegen genomen.

en misdaadige, gelegen in het zich onttrekken aan Posten, waar toe men, van wegen het *Bataafsche* Volk, in dringende oogenblikken, geroepen wordt, alle zodanige Burgers, die ten dienste van het Vaderland werden gevorderd, en zich daar aan onttrokken, naa dat hunne zwaarigheden niet genoegzaam werden bevonden, om de Posten, tot welker bekleeding zy geroepen werden, te weigeren, niet alleen als Burgers, die onwaardig waren het Stemregt en de bescherming deezer Republiek te genieten, zouden worden aangemerkt, maar ook uit dezelve worden gebannen. — Dit voorstel ontmoette goedkeuring, by een algemeen geroep, vergezeld met handgeklap der Leden en van de Gaanderyen (*). env. BORK. 1798.

Eerlang benoemde het Uitvoerend Bewind tot Agent der Algemeene Politie en Binnenlandsche Correspondentie den Burger A. J. La Pierre, en tot diens Secretaris P. P. J. Quint Ondaatje (†). — Het Agentschap der Finantie kwam ook tot stand, Izaak Jan Alb. Gogel werd tot Agent, en Tobias Constantyn de Bordes tot Secretaris aangesteld. — Het voorstel, om, ingevolge hier van, de Commissie van Finantie uit de Vergadering benoemd, die door onvermoeide werkzaamheden aan het Vaderland zich verdienstlyk gemaakt hadt, van haare werkzaam- Aanstelling van verdere Agentschappen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 608.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 54. 295. 305. 365 en 379.

zaamheden te ontſlaan, ontmoette zo veel wederſpraaks, dat dit ſtuk in handen van eene Commisſie geſteld werd; dan, overeenkomſtig met een daar op uitgebragt Verſlag, werd dezelve, op de loflykſte wyze, van haare werkzaamheden ontſlaagen. — Het Agentſchap der Nationaale Opvoeding kreeg tot Agent THEODORUS VAN KOOTEN en tot Secretaris JAN VAN HEECKEREN (*).

Het lot der gearresteerde Repreſentanten verſlimmert.

Zeer werkzaam in haare post was de Commisſie van Binnenlandſche Correſpondentie geweest. Aan deeze was het toevoorzigt op de twee en twintig in plaatslyk arrest geſtelde Repreſentanten (†); als mede van de zes Leden der Commisſie van Buitenlandſche zaaken in hun huisarrest (§), aanvertrouwd. Een ſterk ondersteund voorſtel van wegen dit Committé, deedt de Vergadering de zorg voor deeze Perſoonen aan het Uitvoerend Bewind opdraagen (**). Geenzins ſtrekte zulks ten ligtenſchap deezer Mannen.

Hoedoor het Uitvoerend Bewind afgemaald.

't Uitvoerend Bewind ſchreef welhaast de Conſtitueerende Vergadering een allernadrukkelykſten en veel opziens wekkenden Brief, deeze Perſoonen betreffende. Dezelve hieldt niets minder in dan eene allerhaatlykſte beſchryving van de bedoelingen deer-

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IX. D bl. 66.
(†) Zie hier boven bl. 119.
(§) Zie hier boven bl. 115.
(**) *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 479.

deezer Staatsmannen. „ Het was," drukte zich het Uitvoerend Bewind uit, „ pligt „ geworden voor hun, die (op den twee „ en twintigsten van Louwmaand) het „ Bestuur in handen kreegen, die zegen „ zich ten nutte te maaken, en de Vry„ heid zelve voor nieuwe aanslagen te be„ veiligen — het was een pligt geworden „ hun, die listig voorgaven haare Vrien„ den te zyn; maar zich bevlytigden, „ door het voorstaan van Aristocratie en „ Federalisme, haar den moorddolk in het „ hart te stooten — de boosaartige bedoe„ lingen der zodanigen te beteugelen en „ hun het volvoeren derzelven onmogelyk „ te maaken; immers tot zo lange dat een „ vastgestelde orde van zaaken in ons Va„ derland hetzelve in een staat zou heb„ ben gesteld, in welken het van dier „ Snooden woelingen niets zou te vree„ zen hebben."

CAP. BOEK. 1798.

De Leden, omtrent welke men de aangewende middelen van Voorziening noodig geoordeeld hadt in 't werk te stellen, hadden, volgens de opgave des Uitvoerenden Bewinds, „ geen de minste bly„ ken gegeeven, dat zy van denkwyze „ veranderd of der Vryheid min gevaar„ lyk zyn; in tegendeel, eene houding, „ die niets minder dan een pligtschuldi„ ge onderwerping aankondigde, aanhou„ dende woelingen, bedenkelyke zamen„ komsten, en verbintenissen moesten ieder „ overtuigen, dat de veiligheid van den „ Staat vorderde middelen in 't werk te „ stel-

„ ſtellen, welke het onmogelyk maaken
„ eene zamenſpanning te doen gebooren
„ worden, of veel ligt reeds noodzaaklyk
„ waren geworden om den draad derzelve
„ op eenmaal af te ſnyden."

Tot wettiging deezer voorzorgen werd 'er bygevoegd, dat zy door eene wyze Staatkunde, noodzaaklyk tot handhaaving der Regtvaardigheid onontbeerelyk zou kunnen worden, „ of," vraagen zy, „ of „ hebben wy, om een enkel geval te „ noemen, niet maar een onderzoek te „ doen na de oorzaaken van het uitloopen „ van 's Lands Vloot? En zou dit onder„ zoek, dat zich van dag tot dag meer „ opklaart, geen reden kunnen geeven tot „ een meer uitgebreid toevoorzigt?"

Nadere voorziening omtrent die Burgers.

De nadere Voorziening het Uitvoerend Bewind opgedraagen, tegen de twee en twintig Leden der Vergaderinge, en de zes van de Commisſie tot Buitenlandſche Zaaken (*), kwam neder op het in civiele verzekering neemen, het in veilige bewaarplaatzen overbrengen en buiten toegang ſtellen hunner Perſoonen, tot dat de Orde in ons Land gevestigd, de Vrede, of eene gelukkige Conſtitutie, een algemeene gerustheid en verzekering tegen allen ommekeer van zaaken zou gegeeven hebben. Zy verzekerden, dat daar Staatkunde hun tot die middelen van beveiliging noodzaakte, de hand der menschlievenheid, de banden, welke het belang des Vaderlands in deeze oogenblik-

(*) Zie derzelver naamen bl. 119. hier boven.

blikken onvermydelyk maakte, zo veel mogelyk zou verzagten (*).

CHV. BOEK.

1798.

Eenige op het *Huis in 't Bosch* gevangen; anderen elders heen gezonden.

Het Lusthuis in 't *Bosch* by *'s Gravenhaage* strekte ter bewaarplaats van de twee en twintig Leden der Vergadering. De zes van de Commissie tot Buitenlandsche Zaaken werden na andere plaatzen gevoerd, als HAHN na *Breda*; QUEYZEN na *Hoorn*; BICKER eerst na *Wyk te Duurstede*, vervolgens na *Leeuwaarden*; DE BEVEREN en JORDENS na het Lusthuis *Hondsholredyk*. — GEVERS kreeg, in den beginne, verlof om in *'s Haage* te mogen blyven; doch men meende naderhand rede te hebben om hem na *Delft* over te brengen. Naauw werden zy bewaakt; doch zommigen verzekeren, dat zy, in alle andere opzigten, eene behandeling en onthaal genooten, overeenkomstig met hunnen rang: zodanig dat veelen hunner erkenden, dat zy, in dien opgeslooten staat, niets anders hadden te betreuren, dan het gemis, het groot gemis, hunner Vryheid, en 't geen daar mede onafscheidelyk gepaard gaat, of onvermydelyk uit voortvloeit; anderen maalen hun lot zo gunstig niet af (†).

Voorstel wegens de Oranje- en Gemeenebest.

't Ontbrak geenzins aan voorstellen, strekkende om aan de nieuwe Omwenteling kragt en stevigheid by te zetten; zommige liepen zeer in 't algemeene en behelsden meer woorden dan zaaken. Wy tree-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1798. bl. 117—120.

(†) Bewaarenswaardig zyn de Dichtregels, die

CHR. DOEK. 1798. gezinde Societeiten.

treeden ze met stilzwygen voorby. Van eenen anderen aart was het voorstel door den Representant VOOGD gedaan. Naa vermeld te hebben, hoe pligtmatig het ware, voor het tegenwoordig Bestuur, om de tegenstreevers van 't zelve alle gelegenheden te beneemen om, door openlyke of heimlyke machinatien, deszelfs poogingen en maatregelen te verydelen, betuigde hy zyne verwondering, dat 'er, tot op dit oogenblik, in *'s Gravenhaage* en veele andere Steden des *Bataafschen* Gemeenebests, *Oranje* en zogenaamde *Gemeenebestgezinde Societeiten* bestonden, in welke de haaters en tegenstanders der tegenwoordige orde van zaaken ongestoord zamenkwamen. Deezer sluiting, nevens een verbod op het houden, onder bedreiging van strenge straffe, stelde hy voor. 't Werd aan het Uitvoerend Bewind verzonden om 'er de noodige aandagt op te slaan (*).

Het

JORDENS in het Huis te *Honsholredyk* op een der glazen schreef,

Heu! procul a natis laribus captivus in hisce,
Post vitae teneor taedia milie senex.
A Batavâ merces haec an mihi debita gente?
Num patriae tectus forsitan hostis eram?
Num mihi praescriptas tentavi frangere leges?
Num populum vanis fallere blanditiis
Non ita! Dii caveant! mens haud mihi conscia culpae;
Innocuum ferunt tela sinistra caput.
Nil vereor; tranquillus agam; me judicet olim
Temporis attonitus, qui legit acta, nepos.

J. SCHELTEMA *Staatkundig Nederland* II. Deel II. Stuk bl. 555.

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. M. 547.

Het onderzoek na de onwaardige Amptenaaren was, ter voorige Nationale Vergadering, te meermaalen aan de orde van den dag geweest. De Representant DE SONNEVILLE had, in Herfstmaand des jongst verstreeken Jaars, des een voorstel gedaan, waar over veel voorviel, en dat, in handen gesteld, onder de veelvuldige stukken behoorde op welke geen Verslag was ingekomen. Hier aan herinnerde hy de tegenwoordige Vergadering (*). Hy wilde de voorstellen, dienende om den braaven Patriot eenige voordeelen toe te brengen, tegen zynen onverdienstelyken Amptgenoot, weder ingenaaven, en ten spoedigsten, in de duislange krachtloos gemaakte werking gebragt zien. Hy drong 'er op aan, dat men op gronden by de tegenwoordige Vergadering vastgesteld voort zou bouwen, een einde maaken aan de billyke klagten tegen de vyanden der Vryheid dagelyks ingebragt, en een spoedig werkend middel daarstellen ter zuivering des Vaderlands van alle onwaardige Amptenaaren en derzelver Posten te doen vervullen met de zodanigen, die door hun zedelyk gedrag en Vaderlandlievende gevoelens, altoos getoond hadden zich dezelve waardig gemaakt te hebben, „ op dat," gelyk hy zich uitdrukte, „ vóór „ de aanstaande Constitutie, onze geheele „ Republiek van dat onkruid gezuiverd zy!"

1798. Voorstel vad DE SONNEVILLE wegens onwaardige Amptenaaren.

Ten deezen einde was DE SONNEVILLE's begrip, dat het Uitvoerend Bewind ge-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 150.

CXIV. BOEK. 1798.

gelast zou worden, uit alle Publieke Bedieningen te verwyderen, die de thans by de Vergadering vastgestelde en gedaane Verklaaring weigerden af te leggen; als mede alle de zulken, die geen authentique bewyzen van Civisme konden opleveren, en tegen de erkende Oppermagt des Volks en de Constitutioneele Eenheid waren — dat men die Verklaaring niet alleen zou doen afleggen door alle Publieke Bedienaaren; maar van alle hoegenaamde Amptenaaren der geheele Republiek, dezelve niet alleen by monde af te vorderen; maar ook te doen ondertekenen. Hier toe wilde hy dat het Uitvoerend Bewind, in alle Steden en Plaatzen, eene Commissie zou benoemen en door eene Publikatie het Volk uitnoodigen tot het inbrengen hunner klagten; terwyl dat zelfde Bewind gevolmagtigd zou worden om de hier gebrekkig bevondene daadlyk van hunne posten vervallen te verklaaren. Dit voorstel strekte zich uit tot alle Posten en Bedieningen zo in het Krygsweezen als in het Burgerlyke (*).

Wat des voorviel.

De Commissie in wier handen deeze voorslag gesteld was, bragt een daar mede eenstemmig Verslag uit (†). Men vondt goed een nader te vorderen; dan dit verwylde zo lang, dat door het beleid des Uitvoerenden Bewinds grootendeels aan het voorstel voldaan was, met die Verklaa-

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 525.
(†) *Ald.* bl. 636.

klaaring door de onderscheidene Bestuuren, Municipaliteiten, Zee- en Land-Officieren, en andere Amptenaaren, te doen afleggen en onderschryven (*).

CXV. BOEK. 1798.

Grootlyks diende, tot bereiking van dat zelfde einde, het aanstellen van Agenten om alle Gewestlyke en Gemeente Bestuuren te ontbinden en dezelve daadlyk weder te vervullen met Persoonen aan de tegenwoordige orde van zaaken volkomen toegedaan; 't zy uit het getal der ontslaagenen, of uit de Burgery gekoozen, en daar die Bestuuren over 't algemeen te talryk gekeurd werden, dezelve door een minder getal te doen vervangen. Deeze herschepping strekte zich desgelyks uit tot derzelver Ministers, en tot alle Amptenaaren, van de hoogste tot de laagsten. Gelyk de Commissarissen de Plaatslyke Bestuuren, derzelver Ministers, als mede de Schouten. Civil af- en aanstelden, zo kreegen ook die nieuw aangestelde Gemeente-Bestuuren last, om, binnen veertien dagen, alle Gewestlyke onwaardige Amptenaaren aan de Administrative Bestuuren op te geeven, en binnen eene maand de plaatslyke onwaardige Amptenaaren van hunne posten te ontzetten. Zelfs werd die Hervorming tot de Geregtshoven, waar men ze noodig mogt keuren, uitgestrekt. —— Indien de gemelde Agenten in het uitvoeren van hunnen last, eenigen tegenstand mogten ontmoeten, zouden zy, des noods

Zuiveringder Gemeente-Bestuuren *enz.*

ge-

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 514.

CXIV. BOEK.

1798.

Hoe dit toeging.

gebruik kunnen maaken van de Gewapende Burger- of Militaire Magt.

In dit bedryf speelde willekeur eene groote rol. De Gevolmagtigden weerden veele bekwaame braave Mannen, op wier Staatkundige begrippen niets te zeggen viel, uit hunne plaatzen, en vulden ze aan met Personen, die, in deze hoedanigheden, by de anderen, veel al niet vergeleeken mogten worden. Eenigen verkieten de hun ontzegde Posten met genoegen, zich hootende dan de willekeur, welke, op eene trotsche wyze, den meester speelde. Ook deedt Baatzugt en persoonlyke Wrok zich te klaar uitlyken om door een eenigzins opmerkend en onderscheidend oog, niet klaar ontdekt te worden. Zommige Gemagtigden misbruikten het in hun gestelt vertrouwen allerschandelykst, door zich zelven te zetten in de stoelen, welke zy anderen geboden te verlaaten: terwyl zy vaak de Amptontzetting tot de minst aangelegene Bedieningen uitstrekten. Een haatlyk gezagbetoon, zomtyds van het beschaamend gevolg, dat de aangestelden of voor die keuze bedankten, of wanneer dit edelmoedig bedanken niet werd toegelaaten, de post aanvaardden, op voorwaarden, die hun tot eere en den opdringeren tot schande strekten. Groot was intusschen het aantal, die door deeze hoogst wraakbaare handelwyze, van bestaan ontzet en in de diepste armoede gedompeld werden. Handelingen, die zelfs by recht Vaderlandschgezinden de eerst mogelyk aan-

aangenaame gewaarwordingen over de tegenwoordige ommekeer van zaaken, in bittere gewaarwordingen veranderden, en de zaaden inhieldt van een misnoegen, veel gevaarlyker en verderflyker dan het kwaad, welks uitrooijing men met deezen, veel al zo slegt uitgevoerden maatregel bedoeld hadt.

CXIV. BOEK. 1798.

Bewaarenswaardig is eene laatere Proclamatie des Uitvoerenden Bewinds, waar by alle Burgers, die vermeenen mogten zich te moeten beklaagen, over eenige grieven hun door Amptontzetting als anderzins aangedaan, uitgenoodigd werden om zich by dit Bewind te vervoegen. „ Vorderende," dus spraken de Leden deezes Bewinds, „ de groote Omwending „ van zaaken, op den twee en twintigsten „ van January laatstleden, het neemen van „ maatregelen tegen zodanige Lands en „ Stedelyke Amptenaaren, die onder den „ schoonen schyn van yver voor de zaak „ der Vryheid, onder de leus van *Gemeenebestgezinden*, niets minder bedoelden, „ dan om den Nationaalen wil aan boeijen van het eigenbelangzoekende *Federalisme*, ware het mogelyk, voor eeuwig, „ vast te kluisteren, was het onze tedere bedoeling geenzins de waare Vrienden der Vryheid, de slagtoffers van „ Heerschzugt en Geweld, de misleide en „ door den schandelyken invloed van listige Intriguanten weggesleepte Patriotten, te doen deelen in de rampen, welke alleen de schuldige hoofden der Cameleons moeten treffen.

Proclamatie deswegen.

CXIV. BOEK. 1798.

„ 't Is de bezorgdheid, of niet wel dee-
„ ze of geene onzer Medeburgeren regt-
„ maatige redenen mogten hebben, van
„ zich te moeten beklaagen over eenige
„ overhaaste ſtappen, of te vergedreeven
„ yver der Agenten tot het reorganiſee-
„ ren der reſpective Beſtuuren, of der
„ Beſtuuren in het ſchiften hunner Amp-
„ tenaaren, — 't is, herhaalen wy, onze
„ tedere zorg voor de belangen onzer Me-
„ deburgeren; 't is onze meermaalen ge-
„ manifesteerde afkeer van den zweem
„ zelfs van het Schrikbewind, die ons be-
„ paald heeft tot het uitnoodigen van die
„ onzer Medeburgeren, welke vermeenen
„ mogten zich met reden te moeten be-
„ klaagen over eenigen grief hun door
„ Remotien als anderzins, tegen onze be-
„ doeling, aangedaan; ten einde wy in
„ ſtaat geſteld worden, aan hun dat regt
„ te doen wedervaaren, 't welk niemand
„ onzer Medeburgeren immer vrugtloos
„ zal inroepen (*)."

VAN ROSEVELT CATEAU'S Voorſlag wegens het begeeven van Ampten aan ongelukkige Patriotten.

VAN ROSEVELT CATEAU hadt de aandagt der Vergadering gevestigd op het tot nog beſchreienswaardig lot van zo veele ongelukkig gewordene uitgeweeken *Bataaven*, die alleen ter oorzaake van hun yverig en lofwaardig Patriotismus, en niet uit eenige byoorzaake, voor heerschzugt en geweld hebbende moeten bukken, den Vaderlandſchen bodem hadden moeten verlaa-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XII. D. bl. 189. Deselve geſchiedde den 3 April.

laaten, zich in *Frankryk* onthouden, en, staande dit verblyf, niet vergeeten hadden, dat zy *Bataaven* waren, die naa de Omwenteling des Jaars MDCCXCV plegtig opgeroepen in het Vaderland wederkeerden; en daar op zich voortdurend gevleid zagen met de schoonste uitzigten; doch waar van de vervulling agterbleef; uit welken hoofde hun staat veel al akeliger, veel al beklaagenswaardiger, geworden was, dan toen zy buiten het Vaderland omzwierven, en, ondanks hun nood en uitgeboezemde klagten, in de diepste armoede leefden. — Op deezen grond wilde hy het Uitvoerend Bewind aangeschreeven hebben om de Agenten en Administrative Bestuuren der voormaalige Gewesten, op derzelver verantwoordelykheid te gelasten, om, by het voordraagen tot of het begeeven van eenige Ampten, de voorkeus te schenken aan zulke uitgeweekene gewoest zynde *Bataaven*, die, tot genoegen, konden aantoonen alleenlyk ter zaake van hun Patriotismus het Vaderland verlaaten, en in hunne Burgerlyke of Miliaire betrekkingen, wel te hebben verdiend, en de vereischt wordende bekwaamheden, nevens de andere dingers na Ampten, bezitten; dat de Administratieve Bestuuren die zelfde maatregel aan de Stedelyke en Plaatslyke Bestuuren zouden aanschryven.

CXIV. BOEK. 1798.

Een hier mede overeenkomstig besluit.

Schoon de Representant GOVERS in 't midden bragt vernomen te hebben, dat het Uitvoerend Bewind, in het aanstellen van

CXIV. BOEK. 1798.

Amptenaaren, tot deszelfs dienst behoorende, de Uitgeweekene *Bataaven* niet vergeeten hadt, en dus het voorgestelde op dit Bestuur geene betrekking hadt; als mede dat aan de overige Geconstitueerde Magten, reeds voor verscheide maanden, dusdanig eene aanschryving gedaan was, en het 'er alleen op aan zou komen, dat dezelve kragtiger, ter beantwoording aan het oogmerk, werden doorgezet, reezen 'er anderen op, die niet alleen het voorstel van ROSEVELT CATEAU beaamden; maar dit bevoorregten wilden uitgestrekt hebben, tot de lang genoeg met de nek aangeziene Patriotten, die drie, vier, ja meer jaaren, om hunne Patriottische gevoelens, in den kerker hadden moeten zugten. Ook wilden zy 'er onder begrypen, die, schoon niet uitgeweeken, vervolgd of uitgeplunderd waren. Het besluit viel overeenkomstig die voorstellen.

Algemeen Antwoord van de Uitvoerende Magt.

Het antwoord des Uitvoerenden Bewinds ondersteunde de aanmerking van GOVERS. By de verklaaring, dat deszelfs gevoelens eenstemmig waren met het in dit Besluit aanbevolene, verzekerden zy, uit eigen overtuiging, dit reeds voor veertien dagen, bewerkstelligd te hebben.

De Vergadering neemt 'er geen genoegen in.

Genoegen en voldoening gaf dit schryven niet. Een en ander der Representanten haalde voorbeelden op van door het Uitvoerend Bewind met Ampten begunstigde onwaardige Aanhangers des voorigen Bestuurs, spraken deswegen sterk; en schoon zommigen het een en ander ter verzag-

zagting aanvoerden, viel het besluit, den Brief aan het Uitvoerend Bewind terug te zenden, en te volharden by het genomene Besluit, met last aan dat Bewind, om, op deszelfs verantwoordelykheid, aan den inhoud deezes Besluits te voldoen (*). CXIV. BOEK. 1798.

Een Commissie in deeze zaak benoemd, bragt ter tafel het geheele Besluit des Uitvoerenden Bewinds deswegen genomen; oordeelde het zo voldoende, dat de Vergadering haar genoegen moest betuigen over de oplettendheid en waakzaamheid des Uitvoerenden Bewinds (†). Gunstig Verslag op deeze zaak.

Dit Bewind liet het daar by niet berusten; maar gaf, in eenen breedspraakigen Brieve, zyne verwondering te kennen over het terug ontvangen des korten briefs van bekendmaaking, wegens het verrigtte ten deezen aanziene, en tevens breeder vermeldende wat zy reeds in deeze zaak gedaan hadden, en van hunne bereidvaardigheid om voorts hunnen pligt te volvoeren, in 't geen de Vergadering verder van hun zou vorderen. Schryven van het Uitv. Bewind deswegen.

Weetende, wat 'er ter Vergaderinge, wegens het aanstellen van Oranje-Ampteraaren, als door hun verrigt, was voorgevallen, betuigde het Uitvoerend Bewind zyn leedwezen, over de haatlyke beschuldigingen, die men tegen 't zelve deedt hooren; en die, hoe ongerymd, niet konden nalaaten verdenkingen te verwekken, wel-

(*) *Dagv. der Conft. Verg.* VIII. D. bl. 681. 690.
(†) *Ald.* bl. 703.

CXV. BOEK. 1798.

welke hoogstschadelyke gevolgen naa zich zouden kunnen sleepen; haalde de genoemde gevallen op, en zich deswegen verdeedigd hebbende, laaten zy daar op volgen. „ Hoe ongegrond deeze en dergelyke beschuldigingen zyn, zy kunnen „ niet nalaaten een nadeeligen indruk by „ onze Medeburgers te veroorzaaken, en „ hun vertrouwen te verzwakken. — „ 't Zyn niet onze Persoonen, die in aanmerking komen; neen! hoe grievend „ het voor den braaven man zy door onverdiende verwytingen gehoond te worden, wy gevoelen geene personeele beledigingen meer, naa dat wy ons geheele bestaan aan 't Vaderland hebben toegewyd — maar het is uwe Uitvoerende „ Magt zelve, die hier wordt aangerand — „ deeze plaatst men in een verkeerd licht, „ waar door zy het vertrouwen der Natie moet verliezen, en dus de veerkragt „ verlamd worden, die alleen in staat is „ om met kragt en energie te doen werken, om dat geen te doen uitvoeren, „ 't welk gy van het Uitvoerend Bewind „ vordert."

Uitwerking hier van.

Deeze Brief, met de sterkste betuigingen van onderlinge en zamenstemmende werking beslooten, baarde niet luttel invloeds ter Vergaderinge, boven al op van ROOSEVELT CATEAU, die huide deedt aan de gevoelens der Mannen met het Uitvoerend Bewind bekleed, en nu het ten laste van hun ingebragte hieldt voor uitstrooizels, wellig tot niets anders geschikt, dan

om

om de Wetgeevende Magt tegen de Uitvoerende in 't harnas te jaagen. Betuigingen van ſoortgelyken aart hoorde men uit den mond veeler Repreſentanten. Die egter zo zeer verſchilden over 't geen, ten aanziene van deezen Brieve te doen ſtondt, dat de zaak eener Commiſſie werd in handen gegeeven (*). CXIV. BOEK. 1798.

Een aantal ſtemgeregtigde Burgers te *Amſterdam* leverden, te deezer gelegenheid, by de Vergadering een Verzoekſchrift in, eenen, huns oordeels, gepaſten weg aanwyzende om dusdanige, tot verwydering tuſſchen de Vergadering en het Uitvoerend Bewind aanleidelyke verkiezingen van Amptenaaren, te voorkomen, en daar mede de goenen dan waardige Patriotten te begunſtigen. De Vergadering verzondt dit ſtuk aan het Uitvoerend Bewind (†). Verzoekſchrift uit *Amſterdam* wegens het begeeven der Ampten.

By de tegenwoordige wiſſeling van zaaken wilden zommigen een lotwiſſel daarſtellen van een aantal Patriotten, en de opſchorting bewerken van alle vonniſſen tegen hun geſtreeken, wegens het pleegen van Exceſſen, uit een te groote Vaderlandsliefde voortgeſprooten, en vryheid geeven om zich aan de Vergadering te vervoegen; ten einde die, als het misdryf vergeeflyk kon gerekend worden, ontſlag te verleenen. Voorſtel van Opſchorting aller Vonniſſen over Patriotten geſtreeken.

Het ſlot van een beredeneerd Verſlag kwam hier op neder, dat men, om den Verſlag hier op.

loop

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 713-717.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 5.

1787. loop der Justitie niet te stremmen, tot geene Opschorting van Vonnissen over Patriotten gevelt, zou behooren te besluiten; en dat het onnoodig was byzonder bekend te maaken, dat alle Gevangenen vryheid hadden om zich by deeze Vergadering te vervoegen; doch dat aan alle Baljuwen en Geregten byzonder gelast zou worden, om by deeze tydsgelegenheid, aan de Gevangenen van dit hun regt kennis te geeven, en dezelve behulpzaam te weezen in het gebruik maaken van dat Regt. — Verre was dit Verslag van aan veelen te behaagen; dan by hoofdelyke stemming viel het besluit daar mede overeenkomstig (*).

Verzoekschrift van de *Amsterdamsche* Artillerye.

Opgekropte yeste zogt zich lugt te geeven, by deeze Staatsomwenteling. Van hier, dat de Leden van het door den Raad van *Amsterdam* gelicentieerd Artillery Burgercorps (†), by de Constitueerende Vergadering zich vervoegden, hunne gelukwenschingen uitboezemden, en herstel verzogten, van de smaad en 't onregt hun aangedaan, „ wanneer een BICKER," gelyk zy het uitdrukten, „ zich durfde verstouten, eigener gezag, (quasi op verzoek „ van het Provintiaal Bestuur van *Holland*) „ Troepen na *Amsterdam* te zenden, en „ alzo de stem der weldenkende Burgers, „ op eene gewelddaadige wyze, te smooren." De

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 666. IX. D. bl. 232. 254.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 236.

De thans gedaane stap op den twee en twintigsten van Louwmaand, verzekerde hun de vernietiging aller Gewestlyke Bestuuren; dan des ondanks, klaagden zy te ondervinden dat de Aristocratie, hoe zeer thans onder een volklievenden mom verschoolen, nog bleef volharden om dat Corps in de bezoedelde eer niet te herstellen, en hier door hun buiten de mogelykheid hielden om het thans plaats hebbende Landsbestuur, in deszelfs heilzaame oogmerken (des noods) met goed en bloed by te springen.

CAP. BOEK. 1798.

De tegenwoordige Burgers Representanten verwagtten zy, zouden ook dit gedeelte van de door hun gevelde Hydra vernielen; ten einde zy zich mede om het Algemeen Bestuur zouden kunnen schaaren, tot bereiking van de Vaderlandlievende oogmerken der Vergadering.

Eigenaartig werd een voorstel van dien aart in handen gegeeven van de Commissie tot de Burgerwapening. —— Deeze twyfelde geen oogenblik, of het oogmerk der Vergadering was geweest om dat Corps, zo voorbaarig, door den Raad van *Amsterdam* ontbonden en ontwapend, volkomen te herstellen in den zelfden staat en eer, waar in het vóór den dag der licentiatie geweest was; en hetzelve daar naa te doen organiseeren; doch daar de gebezigde uitdrukking zulks niet ten vollen inhieldt, verzogt de Commissie de meening der Vergadering te mogen weeten. Met de onbewimpeldste bewoording gaf de Voor-

Verslag hier op.

Voorzitter te verſtaan, dat de Commiſſie tot de Burgerwapening het regt begreepen hadt; en beloofde deeze daar aan te zullen voldoen, zo ras de veelvuldige bezigheden het eenigzins toelieten (*).

Beſluit.

Eerlang ontving de Vergadering bericht van wegen het Committé van Juſtitie der Stad *Amſterdam*, dat alle de Procedures betrekkelyk het voorgevallene in Bloeimaand des Jaars MDCCXCVI vernietigd waren (†).

Met den aanvang van Lentemaand verſcheenen eenigen van de Gemagtigden der Vergadering tot de zaaken van de Gewapende Burgermagt te *Amſterdam*, en deeden de ontnomene Wapenen aan het ganſche Corps terug geeven. Met alle ſtaatlykheid in de wapenen gekomen, werd het in zyne eer herſteld; dan vervolgens ontbonden, tot den tyd der volledige beſchikkinge over de geheele Nationaale Burgermagt.

Verzoeken om Schavergoeding uit *Vlisſingen*.

Van den aanvange der Staatsomwenteelinge af, heeft ons Geſchiedblad, telken Jaare, moeten gewaagen van eiſchen der Schavergoedinge en verhaalingen der geledene nadeelen op de Regenten onder het voorig Landsbeſtuur. In het eene Gewest klonken ze hooger dan in het andere, hier werden ze meer verhoord dan elders; doch nooit was 'er algemeen aan voldaan. Dit agterblyven eener door zo veelen ſterk be-

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 542 690.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 859.

begeerde zaake oordeelde men dat eenmaal moest ophouden. Dat de meest geledene hebbende sterkst klaagden was eigenaartig. Geen wonder derhalven, dat *Zeeland* en byzonder *Vlissingen* reeds met den aanvang deezes Jaars, vóór de jongste Omwenteling, op Schavergoeding door de Regenten, die 's Lands kas hadden uitgeput, sterk aandrong. Wanneer de Voorzitter VAN HOOFF die klagten aan het Provintiaal Bestuur van *Zeeland* wilde gezonden hebben. VAN ROSEVELT CATEAU en anderen onderschraagden het ten sterksten. KANTELAAR vondt medestanders in het tegenstreeven, en op de toenmaalige stemming der meerderheid was het in handen eener Commissie gegeeven (*).

CXIV. BOEK. 1798.

Vóór de Omwenteling in Louwmaand hadt men des geen Verslag bekomen. Naa dezelve verscheen ter tafel der Vergadering een Verzoekschrift, van het zo wel als *Vlissingen*, door Oproer geteisterd *Goes*. De Burgers Inleveraars dier Stad verzogten, dat de Amnestie aan de Plunderaars en bewerkers der Omwentelinge in den Jaare MDCCLXXXVII verleend, mogt worden opgeheeven. — Dat geen der Bestuurderen van het voormaalig Gewest van *Zeeland*, naa dien tyd in 't Bestuur geweest zynde, volkomen zou worden ontslaagen vóór en aleer zy aan het Volk van dat Gewest rekening en verantwoording zo van hun Bestuur als van de door de Requestranten

Uit ter *Goes*.

(*) *Dagv. der Const. Verg.* VIII. D. bl. 333-336.

CXV. BOEK. 1798.

ten opgebragte gelden van den tyd der nu heilvolle Omwenteling hadden gedaan: en dat door de tegenwoordige Vergadering, daar toe, zo ſpoedig mogelyk, de middelen mogten worden gebezigd, welke het gewigt der zaake vorderde, op dat het aan de ganſche Natie blyken mogt, dat nimmer hunne gelden, anders dan tot heil van 't algemeen, en tot redding van het Vaderland, waren beſteed geworden.

Algemeen Antwoord daar op.

Ten eigen dage deezer inleveringe verzogten die van *Vliſſingen*, dat een ſpoedige beſchikking mogt vallen op hun Verzoekſchrift om Schavergoeding te vorderen van de Regenten des voorigen Beſtuurs. De vaste verzekering, dat de Verzoekers, by de aanſtaande Staatsregeling, op eene billyke Schavergoeding te hoopen hadden, ſchortte alle raadpleegingen deswegen op (*).

Nieuwe Verzoekſchriften deswegen.

Men rustte egter in *Zeeland* niet. Burgers van *Middelburg*, *Zierikzee*, *Goes*, *Tholen* en *Ter Veere*, dienden de ſterkſte Verzoekſchriften in, de voorige Regeeringsperſoonen betreffende. Deeze daagden desgelyks uit andere Gewesten en Steden op. Derzelver hoofdpunten kwamen hier op neder — om de Amnestien, in de Jaaren MDCCLXXXVI, MDCCLXXXVII en MDCCLXXXVIII, verleend, te vernietigen — de Regenten en Ministers van het voorige Beſtuur verantwoordelyk te verklaaren, wegens hun gehouden gedrag; ten dien ein-

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 729.

einde hun in ſtaat van arreſt te ſtellen, en hunne goederen te brengen onder behoorelyke Sequestratie, tot voorkoming van alle vervreemding — om te beſluiten tot het doen plaats grypen van eene billyke Schavergoeding der geplunderde en vervolgde Patriotten, in de bovengemelde jaaren — en eindelyk de opgave van eenige middelen, om het een en ander, op eene gelukkige wyze, te volvoeren. CHRISTEN. 1798.

Een daar op uitgebragt Verſlag omhelsd.

Te zeer in den geest deezer dagen is het uitgebragt Verſlag op die menigte van Verzoekſchriften, een ſtuk betreffende, waar van ons Geſchiedblad zo menigmaal gewaagde, door den Burger VAN DER HORVEN uitgebragt, om hier geene plaats te vinden. — „Hoe vreemd," dus liet hy zich hooren, „hoe wanſtaltig, Burgers, Repreſentanten! moet het in de „ooren van alle waare Republikeinen „klinken, dat nog deeze uwe Vergaderzaal te hooren moet geeven van alle „deeze en dusdanige Verzoeken, meest „alle gegrond op de billykſte en regtmatigſte klagten? Immers is het niet „reeds meer dan drie jaaren geleden, dat „onze *Franſche* Broeders onze ſlaaffche „ketenen verbraken? — dat de Tempel der Vryheid geſticht wierd op de „puinhoopen van den als toen nedergevelden troon van *Oranje*, dat het *Bataafſche* Volk openlyk hulde deedt aan „de Regten van den Mensch en Burger, „en aan die grondbeginzelen onafſcheidbaar van waare Republikeinen? — dat

„ de Oppermagt in den boezem van 't
„ Volk terug keerde, waar door zy hun-
„ ne eigene Vertegenwoordigers verkoo-
„ ren, ter volvoering van hun wil en be-
„ geerte, en ter waarneeming van hunne
„ dierbaarſte belangen? — Is het dus
„ niet, zedert ruim drie jaaren, dat Regt-
„ vaardigheid en Billykheid aan de orde
„ van den dag behoorden geweest te zyn?
„ en dat men hadt moeten verwagten,
„ dat, reeds zedert langen tyd, geen ver-
„ volgd, mishandeld en vertrapt Patriot
„ meer reden tot regtmaatige klagten zou
„ zyn overgebleeven?

„ Dan niet tegenſtaande alle deeze heuch-
„ lyke gebeurtenisſen, heeft 'er, tot op dit
„ oogenblik, geen de minſte voldoening,
„ ten deezen opzigte, plaats gehad, ter
„ eeuwige ſchande van hun, die tot de al-
„ derheilzaamſte Revolutie van twee en
„ twintig January, door liſt en geweld,
„ zich hadden weeten meester te maaken
„ van de teugels van het Beſtuur, en de-
„ zelve alleen beſtuurden, ter bereiking
„ van hunne ſlinkſche oogmerken, en ves-
„ tiging van hunne eigene grootheid.

„ Wel is waar, dat men, in eenige Ge-
„ westen begonnen heeft met onderzoek
„ te doen na de gepleegde gruweldaaden,
„ in de bovengemelde Schandjaaren be-
„ dreeven. Vooral in het voormaalig Ge-
„ west van *Holland* benoemde men daar
„ toe eene zeer talryke en kostbaare Com-
„ miſſie, deedt dezelve een geruimen tyd
„ werkzaam zyn; dan met geen ander ge-

„ volg

„ volg voor den vergtisden Patriot, dan CHV.
„ dat haar verrigte werk gesmoord werd BOEK.
„ in dien grondeloozen poel van wanor- ——
„ de, waar in de geheele bestuuring van 1798.
„ zaaken gebragt was.

„ Dan, dank zy uwe standvastigheid en
„ moed op den grooten dag van twee en
„ twintig January betoond, waar door gy,
„ voor altoos, den Vyanden des Vader-
„ lands, de magt ontnomen hebt om lan-
„ ger hunne verfoeilyke rol, ten bederve
„ des Vaderlands te speelen, en waar door
„ dus ook het gelukkig tydstip is geboo-
„ ren, dat geen Martelaar der Vryheid,
„ zich langer vrugtloos aan zyne Verte-
„ genwoordigers zal vervoegen, om ver-
„ goeding en schadeloosstelling van wee-
„ zenlyk geledene verliezen en vervolgin-
„ gen te erlangen. Neen, Burgers Re-
„ presentanten! eenmaal gaf men U den
„ naam van Redders van Volk en Vader-
„ land, deezen verworven Eertytel, zult
„ Gy Ul. steeds door uwe daaden waar-
„ dig blyven maaken."

Naa deeze voorreden ter zaake komende, gaven zy te verstaan de noodzaaklykheid dier Schavergoeding, in veele, ja in het grootste gedeelte der gedaane Verzoeken wel te begrypen; dan de wyze hoe, vonden zy van eenen zo kiesschen en bedenklyken aart, dat zy niet in staat waren de Vergadering hunne raadslag mede te deelen, dan naa de ernstigste beraadslagingen. De hoofdzwaarigheid opgehaald hebbende, vaaren zy voort.

„ Intusschen, Burgers Representanten! twyfelen wy niet, of gy zult volkomen „ met ons instemmen, dat 'er eindelyk eene Schavergoeding zal gegeeven worden aan alle die beklaaglyke Slachtoffers en Martelaars der Vryheid, die „ vóór, in en na den Jaare MDCCLXXXVII, „ door een laffen voortvlugtigen WILLEM „ DEN V. en deszelfs trotsche en barbaarsche Vrouw, en verfoeilyken Aanhang, „ zyn vervolgd, mishandeld en geplunderd, en dat deeze Schavergoeding zal „ moeten gedaan worden door hun, die „ daar van, in dien tyd, de aanleidelyke „ oorzaaken geweest zyn, of de Magt in „ handen hadden deeze gepleegde gruwelen voor te komen, zonder zulks gedaan te hebben."

Zy herinnerden, vervolgens, de Vergadering, dat, zonder eene kragtdaadige voorziening, deeze heilzaame maatregel geheel, of ten minsten voor een groot gedeelte, gevaar liep om verydeld te worden; dewyl hun, uit de geloofwaardigste bescheiden, gebleeken was, dat het verkoopen van Goederen der Regenten van het voorig *Oranje* Bestuur, van dag tot dag, toenam, en binnen kort van zeer aanmerkelyke Verkoopingen stondt gevolgd te worden. Uit deesen hoofde vloegen zy voor het bezwaarlyk en zo veel doenlyk onmogelyk maaken, het verkoopen, overdoen en vervreemden van eenige Goederen, behoorende aan Persoonen, met grond verdagt van onder de zodanigen te behooren,

op

op welken de eisch der Schavergoeding zou kunnen vallen. — Deeze taal vondt ingang by de Vergadering (*). — Het Uitvoerend Bewind vaardigde eene Publikatie uit, overeenstemmende met den gedaanen en goedgekeurden Voorslag (†).

CAP. XXV. BOEK. 1798.

Doch het leedt niet lang of dat zelfde Bewind zondt een Brief aan de Vergadering af, van eenen zeer opmerklyken inhoud. Hadden de Verflagdoeners en Aanraaders van dit voorgeslaagen middel om de verkooping en vervreemding van Goederen en Eigendommen der hoogstwaarschynlyke Schadevergoeding schuldige Mannen te voorkomen, dit als iets, 't geen onverwyld in 't werk gesteld kon en moest worden, aangeraaden: was, ingevolge hiet van, de Afkondiging geschied, het Uitvoerend Bewind hadt wel met genoegen vernomen, hoe die maatregel door veelen werd toegejuichd, en hieldt vast, dat het beginzel van Schavergoeding op gronden van Regtvaardigheid rustte, en behoorde vast te staan. Dan betuigde, dat aan 't zelve egter zodanige allerdringenste Bezwaaren tegen de algemeenheid der bewoordingen, in welke het Besluit vervat was, waren voorgekomen, dat het zich gedrongen vondt, dezelve der Vergadering voor te draagen; ten einde die zodanige bepaalingen deswegen mogt beraamen en vaststellen, welke alleen op de Schul-

Brief van het Uitvoerend Bewind over die Publikatie.

(*) *Dagv. der Const. Verg.* IX. D. bl. 344—345.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1798. bl. 176.

CXIV BOEK. 1798.

Schuldigen de ſtraffe deeden nederkomen, zonder dat onſchuldigen daar in werden medegeſleept, en het Vaderland, in deszelfs allergewigtigſte belangen, eene doodwonde zou worden toegebragt, 't geen zeker de bedoeling des Beſluits niet kon zyn; ſchoon het zeker, in zyne gevolgen, daar op zou uitloopen.

't Uitvoerend Bewind vestigde de aandagt der Vergadering op de tedere en gewigtige belangen des Koophandels, op deszelfs natuur, onderlinge zamenhang en ſtrekking, en, hoe weinig het aanging daar op de werking van dit Beſluit, in de onbepaalde en ruime bewoordingen, toepaſſelyk te maaken. By de herinnering, dat de ſchade, door de Omwenteling des Jaars MDCCLXXXVII voortgebragt, eene verbaazende ſchat bedroeg, en eene ſom beliep, zo groot, dat het vermogen van alle Schuldigen geheel en al in 's Lands Schatkist uitgeſtort, niet meer dan eene gedeeltlyke vergoeding zou kunnen opleveren, nam het in opmerking, dat de Perſoonen, waar op het Beſluit, naar allen ſchyn, zou moeten werken, voor al in de Koopſteden, de allervoornaamſte Handelhuizen zou treffen. Van de onmiddelyke en verder afgelegene gevolgen bingen zy eene treffende ſchildery op, gepaard met aanmerkingen die de onbetwistbaarſte proeven van de Handelkunde der Brieffchryveren opleverden. „ Zal men," vraagen zy in die voordragt, „ kunnen hoopen, dat de verbeurtverklaarde Schatten 's Lands Schatkist zul-

„ len

„ len kunnen ſtyven? of zal het met de
„ daad, iets anders dan een ideaal zyn?
„ en zal 's Lands Finantie, in ſtede van
„ geſtyfd te worden, door eene dusdanige
„ Schavergoeding, niet veel eer haar ver-
„ der verderf daar door zien voltooijen?"

CXIV. BOEK. 1798.

Wel erkende het Uitvoerend Bewind, dat tot heden niet verder was beſlooten, dan tot eene voorziening; doch deeze zo ruimſchoots uitgeoefend wordende als het Beſluit uitdrukte, zou reeds die ruineuſe uitwerkingen hervoortbrengen, als eene daadlyke Schavergoeding zou kunnen veroorzaaken. Immers mogten van ſtonde aan geene roerende of onroerende Goederen vervreemd worden door Perſoonen, die in de bewoordingen van het Beſluit vielen: dan was een groot aantal van die eerſte Handelhuizen het vermogen benomen om hunne Goederen aan de markt te brengen, dan waren hunne Pakhuizen toegeſlooten, en werd de heilzaame en noodzaaklyke omloop eener menigte onontbeerelyke Koopwaaren geſtremd; onnoemelyke Bankbreuken, binnen en buiten 's Lands, ſtonden voor de deur, en de Koophandel, de groote ſteun van 's Lands welvaaren waggelde op den oever zyns verderfs; duizenden braave Vaderlanders zouden door dien val ten val gebragt worden, en het lot des geteisterden Vaderlands nog hachlyker worden dan immer voorheen.

De voorkoming om reeds ongelukkigen niet nog ongelukkiger te maaken, en dat

het Vaderland reeds zo zeer gefolterd, niet in een onherſtelbaar bederf zou geſtort worden, bewoog het Uitvoerend Bewind tot het ſchryven van deezen Brieve. Hier toe de juiste bepaalingen te vinden, was der Wysheid en Vaderlandsliefde van de Vergadering overwaardig; „ Het is," dus ſluit deeze aanmerkelyke Brief, „ aan „ deeze, dat wy met een gerust vertrouwen, dit allerbelangrykst onderwerp aan„ beveelen, en wy zouden oordeelen, „ even zeer aan U als aan ons zelven „ misdaan te hebben, indien wy een ſtil„ zwygen hadden gehouden, waar over wy „ ons nimmer, by de geheele Natie, zou„ den hebben kunnen verantwoorden (*)."

Aanmerkingen op dien Brieve en volharding by 't Beſluit.

Geen wonder dat dit ſchryven de Vergadering trof, dat deeze Brief ten onderzoek in handen geſteld, een Verſlag ten gevolge hadt, waar by de Stellers niet in gebreke bleeven om de Vergadering te zuiveren van de ligt daar door verwekte bedenking by 's Lands Ingezetenen, als of dezelve, door overyling, eene maatregel hadt daargeſteld, welke in de gevolgen onuitvoerelyk zou zyn, zonder aan het Vaderland, in deszelfs gewigtige belangen, eene doodwonde toe te brengen. Zy gewaagden van het onverſchoonlyke en ſtrafwaardige, 't welk in zulk een beſluit zou gelegen zyn, dan dat het 'er verre af was, dat zy klem met beleid en voorzigtigheid paa-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1798. bl. 229—234. *Dageb. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 423—525.

paarende, in die eigenſte Publikatie, wel degelyk bedagt geweest waren om alle ſchadelyke gevolgen, welke uit deeze maatregel zouden kunnen voortvloeijen, te voorkomen, 'er een Artykel ingevoegd hadden, waar uit ten duidelykſte volgde, dat zy, die zich door de vastgeſtelde maatregel, ten onregte bezwaard mogten rekenen, het zy dezelve zich in Handelbetrekkingen als anderzins mogten bevinden, de weg openbleef om daar omtrent, by de Vergadering, de noodige voorziening te verzoeken; deeze weg ſtondt den Kooplieden en Handelhuizen open: het kon nimmer by de Vergadering het oogmerk geweest zyn om eenige ſtremming in den Handel te veroorzaaken. CXV. BOEK. 1798.

't Was de algemeenheid der Bewoordingen waar op, in den Brieve des Uitvoerenden Bewinds, de zwaarigheid hoofdzaaklyk berustte. Ten deezen opzigte wordt in het Verſlag opgemerkt, dat die Algemeenheid daar in haaren grond hadt, dat alle Uitzonderingen, in een maatregel van dien aart, tot niets anders geſchikt waren, dan om dezelve te verlammen, en van geene beduidenis te maaken. Om hier van overtuigd te worden, beriepen de Verſlagdoeners zich op het gebeurde, zints de Omwenteling, tot op den twee en twintigſten van Louwmaand. „ Hoe menig„ maalen," in deezer voege drukken zy zich op dit ſtuk uit, „ namen zy, die, „ geduurende dat tydvak, de beheering „ der zaaken was toevertrouwd, en de„ zel-

CXIV. BOEK. 1798.

„ zelve in handen hadden, kragtdaadige „ Reſolutien; maar werd 'er wel byna „ een eenige van dezelve ten uitvoer ge„ bragt; of ſtrekten dezelve veeleer om „ het *Bataafſche* Volk, voor eenige weini„ ge oogenblikken, te blinddoeken, zon„ der 't zelve 'er de minſte vrugten van „ te doen plukken? Neen, Burgers Re„ preſentanten! Gylieden zyt al te wel „ gepenetreerd van het veragtlyke van een „ dusdanig gedrag, om niet alle voorzor„ ge te neemen, dat uwe genomene De„ creeten een dusdanig of dergelyk lot „ zouden ondergaan."

Op deezen grond luidde de Raadſlag om by het genomene Beſluit te blyven volharden. Dan, wilden zy het Uitvoerend Bewind gelast hebben, om, ten opzigte van zodanige Burgers, die zich in eenige Handeldryvende Betrekkingen bevonden, voor zo verre zy in de termen des genomen Beſluits mogten vallen, zodanige maatregelen te neemen, of ſchikkingen te maaken, het zy by wyze van Borgtogten, als anderzins, waar door de heilzaame maatregel, by dat Beſluit vastgeſteld, in volle kragt bleef; doch teffens de noodige voorzieningen bepaald, waar door alle ſtremmingen en belemmeringen in den loop des Handels werden voorkomen. Dit voorgeſtelde werd in nadere overweeging genomen (*).

Hadt

(*) *Dagv. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 509—511.

Hadt men, in eene onderhandeling, de Schavergoedingen betreffende, zich op de aanſtaande Staatsregeling beroepen (*), van deeze maakte de Repreſentant RANT vervolgens gebruik. Hy herinnerde de Eerſte Kamer aan het XXXV. Art. der Algemeene Beginzelen, 't welk inhieldt; „ Het *Bataafſche* Volk verklaart, voor al„ tyd, van het Grondgebied der Repu„ pliek gebannen te zyn, alle de open„ baare Voorſtanders van het geweezen „ Stadhouderlyk Beſtuur, binnen deeze „ Republiek gewoond hebbende en daar „ uit geweeken, zedert den eerſten Janua„ ry MDCCXCV. — Het verklaart tevens „ alle derzelver Goederen en Bezittingen, „ welke zullen blyken, op den eerſten Ja„ nuary MDCCXCVII, hun perſoonlyk Ei„ gendom te zyn geweest, vervallen aan „ de Natie, zullende dezelven, van haaren „ wegen, onder behoorelyke Sequestratie „ gebragt, en ten behoeve der Republiek „ verkogt worden."

CAP. V. BOEK. 1798. Voorſtel van RANT de Uitgeweekenen betreffende.

Deeze verklaarde wil des *Bataafſchen* Volks moest de Wetgeevende Vergadering, zo ſpoedig mogelyk, in werking brengen. Hier toe maande RANT de Leden der Eerſte Kamer ten ſterkſten aan; hy wilde het Uitvoerend Bewind het volvoeren daar van gelast hebben. Zyn voorſtel vondt gereeden ingang en werd door de Tweede Kamer onverwyld bekragtigd (†).

Het

(*) Zie hier boven bl. 194.

(†) *Dagverh. van het Vertegenwoordigend Lichaam der Bat. Volks* I. D. bl. 91 en 139.

CXIV. BOEK. 1798.

Het waren intusschen deeze Schaevergoedingen alleen niet, welker beraaming ter Vergaderinge zo veel overweegings vorderden. Schaarschheid van Geld doet allerwegen uitzien en zoeken na de oorzaaken, waar door dezelve te wegē gebragt', of althans vergroot is. De veelvuldige opbrengſten aan den Lande, zints de Omwenteling gedaan, en die nog in bewerking waren, troffen diep en hoogstgevoelig. — De Vergadering was als overſtroomd van Verzoekſchriften, dit ſtuk betreffende. De Inleveraars vermeenden, als egte Republikeinen, onder de aandagt der Vergadering te moeten brengen, den ſtaat van het Finantieele vak, en het beheer der Geldmiddelen, zints den Jaare MDCCXCV, tot den twee en twintigſten van Louwmaand MDCCXCVIII, en teffens billyk te mogen vorderen, dat deswegen, ter voldoening aan het *Bataafſche* Volk, door de Geconſtitueerde Magten, welke, zints dien tyd, tot de jongſte Omwenteling, de teugels der Regeering in handen gehad hadden, openlyk Rekening en Verantwoording zou worden gedaan van de ontzettend groote Geldſommen, welke het *Bataafſche* Volk, geduurende dien tyd, ten koste van hun zweet en bloed, hadt opgebragt.

Verzoekſchriften wegens de Verantwoording van de Finantien.

Gunſtig Verſlag hier op uitgebragt en omhelsd.

De Leden der Vergadering, in wier handen deeze Verzoekſchriften geſteld waren, bragten als hun raadſlag uit, dat zy het gedaane Verzoek allerbillykst en zeer gegrond vonden. — De groote zaak was, hoe meer 'er, op de beste en ſpoedigſte wy-

ze

ze, aan zou voldoen. Na 't een en ander over den aart der Verantwoording voorgedraagen te hebben, kwam hun voorslag hier op neder, dat uit de Vergadering eene kleine persooneele Commissie zou benoemd worden, met volmagt, om, met den meesten spoed, beschciden op te doen wegens de Finantieele Directie en behandeling van zaaken, in de onderscheidene Tydvakken, zo *onder* en *by* alle Gewestlyke Bestuuren, als by de Generaliteit gehouden; mitsgaders hoe de gedaane verantwoording der afgegaane Committés zo te Lande als te Water, geweest was. — Dat deeze Leden van hunne bevinding een zodanig Verslag zouden doen, dat daar uit aan den Volke zou kunnen blyken, hoedanig en met welke meerdere of mindere getrouwheid, beleid en naauwkeurigheid de voormaalige Hoogstgeconstitueerde Magten, zo in de Generaliteits Collegien, als in de Gewestlyke Bestuuren, de Finantieele belangen der Ingezetenen hadden beheerd.

CXXX. BORK. 1798.

Naa eenige weinige aanmerkingen over den aart deezes Onderzoeks, kwam de Vergadering tot de vaststelling om een Besluit overeenkomstig met die Voordragt op te maaken. — Het leedt niet lang of het kwam ter tafel en droeg de goedkeuring weg, gelyk ook de arbeid der daar toe benoemde Persoonen P. VAN ZONSBEEK, E. M. VAN BEYMA en C. VISSER *Caspersz.* (*) Dee-

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 291. 409 en 457.

CHV. BOEK. 1798.

Deeze Repreſentanten ontdekten by het ter handſlaan, het gewigt en de onberekenbaare uitgebreidheid des hun opgedraagen werks; daar niet alleen het zwaarwigtige; maar ook het nuttige der zaak in overweeging moest komen, verzogten zy, dat nog een Lid uit het midden der Vergaderinge aan hun mogt worden toegevoegd in het vak der Finantien ervaaren, waar toe zy den Burger PERTAT voorſloegen; als mede dat het ſpoedig afdrukken van de ſtaaten der Finantien van de geweezene Gewesten, en dat de geheimhouding omtrent die Stukken hun opgelegd, zou worden opgeheeven. Alles verwierf eene vlotte toeſtemming (*).

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 503.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD VYFTIENDE BOEK.

INHOUD

Het Plan van Staatsregeling ter Vergadering gebragt. Aanſpraak van OCKERSE. *Door de Voorzitter* VAN LEEUWEN *beantwoord. Voorbereidende Schikkingen over de wyze der Raadpleeging ter Vergadering, en die van voordragt aan den Volke. Het Plan, over het geheel, ter Vergaderinge goedgekeurd. Voorſtel van* NOLST *om het werk te beſpoedigen. 't Zelve goedgekeurd en zeven Leden aan de Commiſſie ter Staatsregeling toegevoegd Het uitgebragt Verſlag. Het Ontwerp over 't algemeen goedgekeurd. Bekendmaaking hier van aan* DE LA CROIX, *en het Corps Diplomatique. Voordragt van* KONYNENBURG *over de Aanblyving der Leden des Uitvoerenden Bewinds. Goedgekeurd. Toegejuicht, ook door* DE LA CROIX. *Opmerklyke zinſneede in de bekendmaaking aan den Volke. Korte inhoud der Staatsregeling. Twee uitſteekende byzonderheden. Algemeene*

CXV. BOEK.

CXV. BOEK.

Aanmerkingen over dit Plan. Last tot het zuiveren der Grondvergaderingen. Hoe dit in 't werk ging. Klagten deswegen. Aanmerking hier op. Wat het Uitvoerend Bewind daar omtrent deedt. Oproeping tot de Grondvergaderingen. Goedkeurende uitſlag der Volksſtemmingen. Vreugde ter Vergaderinge. VAN ALTONA'S *Aanſpraak. Verzoekſchriften om het aanblyven van eene gedeelte der Conſtitueerende Vergadering. Aanmerking op die Verzoekſchriften. Verſlag deswegen uitgebragt.* VAN ALTONA'S *voorſtel om de Leden der Conſtitueerende Vergadering, als Leden van het Weigevend Lichaam des Bataafſchen Volks, te laaten aanblyven. 't Zelve omhelsd. Opheldernde aanmerkng. Eenige Leden, door de Staatsregeling uitgeſlooten, verklaarden zich onbevoegd.* HOFFMANS *Afſcheidsgroete uit deezer naam. De Conſtitueerende Vergadering voor ontbonden verklaard.* VAN ALTONA'S *Aanſpraak te dier gelegenheid. Leden voor de Tweede Kamer verkooren. Welke Leden de Eerſte Kamer zamenſtelden. Plaatzen voor de beide Kamers beſtemd. Vorming der Eerſte Kamer. Des Voorzitters* OCKERSE'S *aanſpraak. Vorming van de Tweede Kamer.* BOSCH *Voorzitter. Bepaaling van een Vreugdefeest wegens deeze gebeurtenis. Voorgeſchreevene Aanſpraak te dier gelegenheid. Vreugdebedryven. Die in 's Gravenhaage byzonder beſchreeven. Koelheid der Vreugdeviering, en ſchaarschheid der Gelukwenſchingen. Proclamatie omtrent de Drukpers. Handelingen daar over en gemaakte aanmerkingen ter Eerſte Kamer. Algemeene bedenking*

ding over den weg waar op men in beide de Kameren by het beraadslagen te werk ging. De vastgeſtelde Geldheffingen blyven. VAN DER JAGT *en* NOLET *in verzekering genomen. Voorſtel wegens het onderzoek der Agioteurs. Strenge Publikatie ten opzigte van de Emigranten. Bepaalingen wegens de Gewapende Burgermagt. Bepaaling ten opzigte van de afgeſchafte Gilden. Beſluiten omtrent* OEVERS *en* VAN EEK *genomen.*

CXV. BOEK.

1798. Het Plan van Staatsregeling ter Vergadering gebragt.

Onder de veelvuldige bezigheden en aftrekkende woelingen, die zich aanhoudend opdeeden, na de jongſte Staatsomwenteling, hadden de Leden tot het vervaardigen des Plans van Staatsregeling benoemd, de Burgers Repreſentanten OCKERSE, KONYNENBURG, HOFFMAN, GUILJE, VAN ZONNEBEEK en NOLST (*) op den zeſden van Leeuwmaand, de opgelegde taak afgewerkt. Statelyk verſcheenen zy tot Conſtitueerende Vergadering, om dien arbeid aan te bieden. Door de Secretarisſen binnengeleid, plaatſte zich de Burger OCKERSE, daar NOLST het aan te biedene werk droeg, in een armſtoel.

Belangryk meesten tyds waren de Aanſpraaken, by uitſteekende gelegenheden, in de Vergadering voorgedragen. Men koos daar toe veeltyds Mannen van bekende welſprekendheid, en dwaalde in die keuze niet met den Burger OCKERSE, in deezen, den

(*) Zie hier boven bl. 121.

CXV. BOEK. 1798.

den mond der Inlevenaaren te doen zyn. Behalven dat zodanige Aanſpraaken veel al ons op eene hoogte brengen, van welke men op het voorledene terug ziet, den tegenwoordigen ſtand beſchouwt, en het oog voorwaards vestigt op het toekomende, dienen zy om het dorre verhaal des Geſchiedboekers te verleevendigen. Wy onthielden daarom dezelve niet aan de Leezeren onzer *Vaderlandſche Hiſtorie*, en zal zulks het plaatzen van deeze Overleverings-Redenvoering wettigen.

Aanſpraak van Ockerse.

Ockerse ſprak — „Burger Preſident! „Burgers Repreſentanten! Eindelyk mag „het ons dan gelukken aan het uitgeſtrekt „verlangen van het *Bataafſche* Volk, aan „Ulieder vuurige en herhaalde wenſchen, „aan de begeerte van onzen grooten en „getrouwen Bondgenoot, en aan de zugt „van ons eigen Vaderlandsch hart, te „voldoen. — Eindelyk mag het ons gelukken de hoop onzer binnen en buitenlandſche Vyanden, welke op de verlenging van onzen ſtaat van Tuſſchenbeſtuur alleen gevestigd bleef, aanvanglyk „te beſchaamen, en aan geheel *Europa* „een openbaar bewys te geeven, dat zy, „die zich thans aan het roer van den *Bataafſchen* Staat bevinden, geenzins, gelyk de bobbe laster wilde doen gelooven, die dolle mannen zyn, die, hun „voedzel vindende in de Regeeringloosheid, niets anders zoeken dan den Dag „der Invoeringe eener vaste en duurzaame Orde van zaaken misdadig te verlan-

R. Vinkeles ad viv. del. et sculp.

„ langen; neen, maar dat het verwyl van EEUW.
„ dien Dag, zints drie jaaren, alleen het BOEK.
„ werk hunner Vyanden, en het vervroe- ——
„ gen van denzelven, hun toeleg en de 1798.
„ eer daar van voor hun bewaard was. —
„ Eindelyk mag het ons gebeuren, Bur-
„ gers Repreſentanten! U een Ontwerp
„ van Staatsregeling te komen aanbieden,
„ het geen zekér al vroeger afgewerkt
„ zoû zyn geweest, indien niet de groote
„ Dag van den twee en twintigſten Ja-
„ nuary, met deszelfs gewigtige gevol-
„ gen, eene nieuwe Commiſſie tot het
„ werk der Conſtitutie hadt doen ont-
„ ſtaan, en voor eenen geruimen tyd, den
„ aanvang van derzelver werkzaamheden
„ vertraagd; en indien niet uw belangryk
„ beſluit van den vyf en twintigſten Ja-
„ nuary, ons ten Wet geſteld, uwe Com-
„ miſſie verpligt hadt om den geheelen
„ omvang van haar Ontwerp te overzien,
„ en zeer veele grootere en mindere ge-
„ deeltens van hetzelve te wyzigen.

„ Nederige overtuiging, dat onze eige-
„ ne vermogens, by alle mogelyke inſpan-
„ ning, en by den besten wil, dikwerf
„ te kort geſchooten zyn, om ons werk
„ die volkomenheid te geeven, voor wel-
„ ke het vatbaar is, en een volkomen
„ vertrouwen op het meer verlicht oor-
„ deel, en de broederlyke denkwyze dier
„ Vergaderinge, welke hetzelve eerlang
„ beoordeelen zal, gebieden ons van dit
„ Ontwerp weinig te zeggen. — Alleen
„ dit willen wy Ulieden, Burgers Repre-

CXV. BOEK. 1798.

„ sentanten! by deeze gelegenheid, herin-
„ neren, dat niet elk byzonder gedeelte
„ van hetzelve kan worden aangemerkt
„ als het voortbrengzel van ons eigen ver-
„ nuft, daar de loop der omstandigheden,
„ de werkelyke invoering eener nieuwe
„ orde van zaaken, en vooral Ul. Decreet
„ van den vyf en twintigsten January,
„ ons ten regel verstrekten, waar naar
„ wy ons Staatsbundig Gebouw hadden in
„ te rigten. Wy meenden, dat uw Wil
„ ons eene Wet moest zyn, en dat wy
„ niet het Vaderland aan onze byzondere
„ begrippen over deeze en geene zaaken,
„ maar onze eigene denkbeelden veel eer
„ aan het Vaderland moesten opofferen. —
„ Wy verlangen dus, dat Gyl. onzen ei-
„ gen arbeid met Ul. voorschrift verge-
„ lykt, en wy durven ons vleijen, dat
„ Gyl. denzelven, daar naar beoordeelen-
„ de, ons alierwegen getrouw aan onzen
„ pligt, en in overeenstemming met de
„ door U gedecreteerde beginzelen, zult
„ vinden.

„ Daar wy, Burgers Representanten!
„ gezorgd hebben, dat het Ontwerp, door
„ ons vervaardigd, te gelyk ter Drukpers-
„ se gelegd en reeds zo verre afgedrukt
„ zy, dat de noodige Exemplaaren van
„ hetzelve, binnen eenige weinige dagen,
„ aan de Leden der Vergaderinge zullen
„ worden rondgedeeld, meenen wy U en
„ het Vaderland niet te moeten berooven
„ van die kostbaare uuren, welke 'er zou-
„ den vereischt worden om het geheele

„ Stuk

„ Stuk voorloopig te deezer Vergadering voor te leezen. — Wy zyn, derhalven, van oordeel, en ſtellen Ul. voor, dat, terſtond overgaande tot het neemen van een vrugtbaar beſluit, waar in de haatlyke Kluisters van eene wandrogtlyk Reglement uwe weldaadige handen niet meer belemmeren, deeze Vergadering, nog heden, zou behooren te bepaalen den Dag, waar op dezelve zich, naa de distributie, zal bezig houden met de overweeging van het ingeleverd Ontwerp van Staatsregeling: terwyl wy tevens zouden voorſlaan het onverwyld benoemen eener Perſoneele Commisſie, om Ul. binnen drie dagen, te dienen van conſideratien en advys, nopens de wyze, op welke de Conſtitueerende Vergadering zou kunnen delibereeren en beſluiten over dat Ontwerp; als mede nopens de geſchiktſte middelen om hetzelve eventueel en door Ul. Vergadering wordende gearresteerd, ter kennisſe van den Volke te brengen en deszelfs vrye Uitſpraak tot aanneeming der Conſtitutie te verzekeren.

„ Ziet daar dan, waarde Amptgenooten! de vrugt van onze aanhoudende en gezette werkzaamheden! Ziet daar uwen vereerenden, maar moeilyken last, ons opgelegd, naar onze zwakke vermogens, door ons volvoerd! — Hoe gelukkig, hoe ryklyk beloond zullen wy ons agten, indien wy iets hebben mogen toebrengen aan de vervulling

CXV. BOEK. 1798.

„ uwer edelaartige verlangens, aan de be-
„ ſpoedigde daarſtelling van die rust, van
„ die eendragt, van dien welvaard, van
„ die grootheid en luister des *Bataafſchen*
„ Volks, welke, onder den Godlyken Ze-
„ gen, de heerlyke vrugten zullen zyn
„ eener wyze Staatsregeling, eener vaste
„ Orde van zaaken, eener welberekende
„ afſcheiding der Magten van een kragt-
„ daadig Gouvernement!

„ Het overige is voor U bewaard. Gy
„ zult ons gebrekkig werk beoordeelen,
„ verbeteren, en volmaaken. Gy zult Wys-
„ begeerte aan Staatkunde, Voorzigtig-
„ heid aan Standvastigheid paarende, met
„ eene bevallige Eensgezindheid, die den
„ besten indruk op geheel het Volk moet
„ maaken, met eene energie, die ſchrik
„ en wanhoop zal jaagen in het hart onzer
„ geheime en openbaare Vyanden, met
„ eenen wyslyk afgemeeten ſpoed, die
„ onzen magtigen Bondgenoot verrukken
„ en geheel *Europa* verbaazen zal, bin-
„ nen den kortst mogelyken tyd, dit al-
„ lergewigtigst werk ten einde brengen,
„ en zo den vasten grondſteun leggen,
„ waar op het Gebouw van onze Burger-
„ lyke en Staatkundige Vryheid, zal wor-
„ den opgetrokken om tyd, nyd, rampen,
„ en aanvallen ſtandvastig te verduuren.

„ Ja, Burgers Repreſentanten! voor Ul.
„ is de eer bewaard van het grootst mo-
„ gelyk geſchenk, eene goede Staatsrege-
„ ling, aan het Vaderland te geeven.
„ Moedig op dit vereerend geluk, zult

„ Gyl.

„ Gyl. U hetzelve, door geene langwy- CXV.
„ ligheden, door geene ontydige beden- BOEK.
„ kingen van geringer waarde, door geen
„ noodloos gerekte Discussien, laaten ont- 1798.
„ neemen. Gylieden zult toonen, dat
„ een der zaligste vrugten van den twee
„ en twintigsten January is Broederlyke
„ Eenheid, het voorbeeld van die der Re-
„ publiek, en even duurzaam als die,
„ welke tusschen alle de Leden der Com-
„ missie, van het begin af, tot heden toe,
„ geheerscht heeft. Gy zult toonen, dat
„ het vaale spookzel van twist, van par-
„ tyzugt, die voorheen immer door uwe
„ Raadzaal waarde, en die, twee jaaren
„ lang, het Vaderland eene goede Con-
„ stitutie onthieldt, dat dit helsch Monster
„ van hier verbannen is. Gylieden zult
„ aan de *Bataaven*; aan de groote *Fransche*
„ Natie, aan gansch *Europa*, toonen, dat
„ gy maauwlyks de eene hand hebt opge-
„ heeven om de Vyanden van het waar
„ Democratisch Republikainisme te ver-
„ pletten, of uwe andere is reeds uitge-
„ strekt om het aêmachtig Vaderland, uit
„ zyne elenden op te beuren en hetzelve,
„ door eene vaste en wyze Staatsregeling,
„ gelukkig te maaken. — Gyl. zult aan
„ de *Fransche* Republiek toonen, dat eene
„ onbepaalde dankbaarheid jegens dezelve
„ alle *Bataaven* aanvuurt, om, zo dra
„ mogelyk, volkomen nuttig te zyn aan
„ het groot belang der verbondene Ge-
„ meenebesten; en terwyl *Frank* en *Ba-*
„ *taaf* met vereende kragten zamenspan,

CXV. BOEK. 1798.

„ terwyl de onſterflyke BONAPARTE, met
„ zyne Republikeinen, wonderen verrigt,
„ om den trotſchen *Brit* te vernederen,
„ en den Vryheids Standaart op de boor-
„ den van den *Thems* over te brengen,
„ zult Gyl. van eenen anderen kant, aan
„ het Vaderland den Vrede verzekeren,
„ en de heersch- en baatzugt der *Britten*
„ fnuiken, door de voorzigtige invoering
„ eener vaste en Conſtitutioneele Regee-
„ ningsvorm, die hun laatſte hoop, om U
„ te verdeelen en te overheerſchen, voor
„ eeuwig, zal afſnyden.

„ Moge dit eerlang het gevolg zyn van
„ onze vereenigde Vaderlandlievende poo-
„ gingen! Moge daar toe wysheid, een-
„ dragt, kloekmoedigheid, en eene geheî-
„ ligde zugt voor Vryheid en Vaderland
„ onze harten, onze raadpleegingen, onze
„ beſluiten, ſteeds bezielen. Mogen wy
„ eerlang, hand aan hand, rondsom het
„ Altaar der Conſtitutie geſchaard, met
„ het geheele *Bataafſche* Volk, zweeren,
„ dat wy dit dierbaar Pand, met ons goed
„ en bloed verdeedigd, ongeſchonden aan
„ onze Kinderen zullen overbrengen! —
„ Hy, die met zynen wenk het lot der Vol-
„ ken beſlischt, vervulle deezen wensch!
„ en de laatſte Naaneef zegene Ul. als
„ Redders van het Vaderland!"

Beantwoord.

Na de overreiking van het Ontwerp beantwoordde de Voorzitter VAN LEEUWEN de Aanſpraak, met een weerklank van het voorgedraagene. Hy noodigde de Inleveraars uit om hunne plaatzen ter

Ver-

Vergadering dadelyk wederom in te neemen; en om, daar zy erkend hadden hoe de Vergadering hun werk zou moeten volmaaken, hier toe hunne hulp te bieden, om dit werk, zo spoedig mogelyk, ten einde te brengen. Hy wenschte dat het lot van dit Onderwerp beter zou zyn dan van het voorige; zyn vertrouwen dat het maakzel beter zou weezen, deedt hem hoopen, dat de uitslag ook heilryker zou bevonden worden. CXX. BOEK. 1798.

Onverwyld werd ter Vergaderinge gehandeld over voorloopige schikkingen, ten opzigte van de werkzaamheden dit Plan betreffende. Dit in handen van de Leden, die tot het vervaardigen eens Plans benoemd geweest waren, gesteld zynde, scheidde de Vergadering, onder de toejuiching *Leve de Republiek!* (*).

Voorbereidende schikkingen over de Raadpleegingen ter Vergadering, en de wyze van Voordragt aan den Volke.

Ten bestemden dage bragten die Leden een verslag in, over de wyze op welke het Plan ter beraadslaaginge in de Vergadering zou worden gebragt; als mede hoe 't zelve, daar vastgesteld zynde, ter vryen uitspraake aan den Volke zou worden overgeleverd. — Na eene inleiding, algemeen strekkende om de bepaalingen, ten opzigte van beide gemaakt, te wettigen, kwamen ze hier op neder — Dat het Onderwerp, drie dagen naa de verdeeling aan de orde van den dag zou gesteld worden. — Dat als dan de eerste en groote vraag zou weezen, of het, over 't geheel, be-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IX. D. bl. 71—54.

CIV. BOEK. 1798.

beantwoordde aan de beginzelen den vyf en twintigsten van Louwmaand vastgesteld? — Dat het Ontwerp, by Tyteln en Afdeelingen, overwoogen, en de begeerde veranderingen in handen van de Commisie tot de Staatsregeling zouden gesteld worden om dezelve, in den geest der Vergaderinge, daar in te brengen. — Dat de Vergadering, tot den afloop der raadpleegingen, zich permanent zou verklaaren. — Dat men de grootste zorg zou draagen om het Ontwerp, ten spoedigsten, door geheel de Republiek, te verspreiden. — Dat op den vyftiendendag, naa deeze verspreiding, de Grondvergaderingen zouden zamenkomen tot het doen van uitspraak over het Ontwerp. — Dat, om verzekerd te zyn van de goede gesteldheid der Grondvergaderingen, dezelve vooraf zouden gezuiverd worden van zodanige Burgers, van welke men wederstreeving der heilige Grondbeginzelen der Omwenteling verwagtte. — Dat, ter bereiking van dit oogmerk, daar toe Gelastigden zouden bestemd worden om, op ieder plaats, de Stembevoegde Burgers op te roepen, en hun de bekende Verklaaring af te neemen, en te doen teekenen. — Dat egter tot deeze eerste oproeping zelve niet bevoegd zouden verklaard worden zodanige Burgers, die, tot nog toe, niet in de Grondvergaderingen verscheenen waren, noch ook de zodanigen, die openbaar bekend stonden, aan de tegenwoordige Orde van zaaken niet toegedaan te

wee-

weezen. — Dat, eindelyk, het Uitvoerend Bewind gelast zou worden de noodige schikkingen te maaken, dat de Officieren en Gemeenen van 's Lands Krygsmagt, zo te Water als te Lande, in afzonderlyke Vergaderingen, hunne stemmen zouden kunnen uitbrengen, als die, by en naa de Omwenteling op de twee en twintigsten van Louwmaand uitmuntend hun pligt waargenomen en zich door hunne afgelegde Verklaaringen aan de tegenwoordige Orde van zaaken verbonden hadden.

CXV. BOEK. 1798.

De Gelastigden voegden hier nevens het ontwerp eens Besluits, daar mede eenstemmig. En het een en het ander werd, met eene onverwylde goedkeuring, aangenomen (*).

Over het geheel ter Vergadering goedgekeurd.

By den aanvang der overweeging van het Ontwerp viel, overeenkomstig het beslootene, de groote Vraag, of hetzelve, over 't geheel, instemde met de Grondbeginzelen den vyf en twintigsten van Louwmaand vastgesteld? — Op het hooren deezer belangryke vraage, heerschte in de Vergaderzaal eene diepe stilte. Aller oogen scheenen gevestigd op des Voorzitters hamer, en strekte dit tot geen duister blyk des verlangens om door dien hamerslag, dit goedgekeurd en bekragtigd te zien. De Voorzitter betuigde, met het innigst genoegen, die stilte te verneemen, en daar uit de eenstemmigheid van de Leden der

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 84—87.

XIV. BOEK. 1798.

der Vergadering, ten aanzien van dit gewigtig punt, op te maaken. Hy liet den bekragtigenden hamerslag vallen. De stilte veranderde in eene luidruchtige toejuiching, aangeheeven in de Vergaderzaal zelve, en teruggekaatst van de Gaanderyen (*).

Voorstel van NOLST om dit werk te bespoedigen.

Langwylig raadpleegen, marren en uitstellen was zeker der voorige Vergaderinge te meermaalen, en niet zonder grond, verweeten; dit verwyt kon op deeze niet kleeven. Voortvaarenheid kenmerkte dezelve veel eer. — Natuwlyks was de behoorelyke stilte in de Vergadering wedergekeerd, of de Burger NOLST beklom, het woord gevraagd hebbende, den Spreekstoel. Niet alleen betuigde hy zyn genoegen, over de goedkeuring aan het Plan in 't algemeen gegeeven; diep was hy dus doordrongen, en wenschte niets vuuriger, dan dat men ieder oogenblik zich ten nutte maakte, om 't zelve aan de werklyke daarstelling van het geluk des Gemeenebests dienstbaar te doen zyn; doch was tevens overtuigd, dat alle overhaasting, in eene zaak van dat alleruiterste gewigt, moest vermyd worden. Hy bevondt zich derwegen in eenen geweldigen tweestryd. Egter waagde hy het der Vergadering nog een ander middel ter bespoediging, dan de Vergadering reeds bepaald hadt, voor te draagen. 't Zelve bestondt hier in, dat 'er onverwyld zou beslooten worden, om by de Leden, benoemd tot het vervaardigen

(*) *Dagverh. der Conf. Verg.* IX. D. bl. 138.

gen des over 't algemeen goedgekeurden Ontwerps van Staatsregeling, nog zeven Leden uit de Vergadering toe te voegen, aan welken, op den volgenden dag, de Bedenkingen der Repreſentanten zouden worden ter hand geſteld, die, naa dezelve overwoogen en deswegen beſlooten te hebben, op overmorgen verſlag zouden doen, wanneer de Vergadering daar op zou kunnen beſluiten. Hier door zou men ontgaan het Tytels- of Artykels-wyze in overweeging brengen, 't geen verwylende beraadſlagingen onvermydelyk ten gevolge moest hebben. 1798. XXV. BOEK.

Goedgekeurd en zeven Leden aan de Commiſſie toegevoegd.

Eenpaarig was de goedkeuring der Vergadering. Onverwyld benoemde de Voorzitter tot dit beſpoedigend werk, de Burgers VAN LOCKHORST, MIDDERICH, COSTERUS, NUHOUT VAN DER VEEN, C. VISSER, JANSSEN en SANDERS VAN WELL. Ook werd deeze Commiſſie, tot den afloop der raadpleegingen over het Ontwerp, permanent verklaard (*).

Het uitgebragt Verſlag.

Ten beſtemden dage waren de Repreſentanten, met dien zo belangryken last bekleed, in gereedheid, en deeden, by monde van den Burger KONYNENBURG, verſlag. Uit hetzelve bleek, dat de grootſte eenſtemmigheid, onder de tot dit werk afgezonderde Leden geheerscht hadt. De meeste ingediende aanmerkingen waren van dien aart geweest, dat ze met hunne goe-

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 139.

CXV. BOEK. 1798.

voelens overeenſtemden. Met die veranderingen het Ontwerp overleverende, betuigde de Spreeker; „ De tegenwoordige „ oogenblikken, Burgers Repreſentanten! „ voor het Vaderland, zo dierbaar, verhinderen de Commisſie thans alle de redenen en motiven aan te voeren, waar „ op derzelver voorgedraagene Veranderingen berusten. Dat belang van het „ oogenblik belet haar op te losſen de „ bedenkingen door zommige Leden gemaakt, en waar aan zy, naa het rypſte beraad, zich (het zy met eerbied „ gezegd) geoordeeld heeft, niet te kunnen refereeren. — Van dien aart was, „ onder andere, de door zommige gevorderde Verantwoordelykheid der Leden „ van het Uitvoerend Bewind: waar omtrent de Commisſie voegzaamer geoordeeld hadt niets uit te drukken, daar „ het Grondbeginzel Art. XII, aan het „ Vertegenwoordigend Lichaam de behoorelyke faculteit opdraagt, om, wanneer „ het noodig mogt zyn, die verantwoordelykheid te doen werken (*). — Zodanig was, de door andere Leden voorgeſtelde Bezuiniging in de daarſtelling „ der Jaarwedden en Daggelden; daar de „ Commisſie begreepen hadt, dat de verſtandige Bezuiniging voor de ganſche „ Republiek daar in te vinden was, wanneer

(*) Dit Artykel luidde; „ Aan de Vertegenwoordigende Magt zyn alle Bewindvoerende Lichaamen onderworpen.

„ neer de Administratie eenvoudig inge- CXV.
„ richt, een groot getal overtollige Amp- BOEK.
„ tenaaren afgeschaft, en alle Leden, die ——
„ zich in dienst van den Lande bevon- 1798.
„ den, in de gelegenheid gesteld werden,
„ om zich in hunne post te kwyten als
„ Mannen van Eer, zonder dat zy, by
„ gebreke van eene behoorelyke vergel-
„ ding dier diensten, ondanks de grootste
„ opofferingen van hunne tydlyke wel-
„ vaard en genoegen, in het gevaar wor-
„ den gebragt, om tot die verderflyke en
„ door de Wet zeer moeilyk te verhoe-
„ dene machinatien te vervallen, waar
„ over, te vobsen, zo sterk, en met
„ het hoogste regt, was geklaagd gewor-
„ den. — Uwe Commissie, Burgers Re-
„ presentanten! eenmaal met uw volko-
„ men vertrouwen vereerd, is zich zel-
„ ven bewust, dat vertrouwen waardiglyk
„ te hebben gehandeld. — zal dat veree-
„ rend vertrouwen wederkeerig terug wer-
„ ken op de Eensgezindheid deezer Ver-
„ gadering — zult gy, Burgers Represen-
„ tanten! blyven toonen, gelyk gy altyd
„ getoond hebt, het Vaderland, in zynen
„ tegen nood, te willen en te zullen
„ redden — zal uw eindelyk besluit kort,
„ nadruklyk en kragtig zyn, dan zullen
„ deeze nwe handelingen moedig, voor
„ den Lande alletheilzaamst, en het edelst
„ voorbeeld zyn voor eene Natie, wel-
„ ke, als t-ware, van verlangen hygt na
„ eene Staatsregeling, waar door haar ge-
„ luk zal worden verzekerd."

1798. Het ontwerp over 't geheel goedgekeurd.

Onmiddelyk hier op volgde de Voorlezing van het overgezien, en hier en daar veranderde (*) Ontwerp van Staatsregeling. Men liet het Reglementaire, als den Leden genoegzaam bekend, agter wege. 's Voorzitters gewigtige Vraag, naa het eindigen dier voorleezing, luidde, *of de Vergadering nu dit alzo veranderd Ontwerp van Staatsregeling verklaarde te zyn de Constitutie*,

(*) Veelvuldig waren deeze Veranderingen niet; wy oordeelen aan de voornaamste hier plaats te moeten geeven. In Artykel XXVIII van de Burgerlyke en Staatkundige Grondregelen was de tyd van *drie* tot *twee* Jaaren verkort.

Aan Artykel LIII hadt men toegevoegd, „ ook „ heeft ieder Burger, in welke plaats woonagtig, „ het regt om zodanige Fabriek of Trafiek op te „ richten, of zodanig eerlyk Bedryf aan te vangen, „ als hy verkiezen zal."

In Artykel LXXI was bygevoegd, „ geen Ge„ nootschap of Verzameling van afzonderlyke Per„ soonen, van welk een aart ook, heeft of maakt „ Reglementen, strydig met deeze Grondbeginze„ len, of de Acte van Staatsregeling."

De Ouderdom, tot Stembevoegdheid vereischt, was van *twee en twintig* op *vier en twintig* jaaren bepaald.

In het XXXIV Artykel der Acte zelve las men, dat zy, die belast waren met den ontvang van 's Lands Penningen, in het Wetgeevend Lichaam geene Zitting mogten neemen, dan naa afstand van hun Post, en met aanbod van Verantwoording, op de eerste aanvraag hunner Aanstellers. In stede hier van was een geheel ander Artykel geplaatst, luidende; „ zy, die Ampten of Bedieningen van „ Landswege bekleeden, worden daar van ontslaa„ gen; zo dra zy als Leden van dit Lichaam Zit„ ting neemen. Geduurende den tyd hunner Zit„ tinge, wordt een ander, in hunne plaats aange„ steld,

ste, welke aan de vrye beslissing der Bataafsche Natie, in haare Grondvergaderingen opgekomen, zou worden voorgedragen? —— Geen goedkeurend zwygen volgde; maar een uitdruklyk *Ja* hoorde men uit aller mond. De dit gewigtig stuk bekragtigende hamerslag, werd vervangen door een onophoudelyk geroep *Leeve de Republiek! Leeve de Constitutie voor het Bataafsche Volk!* Een geroep van de Leden der Vergadering,

CXV. BORK. 1798.

„ steld, door die geenen, aan welke de begeeving „ staat dier Ampten of Bedieningen."

Het Tractement der Agenten was van 7000 tot 9000 Guldens gebragt.

In het CCII Artykel vondt men, „ de kosten der „ Verwisseling zyn voor rekening des *Bataafschen* „ Volks," en het CCIII luidde; „ Het Uitvoerend „ Bewind onderzoekt vóór den afloop van de ver„ wisseling der Nationaal verklaarde Schulden, en „ levert van zyne bevinding ten dien opzigte, een „ duidelyk gespecificeerde opgave aan het Verte„ genwoordigend Lichaam: dit laatste beslischt als „ dan, welke Plaatslyke Schulden *al* of *niet* Natio„ naal verklaard zullen worden. In het eerste ge„ val zal daar omtrent alles plaats hebben, wat, „ ten opzigte der Gewestlyke en andere Schulden „ bepaald is in Artykel CC en CCI." Van dit alles behieldt men niets.

Desgelyks was uitgevallen het CCLXI Artykel, bevattende; „ Ingevalle van Arrest van eenige Per„ soon, wordt vooraf gevorderd; 1. dat de Acte „ van verzekering met redenen zy bekragtigd; 2. de „ aanhaaling der Wet, volgens welke de Verzeke„ ring bevolen is; 3. de aanhaaling der Wet, welke „ de bevoegdheid daarstelt van hun, die de verze„ kering gebiedt.

In Artykel III van de Additioneele Artykelen was bygevoegd, „ en bewyzen toonen van hunne ver„ knogtheid aan de tegenwoordige Orde van zaken."

CXV. BOEK.

ring, waar van het geroep der Loges en Gaanderyen ten weerklank diende.

1798.

Bekendmaaking aan het Corps Diplomatique.

Het voorſtel des Voorzitters om het Uitvoerend Bewind te gelasten om van deeze zo gewigtige als heuchlyke Gebeurtenis kennis te geeven aan den Minister der *Franſche* Republiek DE LA CROIX en het verdere Corps Diplomatique, als mede aan den Burger MEYER, Minister van deezen Staat by de *Franſche* Republiek, met last om des ſtaatlyk kennis aan het *Franſche* Gouvernement te geeven, werd onverwyld goedgekeurd.

Voordragt van KONYNENBURG over de Aanbyving des Uitvoerenden Bewinds.

Hoe veel er op dat uur afgedaan was, ſtondt 'er nog meer te verrigten. Althans de Burger KONYNENBURG, het woord bekomen en den Spreekſtoel beklommen hebbende, deedt een Voordragt, die, zo om des inhouds, als om der gevolgen wille, eene geheele plaatzing vordert — „ Burger Preſident! Burgers Repreſentanten! „ Was 'er immer een tydſtip, voor den „ Lande belangryk, dan was het dit, wanneer Gylieden Burgers Repreſentanten! „ in weinig tyds, een Beſluit naamt, waar „ van een voormaalig gelykſoortig geval „ het allerongelukkigst contrast opleverde. „ In weinig tyds, Burgers Repreſentanten! gaaft gy aan *Nederland* zyne „ rust, zyn behoud weder, indien de *Baataaffche* Republiek haare eigene belangen regtmaatig ſchatten zal. Gy gaaft „ haar het behoud terug, dat de vereenigde poogingen van baat- en heerschzugt haar reeds zo lang hadden ont-

„ wel-

„ weldigd. Gy dus, Burgers Repreſen- CXV.
„ tanten! ſteldet door uwen moed daar, BOEK.
„ 't geen de beſte Vaderlanders, door den
„ euvelmoed onderdrukt, zo lang ver- 1798.
„ geefsch beproefden. Eeuwig zal die
„ Dag herleeven in de Gedenkrollen dee-
„ zer Republiek, daar uwe eensgezinde
„ Vryheids- en Vaderlandsmin allen dien
„ euvelmoed bedwingt, en aan gansch *Eu-*
„ *ropa* het benydenswaardigst voorbeeld
„ ter navolging oplevert.

„ Maar, Burgers Repreſentanten! zou
„ dan deeze zo gewigtige Dag afloopen
„ zonder een ander Decreet, dat, door
„ zyne weldaadigheid een Pendant is van
„ de daarſtelling van het Ontwerp van
„ Staatsregeling? — Neen, Burgers Re-
„ preſentanten! wy moeten deezen Dag
„ heiligen. Wy moeten dien heiligen
„ door een weldaadig bedryf, waar voor
„ de Natie, haar belang bezeffende, ons
„ haare agting niet weigeren kan.

„ Wy, Burgers Repreſentanten! ken-
„ nen de waarde der *Leden van het Uit-*
„ *voerend Bewind*, zo als het thans is za-
„ mengeſteld. Zy zyn Republikeinen van
„ den regten ſtempel. Zy waren met ons
„ Redders van den Staat. Zy regelden,
„ in omtrent *twee maanden* veel, zeer
„ veel, dat den tegenwoordigen ſtand der
„ dingen verzekert. — En wat nog meer
„ is, by den lust, dien zy hebben voor
„ de waarneeming van de uitwendige be-
„ langen der Republiek, pleit de ervaa-
„ ring voor hunne kunde, getrouwheid

CXV. BOEK. 1798.

„ en moed. — Ja, wat alles afdoet, „ onze migtige Bondgenoote, de *Franſche* „ *Republiek*, ſchenkt aan dit Uitvoerend „ Bewind al dat vertrouwen, dat immer „ deeze Republiek, als onafhangelyke „ Mogenheid, bezeten heeft (*).

„ Laat

(*) By zo veele vreemde en groote ſtappen, als het toenmaalig Landsbeſtuur deedt, die ontzetting baarden, en verre waren van der ingezetenen goedkeuring algemeen weg te draagen, was deeze een der grootſte en voor veelen alleraanſtootlykſte. Schoon wy doorgaans enkel gebeurtenisſen verhaalen, en ze aan het oordeel der Leezeren laaten, treffen wy, ten aanziene van deezen ſtap iets opheldering aan by C. Rogge in diens *Geſchiedenis der Staatsregeling*, 't geen dit bedryf eenigzins toelicht, en het verdient te meer opmerkings, daar wylen de Eerw. Rogge, althans met een en ander Lid des Uitvoerenden Bewinds zeer bekend was. Hy ſchryft (bl. 541.) „ Zommigen willen, dat tot dit Voorſtel aanleiding „ heeft gegeeven de herhaalde aandrang van den „ *Franſchen* Gezant, niettegenſtaande eene even „ zeer herhaalde weigering, op grond, dat de on„ derhandelingen te *Raſtadt*, met de gevolgen van „ dien, van zulk eenen kiefchen en tederen aart „ waren, in het toenmaalig tydſtip, dat het *Fran„ ſche* Beſtuur daar van geene opening kon geeven, „ dan aan de Leden van een Bewind, welken, ten „ minſten nog eenige maanden by voortduuring, „ in hunne posten bleeven, en het was, volgens „ deezen, niet dan op dier aandrang, dat de „ Leden der vereenigde Commiſſie, ten gelyken „ tyde, dat zy, in het Committé Generaal, op den „ zeventienden Maart, vóor het openen der Ver„ gadering dit voorſtel deeden, ook allen hunne „ huiverigheid van deezen Maatregel voor zich zel„ ven verklaarden. Uit dit oogpunt deezen ſtap „ beſchouwende, laat zich deeze uitdrukking *het „ volle vertrouwen van het Franſche Gouvernement „ bezittende*, gemaklyk verklaaren." — Wy mogen

'er

„ Laat ons dan, Burgers Repreſentan- ezv.
„ ten! heldhaftig zyn, en door een man- BOEK.
„ moedig Beſluit zorgen, dat al dat goe- ——
„ de blyve voortduuren. Laat ons de ge- 1798
„ daane keuze der Leden van het Uitvoe-
„ rend Bewind, zo als het thans beſtaat,
„ offchoon *Proviſioneel* aangeſteld, open-
„ baar bekragtigen, zodanig als of zy door
„ de *Staatsregeling zelve* waren aangeſteld.
„ Laat deeze Vergadering daar door aan
„ die Leden een openbaar blyk geeven,
„ van haar vertrouwen. En dit bewys,
„ hou ik my verzekerd, zal even zo we-
„ derkeerig werken op hunne ſtandvastige
„ gehegtheid aan de Republiek. — Laat
„ Ons het zo energiek Gouvernement der
„ *Franſche* Republiek — Laat ons gansch
„ *Europa* verzekeren, dat het waare heil
„ der Republiek door een kragtdaadig Be-
„ wind, aan de orde van den dag is,
„ en dat Wy, als Repreſentanten, dan,
„ wanneer het dat heil geldt, een altyd
„ pryslyk gevoel van eer, ja onze eigene
„ begrippen, des noods, weeten op te
„ offeren. Ja, al ware het, dat deeze of
„ geene Bediller zodanig een bedryf ver-
„ keerdelyk mogt willen uitleggen; wy,
„ Burgers Repreſentanten! hebben door
„ bewyzen getoond, dat wy ons boven
„ alle zodanige vermoedens en laffe be-
„ ſchul-

'er byvoegen, dat, in 't einde deezes Voordrags van den Burger KONYNENBURG zich ook ſpooren van die huivering opdoen, ſchoon hy het 'er overheen zette.

CXV. BOEK. 1798.

„ ſchuldigingen weeten te verheffen, wy
„ hebben getoond, dat ons het beginzel
„ heilig is; *Het Heil des Volks is de hoogſte*
„ *Wet!* Dat wy dus verrigten wat die
„ Wet gebiedt, en eene regtvaardige Natie
„ zal ons als haare Redders eerbiedigen.
„ Het is dat Voorſtel, Burgers Repre-
„ ſentanten! dat ik, op dit oogenblik de
„ Vryheid neem te doen, ook uit naam
„ van eenige andere Leden deezer Verga-
„ dering, dat deeze Vergadering deeze
„ gewigtige oogenblikken heilige, door
„ het Decreet; *Dat de voorloopige keuze der*
„ *Leden van het Uitvoerend Bewind thans*
„ *worde bekragtigd, als ware die Aanſtelling*
„ *uit kragt der Staatsregeling zelve geſchied.*"

Goedgekeurd.

Toeſtemmen, toejuichen, was heden aan de orde van den dag. Naauwlyks waren de woorden des met zo veel vuurs voorgedraagenen Beſluits van KONYNENBURGS lippen gevloeid, of de Leden hieven, van alle zyden, de ſtem der goedkeuringe aan; het oogenblikkyk beſluit volgde, en de Voorſteller hadt het Ontwerp des Beſluits in gereedheid, 't welk hier op nederkwam. De Conſtitueerende Vergadering, repreſenteerende het *Bataafſche* Volk, overweegende, dat de Publieke rust, het handhaaven van het Nationaal Crediet, en de voortduuring der Oorlogstoebereidzelen voor de volgende Campagne, die niets minder, zo wy vertrouwen, dan over de Vryheid der Zee beſliſſen zal, vorderen, dat de werkzaamheden van het Gouvernement, door geene de minſte vertraaging

girg, in haaren loop veranderd worden. — Dat het Uitvoerend Bewind, zodanig, als hetzelve Provisioneel is zamengesteld en georganiseerd, voldaan heeft aan de verwagting van alle waare Vrienden der Vryheid — dat alle verandering in deszelfs zamenstelling de noodlottigste gevolgen zoude kunnen naa zich sleepen; welke het Algemeene Welzyn eischt dat voorgekomen worden, besluit — „ *Voor eerst*, dat „ de voorloopige keuze van de Burgers „ VREEDE, FYNJE, VAN LANGEN, WILDRIK en FOKKER, tot Provisioneele Leden van het Uitvoerend Bewind aangesteld, thans wordt bekragtigd, als ware „ die Aanstelling uit kragt der Staatsregeling geschied. — *Ten tweeden*, dat de „ voornoemde Burgers successivelyk zullen „ afwisselen, overeenkomstig 't geen deswegen in de Acte van Constitutie is bepaald „ geworden." — Even onverwyld als de andere Besluiten deezes Dags ging dit door. 1798.

De Voorzitter VAN LEEUWEN gaf, in eene aanspraak, ten slotte deezer Zitting, zyne bewonderende goedkeuring over het verrigtte, ten deezen uure, te verstaan, vergezeld van heilwenschen. — Het geroep *Leeve de Republiek!* ging allerwegen in de Vergaderzaal op. Uit een der Loges onderscheidde zich, te midden deezer toejuichingen, de goedkeurende stem des Ministers DE LA CROIX; hy riep *Vivent les Heros de 22. Janvier!* (*). Toegejuicht.

By

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 148-152.

1798.

By de bekendmaaking hier van aan den Volke worden de redenen tot deezen ſtap opgegeeven, in den ſmaak des Voordragts van den Burger KONYNENBURG. Zonderling en met het boven aangemerkte over dit bedryf ſtrookende is een der zinſneeden, waar in gezegd wordt; „ Wy houden ons verzekerd, Medeburgers! dat op dit ons bedryf, ten allerwezenlykſten dienſte van „ den Lande, geenzins de bedilzugt van „ deezen, of argwaan van geenen, zich „ hegten zal; maar vertrouwen veel eer „ op de goedkeuring van alle die geenen „ uwer, voor welke onze handelingen „ reeds genoegzaame waarborgen geweest „ zyn, dat het Heil van den Lande onze „ hoogſte Wet is, en dat wy aan deeze „ Wet veele onzer byzondere begrippen, „ ja onze *kieschheid*, zelve hebben weeten „ op te offeren (*)."

Opmerkelyke zinſneede in de bekendmaaking aan den Volke.

Gaven wy van de voorige afgeſtemde Staatsregeling eene korte ſchets, ook van de thans ingediende zyn wy verpligt den hoofdinhoud mede te deelen. De goedkeuring des ontworpen Plans, zo onverwyld daargeſteld, hadt voorkomen die langwylige en dikwyls met veel twists gemengde raadpleegingen, welke in de Dagbladen vermeld, de Partyſchap onder de Burgers meer en meer vestigden en aanvuurden. Met het voorig Plan en het daar over voorgevallene eenigzins met de groote zaak zelve gemeenzaam geworden, kon ver-

Korte inhoud der Staatsregeling.

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 181.

vergelyking ter maatſtaffe des oordeels voor veelen dienen. Het prees zich aan door eene meerdere beknoptheid, het Reglementaire afzonderlyk geplaatst zynde, bevatte het Ontwerp zelve zeer veel minder Artykels dan het voorige. De zo eenſtemmige als vaardige goedkeuring door de Vergadering daar aan gegeeven, zette het een gunſtig aanzien by in veeler oog; terwyl dit juist het agterdenken van anderen wekte. CXV. BOEK. 1798.

De Staatsregeling voor het *Bataafſche* Volk ving aan met de voordragt van eenige Algemeene Beginzelen; gevolgd door een aantal Burgerlyke en Staatkundige Grondregels, gebouwd op den grondſlag eener Volksregeering by Vertegenwoordiging, met alle derzelver onmiddelyke en verder afgelegene gevolgen. Wy mogen ons van de opgave ontſlaagen agten. Dan twee uitſteekende byzonderheden mogen niet onvermeld blyven. Onder de Artykelen vastgeſteld hebbende, dat 'er nimmer eene Verbeurtverklaaring van Goederen, van eenig Ingezeten der *Bataafſche* Republiek zou plaats hebben, volgt daar op, met zo veele woorden, dan alleen in het geval hier uitdruklyk bepaald. „ Het „ *Bataafſche* Volk verklaart, voor altyd, „ van het Grondgebied der Republiek ge„ bannen te zyn alle openbaare Voorſtan„ ders van het geweezen Stadhouderlyk „ Beſtuur binnen deeze Republiek ge„ woond hebbende en daar uit geweeken „ zedert één January MDCCXCV. — Het „ ver- Twee uitſteekende Byzonderheden.

CIV. BOEK. 1798.

„ verklaart tevens alle derzelver Goede-
„ ren en Bezittingen, welke zullen bly-
„ ken op den eersten January MDCCXCVIII
„ hun persoonlyk Eigendom te zyn ge-
„ weest, vervallen aan de Natie, zullen-
„ de dezelve, van haaren wege, onder
„ behoorelyke Sequestratie gebragt, en
„ ten behoeve der Republiek verkogt wor-
„ den. — Het Vertegenwoordigend Lich-
„ haam zorgt, dat de uitvoering deezer
„ laatste Wet, met betrekking tot agter-
„ gelaatene ongelukkige Kinderen en Huis-
„ gezinnen, niet met en om de Schuldi-
„ gen treffe." — Het ander stuk 't welk wy oordeelden niet onvermeld te moeten laaten, is van deezen inhoud; „ Het *Ba-*
„ *taafsche* Volk, overtuigd, dat de belan-
„ gen der vereenigde *Fransche* en *Bataaf-*
„ *sche* Republieken, door derzelver onder-
„ linge zamenstemming, altyd het geluk-
„ kigst zullen bevorderd worden, wil van
„ zyne zyde, nimmer eenige afzonderly-
„ ke Verbintenis met die Volken, wier
„ staatkundig belang in tweestryd is met
„ den Voorspoed der beide Natien."

In de Acte zelve bekleedde de Eenheid en Ondeelbaarheid der *Bataafsche* Republiek, de eerste plaats. Om de overblyfzels van het oude Bondgenootschaplyk Stelzel te vernietigen, werden de Naamen der Gewesten veranderd en het Grondgebied in acht *Departementen* verdeeld, die de benaamingen van Rivieren en Stroomen ontleenden, als van den *Eems*, den *Ouden Yssel*, den *Rhyn*, den *Amstel*, *Texel*, den *Delft*,

Delf, den *Dommel*, de *Schelde*, de *Maas*. De Hoofdplaatzen deezer Departementaale Verdeeling, waren *Leeuwaarden*, *Zwolle*, *Arnhem*, *Amſterdam*, *Alkmaar*, *Delft*, *den Bosch*, *Middelburg*. De zeven Ringen en Gemeenten, in ieder Departement, ſtrekten ter regeling der Departementaale- en Gemeente-Beſturen; gelyk de Diſtricten en Grondvergaderingen de verkiezingen der Volksvertegenwoordigeren bepaalden.

CXV. BOEK. 1798.

De Regten, als Burger mogt ieder uitoefenen, wiens naam in het Stemregister was opgetekend. Tot verkryging daar van werd het afleggen en tekenen der bekende Verklaaring gevorderd, gepaard met de belofte om nimmer iemand te ſtemmen, die men hield een Voorſtander van ſtrydige Staatsgevoelens te weezen. Bekende Voorſtanders van deeze beginzelen, vonden zich, voor den tyd van tien Jaaren, volſtrekt uitgeſlooten.

De ſtemgeregtigde Burgers in Grondvergaderingen, ieder voor vyf honderd Zielen, byeengekomen, benoemden hunnen Vertegenwoordiger, en tevens een Kiezer; waarig deezen Kiezeren byeenvergaderd, koozen, by volſtrekte meerderheid, den Vertegenwoordiger.

In het Lichaam der Vertegenwoordigeren berustte de Hoogſte Magt, aan 't zelve waren alle bewindvoerende Lichaamen onderworpen. Onderſcheiden en naauwkeurig werden de deelen van deszelfs Gezag aangeweezen. — Het geheel Vertegen-

CXV. BOEK. 1798.

vertegenwoordigend Lichaam zou beſtaan uit zo veele Leden als 'er twintig duizend talen Zielen in de *Bataafſche* Republiek gevonden werden. Het verdeelde zich in Twee Kamers, door de benaaming van *Eerſte* en *Tweede* onderſcheiden. Dertig Leden vormden de Tweede Kamer, de overige maakten de Eerſte uit. Geen onderſcheid van jaaren kwam hier in aanmerking. Bepaalingen ſtrekten tot waarborgen tegen draalende langwyligheid aan den eenen en gevaarvolle overyling aan den anderen kant. Een hunner dierſt aanbevolene pligten beſtondt in het zorgvuldig waaken tegen het Stadhouderſchap en het Federaliſtisch ſtelzel. — Die wagt was ook hoogſt aanbevolen aan het *Uitvoerend Bewind*. Dit Lichaam door de beide Kamers buiten zich gekoozen, waar van de Eerſte de Benoeming en de Tweede de Keuze daarſtelde, was met het uitgeſtrekst Gezag bekleed, het voerde bewind zelfs over de Departementaale Beſtuuren. Nogthans vondt dit veel omvattend Gezag zich zo naauw verbonden aan de goedkeuring van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat tegen willekeurige misbruiken voorzien was. De Gewestlyke Souveraniteit lag geheel vernietigd, een Beſtuurend Beheer was 'er alleen aan gelaaten.

De Geldmiddelen onder één Beheer gebragt — de Schulden in één gesmolten — de Lasten gelyk geheeven, althans binnen twee jaaren, en de Kerk van den Staat, in zulk

zulk een uitgestrekten zin, van elkander gescheiden zynde, dat, naa drie jaaren, alle Kerkgenootschappen, voor de Kosten van hun eigen Eerdienst zouden moeten zorgen, hadt men daar door de vonken van twist en tweedragt, die vaak zo fel opblaakten, zoeken uit te dooven. 1798.

De Regterlyke Magt, onafhangelyk, geheel van de Politie afgescheiden, was egter onder behoorelyk toevoorzigt gesteld, — de aanleiding tot veelvuldigheid van Geschillen en Regtsvorderingen, hoogstverderflyk voor zedelykheid en welvaard, door de daarstelling van Vrederegters vernietigd wordende — kon elk Burger op eene spoedige en teffens onkostbaare uitoefening des Regts, op de handhaaving van Rust, Veiligheid, Eer en Eigendom, staat maaken. — Hoogstmoeilyk was het de Regterlyke Magt tot eene dienaaresse der slinksche Staatkunde te misbruiken, en tevens de vrees voor haare overheersching weggenomen: daar het Nationaal Geregtshof, bestemd om Staatsmisdaaden van Nationaale Beampten te onderzoeken, dan alleen byeenkwam, wanneer het Vertegenwoordigend Lichaam den grond der Beschuldiging vaststelde, en dat het gekoozen werd niet alleen uit de Departementaale Geregtshoven maar ook by loting. Veel aanpryzenswaardigs oordeelden veelen daar in te mogen vinden, dat het, naa den tyd van vyf Jaaren eene Herziening vaststelde, dit opende in een kort verschiet, het vooruitzigt op herstel der gebreken, wel-

BOEK K. welke zich na de invoering mogten opdoen (*).

1798. Wat men ook van dit Plan mogt oordeelen, niemand zal loochenen, dat het opgemaakt was volkomen in den geest van de sterkst verklaarde Vrienden en Handhaavers der Omwentelinge, en volmaakt beantwoordde aan de door hun omheisde en vaak verklaarde Beginzelen; dat het daarenboven, hoe zeer niet vry te spreeken van onvolmaaktheden aan elk menschlyk werk onafscheidelyk vast, geene dier gebreken had, welke de Afkeuring van het voorgaande Ontwerp grootendeels veroorzaakte.

Algemeene Aanmerkingen over dit Plan.

Dan, volgens zommigen, ging dit Plan, zo niet geheel, althans grootendeels, op den leest der *Fransche* Staatsregeling van het derde Jaar geschoeid, zwanger van Inrichtingen en Vaststellingen, die by veelen schroomlyke uitzigten openden. Als de uitgestrekte Magt aan het Uitvoerend Bewind opgedraagen; de volstrekte afhanglykheid in welke de Departementaale en Plaatslyke Bestuuren gebragt, en in enkel beheerende Lichaamen veranderd waren. Zommigen beefden op het denkbeeld, dat de schorsing en vernietiging der Vonnissen aan het Bewind werd overgelaaten, en vreesden voor de gevolgen, byaldien de Regterlyke Magt, in den geest deezer Staatsregeling werd ingevoerd. Anderen za-

(*) Zie het geheele Ontwerp in de *N. Nederl. Jaarb.* 1798. bl. 248 *enz.*

lugen met huivering op tegen de vermeerdering der Staatsſchulden, voortvloeijende uit het overneemen der *Oost-Indiſche* Bezittingen. Hoe veel goeds men erkende, dat zich opdeedt in de Beginzelen en Grondregelen, ontmoette men, naar veeler denkbeeld, verſcheide Bepaalingen, die onvoorzigtig en letterlyk toegepast, veel en hooggaand ongenoegen moesten verwekken, en de omhelzing belemmeren. — Was de Hervormde Geestlykheid, over 't algemeen, huiverig geweest om in de voorheen aangebodene Staatsregeling toe te ſtemmen; de bepaalingen in deezen, ten opzigte van de Geestlyke Goederen gemaakt (*), moesten 'er hun geheel van verwyderen, en konden zy, door hunnen veelvermogenden invloed, een aanmerkelyk gedeelte des Volks daar van wendig maaken. Tegenſtand was uit deezen hoofde, en uit andere oorzaaken, klaarlyk te voorzien.

CAP. XXXIX. 1798.

Aan de Ontwerpers, de Goedkeurders, en zo yverig werkzaame Voorſtanders van het Ontwerp ontvlooden geenzins de veelvuldige aanmerkingen daar op te maaken, en verhong zich niet een wel te wagten wederſtand, die 's Volks Toeſtemming in de waagſchaal bragt, en Afſtemming deedt duchten. Vertrouwen mogten zy egter eenigermaate ſtellen op 's Volks begeerte om uit den maalſtroom des Revolutionairen Staats

Last tot het zuiveren der Grondvergaderingen.

(*) Zie hier boven bl. 225.

ERV. BOEK. 1798.

Staats verlost te worden, als mede dat zy de Unitarisſen op hun zyde zouden hebben, die hun geliefd Stelzel, in den volſten zin, bevestigd zagen. Genoeg waarborgde dit hun niet. Om zich van de ſtemmen in de Grondvergaderingen te verzekeren, ſtelden zy Agenten aan om, in de onderſcheiden voormaalige Gewesten, de Grondvergaderingen te zuiveren en te regelen, voorzien van een breeden lastbrief, die hun het regt gaf om alle noodige ophelderingen, welke zy oordeelden noodig te hebben, van alle Gemeente-Beſtuuren en verdere Collegien te eiſchen. Zy konden den byſtand van de Gewapende Magt vorderen, en waren, wegens hunne verrigtingen, alleen verantwoordelyk aan het Uitvoerend Bewind (*).

Hoe dit te werk ging.

Zy moesten alle de zodanigen, die vóór den Twee en twintigſten van Louwmaand in geene Grondvergaderingen waren verſcheenen, of bekend ſtonden als wederſtreevers van de tegenwoordige Orde van zaaken, of zich aan den dienst des Vaderlands ontrokken hadden, op de lysten der Stemgeregtigden doorſchrappen, en werden deezen, in de oproeping om de bekende Verklaaring af te leggen en te onderſchryven, voorbygegaan. — Volyverig waren zy in dit werk; doch even ruw als voortvaarend ging deeze hunne zuiveringtoe.

Uit

(*) Men leeze den Lastbrief in 't geheel in de *Jaarb. der Bat. Republiek* XII. D. bl. 178.

Uit alle oorden des Gemeenebests verhieven zich zwaare klagten, over de uitsluiting van zeer veele braave *Bataafsche* Burgeren uit de Grondvergaderingen, welke over de goed- of afkeuring der Staatsregeling stonden gehouden te worden, Mannen die meenden alle vereischten tot het Stemregt te bezitten en door andere Patriotten als dusdanigen ten vollen erkend en gehouden werden. By den voorbygang van de zodanigen paarde zich, tot overmaat des regtmaatigen ongenoegens, het plaatzen van alzins onbevoegde en onwaardige Personen op de Stemlysten. Over de meerdere of mindere gegrondheid deezer klagten mogt men in de Vergadering verschillen en deswegen twisten; het wettige van deezen maatregel werd, zelfs met een staatkundig oog beschouwd, betwist. Voornamlyk lieten zich daar over hooren de Burgers HOFFMAN, JANSSEN, LOCKHORST, OCKERSE en MIDDERICH. Zy spraken, met veel nadruks, over dit onderwerp. Weinige voorstanders of vergoelykers van het gedrag der Agenten, als VAN DER HOEVEN en FRONHOFF lieten zich hooren. De tyd der Bestemminge van het Plan des Staatsbestuurs was te kort op handen, om hier in de noodig gekeurde veranderingen door het Uitvoerend Bewind te doen maaken. Naa niet weinig twists werd het stuk aan dat Bewind toegeschikt (*).

CIV. BOEK. 1798. Klagten deswegen.

Naar

(*) Dagverh. der Conf. Vergad. III. D. bl. 491 volg.

CXV. BOEK. 1798.

Naar zommiger gevoelen was die zuivering oorspronglyk niet tot alle Gewesten uitgestrekt; doch bepaalde zich tot het voormaalig *Zeeland*, *Overyssel*, *Gelderland* en *Groningen*, waar men 's Volks geest als het meest aangekant tegen de aangenomene beginzelen beschouwde. Zy willen dat die zuivering bovenal toegeschreeven moet worden aan de voorzorg om, by de volgende keus der Leden tot het Wetgeevend Lichaam, alle aankleevers der *Tegen-Republikeinsche* begrippen te weeren (*). Wat hier van zyn moge, de vloed der Verzoekschriften tegen der Zuiveraaren handelwyze hield met versterking aan. — De verzogte herstelling der ten onregte uit het Stemregister geschrapten, vóór de Stemming over de Staatsregeling, te bewerken, was onmogelyk. Die stemming moest, volgens de dus opgemaakte Lysten, geschieden.

Aanmerking.

Wat het Uitvoerend Bewinddeswegen doedt.

Het Uitvoerend Bewind, dien stapel van Klaag- en Verzoekschriften ontvangen hebbende, maakte den Volke bekend, vastlyk gezind te zyn om de zodanigen hunner Agenten ter Zuivering der Grondvergaderingen aangesteld, die zich stiptlyk naar hunnen last gedraagen hadden, te zullen handhaaven; doch dat het, de Regtvaardigheid en Orde willende bevorderen, even

(*) Men bedenke, dat men op den Maatregel den 4 van Bloeimaand genomen, waar van wy vervolgens zullen moeten spreeken, by het uitvaardigen der Zuiveraaren, nog niet bedagt was.

even ſtellig bepaald hadt om de ingekomene klagten over het afneemen van het Stemregt, ten ſtrengſten te doen onderzoeken, en dan de Agenten, die opzettelyk en willekeurig in deezen mogten hebben gehandeld, loon naar werk te laaten ervaaren. Om die regtvaardigheid te kunnen uitoefenen, hadt het zich voorgeſteld de klagten over het berooven van het Stemregt, met volkomen kennis te beoordeelen, en dit ſtuk niet by overhaasting te beſlisſen. — Ter voorkoming van wanorde in het beheer der zaaken binnen het *Bataafſch* Gemeenebest werden alle Perſoonen in eenige Post of Bediening geplaatst, die, om dat zy niet Stembevoegd waren verklaard, dezelve zouden verlaaten, gelast en opgeëischt, om, niet tegenſtaande zy hunne ſtem over het aanneemen of verwerpen der Staatsregeling niet hadden uitgebragt, in hunne Posten en Bedieningen te blyven volharden, tot dat het Uitvoerend Bewind over de Verſlagdoeningen der Agenten ter eenre, en de klagten der door dezelven onbevoegd verklaarde Perſoonen, ter andere zyde, naa rypen raade, zou hebben beſlist (*).

ERV. BORK. 1798.

Naa de groote ſtraks te meldene gebeurtenis der Aanneeminge des Plans van Staatsregeling werd het Uitvoerend Bewind bedagt om de grieven uit deeze berooving des Stemregts ontſtaan, te herſtellen. Alle Plaatslyke Beſtuuren kregen last om de Stemre-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XII. D. bl. 203.

OW. BOEK. 1798.

registers te openen voor allen, die vermeenden de vereischten tot Stembevoegdheid te bezitten (*). Te spaade kwam dit om aan de begeerte der talryke Verzoekeren te voldoen, en dus eene bevrediging te bewerken met veelen, die, wegens deeze handelwyze omtrent zich zelven, of hunne vrienden en bekenden, een ongunstig denkbeeld wegens het tegenwoordig Landsbestuur gevormd hadden.

Oproeping tot de Grondvergaderingen.

Het Ontwerp van Oproeping, om, in de dus gezuiverde Grondvergaderingen, den drie en twintigsten van Grasmaand, te verschynen, was dermaate in den geest der Vergaderinge gesteld, dat, op de voorleezing, naa weinige nietsbeduidende aanmerkingen, de vaststelling volgde. De Aanhef van dit stuk zal hier voegelyk plaats vinden. De Constitueerende Vergadering voegde den Volke dit woord toe. „ *Bataaven!* Deeze Naam, welke U uwen „ oorsprong herinnert, uit dat aloud Volk „ van Helden, 't geen reeds in *Europa's* „ Kindschheid wist vry te zyn, en zyne „ Vryheid tegen de Tyrannen te verdeedigen, — deeze Naam, welke het verlichte Menschdom met vermaak doet „ denken aan eene Natie, die, door alle „ eeuwen heen, haare Vryheids-zugt, „ haare Dapperheid en Deugd deedt uitblinken — deeze Naam alleen is genoeg, om uw gevoel van eigene waarde tot die hoogte op te voeren, waar „ op

(*) Jaarb. der Bat. Republiek XIII. D. bl. 32.

„ op een Volk moet geplaatst zyn, wan- EEUW.
„ neer het zyne Oppermagtige Regten BOEK.
„ ten volle gaat uitoefenen. 1798.

„ Eeuwen van barbaarschheid en ge-
„ weldenary hadden U verdrongen uit het
„ dierbaar bezit uwer Vryheid, uwer on-
„ afhanglyke Oppermagt, en van den ver-
„ schuldigden rang onder de Souveraine
„ Volken der wereld.

„ Dit slaavenjuk eindelyk moede, zwoert
„ gy PHILIPS van *Spanje* af, en wilde
„ een Republikeinsche Constitutie. Men
„ gaf 'er U de schaduw van, en de Graaf-
„ lyke ketenen, met een weinig vergul-
„ zel van Vryheid belegd, gingen over
„ in de handen van listige Stadhouders
„ en regeerzugtige Geslachten, die U de-
„ zelve beurtlings om de lendenen smeed-
„ den.

„ Naa een verloop van twee Eeuwen
„ liep dit Ryk van *Aristocratie* en *Despo-*
„ *tisme* ten einde. De Banieren der *Fran-*
„ *sche* Vryheid drongen door tot aan de
„ uitgangen van den *Rhyn*. Uwe ketenen
„ vielen af; gy ademde in de zalige lugt
„ der Vryheid, — Dan, naauwlyks wa-
„ ren uwe eerste verrukkingen daar over
„ voorby of een nieuw onweder van Staats-
„ rampen pakte zich boven uwe hoofden
„ zamen. De helsche Staatkunde der *Brit-*
„ *ten*, in zamenzweering met de Heersch-
„ zugt en de verdeelde belangen van eeni-
„ ge weinige ontaarte Patrioten, vergiftig-
„ de uwe heilige Revolutie van MDCCXCV,
„ onthieldt U, drie jaaren lang, de schoone

CXV. BOEK. 1798.

„ vrugten, die zy 'er van hadt moeten
„ plukken, bragt uwe Republiek in een
„ ſtaat van volkomen verlamming, deedt
„ haar aanzien, by alle Volken, tot het
„ niet wegzinken, en bereidde de zeker-
„ ſte maatregelen om U weldra in den
„ zelfden ſtaat, welken gy verlaaten hadt,
„ terug te brengen.

„ Dan uw Beſchermgeest waakte over
„ den Vaderlandſchen grond, en boezemde
„ uwe getrouwgebleevene Vertegenwoor-
„ digers dien Republikeinſchen moed in,
„ waar van de groote Gebeurtenisſen op
„ en naa Twee en twintig January laatſt-
„ leden, de onmiddelyke uitvloeizels zyn
„ geweest, en waar van het *Bataafſche*
„ Volk, reeds nu de gezegende vrugten
„ plukt. Gebeurtenisſen toegejuicht door
„ geheel *Europa*, door onzen getrouwen
„ Bondgenoot, ja, door U zelven, waar-
„ dige *Bataaven!*

„ 'Er was reeds veel gedaan; maar nog
„ meer bleef 'er te verrigten overig. De
„ zegepraal van Twee en twintig January
„ kon U uit een doodlyk gevaar redden,
„ zy moest U uwen Moed, uwe Vryheid
„ wedergeeven; maar zy kon U die Vry-
„ heid, en het geluk, daar uit gebooren,
„ niet duurzaam verzekeren, zonder de
„ invoering eener vaste Orde van zaaken,
„ door eene wyze *Democratisch-Republi-*
„ *keinſche Conſtitutie* gevestigd. — Was
„ men toen op zyne lauweren gaan ſlaa-
„ pen, weldra zouden uwe Vyanden, die
„ voor het oogenblik, door den ſlag be-

„ dwelmd,

„ dwelmd, nederlagen, het misdaadig hoofd opgeſtooken, den Burger-oorlog georganiſeerd, met de Party der *Anglo-mannen* zamengeſpannen, en U gedompeld hebben in eenen toeſtand, erger nog dan die, waar in gy U voor deezen bevondt. 1795. 1798.

„ Maar, zo zy immer deeze ſchandelyke hoop een oogenblik durfden koesteren, dat zy dezelve thans, voor eeuwig opgeeven! Uwe Vertegenwoordigers, terwyl zy de eene hand nog houden uitgeſtrekt, om de tegenſtreevers van uw geluk te beteugelen, bieden U, op dit oogenblik, met de andere hand, het Ontwerp van Staatsregeling aan, het geen zy geſchikt agten om de *Bataafſche* Republiek, door een Staatsvorm, die onder den onmiddelyken heilvollen invloed des Volks ſtaat, Vryheid, Rust en Welvaaren na binnen, Onafhanglykheid, Magt, Aanzien en Luister na buiten, in eene grootere maate te bezorgen, dan dezelve, tot hier toe, immer genooten heeft — Eene Staatsregeling, gebouwd op de grôote beginzelen, welke Gyl. zelve, naa den vyf en twintigſten van January, in zo grooten getale, verklaard hebt aan te kleeven, en met goed en bloed te willen verdeedigen.

„ Thans, oppermagtige, vrye *Bataaven!* thans treedt gy volkomen terug in de uitoefening uwer onvervreemdbaare

„ en onvervreemdbaare Regten. Gy gaat
„ uitſpraak doen over uw eigen en uwer
„ Kinderen toekomſtig lot. Gy gaat aan
„ uwe Bondgenooten, aan het geheel op
„ U ſtaarend *Europa*, het zeldzaam en
„ ſchitterendſt voorbeeld geeven van een
„ Volk, dat door zyne onverwinnelyke
„ Vryheidsliefde, alleen tegenſtand van ver-
„ eenwde Tyranny en Heerſchzugt weet
„ te vernietigen, en zich vry te maa-
„ ken niet alleen; maar dat tevens, door
„ zyne wysheid, door zyne zagtheid van
„ aart, en deugdzaame beginzelen, dien
„ grooten ſtap weet te doen, zonder
„ zich te bezoedelen met de yslykhe-
„ den eener Bloedſtorting, noch met de
„ ongemakkelykheden eener Burgerlyke Be-
„ roerte.

„ *Bataaven!* wys en voorzigtig in het
„ beoordeelen, beminnaars van orde, on-
„ dergeſchikt aan de Wet in uwe hande-
„ lingen, en bezield met het volle gevoel
„ van uwe eigene waarde, wanneer gy,
„ in uwe verheevene Oppermagt beſlischt
„ over de Staatsregeling, over het lot
„ uwer Republiek, zult gy, ook zonder
„ onze herinnering, vóór, op en na den
„ drie en twintigſten April eerſtkomende,
„ doen zien, dat gy waardig en in ſtaat
„ zyt om uwe Oppermagt volkomen uit
„ te oefenen, om uw Vaderland, door
„ uwe beſliſſende Stem gelukkig en vry
„ te maaken, en om de laatſte misdaadige
„ hoop dier elendigen, die zich nog altoos

„ met

„ met de instorting van het tegenwoor-
„ dig Staatsgebouw hebben durven vlei-
„ jen, op éénmaal, voor altoos, te very-
„ delen.

„ Laat dan, *Bataaven!* uwe oppermag-
„ tige Uitspraak, op dien Dag, grootsch,
„ eenpaarig, geregeld, de vrugt van een
„ welberaamd overleg, door warme Va-
„ derlandsliefde ingeboezemd, en de Zoo-
„ nen der aloude *Batavieren* volkomen
„ waardig zyn! — Laat de dag van den
„ *drie en twintigsten April* het heil van
„ *twee en twintig January* laatstleden vol-
„ tooijen, uwen roem by de Volken ver-
„ eeuwigen, en uw toekomstig geluk,
„ nevens dat van uwe Kinderen, verzeke-
„ ren! Schaart U, als één eenig man,
„ hand aan hand om het Altaar des Va-
„ derlands, en zweert op het Wetboek
„ der Constitutie, aan 't zelve eeuwige
„ verkleefdheid en onveranderlyke trouw!

„ En gy, braave Krygslieden, zo ter
„ Zee als te Lande! agtbaar gedeelte der
„ *Bataafsche* Burgeren, die getoond hebt
„ door uw gedrag, op en naa den twee
„ en twintigsten van January laatstleden,
„ dat gy de dierbaare Vryheid, voor
„ welker verdeediging gy de wapenen
„ draagt, in uwe eigene harten voedt en
„ bemint. — Gy, die, tot hier toe, niet
„ alomme in de gelegenheid gesteld waart
„ om mede te werken, zo menigmaal de
„ *Bataafsche* Burgerschaar de volheid zy-
„ ner Volksregten uitoefende, treedt gy
„ ook terug in den kring, waar uit gy

„ te

ENV. BOEK. 1798.

„ te lang verdrongen zyt geweest, verbroedert U met uwe Medeburgeren, „ voegt uwe Stemmen by de hunne, en „ betoont dat gy, als egte Vryheidszoonen, de getrouwe aankleevers, zo wel „ als de heldhaftige Verdeedigers der Republiek zyt en blyven zult! (*)."

By deeze Proclamatie herinnerde de Constituteerende Vergadering, dat van de door alle de Leden aangenomene Staatsregeling een genoegzaam aantal Exemplaaren, door geheel de Republiek verspreid, en voor ieder verkrygbaar gemaakt waren. Vyftien dagen, naa de openbaare uitgave, hadden de ter stemming, met eenvoudig *Ja* of *Neen*, opgeroepenen, tyd, om het Ontwerp te leezen en te beoordeelen; dan het was lang vóór den tyd deezer gemeenmaaking, langs veele wegen genoegzaam bekend geworden, 't geen de onvoegelykheid, die zommigen, in dit korte tydsbestek meenden te vinden, wegnam.

Uitslag der Stemminge.

Hoe zeer de Grondvergaderingen, door de ter zuiveringe aangestelde Persoonen, op wier bedryf zo veel, met vollen regt, te berispen viel (†), veel min talryk waren, dan zy anderzins zouden geweest hebben, bedroeg het aantal der verscheenenen 165 520, en dus 28,794 meer dan 'er by de Stemming over het eerste Plan verscheenen. Van dit aantal keurden 153,913

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 238.
(†) Zie hier boven bl. 243.

133,913 het Ontwerp goed en 11,597 ſtemden het af (*).

Deeze goedkeuring des Ontwerps van Staatsregeling met eene meerderheid van 142,316 Stemmen was ter Vergadering niet ſtaatlyk ingebragt op Pergament geſchreeven, welke rolle met driekleurige linten was toegeſtrikt, of het fraaije Muzyk, in de Voorzaal aangeheeven, werd zo door de Vergadering als van de Gaanderyen beantwoord, met een onophoudelyk geroep, *Leeve de Republiek! Leeve de Conſtitutie voor het Bataafſche Volk!*

1798. Vreugde deswegen ter Vergadering.

De Voorzitter VAN ALTENA gaf, na dit vreugdegejuich, der Vergadering te verſtaan, dat men dit Bericht des Uitvoerenden Bewinds voor bekendmaaking zou aanneemen. Hy kon zyne vreugde over die Gebeurtenis niet bedwingen. Hy ſprak kort, maar treffend, op deezen zin. — „ Myn hart, ô Burgers Repreſentanten! „ is

VAN ALTENA'S Aanſprak.

(*) De ſtemming liep in deezer voage;

	Voor	*Tegen*
Zeeland	4972	263
Utrecht	3451	506
Gelderland	13236	560
Overyſſel	12915	1172
Drenthe	1862	423
Friesland	6489	231
Bataafſch Brabant	31004	5152
Stad en Lande	3638	100
Holland	49382	1919
Leerdam	41	4
Buuren	37	4
Marine	6329	1200
Armée	20562	83

„ is te zeer met blydschap vervuld, en
„ myne aandoeningen van vreugde, by
„ deeze plegtige gelegenheid, beletten my,
„ op dit merkwaardig *Ja*, het merkwaar-
„ digst oogenblik myns leevens, veel tot
„ Ulieden te spreeken.

„ Wy zien dan, Medeburgers! na zo
„ veele zorgen, na zo veel arbeids, on-
„ ze hartlykste wenschen vervuld, het
„ *Bataafsche* Volk heeft onzen arbeid
„ goedgekeurd, en wy mogen ons thans
„ met hetzelve verblyden, in eene vaste
„ Staatsregeling voor ons helaas! zo lang
„ geschokt en gefolterd Vaderland.

„ Welk eene groote Gebeurtenis! —
„ Het *Bataafsche* Volk geeft zich zelven
„ eene Constitutie, en bewyst daar door,
„ voor het oog van geheel de Wereld,
„ deszelfs Vry- en Onafhangelykheid!

„ Mogt dan deeze Staatsregeling met
„ wysheid en beleid, maar tevens met
„ die zelfde fermiteit, in werking worden
„ gebragt, gelyk dezelve, als eene gehei-
„ ligde vrugt van den Twee en twintig-
„ sten January, is daargesteld. — Om Ul.
„ thans, door uitgezogte bewoordingen
„ daar toe te willen opwekken, zou een
„ overboodig werk, en eene overtollige
„ onderneeming zyn; daar Gyl. als recht-
„ geaarte Vaderlandsche Mannen, op den
„ eeuwig gedenkwaardigen Twee en twin-
„ tigsten January, met zo veel cordaat-
„ heid hebt getoond en aan geheel *Europa*
„ bewezen, dat het Heil des Volks voor
„ Ul. de hoogste Wet is.

„ Dat

„ Dat dan deeze Staatsregeling, door Ons, door het *Bataafſche* Volk, wordt geëerbiedigd als eene geheiligde Wet! Dan zal ons dierbaar, door *Ariſtocraaten* en *Federaliſten* ſchandelyk mishandeld Vaderland deszelfs rang onder de Mogten der Aarde handhaaven, bloeijen, voorſpoedig en gelukkig zyn. *Leeve de Republiek! Leeve het Bataafſche Volk!*"

Een treffend Muzyk liet zich andermaal hooren, en werd het, even als in den aanvange, beantwoord door het wedergalmend gejuich in de geheele Vergaderzaal (*).

Het ongenoegen in den Lande gereezen, wegens de eigendunklyke volduuring der Leden van het Uitvoerend Bewind, bleef zeker den Conſtitueerende Vergadering niet verborgen. Men ſprak van de Heerschzugt daar in, onder den dekmantel der Volksvryheid, te zeer uitkykende, om, voor eenig opmerkend oog, verborgen te blyven. Vermoedens van denzelfden aart reezen op by het verneemen der van tyd tot tyd, uit verſcheide Steden ingezondene Vervoegingen en Verzoekſchriften, die inhielden om twee derden van de tegenwoordige Leden der Conſtitueerende Vergadering, tot Leden van het aanſtaande Wetgeevend Lichaam te behouden; of, gelyk anderen zich uitdrukten, zo veele Leden als twee derden van het geheele getal der Leden, die het volgend Wetgeevend

Verzoekſchriften om het aanblyven van een gedeelte der Leden van de Conſt. Vergadering.

(*) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IIe D. bl. 396.

1798.

vend Lichaam zouden uitmaaken; en dat of by een ſtellig Beſluit te laaten, bernsten; of by wyze van Voorſtel aan het Volk zelve te doen (*).

Aanmerkingen op die Verzoekſchriften.

Alle deeze Vertoogen werden in handen geſteld der Repreſentanten LOCKHORST, COSTERUS, BOSCH, VOOGD; OCKERSE, WELSMAN, VISSER *Caspersz.*, HOFFMAN en VAN DER HOEVEN. Zy draalden met het uitbrengen des Verſlags, op een ſtuk van zulk eenen bedenklyken aart. Dit gaf ſtoffe tot verſcheide aanmerkingen. Onder andere liet DE SONNEVILLE zich in deezen ſmaak over die Verzoeken uit, dat hy hulde deedt aan het goede oogmerk der verzoekende Burgeren, daar zy de Leden der Conſtitueerende Vergadering vereerden, door hun nog langer hun vertrouwen te willen ſchenken; dan hy moest in bedenking geeven of men niet met de daad vooruit zou loopen, of wel een inbreuk maaken op den weezenlyken inhoud der Conſtitutie zelve, die, met zo veele woorden ſtelde, dat de Benoeming van het Wetgeevend Lichaam, op den daar by bepaalden voet, door het Volk zou geſchieden. Uit den boezem des Volks moest dezelve voortkomen. Hy merkte daar by op, dat door geheel het Gemeenebest de Grondvergaderingen zodanig geſteld waren, dat men geene kwaade keuze kon verwagten. Hier om, als mede van wegen de verkeerde inzigten, welke men uit

(*) *Dagv. der Conſt. Verſ.* IE. D. bl. 374, 395, 396.

uit deeze daad, ſtrydig met de Conſtitutie zelve, met veel gronds zou kunnen afleiden, wilde hy dusdanige verzoeken buiten beraadſlaaging houden. — Wel zeer kreeg hy den wind van vooren. Men hieldt 'er zich aan, om een Verzoekſchrift, 't geen gelegenheid gaf tot deeze aanmerking, in dezelfde handen, als de voorige, over te geeven (*). 1798.

Het Verſlag.

Verlegen ſcheenen die Leden om in deezen met een raadſlag te voorſchyn te treeden. Eer zy in eene opene Vergadering 't zelve uitbragten, werd noodig gekeurd in een Committé Generaal, des te beraadſlagen; waar zy last kreegen om de redenen *voor* en *tegen* dit Voorſtel op te ſpooren, by een te verzamelen, die tegen elkander in de weegſchaale te leggen; ten einde de Vergadering het overwigt van deeze boven geene, des te ſpoediger, zou kunnen zien en opmaaken. Breed uit een gezet was deeze voordragt; dan het liet de beſliſſing geheel aan de Vergadering over.

De hoofdſom der redenen van verwerping kwam hier op neder — dat de bepaalde roeping der Leden zich alleen tot het invoeren der Staatsregeling uitſtrekte, en niet wyder ging; geenzins de magt gaf om een Conſtitutioneel Gezag aan te maatigen — dat zulks rechtſtreeks ſtreedt met de Staatsregeling, die wilde, dat het Vertegenwoordigend Lichaam door het Volk zou verkooren worden — dat die ſtap on-

(*) *Dagv. der Conſ. Verg.* IX. D. bl. 237.

1798. noodig was, als men de zuivering der Grondvergaderingen in aanmerking nam.

Voor het omhelzen van het begrip der Verzoekeren kon aangevoerd worden, de vooronderſtelde geſchiktheid en gereedheid der tegenwoordige Leden om de Staatsregeling in werking te brengen — de mogelykheid van eene geheel verkeerde Volkskeuze: dewyl ſlegts zestien Leden in de Tweede Kamer behoefden om verlamming te baaren in de werking van den egten geest der Vergaderinge — de uitwendige belangen der Republiek, welke, op die wyze, best verzekerd zouden worden, en wel inzonderheid de naauwe betrekking waar in de Republiek ten opzigte van *Frankryk* ſtonde, 't geen zo veel goedkeurings- en toejuichings aan het verrigtte op den twee en twintigſten van Louwmaand gegeeven hadt; alle de Mannen van dien Dag los te ſtellen, was van een allerverſt- en teffens ſchroomwekkend uitzigt. — Men voerde ook aan het ſtilzwygen van de Staatsregeling, ten opzigte van het regelen der eerſte keuze, het welk de toepaſſing van de wyze van volgende verkiezingen ook op de eerſte toeliet. — Eindelyk bragt men in, de onmogelykheid om de Staatsregeling in werking te brengen, indien 'er niet alvoorens een Vertegenwoordigend Lichaam beſtondt.

VAN ALTENA'S voorſtel. Uitvoerig bovenal waren de redenen, pleitende voor het gehoorverleenen aan de Verzoekſchriften voorgedragen. De Voor-

Voorzitter VAN ALTENA gaf in dit geval, CAP.
't geen hy met de naamen van *extra delicaat* BOEK
en *opineus* bestempelde, iets meer dan een
voorloopigen raadslag. „ Daar ik niet twy- 1798.
„ fel," dit waren 's Mans eigene woorden ten deezen gewigtigen oogenblikke, „ of „ de Vergadering zal met my getroffen „ zyn, door de veel beduidende bedenking, by dit Rapport, in haar midden „ gebragt, naamlyk, dat de Acceptatie „ van het Plan van Staatsregeling *van zelfs* „ zou medebrengen, de dissolutie deezer „ Vergadering, dewelke niet is ingericht „ zo als dat Plan, omtrent de Vertegenwoordigende Magt, bepaalt — gelyk ik „ al verder vermoede, dat by Ul. Burgers „ Representanten! zal weegen de Considerátie, dat zonder dat 'er een Wetgeevend Lichaam bestaat, volgens de Staatsregeling georganiseerd, de keuze van „ het Volk geene plaats kan hebben, en „ dus de Staatsregeling een dood Lichaam „ en buiten werking zou moeten blyven. — Het is, uit dien hoofde, dat „ ik my niet alleen geregtigd, maar verpligt reken, om hier op Ul. aandagt „ en raadpleging allereerst te vestigen, „ en vraag dus allereerst, of de Vergadering, in overweeging van dit een en „ ander, en ter afwending van eene Regeeringloosheid, en welke de onmiddaare noodlottige gevolgen zouden moeten zyn, byaldien deeze bygebragte bedenkingen gegrond bevonden wierden, „ algemeen mogten veldwinnen, ... thans

CXV. BOEK. 1798.

„ zouden kunnen goedvinden, te verklaa-
„ ren, haare Vergadering, zo als dezelve
„ bestaat *met* en *door* de Aanneeming der
„ Acte van Staatsregeling te weezen ver-
„ vallen, en dat derzelver *Leden*, die de
„ daar toe bepaalde Requisitien bezaten,
„ of by de Staatsregeling niet zyn uitge-
„ slooten, daadlyk zich zullen formeeren
„ als het *Vertegenwoordigend Lichaam*, ge-
„ lyk dat by de Staatsregeling is bepaald,
„ en alles wat dit Verslag betreft, te hou-
„ den buiten verdere beraadslaaging."

Het Wetgeevend Lichaam daargesteld.

Gevraagd hebbende of 'er niemand der Leden daar tegen zich verklaarde? was een diep stilzwygen het goedkeurend antwoord, door den Voorzitterlyken hamerslag bekragtigd, en werd dus de CONSTITUEERENDE VERGADERING voor vervallen verklaard, en veranderd in het WETGEEVEND LICHAAM DES BATAAFSCHEN VOLKS (*).

En

(*) *Dagv. der Const. Verg.* IX D. bl. 677 *enz.* Dit stilzwygend toestemmen was niet zonder moeite bewerkt. H. COSTERUS doet ons zulks weeten in eene Verklaaring door hem afgelegd. De Meerderheid was 'er voor; aan deeze moest de Minderheid zich onderwerpen; en, op dat wy hier 's Mans eigene woorden afschryven, „ werd beslooten, onder „ voorwendzel van geen schyn van disharmonie „ voor het Volk te geeven, dat, wanneer het be- „ raamde Voorstel, in de opene Vergadering, werd „ herhaald, niemand daar op het woord zou mogen „ vraagen: dewyl men toch de gevoelens der Meer- „ derheid reeds wist, en hetzelve dus, met een al- „ gemeen stilzwygen, zou worden beantwoord." — De Burger COSTERUS voegt 'er by, „ dat toen zo- „ het Burger voor dit voorstel adviseerende, zeide,

„ dat

En de ſpoed, waar mede, en de wyze waar op die Omſchepping, aan zo veel opſpraaks onderhevig, toeging, hebben gewis een vreemd aanzien. Elk denkt hier aan *Franſchen* invloed, en mögen wy dien zeker ſtellen; althans wanneer wy vertrouwen op 't geen ons des berícht wordt van eenen Tydgenoot, gemeenzaam met de zodanigen, die in deezen de waarheid konden weeten. Volgens hem was de *Franſche* Gezant DE LA CROIX, ten uiterſten 'er op gezet om den klem der Beſtuurs te doen blyven in handen der zodanigen van wier heerſchende gezindheid hy de volſlaagenſte blyken hadt ontvangen. Hy duchtte, dat eene ruime openzetting der Stemregiſters den weg zou baanen om Lieden van eene geheel andere denkwyze in het Beſtuur te dringen. Hy ſpaarde geen aandrang of overreeding om de Leden der Vergadering, die volſtandig wei-

CXV. BOEK. 1798. Opheldérende Aanmerking.

„ dat hy zo overtuigd was van de Noodzaakly-
„ heid der demarche, dat hy niet aarzelen zou de
„ redenen, welke hy daar voor hadt, in eene open-
„ baare Vergadering voor den Volke bloot te leg-
„ gen, en een ander Lid daar op antwoordde, dat
„ hy dan ook openlyk zou zeggen, de redenen,
„ welke hy 'er tegen hadt, de Burger VAN LOCK-
„ HORST terſtond opvloog en zeide, *die dat dan*
„ *wil moet daadlyk in arreſt gezet worden!* het-
„ welk door verſcheide Leden met luidrugtig ge-
„ roep geappuleerd werd." Dit ten opzigte van deeze Gebeurtenis zeer veel lichts verſpreidend ſtuk is voorhanden in de *Memorie van de Leden van het Intermediair Uitvoerend Bewind.* In *den Haag*, ten 's Lands Drukkery. bl. 72.

CIV. BOEK. 1798.

weigerden in deezen maatregel te treeden, daar toe te beweegen. —— Hy vervoegde zich by de Leden der Vereenigde Commissie tot het Ontwerp en de in ordebrenging der Staatsregeling, en begeerde, in naam des *Franschen* Gouvernements, dat zy, in het onderhande zynde Plan, zich zelven zouden plaatzen, dat, voor de eerste maal, by de daarstelling van het Vertegenwoordigend Lichaam, alle de reeds aanwezige of anders twee derde deelen der Leden uit de Constitueerende Vergadering zouden aanblyven; met byvoeging, dat hy zulks als het eenig middel beschouwde, waar door zyn Gouvernement verzekerd kon zyn, dat de gewigtige stap van Twee en twintig January daadlyk tot stand zou komen — dat dit van geen minder aanbelangs was dan het ten dien dage doen aanblyven van het toenmaalig Uitvoerend Bewind, en dat hy van Mannen diens veel betekenenden Dags verwagtte, dat zy, door deezen naderen stap, hun eigen Gouvernement zouden weeten sterkte en vastheid te geeven, en even daar door de *Bataafsche* Republiek tot eene Bondgenoote van de groote Natie te maaken, waar op zy, in alle gevallen, zou kunnen rekenen. De Commissie voldeedt, egter, op dien tyd, aan 's Ministers verzoek niet. Nogthans vermogt die herhaalde aandrang zo veel op dezelve, dat zy, by het herzien der Staatsregeling de mogelykheid overliet, dat, in geval van nooddwang, de *Constitueerende* Vergadering, zich zou kunnen ver-

veranderen in het Wetgeevend Lichaam; zonder de letter der Staatsregeling te ſchenden. — Even dezelfde huiverigheid bevond de Commisſie by haar Verſlag over dit Aanblyven in een Committé Generaal, op den derden van Bloeimaand, uitgebragt. Dan op den avond van gemelden dag, werkte die Gezant eindelyk zo veel uit, in eene afzonderlyke byeenkomst van Leden der Vergadering, en van het Uitvoerend Bewind, dat in het Committé Generaal van den volgenden dag, op welken wy den Repreſentant BOSCH het Verſlag hoorden uitbrengen, de meerderheid zich voor dien maatregel verklaarde; *Frankryk wil het!* was het magtwoord, waar mede men veeler huiverigheid overwon (*).

CXV. BOEK. 1798.

De Staatsregeling aangenomen en deezen grooten ſtap door de Conſtitueerende Vergadering gedaan zynde, moest dezelve onverwyld werken, en hadt men na te gaan of wel alle Leden der voorige Vergadering tot deeze bevoegd waren. Onbevoegd verklaarden zich, de Burgers DERKS, FLOH, VAN LOCKHORST, HOFFMAN, VERSTER en KONYNENBURG. Het leedt geen twyfel of zy waren uitgeſlooten, en werd dus hun bedanken aangenomen. De Voorzitter beklaagde de Verga-

Eenige Leden, volgens de Staatsregeling uitgeſlooten, verklaaren zich onbevoegd.

(*) C. ROOZE *Geſchiedenis der Staatsregeling* bl. 566. Dit alles wordt bekragtigd door het onderhoud van H. COSTERUS met W. FYNJE, te vinden in de *Memorie van de Leden van het Intermediair Uitvoerend Bewind.* Ter Lands Drukkerye. bl. 68.

CXV. BOEK. 1798.

gadering over dit onvermydelyk verlies van zo nuttige en werkzaame Leden; dan de Wet ſprak, de Wet geboodt hun ſcheiden.

HOFFMAN doet een afſcheidsgroete uit deezer naam.

De Burger HOFFMAN voerde, in naam der nevens hem vertrekkenden, een woord 't geen, om des inhouds wille, wel plaats verdient, „ Burger Preſident! Burgers Repreſentanten!" in deezer voege liet zich de Man die zo vaak nadruklyke voorſtellen deedt, voor 't laatst, hooren, „ Het is de „ Conſtitutie die ons ontſlaat van eene „ der moeilykſte posten, die immer kunnen bedagt worden — een post, die in „ tyden en omſtandigheden, waar in het „ Land verkeert, allergewigtigst is. — „ Neen, Burgers Repreſentanten! geen „ een uwer zou, in onze omſtandigheden, „ door de Wet, van de neteligſte post „ ontſlaagen zynde, wenſchen een oogenblik op deeze post geplaatst te blyven. — „ Maar, Burgers Repreſentanten! het „ oogenblik nadert, dat gy U misſchien „ den vloek en de veragting zult moeten „ laaten welgevallen van hun, die in de „ vernietiging van het Plan van Staatsregeling hunne *Ariſtocratiſche* en *Federaliſtiſche* oogmerken tragten te bereiken, „ en in één oogenblik het gebouw, zeder den Twee en twintigſten January, „ met zulk eenen manmoedigen yver opgetrokken, zouden wenſchen te doen „ inſtorten. — Dan, dat U zulks niet „ afſchrikke, Burgers Repreſentanten! „ Uwe overtuiging, dat gy tot waaragtig „ welzyn des Vaderlands werkzaam waart,

„ moet

„ moet U, met veragting en verontwaar- CXV.
„ diging, boven dien laster verheffen. — BOEK.
„ Gaat moedig voort om door eene wyze ——
„ Wetgeeving het heil en geluk des *Ba-* 1798.
„ *taafſchen* Volks te vergrooten, en door
„ de ſtipte handhaaving van het zo geluk-
„ kig aangenomen Plan van Staatsregeling
„ te helpen bevestigen.

„ Wy keeren in den kring van Ampt-
„ looze Burgers weder. — Wy gaan in
„ den kring des Volks onze poogingen
„ aanwenden, om onkundigen te verlich-
„ ten, misleiden van hunne dwaalingen
„ terug te brengen, en met woorden en
„ daaden te betoonen, dat wy de zaak
„ des Vaderlands, en het geluk des Volks,
„ van harte toegedaan zyn. — Leeve de
„ Republiek!"

Toejuichingen volgden deeze Affcheids-groete. — De noodige voorzorgen genomen en de vereischte ſchikkingen gemaakt zynde om de tot ſtilſtand gebragte raderen des Landsbeſtuurs, oogenblikkelyk weder aan den gang te helpen en te houden, verklaarde de Voorzitter de *Conſtituerende Vergadering voor ontbonden.* Toejuichingen lieten zich, op nieuw, met verdubbelden yver, hooren. Het geroep was *Leeve de Republiek! Leeve het Eerſte Wetgeevend Lichaam des Bataafſchen Volks!* De Conſtituerende Vergaderingvoor ontbonden verklaard.

De Burger VAN ALTENA by algemeene ſtemmen opgeroepen om het werk deezer eerſte regeling te verrigten, wagtte tot de ſtilte herſteld was om eene Aanſpraak, naar tydsgelegenheid te doen, en liet zich VAN ALTENA'S Aanſpraak te diergelegenheid.

CIV. BOEK. 1798.

in deeze woorden hooren. „ Ziet daar „ dan, Burgers Repreſentanten! het oogen„ blik der ontbinding van een zonderling „ Lichaam, het geen door uwe kloekmoe„ dige Vaderlandliefde gebooren, nauw„ lyks den ouderdom van weinige wee„ ken bereikt hebbende, zo veel gedaan „ heeft voor de zaak des Vaderlands, als „ menig ander, in zo veele jaaren, niet „ verrichtte, en 't geen zich dus beroe„ men mag veel geleefd te hebben, en „ niet zonder vrugt aanweezig te zyn ge„ weest. — Ziet daar het Politiek Steen„ tuur eener Vergadering, die zich te min„ der zal doen betreuren, daar derzelver „ geest en beſtanddeelen oogenblikkyk „ ſtaan over te gaan in een ander Staats„ lichaam, het geen uit deezelfs aſchen „ verryzende, alle de krugten eener Va„ derlandſche Jeugd zal kunnen vereeni„ gen met de energie van deszelfs Con„ ſtitutioneele bewerking, en dus het ver„ ſcheiden van zyn Voorganger dubbel „ zal vergoeden.

„ Namen wy den Twee en twintigſten „ January op ons, om het Vaderland te „ redden, of op onze poſten te ſterven, „ belaadden wy ons, als de *Conſtitueerende „ Vergadering der eene en ondeelbaare Ba„ taafſche Republiek*, om aan de Natie een „ Plan van Staatsregeling te bezorgen, en „ haare belangen waar te neemen tot dat „ dezelve door haar zou zyn aangenomen — aan dit een en ander is, naar „ ons vermogen, tot hier toe, voldaan. —

„ Ze-

„ Zedert den tweeden Mey draagen wy
„ wettige kennis, dat het aangeboden Ont-
„ werp van Staatsregeling door het *Ba-*
„ *taafsche* Volk is aangenomen. — Deeze
„ gebeurtenis is, in de daad, de heuch-
„ lykſte, die immer gebeuren kon; dan
„ zy is te gelyk de voorboode onzer Po-
„ litieke Ontbinding; zy wekt ons om
„ de Conſtitutie in werking te brengen,
„ en plaats te maaken voor een Conſti-
„ tutioneel Vertegenwoordigend Lichaam,
„ en het is heden, dat Gylieden aan dit
„ wenk blymoedig gehoorzaamende, U
„ gaat ontbinden, en dat Lichaam zich
„ gaat conſtitueeren.

„ Geluk, driemaal geluk dan, Burgers
„ Repreſentanten! met de zo geluklig be-
„ reikte eindpaal uwer verheevene en
„ moeilyke werkzaamheden. — Geluk,
„ ô Vaderland! met deezen grooten ſtap
„ tot het in werking brengen uwer goed-
„ keurende, en, die ik wetiſche, gezet-
„ gende Conſtitutie! — Geluk wenſch
„ ik my zelven, dat ik, als uw Voorzit-
„ ter, Burgers Repreſentanten! het einde
„ der Conſtitueerende Vergadering mag
„ aankondigen, en met deezen lang ge-
„ wenſchten hamerſlag aan U. en aan de
„ ganſche Natie verklaaren, dat de Ver-
„ gadering nog heden zal worden opge-
„ volgd, door een Vertegenwoordigend
„ Lichaam, gevormd naar het voorſchrift
„ der Staatsregeling.

„ Hy, die het lot der Volken in zyne
„ hand weegt, de God der Vryheid, ze-

„ ge-

„ gene deeze Gebeurtenis, en maak ons
„ te zamen Voltooijers van het aanvang-
„ lyk geluk der Republiek, in ſpyt der
„ Vyanden, en tot vreugd der waare
„ Vrienden van het Vaderland!
„ Leeve de Republiek! Leeve de Con-
„ ſtitutie! Leeve het Vertegenwoordigend
„ Lichaam!"

Leden voor de Tweede Kamer gekoozen.

Hier mede was de Conſtitueerende Vergadering ontbonden. By de daarſtelling van het Lichaam dat dezelve verving, lag de Voorzitter de Verklaaring by de Staatsregeling voorgeſchreeven af, en hem volgden alle de Leden. Twintig uit dit Lichaam deedt hy benoemen, om twee derden van de Tweede Kamer uit te maaken. Deeze keuze werd, by meerderheid van ſtemmen uitgebragt op GUILJE, VAN ALTENA, WITBOLS, BOSCH, VAN ZONSBEEK, PLOOS VAN AMSTEL, TH. VAN LEEUWEN, VAN HUGENPOOT TOT AERTH, RABINEL, BROMET, TORNS, BELJAART, E. M. VAN BEYMA, WELSMAN, BRUINS, COSTERUS, C. VISSER Cz., VERHEES, SANDERS VAN WELL en MIDDERIGH, de laatſte met het lot tegen AUFFMORTH (*).

Welke Leden de Eerſte Kamer zamenſtelden.

Naa deeze benoeming ſchooten 'er drie en veertig over, die de Eerſte Kamer uitmaakten, naamlyk J. H. NIEUWENHUIS, L. C. VONCK, F. A. VAN ROSEVELT CATEAU, P. M. PERTAT, H. TEN KATE,

(*) Van deeze benoemden waren niet tegenwoordig E. M. VAN BEYMA, HUGENPOOT TOT AARTH en VERHEES.

YE, J. H. MEYER Cz., A. VOOGD, F. RANT, J. FRONHOFF, J. ONDORP, L. NOLST, P. DE SONNEVILLE, H. QUESNEL, J. B. AUFFMORTH, W. T. VAN BENNEKOM, W. A. DAMS, J. PROOT, C. VAN DER HOEVEN, J. JANSSEN, O. G. GORTER, H. DE LEMON, J. P. PEFFERS, W. LINOTTE, W. A. ABBEMA, J. P. GOUDSBLOM, S. SCHERMER, A. A. BAKKER, L. HOGENDYK, J. R. VAN OMMEREN, J. PANNEBAKKER, D. BONTHUIS, H. VERHAGEN, A. J. C. DE BEERE, F. GOVERS, J. KREILKAMP J. NUHOUT VAN DER VEEN, J. J. BRANDS, H. J. BOLHUIS, C. CANTER VISSER en A. A. BEERENBROEK. CAP. BOEK. 1798.

Het ontbreekende getal in de beide Kamers ſtondt aangevuld te worden op de wyze by de Staatsregeling bepaald. Aan de Eerſte Kamer werd de Vergaderzaal der geweezene Conſtitueerende Vergadering toegeweezen, en die van het voormaalig Provintiaal Beſtuur van *Holland* aan de Tweede Kamer. De Voorzitter verliet het geſtoelte, onder welk bedryf de toeſchouwende menigte een handgeklap aanhief, met herhaald geroep, *Leeve de Republiek! Leeve de Mannen van den Twee en twintigſten January!* (*). Plaatſen voor de beide Kamers beſtemd.

De Leden der Tweede Kamer, voorafgegaan door flambouwen, trokken, onder een ſtreelend muzyk, op het Binnenhof, na Vereeniging der Eerſte Kamer.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenwoordigend Lichaam der Bataafſchen Volks* I. D. bl. 14.

na de hun aangeweezene Vergaderplaats. Nog dien eigen avond, werden de beide Kamers gevormd. In de Eerſte bekleedde de Burger J. D. VAN LEEUWEN, ten dien einde, als Oudſte, het Voorzitterſchap, terwyl VAN DER HOEVEN, als het jongſte Lid, de post van Secretaris waarnam. Naa eene korte aanſpraak door den Burger VAN LEEUWEN, waar in hy zyne gelukwenſchen uitboezemde, werd met bykans algemeene ſtemmen de Burger OCKERSE tot Voorzitter by de Eerſte Kamer benoemd. Het Voorzitterlyk geſtoelte beklommen hebbende, liet hy zich uit in deeze Aanſpraake.

Des Voorzitters Ockerſe aanſpraak.

„ Burgers Repreſentanten! Het gevoel „ der verpligting om aan de Wetten te „ gehoorzaamen, den vryen Mensch aan„ gebooren, is edel en verheeven — door „ dit gevoel vind ik my pligtmaatig ge„ drongen eenen Rang in het midden van „ Ulieden te aanvaarden, waar toe myne „ kragten misſchien niet berekend zyn. „ Gy hebt my dan, Burgers Repreſentan„ ten! op deezen Preſidiaalen Zetel ge„ plaatst, my het Voorzitterſchap, zo „ verraſſend, op de ſchouderen gelegd, „ een post, die, vooral in deeze gewig„ tige oogenblikken, zo moeilyk, zo „ zwaarwigtig is, dat zy de menschlyke „ kragten, indien deeze door geenen Va„ derlandſchen yver ondersteund wierden, „ onder derzelver last zouden doen be„ zwyken. — Ziet daar dan het ſchep„ zel van uwen eigenen wil, onvoorbe„ reid,

„ reid, en by verrassing, op deezen Zetel „ geplaatst! Veele zwakheden zult gy in „ my, by de waarneeming dier taak be- „ speuren; doch, daar ik in deezen op „ uwe hulp en broederlyke ondersteuning „ mag vertrouwen, hoop ik, dat gy in „ my de beste gezindheid, en de opregt- „ ste welmeenenheid, in de uitoefening „ van de onderscheide gedeeltens van die „ post zult gewaar worden, en U daar „ van overtuigd houden.

CXV. BOEKI 1798.

„ Dan, laat ik niet langer van my zel- „ ven spreeken, daar de groote zaak des „ Vaderlands thans billyk onzer aller har- „ ten vervult —— Billyk, Burgers Re- „ presentanten! gloeijen uwe harten van „ genoegen over de gewigtige gebeurte- „ nis van deezen dag —— Gebeurtenis! „ die het gebouw van den Twee en twin- „ tigsten van January en den Drie en „ twintigsten van April gevestigd, vol- „ tooit en duurzaam verzekert —— Ge- „ beurtenis! ja, die de vaale nyd belas- „ teren, de drieste onkunde veroordeelen, „ de geveinsdheid heimlyk beschimpen, „ de heerschzugt verfoeijen zal: dan die, „ in weerwil van dat alles, zich besten- „ dig zal doen zegenen door alles wat „ wys, braaf en opregt beminnaar van „ zyn Vaderland is; ja, door allen, die „ deel neemen in het lot der *Bataafsche* „ Republiek.

„ Veel geluks dan, Burgers Representan- „ ten! zy U en het Vaderland gewenscht „ met de daarstelling van het eerste Ver-

„ te-

CXV. BOEK. 1798.

„ tegenwoordigend Lichaam des *Bataaf-*
„ *ſchen Volks*, zonder die ſchokken, die,
„ van eene geheele ontbinding en ver-
„ nieuwing des Beſtuurs onafſcheidbaar,
„ in de Staatkunde, even gevaarlyk zyn
„ als aardbeevingen in de Natuur. —
„ Hoe zal de tyding hier van uwe open-
„ baare en heimlyke Vyanden verſchrik-
„ ken; de waare Vrienden des Vaderlands
„ verrukken; uwe Bondgenooten verheu-
„ gen, en het gezag der Republiek by
„ de Mogenheden vergrooten!

„ Geeven wy ons dan over aan het
„ vermaak van welgedaan te hebben, en
„ laaten wy ons niet doen afſchrikken door
„ de verſchriklyke moeilykheden en werk-
„ zaamheden aan uwe volgende beſtem-
„ ming verknogt. Neen, Burgers Repre-
„ ſentanten! laat deeze *Vergadering, welke*
„ *ik thans proclameer als de Eerſte Kamer*
„ *van het Vertegenwoordigend Lichaam des*
„ *Bataafſchen Volks*, beſtendig zyn het
„ geen zy weezen moet, het brandpunt
„ naamlyk, waar uit de warme vonken
„ van het Patriotismus, ontgloeid op het
„ Altaar der Conſtitutie, langs den afglei-
„ der der wysheid en voorzigtigheid, zich
„ alomme verſpreiden, om leeven en werk-
„ zaamheid in het Staatslichaam te ver-
„ wekken, de zamelplaats van alle talen-
„ ten, aan het Vaderland geheiligd. Het
„ Palladium ter bewaaring der zuivere
„ beginzelen, ter handhaaving der Con-
„ ſtitutioneele Wetten opgerigt; de toe-
„ vlugt, de hoop, en het vertrouwen van

„ al-

„ alle braave en eerlyke Patriotten, eindelyk het voorbeeld van yver met voorzigtigheid, van energie met regtvaardigheid, en van kloekmoedigheid met orde gepaard. — Dan zullen wy, Burgers Repreſentanten! deezen dag van den Vierden van Mey tot een der heuchlykſte dagen van de Republiek ſtellen. De Zegen van HEM, die het goede beloont, zal op ons nederdaalen, en wy zullen in ons hart dubbel wedervinden, het geen wy in kragten, in kieschheid, in zelfsverlochening, en in duizende onaangenaame worſtelingen, aan de zaak der Vryheid hadden opgeofferd!" — Van de vorming der Eerſte Kamer werd het Uitvoerend Bewind, by eenen Brieve verſtendigd. CXV. BOEK. 1798.

Het vormen van de Tweede Kamer ging op gelyke wyze toe. Hier bekleedde de Burger TOENS, als de Oudſte, het Voorzitterſchap om de Vergadering te openen, terwyl VAN ZONSBEEK het Secretariaat waarnam. Van de zeventien aanweezige Leden kreeg B. BOSCH zestien ſtemmen tot het Voorzitterſchap. Hy aanvaardde die post met eene gepaste Aanſpraak. De diepe ſtilte welke aldaar geheerſcht hadt verwisſelde in vreugdegejuich en handgeklap, herhaalde keeren hoorde men den uitroep *Lang leeve de Bataafſche Republiek! Lang leeve de Conſtitutie!* De Burgers PLOOS VAN AMSTEL en VAN ZONSBEEK werd het Secretariaat opgedraagen. Het Uitvoerend Bewind werd van de daarſtelling der Tweede Ka- Vorming van de Tweede Kamer. B. Bosch Voorzitter.

EEUW. BOEK. 1798.

met bericht toegeschikt en voorts alles verrigt, 't welk de kortheid des tyds tot regeling van dit Lichaam toeliet (*).

Bepaling van een Vreugdefeest wegens deeze Gebeurtenis.

Van het aanneemen der Staatsregelinge was de wettige kennisgeeving niet geschied, of kort daar op deedt een en ander der Representanten een Voorstel tot een Vreugdefeest, wegens deeze Gebeurtenis, by welke alle Ingezetenen zo veel belangs hadden. Onverwyld werd zulks ontbied. De wyze op welke allerwegen in het Gemeensbest dit Feest, op den negentienden van Bloeimaand, moest gevierd worden, werd niet alleen bepaald, tot verzekering van order en geregeldheid; maar tevens voorgeschreeven de Aanspraak, die de Voorzitters der Plaatslyke Besturen te doen hadden. Dat deeze klemmend was en sterk, zal veelligt niemand twyfelen; dan dezelve hier te plaatzen, diene om alle twyfel deswegen weg te neemen.

Voorgeschreeven Aanspraak te dier gelegenheid.

„ *Burgaaren!* Thans is de luisterryke „ Dag gebooren, waar op het U eindelyk gebeuren mag, U openlyk te verheugen in het zeldzaam en onwaardeerbaar geluk van U een waardig vry en „ onafhanglyk Volk te mogen noemen. — „ Twee Eeuwen zyn 'er verloopen zints „ de dageraad der Vryheid flaauwlyk begon aan te lichten; maar stormen van „ geweld en op een gehoopte wolken van „ Vorstlyk belang en Priesterlyke Dweep-

„ zugt

(*) *Dagverh. van het Vert. Lich. des Bat. Volks* I. D. bl. 5 *enz.*

zugt, volgden aan denzelven op, en ver- ERV.
hinderden de Zon der Vryheid haare BOEK.
weldaadige ſtraalen immer over de op- ——
perylakte van uwen grond te verſprei- 1798.
den; of gelukte het nu en dan eens
aan deeze gezegenden Grond eenen en-
kelen ſtraal van tuſchen de duistere
wolken te mogen ontvangen, was de-
zelve niets meer, dan een blixem in
den donkeren nagt, die, even zo ſpoe-
dig als hy gezien wordt, wederom ver-
dwynt.

„ De Dag, dien wy thans vieren, is
door uwe Voorouders, ten koſten van
onnoemelyke ſchatten en ſtroomen bloeds
begeerd geworden; maar nimmer mogt
het hun gebeuren de ryzende Zon te
zien klimmen, welke wy thans tot haa-
ren vollen middag zien opgaan. — Hy
is de ſchoonſte, welke immer, in de
Jaarboeken van dit Gemeenebest, en
van die aller vrye Volken, kan worden
opgetekend.

„ Gy viert thans een Feest, niet ſlegts
van een vry geworden Slaavenhoop;
maar van een vry en agtbaar Volk,
hetwelk zich zelven Wetten heeft ge-
geeven, naar welke 't zelve beſtuurd
wil worden, en 't welk eene Staatsrege-
ling heeft vaſtgeſteld, agtervolgens
welke 't zelve wil, dat zyne Maatſchap-
py zal beſtuurd worden.

„ Laaten wy ons dus thans plegtig ver-
eenigen om deeze heuchlyke Gebeur-
tenis dien luister by te zetten, welke

CXV. BOEK. 1798.

„ haarer waardig is. — Laaten wy ons „ verheugen, dat de Eeuwen van het Des„ potismus en Priesterlyk Geweld ver„ dweenen zyn, en dat dezelve zyn opgevolgd door tyden, waar in de Regten van de Menschheid volkomelyk geëerbiedigd worden.

„ Niets kan ons dierbaarder zyn, dan „ ons thans te vereenigen rondsom het „ Altaar der Conſtitutie, welke in ons „ midden is aangenomen en vastgeſteld. „ Zy is het ſteunpunt, waar op het Va„ derland thans rust; en zy, die weige„ ren zouden in deeze algemeene Vreugde „ deel te neemen, kunnen niet anders „ worden aangemerkt, dan als Vyanden „ van het Algemeen Geluk.

„ Het ſtaat aan U, *Bataaven!* om dee„ ze uwe Vryheid ongeſchonden te be„ waaren. Gy hebt thans een gevestigd „ Beſtuur, het welk een eind maakt aan „ alle Intermediaire en Revolutionaire „ Maatregelen. — Maar dit gevestigd „ Beſtuur kan nimmer voor deszelfs wan„ keling bevryd worden, ten zy Gylie„ den hetzelve eendragtig verdeedigt, en „ met al uw vermogen onderſchraagt. — „ Vermengt U dus rondsom den Standaart „ der Vryheid, om hulde te zweeren aan „ de Tegenwoordige Orde van zaaken, „ en plegtig te belooven, dat gy dezelve, „ met al uw vermögen, met uw Goed „ en Bloed, zult onderſteunen.

„ Laat deeze Dag getuigen zyn dat Gy „ de waardige Afſtammelingen zyt dier

„ door,

„ doorluchtige Voorouderen, welke deeze grond met hun zweet en bloed doordrenkt hebben, om denzelven door eene Vrye Naakomelingſchap te doen betreden. — Dat dan het Feest, het welk wy thans vieren, ingericht, om aan de eerſtelingen onzer Nationaale Vryheid hulde te doen, gekenmerkt zy door den geest van waare Broederſchap en Eensgezindheid, en tevens ſtrekken om aan de Voorſtanders van het Despotismus het ondraaglyke hunner Regeering te doen gevoelen (*)."

CXV. BOEK. 1798.

Allerwegen maakte men ſchikkingen en toebereidzelen tot dien hevolen Feestlyken Dag. In groote Steden, als *Amſterdam* en elders, droegen de Municipaliteiten zorg om allen ongeluk en ſtoorenis, zo veel mogelyk, te voorkomen (†). Het zou niets anders zyn dan ons Geſchiedblad te overlaaden en verveeling te veroorzaaken, wilden wy in een verhaal treeden van dit Feestvieren in den Lande. Overal luidden de Klokken, overal waar Geſchut lag werd het driemaal losgebrand, overal zwierden de Vlaggen van Toorens en Schepen. Doch mogen wy niet onvermeld voorbyſtappen, 't geen in *'s Gravenhaage*, volgens het voorſchrift des Uitvoerenden Bewinds, te deezer ſtaatlyke gelegenheid, plaats greep. In dien Zetel des

Vreugdebedryven

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 18.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 20.

CXV. BOEK.

1798.

des Landbeſtuurs werd die Dag aan de vreugd, deezer wyze geheiligd.

Overeenkomſtig met het voorſchrift des Uitvoerenden Bewinds geſchiedde, vroeg in den morgen, de optogt van de Gewapende Magt na de Maliebaan, de Burgermagt ging voor, op deeze volgde de *Franſche* Bezetting, verder een aantal Matroozen, terwyl de *Bataafſche* Militaire Magt, de *Franſche* en *Bataafſche* Cavalleristen en Artilleristen met de Stukken Geſchut deezen gewapenden trein opſloten.

Die in 's *Haage* beſchreeven.

Aan de Maliebaan gekomen, werd eene Bezending afgezonden om eene Commiſſie uit het Uitvoerend Bewind af te haalen. By 't zelve bevondt zich het geheele Corps Diplomatique, met de Staven van de *Bataafſche* en *Franſche* Krygsmagt, als mede de Agenten, nevens hunne Secretarisſen. Die luisterryke ſtoet betradt de Maliebaan niet of één en twintig eereſchooten begroetten denzelven; alle Krygseer werd daar aan beweezen. De geſchaarde Krygsmagt hoorde uit den mond van een der Leden des Uitvoerenden Bewinds eene aanſpraak, en werd de Commiſſie, naa het aanſchouwen van eenige Krygsverrigtingen, met geſchut en klein geweer, even ſtaatlyk terug geleid.

Op 's Lands kosten werd, in eene bepaalde maate, aan de geheele Gewapende Magt, Burgers, *Franſchen*, Militairen en Zeevolk, Brood, Kaas en Wyn uitgedeeld; en in 's *Gravenhaage* aan de Leden des Beſtuurs, van het Uitvoerend Bewind, derzel-

gelver Agenten en Ministers, de Stafofficieren der *Bataafsche* Krygsmagt, en het Corps Diplomatique, een pragtig Middagmaal gegeven. De *Hongsche* Schouwburg vertoonde 's avonds Tooneelstukken, op den Feestelyken dag passende (*).

1798. BOEK.

De Maliebaan was een vreugdetooneel. Burgers, *Franschen* en Militairen, verlustigden zich in dans en spel op het geluid van daar geplaatste muzyk. Onder deeze luidrugtige vreugdebedryven liep de avond ten einde, en werd door een nagt vervangen, dien men als 't ware in een dag herschaapen zag door het grootsche licht van een pragtig vuurwerk in den Vyver, en den bestendigen luister welke afstraalde van den verlichten Tempel in de Maliebaan opgericht. Aan het gewoel en het gejuich der bals en feestpartyen was geen einde. Overal geplaatste pektonnen gaven door hun vlam een ontzettend licht.

Bestendiger glans straalde af van den verlichten Tempel in 't midden van de Maliebaan. Eene korte beschryving vertoone dezelve aan de Naakomelingschap. De Tempel stondt op eene zagtlyk afhellende hoogte, schynbaar van wit hardsteen, en welks einde met een geschilderd yzeren hekwerk omringd was. Het Tempelgevaarte was een achtkante Koepel, naar de *Dorische* orde gebouwd, rustende op acht kolommen. Te wederzyde strekte zich

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lich. der Bat. Volks* I. D. bl. 61 *enz.*

1798.

zich een Vleugel uit, in welke vier Nissen uitgehouwen waren. In deeze vertoonden zich, op 's nagts verlicht doek, eenige leevensgroote geschilderde Beeltenissen. Van de *Haagzyde*, langs geschilderde marmeren trappen, optreedende, zag men in de vier Nissen ter regterhand *Het Heil*, *de Vryheid*, *de Gelykheid*. *de Broederschap* — aan de slinkerzyde *de Waakzaamheid*. *de Wysheid*, *de Vaderlandsliefde* en *de Dapperheid*. In de Nis van den Tempel zelve, de andere in eene geëvenredigde grootte overtreffende. praalde *de Wysheid*, een Tafereel aan *de Vryheid* aanbiedende, waar op onder het Zinnebeeld van den *Tempel der Vryheid*, dit Staatsgebouw geschetst stondt. Dit Tafereel werd door den *Bataaf* met verrukking aangenomen, en door het *Volk*, onder Bazuingeschal, met blydschap goedgekeurd, een zevenhoofdig monster werd met den voet vertreeden. Op den voorgrond vertoonde zich een fiere Leeuw, een Genie op deezen zittende, ontrolde een *Bataafsche* Glorievlag. Zes dichtregelen hier op slaande, stonden 'er onder

Verheven *Wysheid* heeft, vol moed,
Uw *Staatsgebouw* geschetst; Bataaven!
De *Vryheid* keurt haar teek'ning goed,
En grootsch weergalmt het *Ja* der Braaven.
Juich Vaderland, dit heil breekt aan,
's Volks trouw ontrolt uw *Glorievaan*.

Aan den anderen kant des Tempels zag men desgelyks te wederzyde vier Beeldtenissen. Aan de regterhand *de Eendragt*, *de Geregtigheid*, *de Zeemagt* en *de Landmagt* —

aan

aan de ſlinker *de Oeconomie*, *den Koophandel*, *de Kunſten en Weetenſchappen* en *den Landbouw*. CXV. BOEK.

Het geſchilderd doek des Tempels zelve vertoonde de *Staatkunde*, met een Eikenkrans om 't hoofd, aan de *Vryheid* eene rol aanwyzende, die half van een Altaar afhangende, ten opſchrift hadt, *Staatsregeling*, *aangenomen den* 23 *April*. Op den voorgrond zag men den Krygsgod *Mars* het *Despotismus*, met heldenmoed, van den Tempel afweerende. 1798.

De volgende Dichtregels gaven de uitlegging van deeze ſpreekende Beeltenisſen;

' Triumf! 't voltooid Gebouw pronkt ſchoon:
De *Vryheid* is voor dwang beveiligd,
De *Staatkunde* aan haar dienst geheiligd,
Draagt voor 't Altaar een Eikenkroon.
Het *Volksregt* zegeviert — uw Speer
O *Heldenmoed!* werpt Monſters neer (*).

Was de toevloed der Gelukwenſchingen wegens het gebeurde op den Twee en twintigſten van Louwmaand groot geweest, kwa- Koelheid der vreugdevieringe.

(*) Van kosten op dit Feest treffen wy deeze opgave aan, door het Intermediair Weigeevend Lichaam onbetaald gevonden;

Voor het Vuurwerk . .	*f* 883- 0-0
Voor de Tempel en de Verlichting in de Maliebaan . .	-3894- 0-0
Voor het ſchilderen der Chaſinetten	- 700- 0-0
Voor de kosten der Gala Comedie	-1778-19-0
Voor een Bal . . .	- 150- 0-0
Voor den Maaltyd . .	-7088- 0-0
Voor een Bal in de Nieuwe Doelen	- 555-10-0
	f 15049- 9-0

CXV. BOEK. 1798.

kwamen die uit alle oorden in de Constitueerende Vergadering, zy ontbraken wel niet geheel, wegens deeze Gebeurtenis; doch daagden, veel traager en schaarscher op, 't welk, nevens de by lange na overal niet gulle viering des gedagten Feests (*), geen gunstig teken gaf van 's Volks geestgesteltenisse, niet zo zeer ten aanziene des Plans van Staatsregeling zelve, dan wel over de gedaane stappen, zo in het aanstellen der Leden van het Uitvoerend Bewind, als in het vormen der Kamers, bui-

(*) Zelfs in *'s Haage*, het groot Vreugdetooneel, vertoonde zich de blydschap op verre na niet gul. Opmerkelyk is ten deezen aanziene het schryven des Representants VAN LEEUWEN, ten dien dage, „deezen geheelen nagt, (die des Vuurwerks) heb ik „te midden van de menigte gaan observeeren — „belangneemende vreugde vond ik nergens — geen „een dronken mensch — geen zang of dans — „stille aanschouwing was het al." — In deezen zelfden Brieve, laat hy zich over 's Volks denkwyze, ten aanziene van het Bestuur hooren. „Geene andere dan knorrige Brieven schryft men my „uit *Amsterdam* — men schryft — overal wordt „trotsch gehandeld, van den Wetgeever af tot de „Subagenten toe, de een beveelt en belast al meer „dan de ander — overal zit meerder trotsch, dan „by de voorige *Aristocraaten* — deezen ontzagen „het Volk nog al, nu is het willekeur, men tracteert de belangen der Burgeren *en bagatelle* „*enz* — De Wetgeevende Vergadering heeft onvergeeflyk gedaan zich vast te zetten *tegen* de „Constitutie aan; zy hadt volgens de Constitutie „gelyk zy gedaan heeft, *provisioneel egter*, moeten „handelen; dan zou de Harmonie gebleeven en de „22 *Jan.* zo wel als de 4 *Mey* gezegend geworden „zyn," *Authentique Bylagen tot de Gebeurtenissen van den* 12 *Juny* 1798. No. 9. bl. 11.

buiten den Volke, en eenige zich hier mede paarende omſtandigheden.

CXV. BOEK. 1798.

Binnenshuis in gezelſchappen ſpraken veelen des niet alleen met afkeuring; maar de gedienſtige Drukpers verſpreidde Geſchriften tegen het toenmaalig Landsbeſtuur gericht. Dit deedt eene Proclamatie van het Uitvoerend Bewind, omtrent de Vryheid der Drukperſe gebooren worden. Waar in 't zelve, naa de voordeelen dier Vryheid, als een teugel der Dwinglandye, op hoogen toon, vermeld te hebben, zich beklaagt, over het jammer, wanneer een Vry-Volk zulk een onberekenbaaren Zegen voorbedagtlyk verwaarloost en misbruikt; wanneer men de Vryheid der Drukperſe, die een middel moet weezen om de Vryheid te bewaaren, door eenige onwaardige Burgers, ziet misbruiken, om die zelfde Vryheid na het hart te ſteeken. — „ Zullen wy dan," dus liet het Uitvoerend Bewind zich woordlyk hooren, „ om „ dat de middelen, die tot behoud der „ Vryheid moeten dienen, misbruikt wor„ den, en tegen de Vryheid zelve worden „ aangevoerd, die middelen ongeſtoord „ en onverbeterd laaten voortgaan? — „ Zullen wy gedoogen, ſtilzittende gedoo„ gen, dat de Vryheid, voor onze oogen, „ met haare eigene ſchoonſte Wapenen, „ worde te onder gebragt? — Neen, „ *Batuaven!* die ons tot zulk eene laag„ heid in ſtaat agt, die kent ons niet. „ Wy hebben eenmaal gezwooren, dat „ wy de Vryheid tegen alle aanvallen „ zou-

Proclamatie omtrent de Drukpers.

CXV. BOEK. 1798.

„ zouden beſchermen; en Gy kunt U „ verzekeren, dat wy dien Eed zullen „ geſtand doen. — Wy hebben geene „ uitzonderingen bedongen, zyt dus ge„ rust, dat alle haare Vyanden tot één „ toe, ook onze Vyanden zyn, die wy „ zullen poogen te verpletten.

„ Zints lange zagen wy dit kwaad op„ komen. Onze tedere zorg om de Vry„ heid der Drukpers toch voor alle be„ lemmering te behoeden, vertraagde on„ ze maatregels, en de Vyanden der Vry„ heid bouwden hunne ſteeds aanwakke„ rende ſtoutheid op onze ſchynbaare „ werkloosheid, die zy, ten onregte, voor „ slapheid aanzagen.

„ Zou 'er," hadden zy gevraagd, „ by „ mogelykheid Vryheid kunnen zyn zon„ der Orde? Zou het Vryheid zyn wan„ neer de Eer der Burgeren veil was voor „ de naamlooze lasterzugt van eenige wei„ nige onverlaaten? Zou het Vryheid „ zyn, wanneer men, naar welgevallen, „ ongeſtraft mogt ſchenden, en wien men „ wil, beledigen? Wanneer men alle on„ dergeſchiktheid zou mogen den bodem „ in slaan, en zyn lust boeten aan al „ wat in Bewind geſteld is? Zou het Vry„ heid zyn, alle Beſtuuringen als veree„ nigingen van zo veele Heerschzugtigen „ rond te draagen, hun ondeugden toe „ te ſchryven, die zy niet bezitten, hun „ wandaaden toe te kennen, die zy niet „ bedreeven hebben, om ze te beſchim„ pen, te beſpotten, te verguizen, om

„ zo

„ ze veragt en gehaat te maaken? Neen
„ *Bataaven!*"

Nader komende, meer bepaald ſpreekende, voegden zy 'er aan toe. „ Het
„ Publiek wordt overlaaden met Schotſchriften, waar van de eene al misdaadiger dan het andere geſchreeven wordt,
„ en even als het onkruid op de velden,
„ wiesch hun getal, by den dag aan, en
„ klom ten laatſten tot die hoogte, dat
„ 'er nu nog maar een ſchynt te ontbreeken, om alles te voltooijen, die aanraadt de Ponjaard op te vatten, om het
„ hart te doorſteeken van elk Bemiinnaar
„ der Vryheid. Wy beroepen ons op de
„ ondervinding van elk, die bekend is
„ met de uitvloeizels die hedendaagsch
„ zo misbruikte Drukpers oplevert. —
„ Een *Politique Blixem*, een *Conſtitutioneele Vlieg*, een *Revolutionaire Vraagal*, en
„ veele andere, zullen hier van ten bewyze verſtrekken, en de overtuiging,
„ die men hier van heeft, zal by elk redelyk mensch de maatregelen billyken,
„ die wy voorneemens zyn daar tegen te
„ ſtellen.

„ Deeze maatregelen," verzekerden zy,
„ zullen niet zagt zyn. — Zy zullen
„ niet meer, gelyk voorheen, dienen om
„ een onwettige Regeeringsvorm ſtaande
„ te houden, en dus op onvoldoende en
„ halve hulpmiddelen uitloopen; maar zy
„ zullen bepaald worden door het gevoel
„ dat wy hebben, dat een verregaand
„ misbruik van de Drukpers niets minder
„ is

ONV. BOEK. 1798.

„ is dan een daadlyke aanval op de Con-
„ ſtitutie, op de Vryheid zelve; — en
„ die onze blaakende Vryheidsliefde kent,
„ zal voorzeker bezeffen, wat wy ge-
„ voelen en kunnen onderneemen, wan-
„ neer wy deeze in gevaar beſchou-
„ wen."

Welke deeze maatregels waren drukte de Proclamatie niet bepaald uit, alleen te verſtaan geevende, dat zy op niets anders zouden uitloopen, dan om de misbruikers der Drukperſe, als Vyanden der Vryheid en van het Vaderland, te behandelen, die of daadlyk werkzaam of behulpzaam waren, in het voortbrengen of verſpreiden van zodanige ſtrafwaardige Geſchriften, als onverbeterlyke en hardnekkige Vyanden der Vryheid en van het Vaderland, wier ondergang door het Publiek Belang bevolen wordt. Ten ſlot verzekerende, dat daar omtrent de noodige voorſtellen voor de Wetgeevende Vergadering by hun reeds in gereedheid lagen (*).

Handelingen daar over en Aanmerkingen daar op gemaakt.

Dit ſtuk ter eerſte Kamer ingebragt, baarde by eenige Leden niet weinig opziens. Zy ſtemden in met den Burger Govers, die by zich zelven niet geheel en al overtuigd was, dat daar in niets voorkwam, waar door de Vryheid der Drukperſe zou kunnen benadeeld worden, welke zelfs, in het anders Despotiek Beſtuur van *Engeland*, geëerbiedigd werd. Zy wilden het in handen van eene Per-

ſoo-

(*) *Naam. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 28.

konneele Commissie gestelt hebben. — De Voorzitter VAN DER HOEVEN oordeelde dat dit stuk alleen voor kennisgeeving moest worden aangenomen. — VONK stemde hier in toe, en dat men de voorstellen, van welke de Proclamatie gewaagde, zou afwagten. Hy onthieldt zich daarom ook van zyne gevoelens mede te deelen over den inhoud der Proclamatie, alleen te deezer gelegenheid zeggende, hoe hy van de Regtvaardigheid van het Uitvoerend Bewind verwagtte, dat het, door het doen van de medegedeelde Proclamatie, den weg aan de Publieke Schryvers niet hadt afsneeden, om zich, in gevalle van aanklagte en beschuldiging, voor hunnen bevoegden Regter, te verdedigen, en dus nooityds niet afhangen van de beoordeeling van den Agent van Politie, of de grillige opvatting van deezen of geenen Officier van Justitie, die in het denkbeeld mogt vallen, dat dit of dat Artykel, in een openbaar Geschrift voorkomende, Lasterlaal was, of geschikt om de Geconstitueerde Magten te verguizen, en dus op grond van hunne meening eenen Drukker of Schryver, door middel eener Politieke Dispositie, door Geldboetens, of anderzins, te straffen, zonder dat hy toevlugt tot zynen Regter zou gehad hebben. — OCKERSE, met korte woorden, aangemerkt hebbende, dat, daar het Uitvoerend Bewind de Staatsregeling kende, 't zelve niets met dezelve strydig zou onderneemen, stemde hy met den Voorzitter

CXV. BOEK. 1798.

CXV. BOEK.

ter in, en het voor Kennisgeeving aanneemen ging door (*).

1798.

Algemeene aanmerking op de handelwyze in de Kameren gehouden.

Ten opzigte van de Conſtituëerende Vergadering hebben wy opgemerkt, dat langwylig raadpleegen, marren en uitſtellen, meermaalen, en niet zonder grond, aan voorige Vergaderingen verweeten, aan dezelve niet kon worden ten laſte gelegd, dat voortvaarenheid dezelve veel een kenmerkte (†). Dan die voortvaarenheid was niet overgegaan in de beide Kamers der tegenwoordigen Landbeſtuurs. Veel werks hadt het in om de nieuwe raderen van 't zelve in behoorelyke beweeging en omloop te brengen; over de Leezingen, over het zenden of niet zenden aan de andere Kamer, vielen veelvuldige en verveelende beraadſlagingen. Van hier dat, over de nadere ſchikkingen, bepaalingen, aanſtelling van Amptenaaren, ten dienſte der beide Kameren, Jaarwedden, Costumen, Krygseerbetooningen, veelvuldig en lang gehandeld werd. Niet weinige gevallen deeden zich op, waar in, gelyk DE LEMON het uitdrukte, de *Eſprit de Corps* zo kennelyk doorſtraalde, en tevens deeze en geene Repreſentant voorſtellen deeden en raadſlagen in 't midden bragten, welker betzelagtigheid het meer verlichte gedeelte der Kameren deedt bloozen, en der vermeldinge onwaardig zyn.

Om-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. en Wetgeevend Lichaam* I. D. bl. 174.

(†) Zie hier-boven bl. 222.

Onvermeld mogen wy niet laaten wat, in dit Tydvak, ten opzigte van een en ander den Lande belangryk ſtuk gebeurde. Ten aanziene van de Geldmiddelen, en het ſtyven van 's Lands kaſſe deedt dit Beſtuur, reeds vroeg bekend maaken, dat alle vastgeſtelde Buitengewoone Geldheffingen, met de daar by bepaalde Executien, of reeds aangevangen of nog te werk te ſtellen, door deeze Verandering in 't Bewind, geene verandering leeden; maar in werking bleeven (*). Gelyk zulks in de onderſcheidene Gewesten plaats greep. CXXV. BOEK. 1798. De vastgeſtelde Geldheffingen blyven.

Veelvuldig waren deswegen de handelingen, bovenal met die van het voormaalig *Gelderland*, *Overyſſel*, *Zeeland* en *Stad en Lande* (†). Met *Holland* viel deswegen veel te doen. Een breed uitgebragt Verſlag gaf der Vergadering in 't algemeen voldoening; doch 't werd beſtreeden door de Repreſentanten ADRIANUS VAN DER JAGT en NOLET. Heftig ongenoegen zeers deswegen. Veel verwyts over de Agioteurs, liet zich op een zeer ſcherpen toon hooren, inzonderheid uit den mond van MIDDERIGH en OCKERSE (§). Het leedt niet lang of de beide gemelde Repreſentanten, die dit Verſlag heftig beſtree- Wat dus gebeurde. VAN DER JAGT en NOLET in verzekering genomen.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XII. D. bl. 151.

(†) Men kan dezelve vinden in het *Dagverh. der Conſt. Verg.* VIII. D. bl. 554. 599. 621. IX. D. bl. 41. 61.

(§) *Dagverh. der Conſt. Verg.* IX. D. bl. 41. 61. 67. 93. 174. 181. 208. 244. 358. 365. 475.

CAP. BOEK.

1798.

Voorstel wegens het onderzoek na de Agioteurs.

streeden hadden, werden in verzekering genomen (*).

Wegens de Agioteurs was reeds een klemmende voordragt ter Vergaderinge door ONDORP gedaan, die door eenigen bestreeden werd (†). Dit onderwerp kwam, en niet vreemd, te meermaalen aan de orde van den dag. Wanneer de Vergadering, ten aanziene van haare eigene Leden getoond hadt de verfoeilyke Agiotage, in derzelver schandelyke en den Volke verderflyke werkingen, te willen tegengaan, en allen, die zich daar aan mogten hebben schuldig gemaakt, aan het billyk, doch gestreng onderzoek der Wet, te willen overgeeven, dat, daar zedert den Jaare MDCCXCV soortgelyke *Agiotage*, te meermaalen, op eene schandvolle en godvergeetene wyze was gepleegd geworden, en het voor den Volke van het hoogste belang was dat de bedryvers dier Misdaad van Staat ontdekt en op eene voorbeeldige wyze gestraft werden, als mede dat dezelve de verbaazende schaden aan de goede Ingezetenen der *Bataafsche* Republiek, door hunnen Woekerhandel toegebragt, op eene voor allen kennelyke wyze boeten, de Vergadering besloot om het Uitvoerend Bewind te verzoeken en te gelasten om het gestrengste Onderzoek te doen plaats

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 370. 389. X. D. bl. 440. Veel viel 'er wegens deeze Representanten te doen. De Dagbladen van dien tyd geeven van alle deeze byzonderheden verslag.

(†) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 6.

paats hebben omtrent alle die geenen, het zy Leden van de geweezene Eerste en Tweede Nationaale Vergadering, het zy anderen, welke de Hoofdbewerkers en Deelhebbers van zodanigen Woekerhandel mogten geweest zyn, en wyders tegen dezelve zodanige maatregels te neemen als dienen konden tot handhaaving van het geschonde Regt des *Bataafschen* Volks, en herstel van de gebreeken daar door aan den Lande en de goede Ingezeenen toegebragt. — Dit Voorstel vondt byval en goedkeuring (*).

CIV. BOEK. 1798.

Veelvuldig waren de Besluiten, na de Omwenteling des Jaars MDCCXCV omtrent de *Fransche Emigranten*, die ter Lande zich onthoudende, genomen, om dezelven overeenkomstig het Alliantie Tractaat, tusschen de *Fransche* en deeze Republiek, van den *Bataafschen* grond te verwyderen. Ingevolge hier van was aan een aantal der zodanigen dit verblyf ontzegd; dan niet weinigen bleeven, des onaangezien, zich hier te Lande ophouden, van tyd tot tyd verhuizende, en zich verschuilende. — Herhaalde klagten van het *Fransche* Staatsbewind deswegen ingekomen, waren niet, naar deszelfs wensch, verhoord geworden. Het tegenwoordig Uitvoerend Bewind op voorstel des Agents van

Strenge Publicatie ten opzigte van de *Emigranten*.

(*) *Dagverh. der Const. Verg.* IX. D. bl. 379. Het stemde zeer overeen met een Voordragt van het Onderzoek van het gebruik van de opgebragte Gelden gemaakt. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 209.

CXV. BOEK. 1798

van Politie, hier in willende voorzien, gaf een ſtrikt bevel aan alle Beſtuuren, die eenige Jurisdictie uitoefenden, om deswegen de naauwkeurigſte onderzoekingen te werk te ſtellen, en allen, die zich binnen hun Grondgebied mogten bevinden, te doen vatten en vasthouden, van deeze hunne verrigtingen, binnen veertien dagen, kennis te geeven aan de Agent der Politie, die de noodige zorg zou draagen om ze gezamenlyk buiten de grenzen der Republiek te doen brengen; terwyl de Beſtuuren verantwoordelyk bleeven, voor alle *Franſche* Emigranten en Gedeporteerde Prieſters, welke naa dien tyd, ongearresteerd, onder hun Regtsgebied zouden gevonden worden (*).

Bepalingen wegens de Gewapende Burgermagt.

Het daarſtellen eener Gewapende Burgermagt was, blykens het vermeldde in onze Geſchiedenis, zints de groote Omwenteling hier te Lande, aangevangen, voortgezet, gedwarsboomd, en niet van het bedoelde en gewenschte gevolg geweest. Het tegenwoordig Uitvoerend Bewind, in aanmerking neemende dat de thans aangenomene Staatsregeling een Grondwet der Republiek geworden was — een Grondwet, die alle twyfeling, wegens den algemeenen wil des *Bataafſchen* Volks, ten dien opzigte, deedt ophouden, als mer zo veele woorden verklaarende, dat het eene Gewapende Burgermagt wilde, ter verdeediging zyner Vryheid en Onafhanglykheid,

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 3.

heid, zo na binnen als na buiten. En daar by overweegende, dat de Organisatie der Gewapende Burgermagt aan het Uitvoerend Bewind, onder de daar by voorgeschreevene bepaalingen, werd opgedraagen, vondt zich verpligt om dezelve daar te stellen. — Wel moest het Reglement deswegen, ten Jaare MDCCXCVI vastgesteld, aanmerkelyke veranderingen ondergaan, als, uit hoofde van deszelfs Federatief zamenstel, geen de minste overeenkomst hebbende met de by de Staatsregeling bepaalde Een- en Ondeelbaarheid der Republiek: dan de verwarring en vertraaging te duchten wanneer men dit werk, geheel op eenen nieuwen voet wilde inrichten, deedt het Uitvoerend Bewind besluiten, dat het in werking zou blyven tot den laatsten van Wintermaand, deezes Jaars in zo verre het niet streedt met de gronden der aangenomen Staatsregeling. CXV. BOEK. 1798.

Kostbaar zeker was in de volvoering dit Reglement. Om deswegen eene vermindering daar te stellen, welke op dit oogenblik mogelyk was, kreeg de Agent van Oorlog last om de nog bestaande Gewestlyke Commisie tot de Burgerwapening, ieder uit *zeven* Leden zamengesteld, tot drie te bepaalen, die onder het Oppertoezigt diens Agents, dit werk zouden voortzetten. De Administreerende Bestuuren werden gelast hier in mede te werken, en het Voorschrift der Verklaaring, die de Gewapende Burgers moesten afleggen, kreeg eene Verandering overeenkom-

CIV. BOEK.

komstig met de Verklaaring heden in gebruik (*).

1798. Bepalingen wegens de afgeschafte Gilden.

Het zo dikmaals voor- en tegengesprooken stuk der Gilden, was, by het aanneemen der Staatsregeling afgedaan, en daar by bepaald, dat alle Gildens, Corporatien of Broederschappen van Neeringen, Ambagten of Fabrieken vervallen verklaard waren, en dus alle Gildenwetten, die aan den eenen Burger boven den ander, een zeker voorregt gaven, om zeker Ambagt, Neering of Koopmanschap te doen, afgeschaft waren. — Uit eene verkeerde toepassing dier Grondwet zouden veele verwarringen kunnen ontstaan, waarom het Uitvoerend Bewind werkzaam was om zulks voor te komen en door nadere bepalingen, intusschen den Volke bekend maakte — dat alle Plakaaten en Ordonnantien, in zo verre ze niet strydig waren tegen de Staatsregeling, in volle kragt bleeven, voor al met betrekking tot Brood, Eetbaare Waaren, Goud en Zilver. — Ook zou niemand eenige Kunsten of Weetenschappen mogen uitoefenen, die eene onmiddelyke betrekking hadden op der Ingezetenen gezondheid, dan naa een behoorelyk onderzoek te hebben afgelegd (†).

Besluiten omtrent Gevers

De uitgevaardigde Publikatie ter beteugeling der Drukpersse (§) droeg reeds de kennelyke tekens van ongerustheid des Uitvoe-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 5.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D. bl. 33.
(§) Zie hier boven bl. 283.

voerenden Bewinds, nog sterker deeden zich deeze op in een Besluit ten opzigte van HUGO GEVERS en VAN ECK genomen. Ten dage der gevangenneeming van de Commissie der Buitenlandsche Zaaken (*), hadt omtrent HUGO GEVERS, om byzondere redenen, een min naauwkeurig toevoorzigt plaats gegreepen; thans klaagde het Uitvoerend Bewind, dat hy daar van een misbruik gemaakt hadt, 't geen niet kon worden geleden. — Ten aanziene van de toenmaalige omstandigheden merkte dit Bewind op, wy schryven de eigene woorden af, „ dat menigvuldige voorvallen en verschynzelen, die zich te deezer dagen vertoond hadden, en nog dagelyks bleeven voortduuren, van dien aart waren, dat het meer dan waarschynlyk was, dat 'er een Party in ons Vaderland woelde, om ter voldoening aan hunne baat- en heerschzugtige oogmerken, was het mogelyk, de tegenwoordige Orde van zaaken te renverseeren, en zich niet ontzag daar toe alle intrigues en snoode middelen, zo binnen als buitenlands, by de hand te neemen, met de gevoelens van welke Party, de gearresteerde Leden der voormaalige Nationaale Vergadering, en van de geweezene Commissie der Buitenlandsche Zaaken te meermaalen getoond hebben overeen te stemmen, indien zy of zommigen derzelven al niet daadlyk, door

1798. GEV. BORK. en VAN ECK genomen.

(*) Zie hier boven bl. 119.

CXV. BOEK. 1798.

„ door eene verborgene Correspondentie, „ waar van reeds te vooren eenige ontdekkingen gedaan zyn, daar aan deel „ hebben genomen."

Het was uit deezen hoofde, dat de Agent van Inwendige Politie last kreeg om HUGO GEVERS ten ſpoedigſten na *Delft* te voeren, om by den Burger BUYZER, Hoofdgaarder van 's Lands Gemeene Middelen te dier Stede, Kamers te betrekken: met bepaaling van niet, dan in het tuintje agter het huis te mogen wandelen.

De zelfde Agent werd bevolen, om, wanneer de redenen waarom aan den geweezen Repreſentant VAN ECK vergund was uit het *Huis in 't Bosch*, in zyn huis in den *Haage* te worden overgebragt, ophielden, dien Burger weder na het gemelde Huis te doen vervoeren, om hem daar, benevens de overigen, naauwkeurig en ten ſterkſten te laaten bewaaken. Terwyl de tydsomſtandigheden de beraadſlaagingen tot het ontſlag der geweezene Repreſentanten reeds aangevangen, deeden uitſtellen (*).

Onder alle deeze bedryven bereidde zich de Omwenteling, welke dit weinig maanden geſtaan hebbende Landsbewind, omverre wierp. Ons volgend Boek zal die zeldzaame Geſchiedenis vermelden.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XIII. D bl. 59.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Academien (Besluit tot drie) te *Harderwyk*, *Groningen* en in *Bataafsch Brabant*, 32. De Raad van *Utrecht* pleit voor de Academie daar ter Stede, 33. Te vergeefsch, 38.

Agentschappen door het Uitvoerend Bewind aangesteld, 171 173.

Agioteurs (Voorstel om onderzoek na de) te doen, goedgekeurd, 290.

ALTENA (VAN) wat hy inbrengt by de inlevering van het Verzoekschrift der oude *Friesche* Regenten, 57. Diens Aanspraak by de inlevering van de door 't Volk aangenomene Staatsregeling, 253. Diens voorstel, om uit de tegenwoordige Leden de beide Kamers te vormen, 259. Op hoedanig eene wyze goedgekeurd, 261. Diens Aanspraak by het ontbonden verklaaren der Constitueerende Vergadering, 265.

Amersfoort, Geschillen daar gereezen, wegens de gevorderde verklaaring der Amptenaaren, 42. De Stadsregeering afgezet, 43.

Amptenaaren (Voorstel van DE SONNEVILLE wegens onwaardige) 179. Wat des voorviel, 180. ROSEVELD CATEAU'S voorstel om de Ampten aan ongelukkige Patriotten te geeven, 184. Een hier mede overeenkomstig besluit, 185. Algemeen antwoord van de Uitvoerende Magt, 186. De Vergadering neemt 'er geen genoegen in, *Ald.* Gunstig verslag op deeze zaak, 187. Schryven van het Uitv. Bewind deswegen, *Ald.* Uitwerking hier van, 188.

Amsterdam, te dier Stede het verschynen in de Grondvergaderingen noodig tot het behouden van eenig Ampt gekeurd, 24. Een Stedelyk Reglement daar aangenomen, 25. Wat deswegen ter Nationaale Vergadering te doen viel, 26.

26. Verzoekſchrift uit die Stad wegens de begeeving der Ampten, 189. Verzoekſchrift van de Artilleristen aldaar, 190. Verſlag hier op, 191. Beſluit, 192.
AUFFMORTH, diens oordeel over de *Overyſſelſche* geſchillen, 87.

B.

Bewind (Benoeming der Leden van het *Uitvoerend*) 160. Iets wegens het huisvesten dier Leden, *Ald.* Aanſtelling van dit Bewind, 161. VREEDES aanſpraak te dier gelegenheid, 162. Hoe door MIDDERICH beantwoord, 166. Agentſchappen door 't zelve aangeſteld, 171, 173. Klagten van 't zelve over veeler Onwilligheid in het bekleeden van Posten, 172. Sterk beſluit deswegen genomen, *Ald.* Voorſtel van KONYNENBURG over de Aanblyving der Leden des Uitvoerenden Bewinds, 228. Wat aanleiding tot het doen van dit Voorſtel gegeeven hebbe, 230. Goedgekeurd, 232. Toegejuicht, 233. Den Volke bekend gemaakt, en opmerkelyke zinſneede in die bekendmaaking, 234.
BEYMA (C. L. VAN) laat zich ten voordeele van de Hoogeſchool te *Franeker* hooren, 30. Dringt dit nader aan, 40. Diens herhaald Voorſtel tot het afzweeren van het Stadhouderſchap, Ariſtocratie en Regeeringloosheid, 110. Dit voorſtel bykans bekragtigd, 111. Wat des verder ter Nat. Verg. te doen viel. Zie *Nation. Verg.*
BOSCH (B.) wil het *Federalisme* byzonder afgezworen hebben, 112. Voorzitter ter Tweede Kamer, 273.
Burgermagt (Bepaalingen wegens de Gewapende) 292.

C.

Collum (Byzonderheden wegens het Oproer te) in *Friesland*, 170
COSTERUS (H.) heldert den toedragt op van het daadlyk daarſtellen der Volksvertegenwoordigers uit de reeds daar zynde Leden, 260.
COUPERUS pleit voor één eenige Hoogeſchool, 30.
CROIX (DE LA) krygt bericht van de Omwenteling op 22 Jan. 113. Verſchynt ter Vergadering, *Ald.* Diens Aanſpraak, 124. Hoe beantwoord, 125. Broederkus van hem en den Voorzitten, 126. Juicht de volduuring van de Leden des Uitvoerenden Bewinds openlyk toe, 233. Verſlag van diens invloed om aanvanglyk uit tegenwoordige Leden, de twee Kamers der Volksvertegenwoordigeren daar te ſtellen, 260, 261.

D.

Drukpers (Proclamatie van het Uitvoerend Bewind over de) 283. Handelingen daar over, en aanmerkingen op dezelve gemaakt, 286.

E.

Eck (Nadere besluiten omtrent de gevangenen van) genomen, 295, 296.

Exue (Het Regt van) in het *Sticht* afgeschaft, 47. In *Friesland* niet, 70. In *Overyssel* vernietigd, 83.

Emigranten, strenge Publikatie ten hunnen opzigte, 291.

F.

Finantie (*'s Lands*) in de uiterste verlegenheid, 13. Maatregel om aan Geld te komen, *Ald.* Gunstig Verslag uitgebragt op het Verzoek, wegens de Verantwoording der Finantien, 206.

Franeker, C. L. van Beyma laat zich ten voordeele van de Hoogeschool te dier Stede hooren, 30. Die Stad beklaagt zich, wegens de uitsluiting van eene Academiestad te blyven, 39. Pleit van C. L. van Beyma voor die Academiestad, 40.

Friesland (Hoe het in) met de opbrenging der Algemeene Lasten aan den Lande gesteunden stondt, 47. Hoe men, wegens dit Gewest, op de Bekendmaaking van het besteeden der den Lande opgebragte Penningen aandrong, 48. Een voorgesteld Belastingsplan gewraakt, 49. Geldheffingen, 50. Oude Staatsleden om schavergoeding opgeroepen, 51. Tegenverklaaring en Beantwoording, 52. Nadere aandrang 53. De Opontbodenen vervoegen zich ter Nat. Verg. *Ald.* Hahns raadslag deswegen, 54. Bedenkingen van eenige *Friesche* Representanten hier op, 56. Ten Bergen's en Schimmelpenninck's raadslag, 57. Besluit tot een Brief na *Friesland*, 58. Eene Commissie in die zaak benoemd, 59. Hoe de Brief beantwoord wordt, 60. Men vangt in *Friesland* de Executie aan. Verzoek daar tegen, *Ald.* Ontwerp eener nadere Aanschryving, *Ald.* Het voorgevallene deswegen, 61. Besluit tot eene Bezending na *Friesland*, 61. Nadere Brief des Prov. Bestuurs, wegens de Opschorting, 62. De Vergadering volhardt by het besluit, *Ald.* Heftige tegenkantingen, *Ald.* Voorslag der Bezendinge, 63. Men is onvoldaan en uit *Friesland* vervoegt men zich ter Nat. Verg. 63. Geschil tusschen het Provintiaal Bestuur en het Hof van Justitie, 65. Raadsleden af-

afgezet, 66. Nieuwe aangeſteld, 68. De Wet wegens de Vryheid van Trouwen verbreed, 69. Voordragt wegens de Wet tegen Overſpel, 70. Het Regt van *Exue* daar niet afgeſchaft, 70. Veranderingen in de Kerkelyke Inrichtingen, 71. Bericht wegens het *Calluumer* Oproer, 71. Een zonderling begrip deswegen te keer gegaan, 73.

G.

Gelderland (Geſteldheid van de Kwartierlyke Belasting in) 75. Benarde ſtaat des Kwartiers van *Nymegen*, wegens de Geldophrengst aan den Lande, 76. De Gewestlyke Geſchillen, wegens de Betaaling, vereffend, 77. Zie verder *Nymegen*. Geſchillen over de Kerkgebouwen in dit Gewest, 81. Wat PLOOS VAN AMSTEL des in 't midden bragt, *Ald.*

Geldheffingen (De vastgeſtelde) blyven ſtandhouden, 289

Gemeentebeſtuuren, zuivering derzelven, 181. Hoe ruwlyk dit toeging, 182. Proclamatie deswegen, 183.

GEVERS (H.) nadere beſluiten omtrent deezen Gevangenen, 294.

Gilden (Bepaalingen wegens de afgeſchafte) 294.

GOVERS, diens aanmerkingen op de Ampthegeevingen, 186.

Grondvergaderingen (Last tot het zuiveren der) 241. Hoe dit toeging, 242. Klagten deswegen, 243. Aanmerking over de oorſpronglyke bepaaldheid dier zuivering tot *Zeeland*, *Overyſſel*, *Gelderland* en *Groningen*, 244. Wat het Uitvoerend Bewind deswegen deedt, *Ald.* Opgeroepen om over de Staatsregeling te ſtemmen, 246.

Groningen, wat TRIP ten voordeele van de Hoogeſchool aldaar aanvoert, 28.

H.

HAHN, diens oordeel over het Verzoekſchrift der oude *Frieſche* Regenten, 54. Opmerkelyk woord door hem gevoerd, ter gelegenheid des voorſlags van BEYMA wegens het afzweeren van het *Stadhouderſchap enz.* 112.

HOFFMAN's Afſcheidsgroete van de Conſt. Verg. uit naam der volgens de Staatsregeling onbevoegde Leden, om in een der beide Kameren geplaatst te worden, 264.

Holland (Wat 'er wegens het Provintiaal Beſtuur van) voorviel, 5. Wat men oordeelt wegens den vorm, 6. Wat omtrent de Perſoonen, 7. Publikatie deswegen en ingekome ſtukken daar op, *Ald.* Verſlag deswegen uitgebragt, 8. Volksbeſluit, 9. Welk

eene rol *Holland*, ten aanziene der Belastingen ſpeelde, *Ald.* Met Executie bedreigd, *Ald.* Beklaagt zich wegens de mislukte pooging tót een Algemeenen Finantieelen Maatregel, 10. Schroomt de Executie niet, 12. De Nationaale Vergadering ſchryft eene Geldheffing van de Tachtigſte Penning over *Holland* uit, 14. Wat deswegen by dat Gewest voorviel, 15. Aanmerking op die taal door de Nationaale Vergadering, 16. Eene nieuwe Heffing uitgeſchreeven, 17. Belasting op de Speelkaarten gelegd; *Ald.* Inning der Verpondingen, 18. Belasting op de Bekendmaakingen van Geboorte, Trouw- en Sterfgevallen in de Nieuwspapieren, 18. Rekening der Finantien gedaan, 19. Klagten, wegens het voortduuren der Voorregten van de voormaals Heerſchende Kerk, 20. Bepaalingen wegens de Regten der Heerlykheden, ten opzigte van de verkiezing der Leeraaren *enz.* *Ald.* Schikkingen op de Burgerwapening, 22. Reglement deswegen, 23. Amptenaaren en Bevoorregten tot den Wapenhandel verpligt, 23. Onderhandelingen met *Holland* naa de Omwenteling van 22 Jan. 138. Bezending uit *Holland*, Aanſpraak van Loosjes, 140. Hoe door Middelrich beantwoord, 144.

Hooft (Van) diens zeggen wegens de Schavergoeding aan de Steden, die van de Academien ſtonden verſtooken te worden, 39. Diens gedrag by het voorſtel van Beyma over het afzweeren van het Stadhouderſchap *enz.* 112.

J.

Jagt (A. v. d.) een der Repreſentanten, in hegtenis genomen, 289.

Jordens, Latynſche Dichtregelen door hem in het Huis te *Honsholredyk* op de glazen geſchreeven, 178.

K.

Kamer (Leden tót de *Tweede*) beſtemd, 268. Leden tot de *Eerſte* Kamer benoemd, 269.

—— (Vorming der *Eerſte*) 270. Aanſpraak van de eerſte Voorzitter Ockerse, *Ald.*

Kampen, hevige onlusten aldaar, 83. De Nat. Verg. des gemoeid, 84. Nader aangedrongen, *Ald.* Verſlag op de ingekomene ſtukken ingebragt, 85. Hoe zeer verſchillend zulks werd opgenomen, 87. De onlusten te dier Stede houden aan. Nieuwe Vervoegingen ter Nat. Verg., 88. Beſluit tot eene Bezending na *Kampen*, 89. Dezelve ſtaagt gebrekkig, 90. Nader

der besluit om die zaak door te zetten, *Ald.* Nieuwe klagten uit die Stad, 91. Voorstanders der thans klaagende *Kampenaaren*, *Ald.* Aanmerkingen daar op, 92. Besluit tot eene Bezending, 94.

KANTELAARS ophelderingen wegens de *Overysselsche* Geschillen, 93.

KONYNENBURG doet verslag wegens het overzien der Staatsregeling, 223. Diens voorstel wegens de Aanblyving der Leden des Uitvoerenden Bewinds, 228.

L.

LEEUWEN (VAN) beantwoordt de Aanspraak van OCKERSE by de Inlevering der Staatsregeling, 218.

LEMON (DE) wil het *Federatief Systema* afgezwooren hebben, 112.

Leyden tot de Nationaale Hoogeschool bepaald, 27. COUPERUS pleit daar voor, 30.

LIMTHORST's Aanspraak van wegen het *Sticht* over de Staatsomwenteling, 147.

LOOKHORST ondersteunt het Voorstel van RANT, 157.

LOOSJES *Pz.* (A.) diens aanspraak by de verandering van het Bestuur van *Holland* in een Administratief Bestuur, 140.

M.

MAANEN (VAN) diens voorstel de Academien betreffende, 31.

MIDDERICH Voorzitter vangt de Omwenteling van 22 Jan. aan, 115. Diens Aanspraak, 116. Beantwoordt den *Franschen* Minister DE LA CROIX, 125. Geeft deezen den Broederkus, 126. Beantwoordt de Begroetidg van *Holland*, wegens de Omwenteling, 144. Ook die der *Utrechtsche* Bezending, 148. Beantwoordt VREEDES aanspraak van wegen het Uitvoerend Bewind, 166.

N.

NOLET, een der Representanten in hegtenis genomen, 289.

NOLST, diens voorslag om het werk der Staatsregeling te bespoedigen, omhelsd, 224.

NUHOUT VAN DER VEEN, diens gevoelen over de onlusten te *Kampen*, 88. Nadere aanmerkingen deswegen, 92.

Nymegen (Benarde staat des Kwartiers van) wegens de Geldopbrengst aan den Lande, 76. Burgergeschillen aldaar, en eene Commissie derwaards, 78.

O.

OCKERSE, diens aanspraak, by het inleveren der Staatsregeling, 212. Zyne aanspraak als Voorzitter in de Eerste Kamer, 270.

Om-

Omwenteling van 22 January, 115. Toebereidzels, *Ald.* Optocht na de Vergadering, 116. Aanſpraak van MIDDERICH, *Ald.* Tien Leden verlaaten de Vergadering, 118. Twee en twintig Leden in verzekering genomen, 119. Voltooijing deezer Omwentelinge, 134.

Overyſſels ſtaat ten aanzien der opbrengſt in de Petitien, 83. Het Regt van Exue daar afgeſchaft, *Ald.* Stedelyke twiſten in dat Gewest, *Ald.*

P.

PLOOS VAN AMSTEL, diens zeggen wegens de Geſchillen over de Kerkgebouwen in *Gelderland*, 81.

R.

RANT; diens voordragt wegens vooruit in de Staatsregeling vast te ſtellene zaaken, 155.

Repreſentanten (Twee en twintig) in verzekering genomen, 119. Het lot dier Repreſentanten verſlimmert, 174. Nadere voorziening omtrent deeze Burgers, 176. Eenige op het Huis in 't *Bosch* gevangen gezet; anderen elders heen gezonden, 177.

RÖSEVELD CATEAU vaart ſterk uit tegen de Voorſtanders der klaagende *Kampenaaren*, 91. Doet een voorſlag wegens het begeeven van Ampten aan ongelukkige Patriotten, 184.

S.

Schavergoedingen, aandrang daar op uit *Zeeland*, 192. uitgebragt en omhelsd verſlag, 195. Publikatie daar mede overeenkomſtig, 199. Brief van het Uitvoerend Bewind over die Publikatie, *Ald.* Aanmerkingen op dien Brieve, en volharding by het beſluit, 202.

SCHIMMELPENNINCK, diens raadſlag by de overweeging van het Verzoekſchrift der oude *Frieſche* Regenten, 57.

Societeiten (*Oranje-* en *Gemeenebestgezinde*) voorſtel van VOOGD deswegen, 177.

SONNEVILLE (DE) diens voorſtel wegens onwaardige Amptenaaren, 179.

Speelkaarten in *Holland* belaſt, 17.

STAAL (A.) eenige byzonderheden deezen betreffende, 66.

Staatsregeling (Leden tot het vervaardigen der) by de Conſtituerende Vergadering repreſenteerende het *Batauſche* Volk benoemd, 121. RANTS voordragt wegens vooruit vast te ſtellene zaaken de Staatsregeling betreffende, 155. Door VAN LOCKHORST onderſteund, 157. Het Plan van Staatsregeling ter Vergadering gebragt, 211. Aanſpraak van OCKERSE, 212.

Hoe

Hoe door Lockhorst beantwoordt, 219. Voorbereidende ſchikkingen over de Raadpleegingen ter Vergadering en de wyze van Voordragt aan den Volke, 219. Over 't geheel ter Vergadering goedgekeurd, 221. Voorſtel van Nolst om dit werk te beſpoedigen, 222. Goedgekeurd, 223. Zeven Leden aan de Commiſſie toegevoegd, *Ald.* Het uitgebragt verſlag, 223. Het Ontwerp over het geheel goedgekeurd, 226. De daar in gemaakte veranderingen opgegeeven, *Ald.* Bekendmaaking daar van aan het Corps Diplomatique, 228. Inhoud van het Plan der Staatsregeling, 234. Algemeene Aanmerkingen over dit Plan, 240. Oproeping der Grondvergaderingen ter ſtemming, 246. Uitſlag der ſtemminge, 252. Vreugde ter Vergadering, wegens het aanneemen, 253. Vreugdebedryven deswegen vastgeſteld, 274. Voorgeſchreeve Aanſpraak te dier gelegenheid, *Ald.* Die in *'s Haage* byzonder beſchreeven, 278. Koelheid dier Vreugdebedryven, 281.

Stad en Lande, Geſchil tuſſchen de Stad *Groningen* en de *Ommelanden* ter Nat. Verg. gebragt, 95. Staat des Geſchils, *Ald.* Verſlag deswegen ter Nation. Verg. 100. Hoe 't zelve opgenomen, 101. Brieven aan de twistende Partyen, *Ald.*

Sypkens kreeg last de Nat. Verg. te ruimen, 120.

T.

Tilburg (Geſchil van) met de Repreſentanten van *Bataafſch Brabant*, 103. Vreedes Voorſtel deswegen, *Ald.* De *Tilburgers* in 't ongelyk geſteld, 104. Vreedes taal te dier gelegenheid, *Ald.* Aanmerking op het Verſlag die van *Tilburg* in 't ongelyk ſtellende, 105. Verwyt dier zaaké, *Ald.*

Trip, wat hy ten voordeele van de *Groningſche* Hoogeſchool aanvoert, 28.

U.

Uitgeweekenen, Voorſtel van Rant, deezen betreffende, omhelsd, 205.

Utrecht (De Raad van) pleit voor de Academie daar ter Stede, 33. Te vergeefsch, 38.

——— (*Sticht van*) het Provintiaal Beſtuur ſchryft den Ampteenaaren eene Verklaaring voor, 41. Geſchillen deswegen te *Amersfoort*, 42. Wat het *Sticht* ten aanziene van de Gelden aan den Lande deedt, 44. Het Regt van Exue daar afgeſchaft, 45. Brief wegens de Omwenteling van 22 Jan. 147. Linthorsts aanſpraak *Ald.*

Ver-

V.
Vergadering (*Nationaale*) schryft een Tachtigste Penning over *Holland* uit, 14. Schiepe aanmerking op *Holland*, 16. Wat 'er voorviel over het Stedelyk Reglement van *Amsterdam*, 26. Wat 'er voorviel wegens de gevorderde Schavergoeding der oude Regenten in *Friesland*, 53 enz. Zie verder *Friesland*. Geschillen over de Kerkgebouwen in *Gelderland*, 81. Wat 'er wegens de geschillen te *Kampen* te doen viel, 83. Zie verder *Kampen*. Wat 'er wegens het geschil tusschen *Groningen* en de *Ommelanden* voorviel, 100. Zie verder *Stad en Lande*. Herhaald voorstel van C. L. VAN BRYMA tot het afzweeren van het *Stadhouderschap*, de *Aristocratie* en *Regeeringloosheid*, 110. Dit voorstel bykans bekragtigd, 111. Tusschenspraak van verscheide Representanten. *ald.* Opmerkelyk woord van HAHN ten deezen stonde, 112. Omwenteling van 22 Jan. 115. Tosberedzels, *ald.* Optocht na de Vergadering, 116. Aanspraak van MIDDERIGH, 117. Tien Leden verlaaten de Vergadering, 118. Opening der Vergadering, 120. Vernietiging van het Reglement, en uitroeping van de Constituerende Vergadering, *ald.* Eerste Verrigtingen, 121. Benoemde Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling, 122. Den *Fransschen* Minister van het gebeurde kennis gegeeven, 123. Diens verschyning ter Vergadering, *ald.* Diens Aanspraak, 124. Hoe beantwoord, 125. Broederkus van dien Minister en den Voorzitter, 126. Proclamatie aan den Volke, 127. Een aantal Leden bericht niet weder ter Vergadering te zullen verschynen, 135. Derzelver Naamlyst, *ald.* Gevoelens deswegen ter Vergaderinge, 136. Uitspraak over deeze Persoonen, 137. Eene Commissie tot de Buitenlandsche Zaaken benoemd, 138. Derzelver Verslag, *ald.* Onderhandelingen met het Provintiaal Bestuur van *Holland*, 139. Toestemmend Antwoord, 140. Bezending uit *Holland*, en Aanspraak van LOOSJES, 140. Hoe door MIDDERIGH beantwoord, 144. *Utrechts* bezending en LINTHORSTS aanspraak, 147. Hoe beantwoordt, 148. Gedraagingen der overige Gewesten, inzonderheid *Zeeland* en *Bataafsch Brabant*, 150. 't Voorstel van ontslag van den ouden Eed omhelsd, 151. Veelvuldige Gelukwenschingen, 152. Brief van TALLEYRANT, over het gebeurde,

de, 152. Rantz voordragt van vooruit vast te ſtellene zaaken, 155. Door Lockhorst ondersteund, 157. Besluit daar toe, 160. Benoemde en verkoozene Leden des Uitvoerenden Bewinds, 160. Sterk besluit tegen de zodanigen, die zich ongewillig betoonden tot het bekleeden van opgedraagene Posten, 172. Verzoekschriften uit *Zeeland* ten opzigte van Schavergoeding, 192. Een Verslag wegens de Schavergoedingen omhelsd, 125. Publikatie daar mede overeenkomstig, 199. Brief van het Uitvoerend Bewind over die Publikatie, 196. Men volhardt by het besluit, 202. Verzoekschriften, wegens de verantwoording der Finantien, 206. Gunstig verslag omhelsd, 206. Het Plan van Staatsregeling daar gebragt, 211. Aanspraak van Ockerse, 212. Door van Leeuwen beantwoord, 218. Handelingen over het behandelen van dit stuk ter Vergaderinge, 219. Zie verder *Staatsregeling*. Voorstel wegens het aanblyven van de Leden des Uitvoerenden Bewinds, 228. Zie verder *Uitvoerend Bewind*. Roept de gezuiverde Grondvergaderingen ter stemminge op, 246. Vreugde ter Vergadering over de aanneeming, 253. Van Altena's Aanspraak te dier gelegenheid, 253. Verzoekschriften over het aanblyven van een gedeelte der Leden van de Constituerende Vergadering, 255. Aanmerkingen op die Verzoekschriften, 256. Daar op uitgebragt verslag, 257. Van Altena's voorstel, 258. Het Wetgeevend Lichaam daargesteld, 260. Opheldrende Aanmerking, 264. Eenige Leden, volgens de Staatsregeling uitgeslooten, verklaaren zich onbevoegd, 263. Hoffman doet eene Afscheidsgroete uit deezer naam, 266. De Constituerende Vergadering voor ontbonden verklaard, 265. Van Altena's Aanspraak te dier gelegenheid, 265. Leden voor de Tweede Kamer verkooren, 268. Welke Leden de Eerste Kamer zamenstelden, 268. Plaatzen voor de beide Kamers bestemd, 269. Vorming der Eerste Kamer 269. Des Voorzitters Ockerses Aanspraak, 270.

Vlissingen verzoekt om Schavergoeding van wegens de Plunderingen, 192. Dringt zulks nader aan, 194.

Vonnissen (Voorstel van opschorting der) over Patriotten gestreeken, 189. Verslag hier op, 189.

Vreede, zyn gevoelen wegens het geschil tusschen

Th-